

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
2019-YL-199

AYDIN VE İZMİR'DE SUÇ MAĞDURU KADINLARA
SOSYAL HİZMET EKSENİNDE SUNULAN PSİKO-SOSYAL
REHABİLİTASYON HİZMETLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

HAZIRLAYAN
Cana DEDE

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğretim Üyesi Şebnem ÖZKAN

AYDIN-2019

T.C.
AYDIN ADN T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Cana DEDE tarafından hazırlanan “Aydın ve İzmir’de Suç Mağduru Kadınlara Sosyal Hizmet Ekseninde Sunulan Psiko-Sosyal Rehabilitasyon Hizmetlerinin Değerlendirilmesi” başlıklı tez, .../.../2019 tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Kurumu	İmzası
Üye :Dr. Öğretim Üyesi Şebnem ÖZKAN	AADÜ	
Üye : Dr. Öğretim Üyesi Serdar ÜNAL	AADÜ	
Üye : Dr. Öğretim Üyesi Devrim ERTÜRK	DEÜ	

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu Yüksek Lisans Tezi Enstitü Yönetim Kurulunun tarih sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Ahmet Can BAKKALCI
Enstitü Müdürü V.

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

.../.../2019

Cana DEDE

ÖZET

AYDIN VE İZMİR'DE SUÇ MAĞDURU KADINLARA SOSYAL HİZMET EKSENİNDE SUNULAN PSİKO-SOSYAL REHABİLİTASYON HİZMETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Cana DEDE

Yüksek Lisans Tezi, Sosyoloji Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Şebnem ÖZKAN

2019, XVI +143 sayfa

Kadına yönelik şiddet en temelinde insan hakları ihlali ve suçtur. Suç mağduru kadının şiddetten uzak bir hayat kurabilmesi için devletin sunduğu kurumsal desteklere ihtiyaç duyduğu kabulü ve kadın hakları hareketi yeni sosyal hizmet kuruluşlarının açılması sürecini başlatmıştır. Türkiye’de kadın konukevleri 1990’lı yıllardan beri hizmet vermektedir. ŞÖNİM birimleriyle 2012 yılından itibaren hizmet vermeye başlayan kuruluşlardır. Sosyal hizmet kurumlarından destek alan mağdur kadının kendisini güçlü/yapabilir hissetmesi, psiko-sosyal destek ve hukuki danışmanlık alması, sosyal yardımlardan faydalanması, istihdam edilmesi gibi konular hizmetlerin değerlendirilmesinde önemli yer tutmaktadır. Bu çalışmayla sosyal hizmetler ekseninde suç mağduru kadınlara sunulan hizmetlerin belirlenmesi, hizmetlerin mağdur kadınların güçlenme ve iyileşme süreçlerine ilişkin katkısının tespit edilmesi ve uygulama önerileri geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma ile sosyal hizmet kuruluşlarına başvuran ya da yönlendirilen suç mağduru kadınların hizmetleri algılama biçimlerine, güçlenme süreçleri ve psiko-sosyal rehabilitasyon süreçlerine dair bilgiler elde edilmesi hedeflenmiştir.

Bu çalışmada suç mağduru kadınların tecrübelerinin anlaşılabilmesi için nitel veri toplama tekniklerinden biri olan derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemi 2018 yılı Ocak ayından 2019 yılı Mart ayına kadar kuruluşlardan hizmet alan suç mağduru kadınlardan oluşturulmuştur.

Tezin hedeflerinden hareketle gerçekleştirilen argümanlara göre, konukevlerinde sunulan hizmetler gelişime açık olmakla birlikte, mağdur kadınların güçlenmesine katkı sunmakta ve farklı kuruluşlarda çoğunlukla benzerlik göstermektedir. Yaklaşık 30 yıldır hizmet veren sosyal hizmet kuruluşu olan konukevlerinde verilecek hizmetler yasal mevzuat ile belirlenmiştir. Bakanlık ve Belediye konukevlerinde benzer donanımına sahip meslek

elemanlarıyla, birbirine çok yakın hizmetler üretilmektedir. ŞÖNİM'in, yeni bir kuruluş olması nedeniyle, hizmet içeriği, yöntemi ve takip edilecek süreçlerin standartlaştırılabilmesi için zamana ihtiyaç duyulmaktadır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Mağdur, Konukevi, ŞÖNİM, Sosyal Hizmet.

ABSTRACT

EVALUATION OF PSYCHO-SOCIAL REHABILITATION SERVICES PROVIDED TO FEMALE VICTIMS OF VIOLENCE IN THE CONTEXT OF SOCIAL WORK IN AYDIN AND İZMİR

Cana DEDE

Master's thesis, Sociology Department

Thesis Advisor: ASTS PROF Şebnem ÖZKAN

2019, XVI +143 pages

The violence against women, on the basis, is a breach of human rights and a crime. The acceptance of governmental institutional supports are needed to build a life far away from violence for victimized women and women right acts have started the process of opening new social work institutions. In Turkey, women shelters have been in service since 1990's. Also ŞÖNİM units are institutions which have started serving since 2012. Subjects such as victimized woman who is supported by social services feeling strong/able, getting psychosocial support and legal counselling, benefiting social aids, being employed are taking important place in evaluation of services. Study aims to determine services provided in context of social work to victimized women, contribution of empowerment and healing processes and developing practice advices. Study intends to get information about perception of social services, strengthening and psychosocial rehabilitation process of applicant or directed women to social services.

In this study in-depth interview ,one of the qualitative data collection technique, is used for understanding the experiences of victimized women. Study sample's created with the crime victimized women who took service from institutions from January 2018 to March 2019.

To the arguments based on the aims of thesis; services in women shelters are open to improvement as well as contributing empowerment of victimized women and often resemble with different institutions. Services provided by women shelters that have been in service for 30 years and determined with legislation.

Ministry and municipality women shelters produce approximate services with similar equipped employees. ŞÖNİM, being a new institution, requires more time to

standardize service contents, methods and process to be followed.

KEY WORDS: Victim, Women Shelter, ŞÖNİM, Social Work

ÖNSÖZ

Suç mağduru kadınlara sosyal hizmetler kapsamında Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, belediyeler ve STK'ların konukevleriyle bakım, sağlık ve çeşitli danışmanlık hizmetleri verilmekteyken, yakın zamandan beri ŞÖNİM'ler aracılığıyla danışmanlık ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda koordinasyon ve önleme çalışmaları gerçekleştirmektedir. Bu çalışma sonucunda suç mağduru kadınlara sosyal hizmet ekseninde sunulan hizmetlerin değerlendirilmesi ve kadınların iyileşme süreçlerine katkı sunulması hedeflenmektedir.

Bu çalışmayı sosyal çalışmacı kimliğimin bana kattığı temel etik ilkeler ışığında fakat yüksek lisans öğrencisi kimliğimle gerçekleştirdim. Bu bağlamda sosyal hizmet sistemi içerisinde yer alan bir personelden çok, suç mağduru kadınlara sunulan kurumsal hizmetlerin güçlü ve zayıf yönlerini araştıran yüksek lisans öğrencisi olarak eleştirel bir bakış açısı geliştirme fırsatı budum. Bu çalışmanın sosyal hizmet kapsamında mağdur kadınlara farklı kuruluşlarca sunulan hizmetlerin ama özellikle yeni bir hizmet biçimi olan ŞÖNİM'lerin kalitesinin artırılmasına katkı sunacağını umuyorum.

Lisansüstü çalışmalarımın şekillenmesi, araştırma konusunun mesleki reflekslerime ve ilgi alanlarımla uyumlu bir şekilde belirlenmesi, çalışmanın son halinin verilmesi süreçlerinde akademik bilgi ve tecrübelerini, rehberliğini ve desteğini sunan danışman hocam Dr. Öğretim Üyesi Şebnem Özkan'a üzerimdeki emeği ve bana gösterdiği sabır ve dingin anlayışı için teşekkür ederim.

Tüm hayatım boyunca sevgi ve destekleriyle yanımda olan aileme üzerimdeki emekleri için teşekkür ederim. Aynı zamanda lisansüstü eğitimim boyunca yanımda olarak bana destek olan, cesaretlendiren ve sabır gösteren Ebru Aydın'a, cesaretimin kırıldığı zamanlarda bilgi ve desteğini benden esirgemeyen Selvinaz Saçan ve Pınar Özdemir'e ve her zaman desteği ile yanımda olan iş arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Çalışmayı gerçekleştirebilmem için hizmet alan kadınlarla görüşmeme izin veren kamu amirleri ve kuruluş idaresine ve görüşmeleri gerçekleştirirken gereken gizliliği sağlayabilmem için destek veren sosyal servis çalışanlarına ve benimle görüşme yapmayı kabul ederek yaşadıkları travmaları açık yüreklilikle paylaşan katılımcı arkadaşlarıma teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
ÖNSÖZ.....	viii
TABLolar DİZİNİ.....	xiii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xv
EKLER DİZİNİ.....	xvi
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM	3
1. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI.....	3
1.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
1.5. Araştırmanın Yöntemi.....	6
1.6. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme.....	8
2. BÖLÜM	10
2. TEORİK VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	10
2.1. Suçun Toplumsal Çerçevesi.....	10
2.1.1. Suç Kavramı.....	10
2.1.2. Mağdur Kavramı.....	10
2.1.3. Suç Korkusu.....	16
2.1.4. Kadına Yönelik Şiddet.....	17
2.1.4.1. Kadına Yönelik Şiddet Türleri.....	19
2.1.4.1.1. Fiziksel Şiddet.....	19
2.1.4.1.2. Psikolojik Şiddet.....	20
2.1.4.1.3. Ekonomik Şiddet.....	20
2.1.4.1.4. Cinsel Şiddet.....	21
2.1.4.1.5. Partner Şiddeti.....	21
2.1.5. Kadına Yönelik Şiddet İle İlgili Uluslararası ve Ulusal Yasal Düzenlemeler... 22	22

2.1.5.1. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW)	22
2.1.5.2. Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi (1993)	22
2.1.5.3. Birleşmiş Milletler Dünya Dördüncü Kadın Konferansı, Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu	22
2.1.5.4. Pekin +5 Siyasi Deklarasyonu ve Sonuç Belgeleri	23
2.1.5.5. Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma Hedefleri (2000)	23
2.1.5.6. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Tarafından Kabul Edilen Tavsiye Kararları.....	24
2.1.5.7. Şiddet Suçları Mağdurlarının Zararlarının Tazmini Hakkında Sözleşme	24
2.1.5.8. Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi.....	24
2.1.5.9. Ailenin Korunmasına Dair 4320 Sayılı Kanun.....	25
2.1.5.10. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun	25
2.2. Sosyal Hizmetler.....	25
2.2.1. Sosyal Hizmet	25
2.2.2. Türkiye’de Sosyal Hizmet Tarihi.....	29
2.2.3. Feminist Sosyal Hizmet	31
2.2.4. Yerel Yönetimlerde Sosyal Hizmet	36
2.2.5. Kadın Alanında Sosyal Hizmetler Ekseninde Sunulan Hizmetler.....	37
2.2.5.1. Şiddet Önleme ve İzlem Merkezi	40
2.2.5.2. İlk Kabul Birimleri	43
2.2.5.3. Kadın Konukevleri.....	43
3. BÖLÜM	48
3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI	48
3.1. Araştırmaya İlişkin Genel Bilgiler.....	48
3.2. Suç Mağduriyeti.....	62
3.2.1. Fiziksel ve Psikolojik Şiddet Mağdurları	63
3.2.2. Karma Şiddet Mağdurları.....	69
3.3. Kadın Konukevine Gelme Süreci	76
3.3.1. Kadın Konukevine Kendi İsteği İle Gelme.....	76

3.3.2. Sosyal Çevrenin İhbarı	78
3.3.3. Kamu Personelinin Koruyucu Rolü	79
3.3.4. Sosyal Hizmetlere Bakış Açısının Şiddet Döngüsünü Kırmada Olumsuz Etkileri	82
3.4. Kadın Konukevlerinin Sunduğu Hizmetler	84
3.4.1. Hukuki Danışmanlık	85
3.4.2. Sağlık Hizmeti.....	88
3.4.3. Kişisel Gelişim Programları.....	90
3.4.4. Ev Tutma ve Eşya Yardımı	91
3.4.5. Sakinleşecek Güvenli Bir Yaşam Alanı	92
3.4.6. Kadının Ekonomik Olarak Güçlenmesi İçin İstihdam Desteği.....	93
3.4.6.1. Kamu Kurumları Arası İşbirliği ile İstihdam Desteği.....	94
3.4.6.2. Kadın Konukevi Personelinin Kaynakları.....	96
3.4.7. Çocuk ile İlgili Destekler	97
3.4.8. Kadın Konukevinden Hizmet Almış Kadınların Güçlenme Süreçlerine İlişkin Bilgiler.....	100
3.4.8.1. Geçimini Sağlamanın İyileştirici Gücü.....	100
3.4.8.2. Sen Değerlisin Mesajı	103
3.4.8.3. Güçlenme Süreci	107
3.4.9. Sürekli İkamet- Kadın Konukevleri	112
3.5. ŞÖNİM'den Hizmet Alma Süreci	114
3.5.1. ŞÖNİM'in Suç Mağduru Kadınlara Sunduğu Hizmetler.....	117
3.5.2. Güçlenme Süreci	119
4. TARTIŞMA VE SONUÇ	122
5. KAYNAKLAR.....	130
6. EKLER	141
ÖZGEÇMİŞ	143

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1. Mağdurlar İçin Yurtdışında Sunulan Hizmetlere İlişkin Tablo	15
Tablo 3.1. Katılımcıların hizmet aldığı kuruluş dağılımları	48
Tablo 3.2. Sosyal hizmetlerden hizmet alma süreleri.....	49
Tablo 3.3. Kadın konukevlerinden hizmet alma süreleri.....	50
Tablo 3.4. ŞÖNİM'lerden hizmet alma süreleri	51
Tablo 3.5. Daha önce sosyal hizmetlerden hizmet alma durumuna göre dağılım.....	51
Tablo 3.6. Daha önce sosyal hizmetlerden alınan hizmet ve kuruluş sayısı dağılımı	52
Tablo 3.7. Katılımcıların medeni durum dağılımları.....	52
Tablo 3.9. Evlenme yaşı dağılımları.....	53
Tablo 3.10. Nikâh türüne göre dağılım.....	54
Tablo 3.11. Evlenme şekli dağılımları.....	54
Tablo 3.12. Katılımcıların çocuk sahibi olma durumlarına göre dağılımları	54
Tablo 3.13. Katılımcıların çocuklarının yanlarında olup olmadığı durumlarına göre dağılımları.....	54
Tablo 3.14. Katılımcıların çocuklarına ilişkin endişeye sahip olma durumlarına göre dağılımları.....	55
Tablo 3.15. Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımları	55
Tablo 3.16. Katılımcıların eğitime devam etmeyi isteme durumlarına göre dağılımları	55
Tablo 3.17. İsteği dışında eğitimi bırakan katılımcıların eğitime devam etmeme nedenleri dağılımları.....	56
Tablo 3.18. İsteğiyle eğitimi bırakan katılımcıların eğitime devam etmeme nedenleri dağılımları.....	57
Tablo3.19. Katılımcıların maruz kaldığı şiddet türleri dağılımları	59
Tablo 3.20. Katılımcıların maruz kaldığı şiddeti uygulayan kişinin yakınlık durumuna göre dağılımları.....	59
Tablo 3.21. Fiziksel ve psikolojik şiddete uğrayan katılımcıların maruz kaldığı şiddeti uygulayan kişinin yakınlık durumuna göre dağılımları.....	60
Tablo 3.22. Fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddete uğrayan katılımcıların maruz kaldığı şiddeti uygulayan kişinin yakınlık durumuna göre dağılımları	60
Tablo 3.23. Fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddete uğrayan katılımcıların maruz kaldığı şiddeti uygulayan kişinin yakınlık durumuna göre dağılımları	60
Tablo 3.24. Çalışma tecrübesine göre dağılım	61

Tablo 3.25. Çalışılan işi bulan kurum/kişi dağılımı	61
Tablo 3.26. Çalışmaya ailelerin verdiği tepki durumuna göre dağılım	61
Tablo 3.27. Suç korkusuna sahip olma durumuna göre dağılım	62

KISALTMALAR DİZİNİ

AÇSHB	: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
AÇSHMKK	:Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi
ASPB	: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
BBKK	:Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi
DSM	:Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı
IASSW	: Sosyal Hizmet Okulları Uluslararası Birliği
IFSW	: Sosyal Hizmet Uzmanları Uluslararası Federasyonu
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
KK	: Kadın Konukevi
KSGM	: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MHDB	: Adalet Bakanlığı Mağdur Hakları Daire Başkanlığı
SYDV	: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
ŞÖNİM	: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
TSSB	:Travma Sonrası Stres Bozukluğu
TUBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

EKLER DİZİNİ

Ek 1: Görüşmeci Listesi	141
Ek 2: Yarı Yapılanmış Görüşme Formu.....	142

GİRİŞ

Suç olgusu en geniş haliyle insanlıkla birlikte var olan, toplumsal düzeni tehdit eden her türlü eylem ve teşebbüslerdir. Suç olgusu içerisinde, suçtan zarar gören mağduru da barındırmaktadır. Viktimoloji açısından cinsiyet, mağdur olma riskini arttıran faktörlerdendir ve aile içi şiddet ve istismar mağduru olan kadınlar, mağdur grupları içerisinde dikkat çekmektedir.

Bir suç türü olan şiddet kişilere, gruplara ya da kurumlara zarar verme, zarar vermeye tehdit etme ya da karar verme süreçlerini etkileme eylemidir ve karşılığında cezai işlem uygulanır. Kadına yönelik şiddet kadınlara kadın olmalarından dolayı erkekler tarafından uygulanan en temel haliyle insan hakları ihlali ve suçtur. Kadına yönelik şiddet içerisinde kadının hayatının birçok alanına yönelik şiddet eylemini barındırır. Kadına yönelik şiddetle mücadele koruyucu-önleyici hizmetler, müdahale hizmetleri, destek hizmetleri, rehabilitasyon hizmetleri, sosyal politikalar vb. bir çok hizmet türünü barındıran, birbiri içine geçmiş ve çok aktörlü süreçlerdir. Kadına yönelik şiddetle mücadele tüm ülkelerin gündeminde yer almaktadır. Devletler taraf olduğu Sözleşmeler ve ulusal mevzuat kapsamında kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda tedbir almakla yükümlüdür. Bu tedbirler yasal mevzuatın değiştirilmesi ve sosyal politikalar üretilmesini kapsar. Bu noktada sosyal hizmet ve uygulamaları kadına yönelik şiddetle mücadele süreçlerinde önemli bir yer tutar. İnsan hakları, sosyal adalet, fırsat eşitliği, yüksek iyilik durumu ve sosyal değişim temellerine yerleşen sosyal hizmet müdahaleleri, kadına yönelik şiddetle mücadelenin koruyucu-önleyici ve rehabilite edici süreçlerinde aktif olarak uygulanır.

Kadına yönelik şiddet sadece aile içindeki kadını etkilemekle kalmayıp, ailenin diğer bireylerini, sosyal çevreyi, toplumu ve devlet ekonomisini etkileyen çok boyutlu bir sosyal sorundur. Şiddet mağdurunun, şiddet döngüsünü kırması, aynı döngü içine girmemesi, şiddetin yarattığı travmayı atlatması, travma sonrası büyüme sağlaması için bir çok açıdan desteklenmeye ihtiyacı olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda şiddet mağduru kadınların hizmet aldıkları sosyal hizmet kuruluşlarının önemi göz ardı edilmeyecek boyuttadır.

Feminist hareket ve sosyal hizmetlerin birbirine bağlandığı 1990'lı yıllardan itibaren ülkemizde mağdur kadınlara konukevleri aracılığıyla kuruluş bakımı ve danışmanlık hizmeti verilmektedir. 2012 yılında pilot illerde konukevlerine ek olarak kadına yönelik şiddetle mücadeleyi koordine ederek koruyucu-önleyici hizmetler verecek Şiddet Önleme ve İzleme

Merkezleri (ŞÖNİM) açılmıştır. ŞÖNİM'lerin konukevlerinin açıkta bıraktığı hizmetleri ve daha fazlasını sunarak kadına yönelik mücadele süreçlerinde kurumlar arası işbirliği kuracağı öngörülmüş ve yaygınlaştırılarak diğer illerde de hizmete açılması sağlanmıştır. Bu noktada suç mağduru kadınlara konukevleri ve ŞÖNİM'lerce sunulan hizmetlerin değerlendirilmesi, hizmet kalitesinin artırılması açısından önemlidir.

1. BÖLÜM

1. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

1.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi

Dünya Sağlık Örgütü “Fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması” durumunu şiddet olarak tanımlar (Güler vd, 2005: 51) Dünya Sağlık Örgütü’nün 2002 yılı verilerine göre yılda 1,6 milyondan fazla sayıda insan şiddet yüzünden hayatını kaybetmektedir (Page ve İnce, 2008: 82). Şiddetin her çeşidi suç teşkil etmekte ve suç mağduru kadınların çoğunlukla aynı anda birden fazla şiddet çeşidinden mustarip olduğu bilinmektedir.

Genel hatları ile fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik şiddet türlerinin birinin ya da birden fazlasının, cinsiyete dayalı olarak kadınlara kadın olmaları nedeniyle uygulanmaları, kadına yönelik şiddettir (Sallan-Gül, 2011: 15). Aile içi şiddetin mağduru olan kadınların ruh sağlığının şiddetten nasıl etkilendiği önemli bir konu olup, maruz kalınan şiddetin tipi, süresi, kadının sahip olduğu sosyal destek sistemleri, ailenin yaşadığı gelişimsel dönemler gibi farklı faktörlerin bu süreci etkilediği bilinmektedir. Haj- Yahia tarafından yapılan çalışmalarda İsrail’de fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalmış kadınların bu suçlara maruz kalmamış kadınlara oranla özsayılarının anlamlı derecede düşük olduğu, psikolojik sorunları ve stresi daha şiddetli yaşadıkları belirlenmiştir. Suriyeli kadınlar üzerinde yapılan bir çalışmada ise fiziksel şiddet ve ruh sağlığı problemleri arasında güçlü bir ilişki bulunmuştur (aktaran Page ve İnce, 2008: 87).

Barker’a göre sosyal hizmet, bir meslek ve “bütün insanların daha iyi yaşam koşulları için psikolojik işlevselliğin etkili bir seviyeye ulaşması ve etkili sosyal değişimleri gerçekleştirmeleri amacıyla insanlara yardım eden uygulamalı bir bilim” olarak tanımlanabilir (aktaran Duyan, 2010: 25). Daha iyi yaşam koşulları ve psikolojik işlevselliğin sağlanması, sosyal adaletin sağlanması, risk altındaki gruplara hizmet verme refleksiyle ilerleyen sosyal hizmet müdahaleleri feminist düşünceyle, kadınların yetenek ve deneyimlerinden hareketle güçlenme süreçlerini desteklemeyi, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yarattığı sonuçlarla mücadele etmeyi, şiddet ve istismarla başa çıkmayı amaçlamaktadır (Tunç, 2013: 215). Kadına yönelik şiddetin kadınların fiziksel, cinsel veya

psikolojik zarar görmesiyle sonuçlanan ya da sonuçlanabilecek her türlü cinsiyete dayalı eylemi içerdiği ve ev içi fiziksel, cinsel, psikolojik şiddet gören kadınlara geçici barınma hizmeti ile en hızlı hizmet üreten kadın konukevlerinin önemli kurumsal mekanizmalar oldukları bilinmektedir (Sallan-Gül, 2011: 48).

Suç mağdurlarında, özellikle cinsel suçlar, terör, aile içi şiddet gören eşler, maktulün geride kalan aile üyeleri gibi mağdurlardan bazılarında post travmatik stres bozukluğu, depresyon gibi sıkıntılar görüldüğü ve vakaların rehberlik ve danışmanlık hizmetine ihtiyaç duydukları bilinmektedir. Risk altındaki nüfus grupları sosyal hizmet alanının birinci görevi olup, sosyal ve ekonomik adaletin geliştirilmesiyle ilişkilidir (Duyan, 2010: 51). Şiddete maruz kalmış kadınlar arasında ruh hastalıklarının yaygınlığı ve eş tarafından uygulanan şiddetin ruh sağlığı sorunları açısından bir risk etmeni oluşturduğu alanyazında vurgulanan bulgular arasındadır. Risk altındaki nüfus gruplarına uygulanan sosyal hizmet müdahalesi koruyucu-önleyici hizmetler, soruna müdahale ve ardından müdahale sonrasını düzenleyen süreçleri kapsayacak şekilde üç farklı boyutta sunulabilir. Suç mağduru kadınlar için bu süreçler, şiddetin yaşanmamasına yönelik koruyucu-önleyici çalışmalar, suç mağduru kadını koruma altına alarak can güvenliği/barınma ihtiyacını sağlama ve yeniden hayata tutunmaları için güçlenmeleri odaklı gerekli desteği sağlayan psiko-sosyal rehabilitasyon programlarını içerir. Sosyal hizmetler ekseninde gerçekleştirilen hizmetlerin suç mağduru kadınların psiko-sosyal rehabilitasyon süreçlerine sunduğu katkının analizi sosyolojik anlamda incelemeye değer görülmektedir.

Farklı şiddet türlerine, çoğu kez birden fazlasına maruz kalan suç mağduru kadınların yaşadıkları travmalar, özel müdahale programlarını içeren psiko-sosyal rehabilitasyon süreçlerinin uygulanmasını gerekli kılmaktadır. Bu gereklilik sonucunda suç mağduru kadına devlet tarafından sağlanan sosyal hizmetler, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nün kadın konukevleri, belediye kadın konukevleri ve ŞÖNİM aracılığı ile sunulmaktadır. Sunulan hizmetlerin, kadınların maruz kaldıkları suç örüntüsünün içinden çıkmaları, etkilerini aşmaları için rehabilitasyonlarının sağlanarak güçlendirilmeleri ve kendi ayakları üzerinde durmaları yönünde destek olması beklenmektedir. Bu çalışmanın ana sorunsalı çerçevesinde, sosyal hizmetler ekseninde suç mağduru kadınlara sunulan hizmetlerin kadınların psiko-sosyal rehabilitasyon süreçlerine katkısı incelemeye değer bulunmaktadır.

Bu bağlamda sosyal hizmet alanında kadın konukevleri ve ŞÖNİM tarafından suç mağduru kadınlara sunulan psiko-sosyal rehabilitasyon hizmetlerinin değerlendirmesini yaparak farklı şiddet türlerine maruz kalmış kadınların ‘iyileşme’ süreçlerine yaptığı katkıyı analiz etmek ve hizmetlerin yeterlilik-eksiklikleri tespit edilerek sosyal hizmetlerin kadın alanında sunulan hizmetlere örnek model oluşturulması araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Suç mağduru kadına devlet tarafından sağlanan sosyal hizmetler, belediye kadın konukevleri, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Müdürlüğü tarafından kadın konukevleri, ŞÖNİM’ler aracılığı ile sunulmaktadır. Konukevleri suç mağduru kadınlara hizmet vermekle birlikte, şiddet mağduriyeti olmasa da barınacak yeri olmayan kadınlara da hizmet vermektedir. Kadın konukevleri yataklı hizmet verirken ŞÖNİM’ler danışmanlık merkezleri olarak hizmet veren kuruluşlardır.

Kadın Konukevleri 1990’lı yıllardan beri hizmet sağlamaktayken ŞÖNİM’ler son yıllarda hizmete giren kuruluşlardır. Her iki kuruluş da şiddet mağduru kadınların öncelikle tehlikeli ortamdaki kurtulmaları, daha sonra kendilerine yeni bir hayat kurmaları sürecinde, aynı zamanda kadınları tehlikelerden koruma, güçlendirme, kadınlara rehberlik etme ve toplumsal cinsiyete bağlı kadına yönelik şiddetle mücadele süreçlerinde önemli rollere sahiptir.

Suç mağduru kadınlar arasında ruh hastalıklarının yaygınlığı ve eş tarafından uygulanan şiddetin ruh sağlığı sorunları açısından bir risk etmeni oluşturduğu alanyazında vurgulanan bulgular arasındadır. Bu araştırmayla, suç mağduru kadınlara sosyal hizmetler ekseninde sunulan hizmetleri sosyolojik bir incelemeye tabi tutarak, mağdur kadınların psiko-sosyal rehabilitasyon süreçlerine hizmetlerin sunduğu katkının, nitel temelli ampirik verilere dayalı olarak belirlenen örneklem üzerinden, tartışılması amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Sosyal hizmet uygulamaları birçok kurum tarafından hayata geçirilebilecek uygulamalardır ve suç mağduru kadınlara barınma ve güçlendirme hizmetleri çoğunlukla belediye kadın konukevleri ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı taşra teşkilatınca gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla suç mağduru kadınlara sosyal hizmet

ekseninde sunulan hizmetlerin sosyolojik bir olgu olarak ele alınması ve incelenmesi önem arz etmektedir. Kadın konukevleri ülkemizde 1990'lı yıllardan beri hizmet vermektedir ve kadına yönelik şiddet ve konukevleriyle ilgili farklı araştırmalar bulunmaktadır. ŞÖNİM'ler ise 2012 yılından itibaren, önce pilot bölgede, sonradan tüm Türkiye'de hizmet üretmeye başlamıştır. ŞÖNİM'lerin yeni kuruluşlar olması nedeni ile haklarında yapılan çalışma sayısı azdır.

Kadın konukevleri ve/veya ŞÖNİM'ler hakkında yapılan önceki çalışmalar yoğunlukla nitel araştırma yöntemlerini kullanmadığından kadın deneyimleri hakkında genel bilgilerden öteye ulaşılamamış ve derinlemesine anlayış sağlanamamıştır. Bu çalışmanın sosyal hizmet ekseninde suç mağduru kadınlara ŞÖNİM ve Kadın Konukevlerince sunulan psiko-sosyal rehabilitasyon hizmetlerinin analizini yaparak, uygulamaya katkı sunacağı, hizmetlerin yeterlilik-eksiklikleri tespit edilerek kadın alanında sunulan hizmetlere örnek model oluşturacağı ve ŞÖNİM hizmet modelini içeren araştırma sayıları oldukça az olduğundan bilime ve uygulamaya katkı sunacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Her araştırmanın farklı değişken ve olanaklara bağlı olarak eksiklikleri ve sınırlılıkları bulunabilir. Yüksek lisans eğitiminin kısıtlı bir süre içerisinde tamamlanması gerekliliği ve bu zaman içerisinde araştırmanın gerçekleşebilmesi için araştırmacının çalışıyor olması gibi nedenlerle mekân ve örneklem sınırlı tutulmuştur.

Suç mağduru kadınlara sosyal hizmetler ekseninde sunulan hizmetler 6284 sayılı Kanun, 633 sayılı Kanun, 28532 sayılı Yönetmelik, 29656 sayılı Yönetmelik ve diğer mevzuatlarca belirlenmiştir ve sunulan hizmetlerin yasal mevzuatın dışına çıkmaması, belediye kadın konukevlerinin de aynı mevzuat çerçevesinde çalışması nedenleri ile araştırmanın uygulamasının yapılacağı yerler Aydın ve İzmir illeri olarak sınırlandırılmıştır.

Araştırmaya davet edilen suç mağduru kadınların sosyo-demografik özelliklerinin geniş bir yelpazede yer alması ve utanç ve endişe duyguları gibi gerekçelerle görüşme konusunda gönüllü olmaması araştırmanın bir diğer sınırlılığdır.

1.5. Araştırmanın Yöntemi

Nitel araştırmalar, psikolojik durum, sosyal olaylara ilişkin bilgiler gibi geleneksel araştırma yöntemleri ile ifade edilmesi zor olan tecrübelerle ilişkin derinlemesine bilgi sağlar

(Büyüköztürk, vd., 2012: 234). Nitel araştırmalar, kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla, araştırılan sosyal olguları doğal ortamlarında inceleyerek anlamayı kapsamaktadır. İnsanların yaşamlarına ilişkin deneyim, davranış ve duyguları nitel araştırma konusu olabileceği gibi; toplumsal olaylar, toplumun işleyiş biçimi, sosyal hareketler, kültürel olaylar ve uluslararası ilişkiler de nitel araştırmaların konusu olabilir (Yıldırım, 2010: 80). Daha önce de belirtildiği gibi 1990'lerden beri ülkemizde kadın konukevleri bulunmakta ve barınma ihtiyacı içinde olan mağdur kadınlara hizmet sağlamaktadır. şÖNİM'ler ise 2012 yılından beri hizmet vermektedir. Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında ülkemiz uluslararası sözleşmeleri imzalayarak taraf olmuş ve dolayısıyla bu konuda tedbirler alacağını taahhüt emiştir. Bu kapsamda kadına yönelik şiddetle mücadelede başvurulacak yasalar düzenlenmiş, sosyal hizmetler kapsamında kuruluşlar açılmış, kadına yönelik şiddeti anlayabilmek ve önlemler alabilmek için ulusal ölçekte araştırmalar yapılmıştır. Yapılan araştırmalarda çoğunlukla nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Mağdur kadınların deneyimlerine ilişkin derinlemesine bilgiye ise daha fazla gereksinim vardır.

Kadına yönelik şiddet toplumsal bir olgu olarak birbirinden farklı kişi, grup, kurumların dahil olduğu ve bu aktörlerin birbirleriyle ilişki içinde bulunabildiği karmaşık süreçlere sahiptir ve nitel araştırma yöntemleriyle konuya ilişkin detaylı bilgiler elde edilebilir. Bu bağlamda tramvatik yaşantıları olan suç mağduru kadınların deneyimlerinin anlaşılması, sosyal hizmetler ekseninde sunulan hizmetlerin kadınların yaşamına kattığı ve kolay görünür olmayan katkıların tespit edilerek betimlenmesi için nitel araştırma yönteminin en uygun yöntem olduğu düşünölmüştür.

Araştırma Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı şÖNİM ve Kadın Konukevi, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi ve İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı şÖNİM ve Kadın Konukevi olmak üzere toplam 5 kuruluştan hizmet alan kadınlarla görüşülerek gerçekleştirilmiştir. Araştırma tasarımında seçilen derinlemesine mülakat tekniği uygulanmış, ses kaydı alınmayarak görüşme notu tutulmuştur. Derinlemesine mülakatlarda yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Nitel veriler, içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Nitel araştırmalarda örüntüleri ya da ilişkileri ortaya çıkarmak için araştırmanın sonlanmasını beklemektense, veri toplama süreci devam ederken, verilerin analizi de yapılmaya başlanır. Böylelikle erken veri analizinden elde edilen veriler, süren veri toplama uygulamalarına kılavuzluk eder

(Neuman, 2012: 661). Kadınlar ile yapılan görüşmelerin çözümlenmesinde, yapılan görüşmede elde edilen bilgiler Microsoft Word ortamında kelimesi kelimesine yazılarak bir metin haline getirilmiş ve ham veri dokümanı oluşturulmuştur. Kodlama süreci, araştırma boyunca tekrar ederek yapılmış ve birden fazla tekrarlanmıştır. Kodlama süreci tamamlandıktan sonra, verilerden elde edilen kodlara uygun olarak çalışmanın temaları oluşturulmuştur. Bu temalar çerçevesinde düzenlenen veriler, alana ilişkin kadına yönelik şiddet, kadın konukevleri, ŞÖNİM'ler, suç mağduriyeti gibi araştırmanın temel kavramları ışığında çözümlenmeye çalışılarak yorumlanmıştır.

Araştırma kapsamındaki görüşmeler Aralık 2018-Mart 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş ve 2018 yılından itibaren Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Aydın ve İzmir İl Müdürlüğüne bağlı ŞÖNİM ve Kadın Konukevleri ve Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevinden hizmet alan kadınlarla yapılmıştır. Kadınlarla görüşmeler, kuruluşlarda bulunan görüşme odalarında görüşmeci ve katılımcı yalnız olacak şekilde, gizlilik etik ilkesi doğrultusunda gerçekleştirilmiş, konukevinde kalmaya devam etmeyen kadınlar ile yapılan görüşmeler ise kendilerini rahat hissedecekleri, kendi tercih ettikleri yerlerde gerçekleştirilmiştir.

1.6. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Nitel araştırmalarda evren, araştırmacının gerçekte incelediği ve araştırdığı olguları barındıran insan toplulukları, sosyal gruplar veya çok çeşitli olay ve olgulardır. Evrenin tümüne ulaşım zaman ve imkânların azlığı nedeniyle çoğunlukla oldukça zordur. Bu nedenle araştırmacı incelediği, ilgilendiği, hakkında fikir sahibi olmak istediği evrenden aldığı ve o evreni temsil ettiğini düşündüğü grubu örneklem olarak araştırmasını yapar (aktaran Baltacı, 2018: 235).

Araştırmanın örnekleme ise, çalışmanın amacına uygun olarak bilgi açısından zengin durumların seçilmesine olanak sağlayan amaçsal örnekleme çeşitlerinden, örneklem için belirlenen ölçütü karşılayan kişi, olay ve ya nesnelerin içine alındığı (Büyüköztürk vd., 2012: 91) ölçüt örnekleme yöntemi ve toplumun marjinal gruplarına veya genel toplumsal davranışlardan sapma gösteren gruplara ulaşmak için kullanılan bir örneklem yöntemi olan kartopu örnekleme tekniği (aktaran Baltacı, 2018: 254) kullanılarak oluşturulmuştur.

Araştırmanın evrenini Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Aydın ve İzmir İl Müdürlüklerine bağlı ŞÖNİM ve Kadın Konukevleri ve Aydın Büyükşehir Belediyesi

Kadın Konukevinden 2018 yılından itibaren, 6284 sayılı kanun kapsamında suç mağduru olup, işlenen suça ilişkin 6284 sayılı kanun gereği işlem yapılan, kuruluşlarda en az 4 hafta hizmet (kadın konukevlerinde kalmış/kalmaya devam eden ya da ŞÖNİM'den hizmet alan) alan kadınlar oluşturmaktadır.

Nitel araştırmalarda zengin bilgi içeren durumlar, araştırmacının elde ettiği bilgilerin geçerlik ve anlamlılığı örneklem büyüklüğünden daha önemli olduğu (Büyüköztürk vd., 2012:94) ve yeterliliğın nicel araştırmalardaki gibi öznelerin sayısından çok toplanan verinin miktarı ve araştırılan konu hakkında doygunluk sağlmasına bağlı olduğu (Neuman, 2012:660) bilinmektedir. Nitel metodolojiye uygun olarak, veri toplama sürecinde Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevinde kalmakta olan 8, sadece Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevinden hizmet almış 5, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve Aydın ŞÖNİM'den hizmet alan 3, sadece Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ŞÖNİM'den hizmet alan 4, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi hizmet alan 2 ve İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve İzmir ŞÖNİM'den hizmet alan 4, toplam 26 kadından oluşan örneklem kümesiyle çalışma tamamlanmıştır.

2. BÖLÜM

2. TEORİK VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Suçun Toplumsal Çerçevesi

2.1.1. Suç Kavramı

Suç, yasalarca yasaklanmış, karşılığında yaptırım uygulanan bir eylem olmakla birlikte bir sapma davranışıdır ve tüm toplumu ilgilendiren bir sosyal sorundur (İçli, vd. 2007: 3). Toplumdan topluma tanımlanma şekli değişen fakat her toplumda oluşan, karmaşık süreçlere sahip bir olgudur suç kavramı (Köseoğlu, 2017: 30). Dönmezer'e göre (1984) suç olarak kabul edilen davranış toplumlar ve zamana göre farklılık göstererek yerel ve zaman açısından sınırlı olsa da her toplumda suç olarak kabul edilen davranışların olması nedeniyle suç olgusu evrenseldir (aktaran İçli vd., 2007: 3).

Bir fiilin suç olması için suç unsurlarını barındırması gerekir. Türk Ceza Hukuku'nda kanunilik (tipiklik)), maddi unsur (hareket), hukuka aykırılık ve manevi unsur olarak dört temel suç unsuru bulunmaktadır (Hoşgün, 2009: 5). İçli (2007) yasal açıdan suçu, ceza yasalarını ihlal eden insan davranışı, psikolojik açıdan kötü bir sosyal uyum hali ve davranış problemi, sosyolojik açıdan toplumsal sisteme zarar veren antisosyal davranış, siyasal açıdan ise cezai yaptırımları olan, otorite tarafından istenmeyen davranış biçimleri olarak tanımlar (İçli, 2007: 24).

Şafak, yükümlülük ehliyetine sahip kişinin gerçekleştirdiği, hukuka aykırı, kanunda yazılı tipe uygun ve gerçekleşmesi durumunda cezai yaptırım tayin edilmiş eylemlerin suç olduğunu ifade eder (Şafak, 2005:24). Dolu (2010) ise suçun toplumsal düzeni tehdit ettiği, failin birey olabileceği gibi gruplarca da işlenebileceği, mağdurun birey olabileceği gibi gruplar ya da kurumların da mağdur olabileceğine dikkat çekerek suçu, tanımının ve faillere uygulanacak yaptırımların kanunlarla belirlendiği zarar, fiil ya da teşebbüs olarak tanımlar (Aktaran Cinoğlu, 2011: 243).

2.1.2. Mağdur Kavramı

Birleşmiş Milletler Suç ve Yetkinin Kötüye Kullanılması Mağdurlarının Temel Adalet İlkeleri Bildirgesi'nde mağdur kavramı "Mağdurlar üye ülkeler ceza kanununda suç olarak belirlenmiş ihmali veya icrai eylemler sonucunda bireysel ya da toplu olarak

bedensel, zihinsel ya da duygusal olarak zarar görmüş kişilerdir. ... mağdur terimi ayrıca doğrudan mağdurun aile bireylerini veya mağdura yardım ederken ya da mağduriyete engel olmaya çalışırken zarara uğrayan kişileri de kapsar.” şeklinde yapılmıştır. Spalek suçun maddi unsurundan direkt etkilenen birincil mağdurlar, suçtan dolaylı etkilenen ikincil mağdurlar ve daha büyük bir grup insanı, toplumu etkileyen suçlarda (terör, zincirleme kazalar vb.) olaya müdahale eden sağlık ve kurtarma ekipleri olacak şekilde üç suç mağduru kategorisi ortaya koyarak daha geniş bir mağdur sınıflaması yapmaktadır. Bununla birlikte suçtan hangi grup mağdurun daha çok etkileneceği, mağdur kategorisini tanımlamakla değil mağdurun yaşadığı acıların derecelendirilmesi ile ilişkilidir (Spalek, 2006: 72). Suç mağduriyeti değişik tecrübeleri olan farklı kişileri farklı şekilde etkiler. Dezavantajlı gruplara dâhil olan mağdurların tecrübe ettikleri mağduriyetle baş etmeleri daha zor olabilir. Şiddet suçundan en fazla etkilenen kadınlar, çocuklar, işsizler ve sosyal ekonomik durumu düşük olan kişilerdir. (Sokullu-Akıncı, 1999: 55). Suçtan ve Yetki İstismarından Mağdur Olanlara Adalet Sağlanmasına Dair Temel Prensipler Bildirisi mağdur tanımını geniş bir şekilde yapmıştır. Bildirinin 1. Maddesi :

“ Üye Devletlerin yetki istismarını suç olarak yasaklayan kanunları gibi yürürlükte bulunan ceza kanunlarının eylem veya ihmal yoluyla ihlal edilmesi nedeniyle, bireysel veya toplu bir olarak, fiziksel veya ruhsal biçimde yaralanma da dâhil olmak üzere manevi acılar çeken, ekonomik kayba uğrayan veya temel hakları esaslı bir biçimde zayıflayan ve bu suretle zarar gören kimseyi mağdur” olarak tanımlar.

2. Maddesi ise “Mağdur terimi ayrıca mümkünse mağdurun ailesini veya doğrudan bakmakla yükümlü olduğu kişileri ve zor durumunda mağdura yardımcı olmaktan veya mağduriyeti önlemekten ötürü zarar gören kişileri de kapsar.” ifadesi ile suç mağduru kategorilerini genişletmiştir (<http://istanbul.mazlumder.org/tr/main/yayinlar/sozlesmeler/18/suctan-ve-yetki-istismarindan-magdur-olanlara/365>).

Suçlu ve mağdur ilişkisi ilk yazılı hukuk metinlerinden olan Hamurabbi Kanunlarında dahi bulunmaktayken, ceza hukuku uzun süre mağdur ve mağdur haklarını göz ardı ederek fail odaklı bir yaklaşımla işlemiştir (aktaran Duvenci, 2007:2). Bir suçun temel bileşeni olan mağdur, kriminoloji ve suç psikolojisinin birçok alanında çoğunlukla görmezden gelinmesine rağmen, suç nedeni ile acı çeken kişiler hakkında artan bir ilgi bulunmakta ve bu çalışma alanı viktimoloji olarak tanımlanmaktadır (Canter, 2008/2011: 447). Mağduru inceleyen bir bilim dalının ismi olan Viktimoloji sözcüğü Latince “victima”,

Yunanca ise “lagos” sözcüklerinden oluşup tanrıya dinsel bir tören aracılığı ile sunulan canlı yaratık ve kriminoloji açısından ise bir başkasının eyleminden dolayı zarar görmüş suç kurbanı ya da mağdur anlamına gelir (aktaran Sokullu-Akıncı, 1999: 22).

Viktimolojiyi dört ana başlık altında toplamak mümkündür; bunların ilki mağdurun suç sonrası sosyal ve kişisel sorunlarını, mağdur ile fail arasındaki ilişkileri ve mağduriyetin azaltılması için gereken koşulları araştıran ampirik viktimoloji, ikincisi mağdurda meydana gelen mediko-psikolojik sonuçlar vemağdur üzerindeki etkileri azaltmak/ortadan kaldırmak için çalışmalar yapan klinik viktimoloji, üçüncüsü mağdura yardım etme, mağduru koruma sistemlerinin geliştirilmesi ve kurumsallaştırılması çalışmaları ve dördüncüsü ise mağdurun mağdur hakları, mağdurun korunması için kurallar gibi hukuk sistemi içindeki yeridir (Sokullu-Akıncı, 1999: 25).

Mağdur olma riskini arttıran faktörleri cinsiyet, yaş, meslek ve sosyal sınıf, medeni durum, yerleşim durumu ve ikamet edilen semt olarak başlıklandırmak mümkündür (Sokullu-Akıncı, 1999: 75). Viktimoloji açısından cinsiyet, mağdur olma riskini arttıran faktörlerdendir. Viktimoloji açısından özellikle dikkat çeken mağdur grupları aile içi şiddet ve istismar mağdurlarıdır (Düvenci, 2007: 16).

Hinrich'in Philadelphia ve Berlin'de 200 kişi ile yaptığı araştırmaya göre mağdurda maruz kaldığı suç sonrası oluşabilecek hastalıklar ve belirtileri incelendiğinde psikosomatik hastalıklar (ülser, bronşial astım, blumia, anoreksia nevroza vb hastalıklar), fonksiyonel hastalıklar (kalp ritmi bozukluğu, dolaşım bozukluğu, bulantı, kusma, mide ve kalp şikayetleri vb) nöro-vegetatif belirtiler (titreme, uykusuzluk baş ağrısı vb), psikiyatrik bozukluklar (anksiyete bozukluğu, depresyon, travma sonrası stres bozukluğu vb), alkol ve madde kullanımı, nörotik bozukluklar (fobiler, obsesif kompulsif davranışlar, geçici orientasyon bozukluğu vb) ve psikotik hastalıklar (sanrılar ve psikotik rahatsızlıklar gibi) görüldüğü ortaya çıkmıştır (aktaran Sokullu-Akıncı, 1999: 165). Burges ve Holmstrom'un (1979) cinsel şiddet mağdurlarıyla bir hastane acil servisinde yaptığı çalışma, dört ila altı yıl sona mağdur kadınlarla tekrar bağlantı kurulduğunda kadınların sadece dörtte üçünün kendilerini iyileşmiş olarak kabul ettiği, %37 sinin iyileşme sürecinin bir yıldan kısa sürdüğü, %37'sinin iyileşme sürecinin bir yıldan fazla sürdüğü, %26'sının ise kendilerini hala iyileşmiş hissetmedikleri sonucuna ulaştı (aktaran Herman, 2015:62).

Bundan da anlaşılacağı gibi mağdurların ihtiyaçları ve uygulanan müdahale türlerine göre mağdur ile temas kuracak kurumsal aktörlerden bazıları kolluk kuvvetleri ve ceza adaleti makamları, avukatlar, sağlık kuruluşları, sosyal hizmet kuruluşları, belediye düzeyinde idari hizmetlerdir (Adalet Bakanlığı Mağdur Hakları Daire Başkanlığı [MHDB] 2016a: 16). Kadının suç ile olan ilişkisi konusunda multidisipliner çalışmaların yapılması, konu ile ilgili geliştirilen politikaların etkili bir biçimde yürütülmesi suç ile mücadelede önem taşır (Burkay, 2014: 79). R (2006) 8 sayılı Avrupa Konseyi Tavsiye Kararında tavsiye edilen mağdura sunulacak yardımlar suçun yarattığı olumsuz etkileri azaltmak için tedbirler almayı ve mağdurların rehabilitasyonunu kapsar. Bu yardımlar içerisinde tıbbi hizmetler, ekonomik destek, psikolojik destek, sosyal bakım ve danışmanlık hizmetleri yer alır (MHDB 2016a: 29).

Çeşitli Avrupa ve ulusal hukuk belgeleri incelendiğinde mağdur hakları saygı görme ve tanınma hakkı, bilgi edinme hakkı, bilgi sağlama hakkı, çeviri hizmetlerinden faydalanma hakkı, mağdur destek hizmetlerine ulaşım hakkı, hukuki destek hakkı, tazminat ve giderlerin geri ödenmesi ve korunma ve mahremiyet hakkı olarak başlıklandırılabilir (MHDB 2016a: 20). Sosyal hizmetler kapsamında mağdura sunulan hizmetlerin mağdur hakları çevresinde planlanarak gerçekleştirilmesi mağdur için önemlidir. Mağdurlara sunulacak destek hizmetlerine ilişkin rehber ilkeler üzerinde genel bir mutabakata varılmıştır ve bu mutabakat tüm mağdurların hizmetlere kolaylıkla erişebilmesi için eşit erişim hakkı, gizlilik ilkesi ve mağdurlara proaktif biçimde yaklaşmayı kapsar. Mağdurların destek hizmetlerinden beklentileri bilgilendirilme, psikolojik destek, pratik yardım ve ihtiyaç duyulan diğer hizmetlere yönlendirilmez. Birçok ülkede mağdur destek hizmetleri alanında çalışan meslek elemanları sosyal hizmet uzmanları, kriminologlar, psikologlar ve avukatlardır (MHDB 2016a: 39).

Risk altındaki tüm mağdurlara sunulan hizmetlerde, mağdur haklarının etkili bir şekilde uygulanması, benzer travmaları yaşadığı düşünülen mağdurların öznel durumlarının değerlendirilmesi süreçlerinde multi-disipliner bir yaklaşım benimsemek önemlidir. Suç mağduru kişi için müdahale planları hazırlarken müracaatçının işbirliğini ve kurumlar arası eşgüdümü sağlamak mecburidir. Bu alanda çalışırken yararlanılan dört yaklaşım bulunmaktadır: Psiko-sosyal yaklaşımda suç mağdurunun dahil olduğu aile, arkadaş, okul, yaşadığı mahalle gibi sosyal ve bireysel özellikleri birlikte ele alınır. Mağdurun güçlenmesi ve hayatına daha güçlü devam edebilmesi için güven duygusunu tekrar kazanması

hedeflenir. Problem çözüme yaklaşımını kullanırsa aşılması istenen sorunun mağdur ile birlikte belirlenmesi, sorunun neden ve sonuç ilişkilerinin kurulması, soruna ilişkin kişisel duygu ve düşüncelerin belirlenmesi, kullanılacak kaynakların ve alternatif yolların belirlenmesi önemlidir. Problem çözüme yaklaşımında mağdurun güçlü yönlerinin belirlenerek çözüm sürecinde aktif olarak kullanılması ve sorun çözüme motivasyonunun artırılarak sürece katılması sağlanmalıdır. Kriz durumunun değerlendirilmesi ve tanımlanmasını kapsayan krize müdahale yaklaşımı, mağdura fayda sağlayacak müdahale planının mümkün olan en kısa zamanda uygulamaya konmasını içerir. Bu yaklaşım, krize neden olan durumun değerlendirilmesi, krizin mağdurun günlük hayatında değiştirdiklerinin, maruz kaldığı olumsuz etkilerin belirlenmesi, kişinin bilgilendirilmesi ve sorunun her boyutunun detaylı olarak ele alınmasını kapsayan dört aşamalı bir süreçtir. Fonksiyonel yaklaşım ise mağdurun kişisel özelliklerini, çevresiyle ilişki ağını, yaşadığı ortam koşullarını değerlendirmeye katarak, kendi kararlarını vermesine ve kendisini yenilemesine destek sağlamayı amaçlamaktadır (MHDB, 2016c: 6).

1998 yılında İngiltere’de yapılan suç araştırması sonuçlarına göre, tüm şiddet suçlarının dörtte birini ve polis tarafından kayıt altına alınan kadına yönelik bütün öldürme suçların yarısını aile içi şiddet suçları oluşturmaktadır ve aile içi şiddet olaylarında genellikle erkek şiddeti uygulayan, kadınlar ise mağdur konumundadır (aktaran Canter, 2008/2011: 171). Kadınların birçoğu, resmi kurumlara yansımamış da olsa cinsel suç ve aile içi şiddete, kötü muamele, hakaret, korkutmaya maruz kalmışlardır. Birçok ülkede önemli bir sosyal sorun haline gelen suç ile mücadele sürecinde, suçun öncesi ve sonrasında uygulanacak politikalar için farklı mekanizmalar gerekmektedir. Konu ile ilgili uygulanan sosyal politikalar ve geliştirilen sosyal hizmet uygulamaları, suçla mücadele yöntemlerindedir (Burkay, 2014: 75). Bu bağlamda Adalet Bakanlığı Mağdur Hakları Dairesi Başkanlığı’nın hazırladığı raporda gösterilen ülke örneklerinde, mağdurlar için gerçekleştirilebilecek hizmetler açısından önemli bilgiler sunar:

Tablo 2.1. Mağdurlar İçin Yurtdışında Sunulan Hizmetlere İlişkin Tablo

Ülke	Ortak Çalışılan Kurumlar	Verilen Hizmetler	Notlar
İngiltere ve Galler	Elephantand Castle Mağdur Birimi	<ul style="list-style-type: none"> • Psikososyal destek hizmetleri • Hukuki destek hizmetleri • Bilgilendirme hizmetleri • Tercümanlık hizmetleri 	<p>Suç Mağdurları İçin Uygulama Kanununda düzenlenen ilgili kurumlar;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Polis teşkilatı • Başsavcılık • Ceza mahkemeleri • Tanık bakımı birimi • Ulusal Fail Yönetim Servisi
İspanya	Sivil toplum kuruluşları	<ul style="list-style-type: none"> • Psikososyal destek hizmetleri • Hukuki destek hizmetleri • Bilgilendirme hizmetleri • Tercümanlık hizmetleri 	<ul style="list-style-type: none"> • Mağdur Destek Ofislerinde psikolojik ve hukuki destek sunulmakta, • Sağlık, Sosyal Hizmetler ve Eşitlik Bakanlığı'nca barınma gibi sosyal hizmetler sağlanmaktadır.
Almanya	Sivil toplum kuruluşları	<ul style="list-style-type: none"> • Psikososyal destek hizmetleri • Hukuki destek hizmetleri • Türkçe danışmanlık 	<p>Almanya'da</p> <ul style="list-style-type: none"> • Radikal ve Terörist Saldırıya Maruz Kalanlara Yardım Fonu • Cinsel Tacize Karşı Koruma Fonu olarak iki fon bulunmaktadır.
Avusturya	Sivil toplum kuruluşları	<ul style="list-style-type: none"> • Ceza ve Usul Kanunundan doğan haklar ve destek hizmetleri • Psikososyal destek hizmetleri • Tedavi yardımı • Mali yardımı • Refakat hizmeti 	<ul style="list-style-type: none"> • Davalıdan alınarak ihtiyaç sahibi mağdura verilen maddi destek hizmeti bulunmaktadır.
Belçika	Sivil toplum kuruluşları	<ul style="list-style-type: none"> • Psikososyal destek hizmetleri • Bilgilendirme hizmetleri • Kurumlara erişim konusunda danışmanlık hizmeti 	<ul style="list-style-type: none"> • Polis, gerekli bilgilendirmeyi yapmakla görevlidir ve ihtiyaç halinde ilgili servise yönlendirme yapar
Fransa	<ul style="list-style-type: none"> • Mağdurlara Yardım Ulusal Konseyi • Mağdurlara Yardım Bürosu • Mağdurlara Yardım Dernekleri 	<ul style="list-style-type: none"> • 08 Mağdurlara yardım hattı • Psikososyal destek hizmetleri • Hukuki destek hizmetleri 	
Hollanda	Sivil toplum kuruluşları	<ul style="list-style-type: none"> • Psikososyal destek hizmetleri • Hukuki destek hizmetleri 	

Adalet Bakanlığı Mağdur Hakları Dairesi Başkanlığı'nın yaptığı yurt dışı ziyaretleri ve kamu hizmetleri incelemelerinde, Avrupa ülkelerinde mağdura sunulan hizmetlerin kamu kurumları ve sivil toplum örgütleri işbirliğiyle sunulduğu ve hizmetlerin ortak noktalarının psikososyal destek hizmetleri ve hukuki destek hizmetleri olduğu görülmektedir. Aynı zamanda bu hizmetlerin tedavi hizmetleri, ekonomik destekler, danışma hatları olduğu gibi tercümanlık hizmetleri ile mağdurun hizmetlere ulaşımının artırılmasına destek verdiği anlaşılmaktadır (MHDB 2016a: 260).

Travmatik yaşantı sonrası zayıf sosyal destek ve stres faktörlerinin devam etmesi süren tedavi sürecini olumsuz etkileyebilecek faktörlerdir ve mağdur korku, çaresizlik duyguları yaşayabilir, travmaya neden olan olayın hatırlanması veya rüyada görme gerçekleşebilir (Damka, 2009: 52). Suç mağduru kadınların tekrarlanan mağduriyetlerini engellemek, ikincil mağduriyetler yaşamalarının önüne geçilmesi ve destek sağlanması kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının sorumluluklarındandır. Suç mağduruyla çalışan kamu kurumları ya da sivil toplum kuruluşları hassas bir yaklaşım uygulayarak mağdurların gündelik hayatlarına dönmeleri için gereken desteği sunmalıdır. (MHDB, 2016c: 33).

2.1.3. Suç Korkusu

Suç korkusunun tanımını yapmak, bireylerin duyguları, düşünce ve inanç sistemleriyle ilişkili olduğundan, oldukça zordur. Bununla birlikte Ferraro'nun "Suça ya da kişinin suçla ilişkilendirdiği sembollere karşı geliştirdiği kaygı ve duygusal reaksiyon" şeklinde yaptığı tanım kapsayıcı bir bakış açısı sunmaktadır (aktaran Köseoğlu, 2017: 35). Suç korkusu mağduriyet yaşamış kişilerde görülebileceği gibi mağdur olmaktan endişelenen kişilerde de görülebilir ve bir sosyal sorundur (Kul, 2013: 20).

Kadınların kendilerine dair korkuları, endişeleri ve mağdur olabilme ihtimallerine yönelik algılarının daha yoğun olduğu farklı çalışmalarla belirlenmiştir. Alanyazında kadınların erkeklere göre daha yoğun korku yaşadıkları görüşü genel bir kabuldür (Çardak, 2011: 36). Suç korkusu konusunda yapılan araştırmalarda erkeklerin müessir fiil suçunun mağduru olmaları olasılığı kadınlara göre dört kat fazlayken, kadınların erkeklere oranla daha büyük bir kısmının, bu yönde suç mağduru olma korkusu taşıdığı ortaya çıkmaktadır (aktaran Sokullu-Akıncı, 1999:124). Genel olarak erkeklerin kadınlara oranla daha fazla suç mağduru oldukları istatistiki verilerde görülmekle birlikte yapılan çalışmalar, mağduriyet korkusunu en çok yaşayan grubun kadınlar olduğunu ortaya koymaktadır (Köseoğlu, 2017: 37). Stanko (1995) araştırmalarında, kadınların eşlerinden gördükleri şiddetin doğrudan suça maruz kalma risk algısını ve suç mağduriyeti korkusunu arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Glasauer (2006) ise modern toplumların sivilleşme sürecinde kadınlara uyguladığı fiziksel şiddetle birlikte devam eden sözlü, sembolik ve kültürel şiddetin kadınların suç korkusunu arttırdığını düşünmektedir (aktaran Kul, 2013: 32).

Çardak (2011) yaptığı araştırmada suç korkusunun insanların günlük hayatlarını

olumsuz yönde etkileyerek davranış değişikliklerine yol açtığını, iletişim kalitesinde ve yaşam kalitelerinde düşüşe neden olduğunu tespit etmiştir (Çardak, 2011: 13).

Alanyazında suç korkusu üzerine yapılan çalışmalar “incinebilirlik”, “suç deneyimi”, “ekolojik yaklaşım” ve “suça maruz kalma riski algısı” olarak dört temel teorik yönelimle kavramlaştırılmıştır. Suç korkusu açısından incinebilir olan kişiler suç mağduru olma ihtimali yüksek, etkili savunma yöntemleri olmayan ve tehlike karşısına diğer kişilere göre daha fazla sorun yaşayabilecek olan kişilerdir. Daha önce herhangi bir suça maruz kalmış kişilerde suç mağduriyeti korkusu daha yüksektir. Ekolojik yaklaşıma göre bireyin yaşadığı bölgenin fiziksel görünümü, yapısı, nüfusu ve diğer pek çok faktör kişinin suç mağduriyeti korkusunu etkiler. Suça maruz kalma riski algısı ise kısaca kişilerin suça maruz kalma ihtimallerini değerlendirmeleri ve değerlendirmenin sonucuna göre suç korkusuna sahip olma durumudur (Kul, 2013: 42).

2.1.4. Kadına Yönelik Şiddet

Kadına yönelik şiddet olgusunu 3000 yıl öncesine ait erkek mumyaların kafa kemiklerinde %9-20 oranında kırıklar, kadın mumyaların kafa kemiklerinde ise %30-50 oranında kırıklardan dolayı tarihin eski dönemlerine dayandıran araştırmalar mevcuttur (aktaran İçağasıoğlu-Çoban, 2013: 73). Buna rağmen kadına yönelik şiddetle mücadele etme fikrinin oluşması 1970’li yıllara denk gelir. Kadına karşı her türlü ayrımcılık ve şiddetin suç olduğu ve önlenmesi gerektiğine dikkat çeken hareket, kadın hareketidir. Türkiye’de ise kadına yönelik şiddetin suç olduğu 1980 yıllarında tartışılmaya başlanmış olup, 17 Mayıs 1987 tarihinde gerçekleşen “Dayağa Hayır” yürüyüşü, Türkiye’de kadınların şiddete karşı sergiledikleri ilk kollektif tepkidir. Artık ülkemiz ve tüm dünyada kadına yönelik şiddet hem insan hakları ihlali hem de suç olarak kabul edilmektedir (İçağasıoğlu-Çoban, 2013: 73). Sallan Gül kadına yönelik şiddeti genel hatları ile şiddetin uygulandığı yerden bağımsız olarak kadının fiziksel, cinsel, psikolojik olarak zarar gördüğü cinsiyete dayalı olarak kadınlara kadın olmaları nedeniyle uygulanan eylemler şekline tanımlar (Sallan-Gül, 2011: 15). Birleşmiş Milletler ise kadına yönelik şiddeti ‘ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınların fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma’ şeklinde tanımlamaktadır (Keskin, 2012: 94). Kadına yönelik şiddet öncelikle yaşam hakkı olmak üzere kadının hak ve özgürlüklerinin ihlali olarak uluslararası mevzuat ve ceza hukukunda suçtur (Düvenci, 2007:

16).

Aile içi şiddet hangi toplum ve sosyo-ekonomik gruba dahil olduğu önemli olmaksızın tüm kadınları etkileyen bir sağlık sorunudur (aktaran Yaman Efe ve Ayaz, 2010: 24). Şiddet mağduru bireylerde aşırı alkol tüketimi, yeme bozuklukları, kaygı bozuklukları, intihar girişimi, cinsel ilişkiye zorlamaya bağlı olarak korunmasız cinsel ilişki sonrasında oluşan cinsel yolla bulaşan hastalıklar (Yıldırım vd. 2013: 78), sakatlık, perinatal komplikasyonlar, depresyon, ilaç-alkol bağımlılığı, travma sonrası stres bozukluğu gibi fiziksel ve psiko-sosyal sorunlar görülebilmekte, somatizasyon, madde kullanımı açısından yüksek risk altında gözükmekte (aktaran Kandemirci ve Kağnıcı, 2014: 8) şiddet sonucu kadınların genel sağlık durumunda kötüleşme ve sağlık hizmetlerini kullanma oranında artış (aktaran Yaman Efe ve Ayaz, 2010: 24) ve aile bireylerinde ise fiziksel sorunlar, depresyon gibi rahatsızlıklar görülmektedir (Gökkaya, 2009: 175).

Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün 1995 yılında yaptığı Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları Araştırması şiddetin yarattığı sonuçları fiziksel ve duygusal olarak ele almış ve fiziksel şiddete maruz kalan kadınların %46,9 unda fiziksel zarar görüldüğü, şiddete maruz kalan kadınların %44,2 sinde kendisini ezik/kötü hissetme, %30,1inde sinir ve moral bozukluğu, %28.7sinde ise depresyon, intihar girişimi olduğunu tespit etmiştir. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün 2008 yılında Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmasında ise 12.795 kişi ile görüşülmüş ve evlilik içi fiziksel şiddet oranı %39, cinsel şiddet oranı %15, her iki şiddet biçiminden en az birini yaşama oranının %42 olduğu tespit edilmiştir (Bulut ve Özbudak, 2014: 45).

Psikolojik travmanın özel bir şekli geçtiğimiz yüzyılda üç ayrı kere kamusal alana çıkmıştır. Bunlardan ilki histeri, ikincisi savaş ortamlarıyla bağlantılı muharebe nevrozu, üçüncüsü ise cinsel ve ev içi şiddettir. Ev içi şiddetin, diğer bir deyişle kadına yönelik şiddetin, tartışma alanı olarak ihtiyaç duyduğu ve hak ettiği ilgiye ulaşmasının siyasi bağlamı Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'daki feminist harekettir (Herman, 2015: 12).

Tipik travmatik olaylar organ kaybı, beklenmeyen kayıplar, savaş hali, şiddete maruz kalmak, tecavüze uğramak, istismara maruz kalmak, boşanma, göç, doğal afetler gibi olaylardır. Bununla birlikte insan eliyle yaratılan travmaların daha sert ve yıkıcı oldukları bilinmektedir (aktaran Damka, 2009: 46). Suç mağduru kadınların utanma, başarısızlık, suçluluk duyguları yaşadığı, kendilerini değersiz, yetersiz hissettikleri, benlik saygılarının

ve özgüvenlerinin düştüğü, odaklanma sorunları tecrübe ettikleri, fiziksel şiddete bağlı olarak fiziksel yaralar ve rahatsızlıklar yaşadıkları bilinmektedir (MHDB, 2016c: 33). Mağdurun iç benlik uyumu ile sosyal çevresi arasındaki uyumu bozan cinsel saldırılar fiziksel, psikolojik ve sosyal etkilere neden olmakla birlikte kişinin kendi hayatı üzerinde kontrolünü kaybettiği hissi ve travma sonrası uzun sürebilen ruhsal tepkilere neden olduğundan nedenleriyle en ağır travmatik deneyimlerden biri olarak kabul edilir (Dağ-Karataş, 2016: 13).

Travmanın psikolojik ve biyolojik işlevler üzerindeki olumsuz etkileri, travmaya neden olan olayın sona ermesi ile aynı zamanda son bulmayarak travma sonrası stres bozukluğu devam edebilir (aktaran Damka, 2009: 45). Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) ilk kez DSM III' de yer almış ve anksiyete bozuklukları başlığında tanımlanmıştır. TSSB, travmatik olaydan sonra başlayan ve bir aydan uzun süren istem dışı olarak travmatik olaya ilişkin uyarlardan sürekli kaçınma, duygu durumunda olumsuz değişiklikler, travmatik olayla ilişkili uyarılma ve tepki verme şekillerinde belirgin değişiklikler olması gibi spesifik belirtilerle seyreden ve işlevsellik alanlarında bozulmaya neden olan ruhsal bir bozukluktur (aktaran Dağ-Karataş, 2016: 19).

Travmatik yaşantılar sonucunda fiziksel, duygusal, davranışsal ve sosyal tepkiler ortaya çıkar. Fiziksel tepkiler kalp çarpıntıları, baş ağrıları, mide bulantısı titreme gibi tepkilerdir. Duygusal tepkiler ise kaygı, korku, öfke, suçluluk, inkâr gibi duyguların yaşanmasıdır. Davranışsal tepkiler yeme bozuklukları, korkma, ani davranışlar vb. tepkileri içerir. Sosyal ilişkilerde sorun yaşama, sosyal hayattan kendini çekme, herşeyi kontrol etme çabası, suçlama ise sosyal tepkiler içerisinde yer almaktadır (Damka, 2009: 48).

2.1.4.1. Kadına Yönelik Şiddet Türleri

2.1.4.1.1. Fiziksel Şiddet

Kişinin canını acıtacak bir şey atma, tokat atma, itilme, hırpalanma, can acıtacak yumruk gibi darbeler, sürüklenme, dövülme, boğma girişi, yakma girişi ve/veya herhangi bir silah ile korkutma ve tehdit etmeyi içeren davranışlar Dünya Sağlık Örgütüncü fiziksel şiddet olarak tanımlanmaktadır (aktaran Piriñciođlu, 2014: 3).

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüncü 2008 yılında yapılan araştırmada evlenmiş her 100 kadından 37'sinin fiziksel şiddete maruz kaldığı bulgularına ulaşılmıştır (Kadının

Statüsü Genel Müdürlüğü [KSGM], 2009: 48). Vahip ve Doğanavşargil (2007) ise psikiyatri kliniğine başvuran kadın hastalarla yaptıkları araştırmada; hastaların %63'ünün çocukluğunda, %62'sinin evliliğinde en az bir kez fiziksel şiddet gördüğünü bildirmişlerdir (Bağışoğlu, 2017: 18). Bu bilgiler kadına yönelik fiziksel şiddetin ne kadar sık gerçekleştiğini ortaya koymaya yetmektedir.

2.1.4.1.2. Psikolojik Şiddet

Kişinin özgürlüğünü engellemek, korkutmak, sosyalleşmesini kısıtlamak ya da engellemek, kişinin kendisini ya da sevdiklerini tehdit etmek, hakaret ve/veya küfür etmek, başkalarının yanında küçük düşürmek, kişinin çocukları ile görüşmesini engellemek ve her türlü baskı altına alma eylemi psikolojik şiddet sınıflandırması içerisinde yer alır. (Karınca, 2011: 24). Dünya Sağlık Örgütü ise daha genişletilmiş bir tanım yaparak kadına yönelik psikolojik şiddeti kadının davranışlarının erkek tarafından kontrol edilmesi ve / veya sınırlanması, ailesi veya tanıdığı kişilerle iletişim kurmasının kısıtlanması, kadının nerede olduğunu bildirmeye zorlanması, bir başka erkekle iletişim kurması gibi sosyal ilişkilerin kısıtlanması veya engellenmesi yoluyla baskı altına alınması olarak tanımlar (WHO, 2013).

İstanbul Sözleşmesi 33. Madde psikolojik şiddeti tehdit veya zorlama yoluyla kişinin psikolojik bütünlüğüne ciddi şekilde zarar veren kasıtlı eylemler olarak tanımlar ve taraflara psikolojik şiddeti cezai suç olarak kabul etmek için yasal düzenleme yapma görevini verir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı [ASPB], 2013: 24).

2.1.4.1.3. Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet kişinin parası, ekonomik gelir ve faaliyetlerini kontrol etmesinin engellenerek, kendi kontrolünden alınması durumudur. Kadının maruz kaldığı ekonomik şiddet ise birçok görünümü vardır. Bunlardan bazıları aile ekonomisinin erkek tarafından kontrol edilmesi, paranın kullanım şekli ve miktarının erkek tarafından belirlenmesi ve bu süreçler hakkında kadının fikrinin sorulmaması, kadının kişisel ihtiyaçlarını görmesinin engellenmesi (aktaran Şalcıoğlu, 2014), evin masraflarını karşılamamak, kadının çalışmaya ya da çalışmamaya zorlanması, kazandığı paranın elinden alınması, kadına ait olan mal veya mülkün kontrolünün erkekte olmasıdır (KSGM, 2008a: 17).

Işık ise (2007) kadınların maruz kaldığı ekonomik şiddetin tanımını geniş tutarak kadınların ev içinde ve ev dışında ürettiklerine el konulması, emeği karşılığında ücret

verilmemesi, kadınlara ataerkiyle işbirliği içinde bakım sağlayan rolü üzerinden ücretsiz çalıştırılması, kazancına el konulması, çalışmasına engel olmak ya da çalışmaya zorlamak, ziynet eşyalarına el koymak, evlilik süreçlerinde kadın üzerinden başlık parasıyla maddi kazanç sağlamak, evlilik sonlandıktan sonra ise nafaka ödememe yoluyla kadının sömürülmesi süreçleri olarak tanımlamıştır (aktaran Gökkaya, 2011: 104).

2.1.4.1.4. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet, şiddeti uygulayanın kadının eşi olup olmadığına bakılmaksızın, kadının istemediği yer, zaman ve biçimlerde cinsel ilişkiye zorlanması, cinsel içerikli imalara ve sözlere maruz bırakılması, taciz etmek, fuhuşa zorlanması, cinsel yaşantı içinde aşağılayıcı davranışlara maruz bırakmak, kadının sünnet edilmesi, erken evliliğe zorlanması gibi birçok eylemi içermektedir (KSGM, 2008a: 17).

Russel, 1980'lerin başında cinsel şiddet tecrübelerine ilişkin tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilmiş 900 kadınla görüşerek gerçekleştirdiği araştırmada her dört kadından birinin tecavüze uğradığı, her üç kadından birinin ise çocukluğunda cinsel olarak istismar edildiği bilgisine ulaştı. Bunu takip eden dönemlerde feminist hareket tecavüzü bir şiddet suçu olarak tanımlamayı başarmış, özel yaşamda tecavüzü başlangıç paradigması yaparak ensest ve koca tecavüzü üzerinde bilgi üretmeye başlamışlardır (aktaran Herman, 2015: 38).

2.1.4.1.5. Partner Şiddeti

Partner şiddeti kişiler arası şiddet içerisinde en yaygın şiddet türü olup kadına yönelik şiddeti romantik ilişkiler bağlamında değerlendirir. Partner şiddeti kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetten farklı olarak kadının duygusal bir ilişki içerisinde olduğu kişi (sevgili, sözlü, nişanlı vb) tarafından şiddete maruz bırakıldığını vurgulamaktadır (Ceco, 2018: 10). Kadına yönelik yakın partner şiddeti kadına yönelik şiddet türleri olan fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddetten herhangi biri ya da aynı anda birden fazla şiddet mağduriyeti olarak ortaya çıkabilir. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2015 verilerine göre Avrupa Birliği üyesi yirmisekiz ülkede partner şiddetini çalışan bir araştırma, çalışmanın yapıldığı ülkelerin kadın nüfusunun %10 ile %39'unun partner şiddetini tecrübe ettiğini ortaya çıkarmıştır (Ceco, 2018: 8).

2.1.5. Kadına Yönelik Şiddet İle İlgili Uluslararası ve Ulusal Yasal Düzenlemeler

2.1.5.1. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW)

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 18.12.1979 tarih ve 34/180 sayılı kararı ile kabul edilerek imzaya açılan CEDAW 03.09.1981'de yürürlüğe girmiştir. Türkiye ise 24.07.1985 tarih ve 85/9722 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile CEDAW Sözleşmesini onaylamıştır. 14.10.1985 tarih ve 18858 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan CEDAW Sözleşmesi 19.01.1986 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşmede kadına yönelik şiddetin tanımı ve kadına yönelik şiddete karşı alınabilecek önlemlere yer verilmemiş olsa da Sözleşmede bulunan düzenlemeler kadına yönelik şiddetle ilgili düzenlemelerdir (MHDB 2016b: 178).

Kadınların İnsan Hakları Bildirgesi olarak bilinen CEDAW'ı diğer yasal metinlerden ayıran özelliklerinden biri de insana garanti edilen hakların bir grup olarak kadınlar için de geçerli olduğunun açıkça belirtilmesi ve kadınların yaşadıkları eşitsizlik ve sömürü alanlarını net bir şekilde belirleyerek altını çizmesidir (KSGM, 2008a: 38). Kadınların ekonomik, sosyal, kültürel ve politik alanlarda, yaşamın her kesiminde temel hak ve özgürlüklerinin hiçbir şekilde kısıtlamaya maruz kalmaması ve bu hak ve özgürlükleri kısıtlayan ya da ortadan kaldıran cinsiyete dayalı her türlü ayrımcılığın önlenmesini amaçlar (Odman, 2012: 134).

2.1.5.2. Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi (1993)

Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi 1993 yılında oylanmadan Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca kabul edilmiş olup, kadına yönelik şiddetin suç olarak tanınmasını ve kadına yönelik şiddeti teşvik edecek gelenek/görenek, yaklaşım veya öğretiyi kabul etmemesini tavsiye eder. Bildirge aynı zamanda ülkeleri kadına yönelik şiddeti önleyecek politikaları kendi iç hukuk sistemlerine uygun bir şekilde uygulamaya başlamaya davet eder (MHDB. 2016b: 179).

2.1.5.3. Birleşmiş Milletler Dünya Dördüncü Kadın Konferansı, Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu

Birleşmiş Milletler Dünya Dördüncü Kadın Konferansı, Pekin Deklarasyonu 1995

yılında Pekin’de düzenlenmiş olup, aile içinde meydana gelen şiddet de dahil kadın ve kız çocuklarına yönelik her türlü şiddeti önleme konusunda devletlerin sorumluluk almasının ve kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddeti önleme konusunda hedefleri, devletlerin bu hedeflere ulaşmak için gerçekleştirmesi gereken eylemleri belirlemiştir (MHDB 2016b: 179).

Pekin Eylem Platformu eşitlik, kalkınma ve barış hedeflerine ulaşmak için acil alınması gereken tedbirlere ait 12 alan belirlemiştir. Kadın yoksulluğu, kadınların eğitimin dışında kalmasına neden olan koşullar, kadınların sağlık hizmetlerine ulaşmada yaşadıkları sorunlar, kadına yönelik her türlü şiddet, kadınların çatışma ortamlarından ilk etkilenen grup olmaları, kadının ekonomik yapı ve politikaların üretim sürecine katılmasını engelleyen koşullar karar mercilerinde kadınların temsil edilmemesi, kadınların gelişimini destekleyecek mekanizmaların eksikliği, kadınların evrensel insan haklarının desteklenmesi, kadın ve medya, kadın ve çevre, kız çocuklarının durumu Pekin Eylem Platformunun tedbir alınması için altını çizdiği alanlardır (Erükçü ve Öz, 2012: 525).

2.1.5.4. Pekin +5 Siyasi Deklarasyonu ve Sonuç Belgeleri

Pekin +5 Siyasi Deklarasyonunda kadına yönelik şiddetin insan hakları ihlali oluşu ve bu insan hakları ihlalinin kalkınma ve eşitlik için önemi yeniden hatırlatılarak özel yaşam ve kamusal alanda kadında yönelik şiddetin önlenmesinin devletlerin sorumluluğu olduğu tekrarlanmıştır (MHDB 2016b: 179).

Pekin +5 Siyasi Deklarasyonu Sonuç Belgeleri kadına yönelik şiddet konusunda devletler ve devlet organları tarafından yapılan ya da göz ardı edilen kadına yönelik şiddetin bir insan hakları ihlali olduğunun altını çizerek, devletlere, devlet veya kişilerce uygulanan şiddeti önleme, araştırma, cezalandırma, şiddet mağdurları için koruma sağlamak için tedbirler alma görevini hatırlatmaktadır (KSGM, 2001: 16).

2.1.5.5. Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma Hedefleri (2000)

2000 yılı Eylül ayında New York’ta gerçekleşen Birleşmiş Milletler Binyıl Zirvesi’nde 8 ana amaçtan oluşan hedefler Binyıl Kalkınma Hedefleri olarak kabul edilmektedir (MHDB, 2016b: 180).

2.1.5.6. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Tarafından Kabul Edilen Tavsiye Kararları

Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın erkek eşitliği ve kadına yönelik şiddet konuları hakkında tavsiye kararları Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilmiştir. Tavsiye kararlarında kadına yönelik şiddetin, kadınların insan hakları ve özgürlüklerini ihlal ettiği ve kadınların fiziksel, duygusal, ve/veya cinsel bütünlüklerine zarar verdiğine dikkat çekilmektedir (MHDB, 2016b: 181).

2.1.5.7. Şiddet Suçları Mağdurlarının Zararlarının Tazmini Hakkında Sözleşme

Şiddet Suçları Mağdurlarının Zararlarının Tazmini Hakkında Sözleşme Avrupa Konseyi tarafından 1983'te hazırlanmıştır. Şiddet Suçları Mağdurlarının Zararlarının Tazmini Hakkında Sözleşmesi faili belli olmayan olaylar veya failin mağdurun zararlarını karşılamaması durumunda sorumluluğu devlete bırakır (MHDB, 2016b: 181).

2.1.5.8. Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi

Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi kadına yönelik şiddet alanında uluslararası alanda bölgesel olarak hazırlanmış ilk Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve kadına yönelik ev içi şiddetle ilgili yaptırım gücü olan ilk uluslararası sözleşmedir. Aynı zamanda kadına yönelik şiddete disiplinler arası müdahale programları öngörmektedir (MHDB, 2016a: 242).

Sözleşmeyi imzalayan taraflar kadını her türlü şiddete karşı korumayı, şiddet mağduru kadın ve çocukların korunmasını, şiddetin tüm türlerini önlemeyi ve kadınların karşı karşıya kaldığı her türlü ayrımcılığın sonlandırılmasına destek olmayı ve bunları yapabilmek için bütüncül bir yaklaşım benimseyerek uluslararası işbirliğini teşvik etmeyi kabul etmiş olurlar (MHDB, 2016b: 182).

Sözleşme kadına yönelik şiddetin erkekler ve kadınlar arasındaki eşitlikçi olmayan güç ilişkilerinin tarihsel tezahür olduğu ve bu güç ilişkisinin kadınlar üzerinde tahakküm kurulmasına, kadınların ayrımcılığa maruz kalmasına neden olduğunu ve kadına yönelik şiddetin kadınları güçsüz bırakarak ikincil konuma yerleştirmek için kullanılan toplumsal mekanizmalardan olduğunu altını çizmiştir (Odman, 2012: 144).

2.1.5.9. Ailenin Korunmasına Dair 4320 Sayılı Kanun

Ailenin Korunmasına Dair 4320 sayılı kanun 14 Ocak 1998 tarihinde çıkarılmış ve şiddete uğrama ihtimali olan kişileri koruma amacıyla uygulamaya sokulmuştur. Bu kanunla aile içi şiddet mağduru kadın hakkında koruyucu yasal tedbirlerin alınması, ailenin korunması ve aile içi şiddetin doğuracağı zararlardan toplumu korumak hedeflenmiştir (KSGM, 2008b: 17). Kanun metninden de anlaşılacağı gibi 4320 sayılı kanun kadına yönelik şiddetle mücadele edilme süreçlerinde aileyi ön planda tutmuştur.

Aile içi şiddet kavramı tanımının ilk kez bir yasal metinde yapılması 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ile gerçekleşmiştir (KSGM, 2007: 53). 4320 sayılı kanunun uygulanması sırasında şikâyetçi olmak için karakola giden kadınların kolluk kuvvetlerinden aile içi şiddetin aile meselesi olduğu, bu nedenle işlem yapılmayacağı gibi tepkiler aldığı, zaman zaman kolluk kuvvetlerinin arabuluculuk yapmaya çalıştıkları, bu durumun da şiddet mağduru kadınların geleneksel kodlamalar nedeniyle şiddet döngüsünü kıramamalarına neden olduğu bilinmektedir (Odman, 2012: 147).

2.1.5.10. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 08.03.2012 yılında kabul edilmiş, 20.03.2012 tarihinde Resmi Gazetede 6284 kanun numarası ile yayımlanmıştır. Kanunun ilk maddesi, kanun amacını ‘şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan kadın, çocuk, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi için alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemek’ olarak belirtmiştir (ASPB, 2013: 71). 6284 sayılı kanunun uygulaması aşamasında oldukça eleştiri bulunmasına rağmen, onu kendisinden önce gelen kanunlardan ayıran önemli farkı şiddete uğrama riskinden bahsetmesidir. Bu risk kadınlar için suç işlenmeden de işlem yapmanın önünü açmıştır (MHDB, 2016b: 185).

2.2. Sosyal Hizmetler

2.2.1. Sosyal Hizmet

Sosyal hizmetin tanımlanması konusunda farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Fink (1963) ve Barker (1999) birbirine benzer olguları ön plana çıkaran bir tanımlama yapmışlardır: sosyal hizmet bir meslek ve “bütün insanların daha iyi yaşam koşulları için

psikolojik işlevselliğin etkili bir seviyeye ulaşması ve etkili sosyal değişimleri gerçekleştirmeleri amacıyla insanlara yardım eden uygulamalı bir bilim” olarak tanımlanabilir (aktaran Duyan, 2010: 7).

Daşbaş’a göre ise sosyal hizmet hem bir meslek hem de disiplin olarak, bireylerin sosyal işlevselliğini arttırmak, sosyal çevresiyle uyum içine yaşamasına destek sağlamak, kaynakların geliştirilerek birey, aile, grup, topluluk ve toplumun gereksinimleri için kullanılmasını sağlamak adına yürütülen örgütlü hizmetler ve programlar bütününden oluşmaktadır (Daşbaş, 2013: 102).

Epple’da Daşbaş’ın yaptığı tanıma benzer bir tanım yaparak sosyal hizmet uygulamalarının birey, aile ve toplumun ihtiyaçlarına göre, sahip olduğu bilgi ve beceri brikimi ve etik kural ve değerlere uygun olarak koruyucu/önleyici ve müdahale programları kullanan bir meslek olarak tanımlamıştır (aktaran Yalçın, 2014: 66). Sosyal hizmet, sosyal işlevselliği arttırmak, bireyi güçlendirmek, toplumsal değişim ve gelişimi sağlamak, kapasiteyi yenilemek amaçları ile üç ayrı boyutta birey, grup ve topluluklara yardımı içeren mesleki bir uygulamadır (Zastrow, 2010/2013: 9). Sosyal hizmet hakkında yapılan tanımlamalarda uygulamanın birey, grup ve topluluktan oluşan farklı üç boyutu ve gelişim ve değişim için müdahale programlarının ortak olması dikkat çekicidir.

Pincus ve Minahan sosyal hizmetin temel amaçlarını;

- “İnsanların sorunlarını çözme, sorunlarıyla başetme ve gelişimsel kapasitelerini arttırmak,
 - Müracaatçıları kendilerine hizmet ve imkan sağlayan sistemlerle tanıştırmak,
 - Sistemlerin etkili ve insancıl bir şekilde çalışmalarını sağlamak,
 - Sosyal politikaların gelişimi ve ilerlemesi için katkı sunmak olarak belirlemiştir.
- Sosyal hizmetin bu dört temel amacına Sosyal Hizmet Eğitimi Konseyi (CSWE) ise risk altındaki grupları güçlendirmek; sosyal ve ekonomik adaleti geliştirmek; profesyonel bilgi ve becerileri geliştirmek ve test etmek amaçlarını da eklemiştir” (aktaran Duyan, 2010: 10).

Sosyal hizmetin amacı ve rolü konusunda Dominelli üç farklı yaklaşımdan bahsetmektedir:

1. Terapötik-yardım edici yaklaşımlar: Müracaatçıya danışman tarafından kendisini ve diğerleri ile ilişkilerini daha iyi anlaması ve mevcut durumu ile etkili bir şekilde baş etmesine yardım edilmesidir.

2. Bakım-koruma yaklaşımlar: Bakım-koruma yaklaşımında müracaatçının yaşamlarındaki sorunlarla uygun bir şekilde baş edebilecek güce sahip olduğu kabulü ile müracaatçıya bilmediği sistemlere ulaşması için bilgi ve rehberlik hizmeti verilir.

3. Özgürleştirici yaklaşımlar: Sosyal adalet olgusuna odaklanarak var olan eşitsizliklerle mücadele eder. Müracaatçıların güçlü yanlarından hareketle, kendi hayatları üzerinde kontrol sahibi olabilmeleri için onların bilgi ve becerilerine odaklanır (aktaran Buz, 2009: 57).

Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (NASW), sosyal hizmet uygulamalarını, insanların gelişimsel kapasitelerini ve baş etme becerilerini arttırma ve aynı zamanda sorun çözme sürecini aktif hale getirme, bireylere kaynak, hizmet ve fırsat sağlayan sistemlerle kişiler arasında ilişki kurma, bireylere kaynak ve hizmet sağlayan sistemlerin insan odaklı çalışmalarını cesaretlendirme, sosyal politikaları geliştirerek iyileştirme ve insan ve toplum refahını yükseltmeyi özendirme şeklinde beş temel amaç etrafında kavramsallaştırmıştır (Zastrow, 2013: 18).

Bazı nüfus gruplarının, sosyokültürel, sosyoekonomik yapıları ve diğer bazı özellikleri nedeniyle toplumun geneline oranla, sosyal ve ekonomik yoksunlukla karşı karşıya kalma riski daha yüksektir. Sosyal hizmet uzmanlarının da temel görevi dezavantajlı nüfus gruplarının toplum kaynaklarına ulaşmasına ve sorunlarını çözmeye destek olmak olduğundan, sosyal hizmet uygulamaları yoksulluk, işsizlik gibi sosyal risk altında olan nüfus gruplarıyla çalışmayı kapsamaktadır (Yolcuoğlu, 2012: 227).

Bireylerin baş etme ve sorun çözme becerilerini arttırma ve fırsat eşitliğine ulaşmayı hedefleyen sosyal hizmet uygulamasının temelinde sosyal adalet, kaynaklara toplumun tüm bireylerinin eşit ulaşımı ve bu hedefler için toplumsal değişimi sağlama yer almaktadır. Sosyal hizmet disiplin ve mesleği, sosyal adaleti gerçekleştirmek, eşitsizliklerle mücadele etmek ve değişimi sağlamak gibi özelliklere sahiptir (Buz, 2009: 53). Sosyal hizmet uzmanlarının uygulamalarında hedefleri, mesleki müdahalenin başarıya ulaşması adına müracaatçı (birey, aile, örgüt ve toplumla çalışırken) için kolaylaştırıcı, destekleyici, var olan sorunları çözme odaklı bir sosyal çevre oluşturmaya çalışmaktır (Yolcuoğlu, 2012:

338). Sosyal adalet ve eşitlik, sosyal hizmetlerin en önemli kavramlarından ve risk altındaki grupları güçlendirmek, sosyal ve ekonomik adaleti sağlayabilmek adına çalışmalar yapmak sosyal hizmet uygulamalarının amaçlarındandır. Kurumsal değişim, dezavantajlı grupların toplumsal kaynaklardan faydalanmasını sağlamak, sosyal adaletsizlik ve eşitsizlikle mücadele etmek sosyal hizmet uzmanının görevleridir (Cılga vd., 2012: 93).

Sosyal hizmet uygulamalarının temel amaçlarından bahsederken, uygulama sürecinde sıklıkla sosyal işlevselliği arttırmanın hedeflendiğinden bahsetmemek doğru olmaz. Bireysel açıdan 'sosyal işlevsellik', bireyin bir bütünlük içerisinde ve dahil olduğu sosyal çevrede, temel gereksinimlerini karşılamak, toplumun bağımsız bir üyesi olabilme ve topluma katkı sunmasını kapsayan beklentilerine ulaşması durumudur. İnsan ihtiyaçları fiziksel ihtiyaçlar, duygusal ihtiyaçlar, kendini gerçekleştirebilme ve yeterli seviyede kendilik kavramlarını kapsar. Birey, aile ve gruplara sosyal işlevsellik kapasitelerindeki tıkanıklıkları açma konusunda yardım ederek bu kapasitelerini arttırmalarına destek olmak, sosyal hizmet uzmanlarının yerine getirdiği en önemli rol ve görevlerinden biridir (aktaran Yolcuoğlu, 2012: 94).

Sosyal hizmet uygulamaları entelektüel ve fiziksel gereksinimleri diğer kamu hizmeti sunan kamu kurum ve kuruluşlarından farklı olması, farklı rol ve fonksiyonlara sahip olması, hizmeti sunan ve hizmeti alan arasında doğrudan bir ilişkiye dayanması nedenleriyle sağlık, eğitim ve psikolojik destek veren kamu kuruluşlarından farklı bir alanda hizmet vermektedir (Artan, 2012: 41).

Sosyal hizmet uygulamalarında kullanılan beceriler

- 1) Müracaatçı ile kurulan ilişkinin biçimlendirilme şeklini,
- 2) Müracaatçıya vakayı çalışan sosyal hizmet uzmanına bilgi vermesi konusunda yardımcı olmayı,
- 3) Eyleme geçmek için seçeneklerden seçim yapmayı ve seçilen yöntemi değerlendirmeyi,
- 4) Vakaya özgü planlama yapmayı,
- 5) Vaka için oluşturulan plana uygulamaya sokmayı,

- 6) Elde edilen gelişmeyi değerlendirmeyi,
- 7) Müracaatçı – sosyal hizmet uzmanı arasındaki profesyonel ilişkiyi sonlandırma ve
- 8) İlişki sonlandıktan sonraki süreçleri planlamak için izleme süreçlerini kapsar (Yolcuoğlu, 2012: 228).

2.2.2. Türkiye’de Sosyal Hizmet Tarihi

Sosyal hizmet uygulamalarının geçmişi ulusal devlet öncesine dayanır. Osmanlı’da sosyal hizmet uygulamaları 19. yy.’a kadar vakıflar aracılığıyla yerine getirilmiştir. Vakıflar aracılığıyla sunulan sosyal hizmetler merkezi idarenin müdahalesine maruz kalmadan hizmet sunmuş, 1826 yılında ise Evkaf-ı Hümayün’e bağlanarak merkezi idarenin kontrolüne girmiştir (Karataş, 2015: 17).

1908 yılında Kırklareli’nde Himaye-i Etfal Cemiyeti kurulmuş, Balkan Savaşına kadar çalışmalarına devam etmiş, 1917 yılında ise İstanbul Himaye-i Etfal Cemiyeti (Çocuk Esirgeme Kurumu) kurulmuş olup, Kırklareli’nde kurulan cemiyet örgütü İstanbul’daki cemiyete iltihak etmiştir. Şavaş mağduru kimsesiz çocuklara barınma ve çeşitli destekler sağlayan cemiyet 1921’de 17 Ocak 1921 tarihli padişah iradesi ile kamu yararına çalışan cemiyet olarak kabul edildi (Çavuşoğlu, 2010: 69).

30 Haziran 1921’de ise Ankara’da küçük bir matbaada Himaye-i Etfal Cemiyeti kuruldu (<https://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/tarihce>). Kurum kayıtları 1 Ekim 1921 tarihi için “ Çocuk Esirgeme Kurumu 30 Haziran 1921’de kurulmuş, fakat Kurtuluş Savaşı’nın o en buhranlı günlerinde hemen çalışmalarına başlayamamıştır.” notunu düşmüştür. Kayıtlar “ 30 Haziran 1921’de Ankara’da, (Himayei- Etfal Cemiyeti) kuruldu. Onun asıl çalışması, 3 ay sonra, 1 Ekim 1921’de başlar.” ifadeleriyle devam etmektedir (Çavuşoğlu, 2010: 72). 26 Kasım 1937 Çocuk Esirgeme Kurumu (Himaye-i Etfal Cemiyeti) Bakanlar Kurulunun 1223 sayılı Kararı ile kamu yararına çalışan dernek olarak kabul edilmiştir (<https://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/tarihce>). Kuruluşundan kısa bir süre sonra, 1946 yılında ülke çapında 447 kuruluşla Çocuk Esirgeme Kurumu hemen hemen tüm taşrada hizmet sunmaktaydı (Çavuşoğlu, 2010: 76).

12.06.1959 tarihinde 7355 Sayılı Sosyal Hizmetler Enstitüsü Kurulmasına Dair Kanun kabul edildi. 1961 yılında Ankara’da açılan Sosyal Hizmetler Akademisi bu alanda çalışacak profesyonellerin yetiştirilmesine başlamıştır. 1963 yılında 225 sayılı Kanun ile

Sağlık Yardım Bakanlığı merkez teşkilatı bünyesinde Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü kuruldu (Yavuz, 2018: 50). Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü ise; 27 Mayıs 1983 tarihinde yayınlanan “2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) Kanunu” ile kurulmuştur. S.H.Ç.E.K Başbakanlığa bağlı bir genel müdürlük olarak, tüm illerde il müdürlükleri aracılığı ile hizmet vermiştir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ise 2011 yılında Kadın Statüsü Genel Müdürlüğünü ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarını da içerecek şekilde icracı bir bakanlık halini almıştır. 2018 yılında ise bakanlıkların birleşmesi kararı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı birleşerek Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı halini almıştır.

Sosyal hizmet uygulamalarının ana alanlarından olan kadın alanında hizmetler kamu kurumları arasında yoğunlukla Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünce yürütülmektedir. Bakanlığın görev ve işleyiş biçimi 3/6/2011 tarih ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile düzenlenmektedir. Bahsi geçen KHK'nın 6. Maddesinde göre :

- a) Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- b) Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- c) Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- ç) Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- d) Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü.
- e) Denetim Hizmetleri Başkanlığı.
- f) Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- g) Şehit Yakınları ve Gaziler Dairesi Başkanlığı.
- ğ) (Ek: 11/10/2011-KHK-662/1 md.) Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı.
- h) (Ek: 11/10/2011-KHK-662/1 md.) Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı.

1) Hukuk Müşavirliği.

i) Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı.

j) Personel Dairesi Başkanlığı.

k) Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı.

l) Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği.

m) “Özel Kalem Müdürlüğü” birimleri Bakanlığın hizmet birimleridir (<https://kadininstatusu.aile.gov.tr/uploads/pages/mevzuat/633-sayiliaile-ve-sosyal-politikalar-bakanliginin-teskilat-ve-gorevleri-hakkinda-khk.pdf>, 2018).

2.2.3. Feminist Sosyal Hizmet

Klasik sosyal hizmet pozitivizm mirası ile birlikte müracaatçının karşı karşıya kaldığı sorunları bireysel sorunlar olarak kabul edip müdahale planları hazırlarken sorunun yapısal bir sorun olduğu ve yeniden üretildiği gerçeğini görünmez kılmaktaydı. Bu haliyle zaman zaman aynı, zaman zaman ise benzer mağduriyet yaşayan müracaatçıları yan yana getirerek örgütlemek, yapısal değişiklik talep etmek mümkün olmamaktaydı. Eleştirel teorinin sosyal hizmete sunduğu katkılar sonucunda 1960’lı yıllarda sosyal hizmet uygulamaları müracaatçının yaşadığı sorunun bireysel sorunlar olmaktan çok sistemsel sorunlar olduğu, bu nedenle çözüme ulaşmak için sosyal hizmet uygulamalarında müracaatçı ile müracaatçının içinde olduğu sistemleri bağlantılandırma, müracaatçıyı çevresi içinde değerlendirme ve yapısal değişiklikler talep etme yönüne doğru değişmeye başlamıştır (Nadir, 2014: 209).

Bu değişime bireyle çalışırken hazırlanan müdahale planlarının içeriği ve uygulanacak sürece ilişkin değişim de eşlik etmiştir. Sosyal hizmet uygulamalarında müracaatçının zayıf becerilerinin odak olması durumu, müracaatçının büyüme potansiyelinin fark edilememesi tehlikesini içinde barındırır. Sosyal hizmet uzmanları müracaatçıların kendi potansiyellerini geliştirme hakları olduğu inancıyla mesleki müdahalelerini planlarken, müracaatçının sorunlarını çözümlemesine yardım etmek için müracaatçının güç ve kaynaklarını dahil etmesi kaçınılmazdır (Zastrow, 2013: 21).

Eleştirel teorinin sosyal hizmet uygulamalarında ki görünümünden bahsederken

güçlendirme yaklaşımından bahsetmek de gerekir. Güçlendirme yaklaşımı 1960'lı yıllarda eğitim, sosyal hizmet, psikoloji gibi bilim ve mesleklerde ortaya çıkmıştır. Güçlendirme yaklaşımı aynı zamanda feminist hareketlerde ve kalkınma örgütlerinde kullanılmıştır. Genel olarak müracaatçıların kendi yaşamları üzerinde kontrole sahip olabilmesi olarak tanımlanabilen güçlendirme yaklaşımı sosyal hizmet uygulamasında sık sık kullanılmaktadır (aktaran Duyan, 2010: 175). Güçlendirme yaklaşımı tüm bireylerin ortaya çıkarılabilecek doğal güce sahip oldukları ve bu doğal gücün desteklenmesiyle bireyin güçlendirileceği kabulüne dayanır (Öntaş – Cankurtaran, 2004: 40). Güçlendirme yaklaşımı, bireyin yaşamını devam ettirebilmesi için ihtiyaç duyduğu destek ve kaynaklara ulaşma sürecinde içinde olduğu sosyal çevrenin önemli olduğuna ve aynı zamanda stresle baş edebilme ve kaynak sağlamada bireyin sahip olduğu potansiyele ve aktif rol alması gerekliliğine vurgu yapar (Akgül Gök, 2018: 13).

Sosyal hizmet uygulamalarında güçlendirme yaklaşımı, müracaatçının kendi kendisine yardımcı olma sürecine destek verir. Müracaatçı sistemlerinin güçlü yanlarını belirleyerek, onların bu yönleri farketmelerini sağlamak, örselenmişlikler ve tecrübe edilen olumsuz duyguların azalmasına ya da müracaatçı tarafından terk edilmesine yardımcı olmak güçlendirme yaklaşımının katkılarıdır (aktaran Duyan, 2010: 202). Güçlendirme yaklaşımına ilişkin alan yazında birbirinden farklı tanımlar bulunmakla beraber teorisyenlerin genel ve ortak vurgusu, kişinin etkileşim içinde olduğu sistemlerle, kişisel ve kişilerarası gücü etkileyen sosyo-kültürel olaylarla güçlendirme sürecinin ilişki içinde olmasıdır (Akgül Gök, 2018: 14).

Saleebey'e göre her bireyin, grubun, ailenin ve topluluğun kendisine özgü güçleri olduğu kabulüyle güçler yaklaşımına rehberlik eden beş ilke, müracaatçıların farklılıklarının üstesinden gelebilecek, dönüşüm ve gelişimi gerçekleştirebileceklerine güvenme: travma, istismar gibi mücadele gerektiren yaşam tecrübelerinin zarar verici olduğu kadar değişim ve fırsat olabileceği; bireyler, aileler ve toplulukların iyileştirme ve ileriye gitme kapasiteleri olduğu kabulüyle müracaatçının beklentilerini yükselterek onun umut ve değerleriyle bağ kurma; müracaatçılarla beraber çalışarak mümkün olan en iyi hizmeti sunma ve çevre koşullarından bağımsız olarak her çevrenin kaynaklara sahip olmasıdır (Zastrow, 2010/2013: 22).

Sosyal hizmet uygulamaları tarihi süreç içerisinde değişmiş ve gelişmiştir. Bu değişim ve gelişim sürecine katkı sağlayan bir başka teori ise feminizmdir. Toplumsal

cinsiyet eşitliği, cinsiyet ayrımcılığı temeline dayandırılan ikinci dalga feminizm sayesinde sosyal hizmet ve feminizm etkileşimi gerçekleşmiştir. Sosyal hizmetin alanlarından olan kadın sorunları ve kadın çalışmaları feminizme toplumsal cinsiyet eşitliği uygulamaları, ataerkil düzenin kadınları baskı altında tutması ve kadın refahını geliştirmeye yönelik çalışmalarda bağlanır (Baydar, 2014: 34). Feminist teori sosyal hizmete kadın müracaatçıların yaşadığı sorunları anlama, ataerkillik, cinsiyet ayrımcılığını analiz edebilme, toplumdaki güç ilişkilerini anlama ve kavramlar arası ilişkileri kurarak mikro, mezo veya makro düzeyde sosyal hizmet müdahalesi gerçekleştirme süreçlerinde katkı sunmuştur. Feminist sosyal hizmet uygulamalarında güçlendirme mesleki müdahalenin temel amacıdır. Feminist çalışmanın ilkelerini göz önünde tutan sosyal hizmet uzmanı, müracaatçının mağduriyetinin sosyo-politik bağlamını anlamasına ve güç analizine odaklanarak “uyumlandırma” yerine müracaatçıyı “güçlendirici” ve müracaatçı için daha fazla seçenek yaratan bir çerçeve sunar (Buz, 2009: 57). Sosyal adalet ve insan hakları temelli sömürü pratiklerini inceleyen ve ötekileştirilmiş gruplara yönelik mücadeleyi içeren feminist sosyal hizmet toplumsal cinsiyet ve ataerkilliği odak alır (Tekindal, 2016: 233).

Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ifade ettikleri şekliyle anlamak ve kadınların güçlenmeleri için gerekli koşulların sağlanması sosyal hizmetin bireyselleştirme, katılım, bireyin ve toplumun olduğu yerden başlama, müracaatçının kendi kaderini tayin hakkı, sosyal adalet ve insan hakları ilkeleriyle ilişkilidir (Beydili vd, 2013: 47).

Bununla birlikte aile içi şiddetle mücadelede sosyal hizmet uygulamaları içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Klinik sosyal hizmet uygulamalarının temel amacı, şiddet nedeniyle travma yaşayan kadınlarla çalışarak sosyal ve psikolojik işlevselliklerini yeniden kazanmalarına destek sağlamaktır (Yalçın, 2014: 65). Şiddet mağduru kadınlara sunulan sosyal hizmet müdahalelerinde müracaatçının psiko-sosyal, ekonomik durumunun değerlendirilmesi, değerlendirmeye uygun olarak sorunların tespit edilip mesleki müdahale planı gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Mesleki müdahale planı gerçekleştirilirken çok boyutlu değerlendirmeler yapılmalıdır (Özbesler, 2012: 418).

Risk altındaki gruplar, insan farklılığı ve sosyal ve ekonomik adaletin geliştirilmesi kavramları ile doğrudan ilişkilidir. Bazı nüfus veya insan gruplarının, belirli özellikleri nedeniyle toplumun geneline göre sosyal ve ekonomik yoksunluk yaşama risklerinin daha yüksek olduğuna değinilmiştir. Sosyal hizmet insanların sosyal işlevselliğiyle ilgilenmekle beraber, mesleğin önceliği toplumun hassas kesimlerinin ihtiyaçlarını karşılamaktır. Sosyal

hizmet uzmanları ise insanların yoksun oldukları kaynaklara ulaşmalarına katkı sunmakta ve sorunlarını çözmelerine destek olmaktadır. Çocuklar, gençler, kadınlar, yoksullar, engelliler, zihinsel ve duygusal hastalığı olanlar, lgbti bireyler, azınlıklardan oluşan bu hassas kesimler ihmal, sosyal adaletsizlik, ayrımcılık, zulüm mağdurdur. Bu bağlamda yoksunluk riski altında olan gruplarla çalışmak sosyal hizmet uzmanlarının ilk görevlerindedir (Duyan, 2010: 51). Bu nedenle kadın yoksulluğu, kadına yönelik şiddet, grup olarak kadınların güçlendirilmesi, mağdur kadınların korunması sosyal hizmet uygulanmasının ana alanlarından.

Dominelli'ye göre feminist sosyal hizmet, çalışan kadınlar tarafından yürütülen eylemlerden doğmuştur ve amacı kadınların refahlarını arttırmak için kadınların kişisel problemleri ve sorunlarını sosyal konum ve statüleriyle ilişkilendirmek, bir başka deyiş ile kişisel sorunların toplumu ilgilendiren konular olarak tekrar adlandırılmasıdır (aktaran Tekindal, 2016: 5).

Dominelli (2002) feminist sosyal hizmetin uygulama ilkelerini şu şekilde belirlemiştir:

1. Kadınların farklılıkları olduğunu kabul etmek,
2. Kadınların güçlü yönlerini değerli kılmak,
3. Farklı kadın grupları arasında farklılığın eşitsiz güç ilişkileri için bir temel olmasını önlemek için tüm müracaatçılara eşit davranmak,
4. Kadınların hayatlarının her boyutunda kendi kararlarını vermek için eyleme geçmelerini desteklemek,
5. Kadınların sosyal hayatta birey olarak yer edinmeleri ve özel hayat ve kamusal hayatları arasında karşılıklı bağlantı kurmalarını sağlamak,
6. Kadınlara kendi ihtiyaç ve sorunlarına buldukları çözümleri dile getirebilmeleri için imkan vermek,
7. Sosyal hizmet müdahalesinin mikro, mezo ve makro düzeylerinde "kişisel olan politiktir" ilkesini kabul etmek,
8. Bireysel sorunları toplumsal sorunlar olarak yeniden tanımlamak,

9. Kadınların ihtiyaçlarını ayrımcılık uygulamadan etkileşim kurulan bireyler gibi ele almak,

10. İnsan ilişkilerinin bağımsız doğasını anlayarak, bu doğanın birey veya grup düzeyinde yol açtıklarını ve işleyen süreçleri anlamak,

11. Kadınların bireysel sorunlarının temelinde sosyal nedenler olduğunun farkına vararak mesleki müdahaleyi hazırlamak,

12. Kadınların bireysel sorunlarına ortak çözümler bulmak için çaba sarf etmek (aktaran Buz, 2009: 58).

Thompson feminist sosyal hizmet uygulamaları ile cinsiyetçilik karşıtı uygulamanın ortak bileşenlerini :

“1. Sosyal hizmet müdahalesinin amacı uyumlandırma değil güçlendirmedir. Sosyal hizmet uygulamaları kadınların aile içinde “doğru” kabul edilen yere uyum sağlamaları için yardımcı olmaktan ziyade, kadınların deneyimledikleri baskıya meydan okumaları konusunda güçlendirilmesine yardım etmek için gerçekleştirilir.

2. Feminist sosyal hizmet uygulamalarında erkeğin ailenin reisi olduğu, erkeğin karar verici olduğu gibi stereotipik varsayımlardan uzak durmak önemlidir.

3. Aile ideolojisi cinsiyetçiliği güçlendirir. Sosyal hizmet uygulaması ailenin hem güçleri hem de zayıflıklarını teşhis ederek aileye ilişkin dengeli bir görüşü temel almalıdır. Sosyal hizmet uygulaması sadece cinsiyetçiliğin çözümlenmesini değil, hizmet kullanıcılarının, cinsiyetçiliğin kendi problemlerinin çözümünde bir engel olduğunu ya da problemlerini desteklediğini anlamada bilinç yükseltme çalışmalarında yer almasına odaklanmalıdır.

4. Başarıları ve katkıları nadiren kabul edilen kadınlar, ataerkil toplumda “görünmezdir”. Sosyal hizmet uzmanları bu kadınların görünmez oluşundan kaçınmalı ve müracaatçılarının duygu, düşünce ve işlerini değerli kılmak üzere çaba sarf etmelidir. Kadın alanında uygulanan mikro düzeyde sosyal hizmet kadınların benlik saygısını arttırmakta, makro düzeyde sosyal hizmet ise kadınların kadın olmasından dolayı karşı karşıya kaldığı değersizleştirilmesini kırmakta önemlidir.

5. Cinsiyetçilik karşıtı uygulama, egemen ayrımcı tutum, değer, uygulama ve yargılara meydan okumayı kapsar.” (Buz, 2009: 59) şeklinde beş madde olarak belirtmiştir.

Dominelli feminist sosyal hizmet uygulamalarının kadınların bireysel tecrübelerini anlayarak her türlü ayrımcılığa karşı durma ve kadınların güçlendirilmesi yönüne dikkat çekerken, Thompson sistematik bir şekilde toplumsal cinsiyet roller ve normatif aile yapısıyla mücadele ederek kadınların güçlendirilmesini ön plana çıkartmaktadır.

2.2.4. Yerel Yönetimlerde Sosyal Hizmet

Yerelleşme uygulamaları içinde bulunduğu farklı devlet yapıları ve sistemlerin kendine has dinamikleriyle birleşerek ortaya farklı görünümünün çıkmasına neden olmuştur (Tek ve Ulutaş, 2017: 468). Sosyal hizmetlerin yerelleşmesi 1950’lerden itibaren merkezi ve yerel yönetimler arasında görev paylaşımıyla gerçekleşmeye başlamıştır (Artan, 2012: 41). Sosyal hizmetlerin merkezi bir teşkilat aracılığıyla sunulması, müracaatçıya yerinde ve hızlı bir biçimde sunulan hizmetin yavaşlaması ve müracaatçının bürokrasi ve kurallarla mücadele etmesiyle sonuçlanmıştır (Doğan, 2017: 22).

Belediyelerce sunulan sosyal hizmetler 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu kapsamında gerçekleştirilmektedir. Sosyal hizmetlerde yerleşmenin temel amacı kaynakların doğru ve hızlı kullanımı ve hizmetlerin ihtiyaca göre şekillendirilmesidir (Albayrak ve Kelebek, 2017: 116). Aynı zamanda 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin bazı bölümleri sosyal hizmet alanında hizmet veren belediyeler ve diğer kurulların çalışma esaslarını ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı merkezi teşkilatına bağlı ve taşrada hizmet veren kuruluşlarının belediyelere devriyle ilgili düzenlemeleri kapsamaktadır (Karakuş vd., 2017: 358). Bu yasal düzenlemelerin hizmet sunumunu merkezi teşkilattan yerele taşımak için yapıldığı açıktır. Kadınların güçlenmesi için cinsiyet eşitliği birimleri, meclis ihtisas komisyonları, kadın konukevleri, kadın danışma merkezleri, meslek edinme kursları gibi kadınların güçlenmesi, korunması için kuruluş ve eğitim programları açabilecek yerel yönetimler kadınların güçlenmesi sürecinde önemli bir yer tutar (ASPB, 2018: 38). Bununla birlikte 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu 5/1-c bendi korunmaya muhtaç durumda olup hakkında bakım tedbiri alınan çocuğu sosyal hizmetler bünyesinde hizmet veren çocuk yuvası veya yetiştirme yurduna yerleştirmeye alternatif olarak özel bakım yurduna yerleştirmenin önünü açmaktadır. Bu da hizmet sunumunun yerele taşınması sürecine örnek olarak gösterilebilir.

Belediyeler hizmet verdikleri bölgelerde sosyal hizmet uygulamaları gerçekleştirmekte ve hizmet bölgesinde yaşayan halkın gereksinimlerini her yönüyle değerlendirerek hizmet üretmektedir (Albayrak ve Kelebek, 2017: 116). Karakuş vd. (2017) çalışmalarında 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin belediyelerin, kamu kurum ve kuruluşlarının sundukları sosyal yardımlar ve sosyal hizmet uygulamalarının genel çerçevesini ve sosyal hizmet kuruluşların yerel yönetimlere devrine ilişkin düzenlemeleri kapsadığını belirtmişlerdir (Karakuş vd., 2017: 360).

Yasal düzenlemeler bir yandan korunmaya muhtaç çocuklar için yuva – yurt gibi kuruluşlar açmak için özel sektöre esneklik tanırken, bir yandan belediyelerin kadın konukevleri, engelliler için kuruluşlar ve huzurevleriyle yerelde sosyal hizmet sunulmasının temelini hazırlamıştır.

2.2.5. Kadın Alanında Sosyal Hizmetler Ekseninde Sunulan Hizmetler

Devlet, kadın erkek eşitliğini Anayasayla ile güvence altına almak, yasaları uygulamak, mağdur kadınların güçlendirilebilmesi için eğitim, destek, koruma, sosyal hayatlarına dönebilmeleri için psiko-sosyal, sağlık ve hukuki danışmanlık hizmetleri gibi sosyal hizmetleri sunmak, ekonomik destek sağlamak, mağdur kadınlara istihdam ve konut desteği sağlamak ve kadınlara karşı her türlü ayrımcılıkla mücadele etmekle yükümlüdür (aktaran Yalçın, 2014: 51).

Kadın alanında kamu kurumlarınca sunulan hizmetler ve bu hizmetlerin örgütlenmesi incelendiğinde, ilk olarak Beşinci Beş Yıllık Kalkınma planında kadın-erkek eşitliğinin sağlanması için tüm sosyal sektörlere ulaşılması ve buna bağlı olarak 1987 yılında Devlet Planlama Teşkilatı'na bağlı olarak çalışan Kadına Yönelik Politikalar Danışma Kurulu kurulduğu, 20 Nisan 1990 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 422 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Başbakanlığa bağlı çalışacak Kadının Statüsü ve Sorunları Başkanlığı'nın kurulduğu, Başkanlığın 25 Ekim 1990 tarih ve 3670 sayılı kanunla Genel Müdürlük olarak yapılandırıldığı ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlandığı, 24 Haziran 1991 tarihinde ise tekrar Başbakanlığa bağlandığı, 13 Ekim 1993 tarihinde 514 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı'nın ana hizmet birimlerinden biri olarak teşkilatlandırıldığı görülmektedir. 1990 yılında kurulan Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü 1994 – 2004 yılları arasında yasal dayanağı olmadan çalışmalarına devam etmiş, 5251 sayılı Kadının Statüsü

Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun 27.10.2004 tarihinde yürürlüğe girdiğinde tekrar Başbakanlığa bağlanmıştır (KSGM, 2007: 19). Devleti cinsiyetçi bir örüntü olarak kabul eden ve 1980'lerde Türkiye'de devam etmiş feminist hareket içinde yer alan kadınlar, resmi örgütlenmelere şüphe ile yaklaşmışlar, feminist hareket içinde yer alan akademisyenler ise resmi bir örgütlenmenin fayda sağlayacağını savunmuştur. Bu bağlamda 1990 yılında kurulan Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü kadın hareketinin bilgi birikiminden, diğer kamu kurumlarına oranla göreceli faydalanmıştır. Genel Müdürlüğün izleme ve denetleme pratiklerine temkinli yaklaşılırsa da, Genel Müdürlüğün bilimsel araştırmaları desteklemesi, veri tabanı oluşturulması için çaba sarf etmesi, uluslararası ilişkiler kurması gibi nedenlerle kadın hareketini desteklediği anlaşılmaktadır (Kerestecioğlu, 2004: 83).

1990 yılında hayata geçirilen kadın konukevlerini sosyal hizmet kuruluşu olarak tanımlayan ve kadın konukevleri, kadın danışma merkezleri gibi kadına yönelik şiddetle çalışan kuruluşların kurumsallaşmasına destek veren 2828 sayılı S.H.Ç.E.K. Kanunu ve uygulamaları sıklıkla eleştirilerek yetersiz ve sorunlu bulunsa da devletin aile içi şiddeti bir sorun alanı olarak benimsemesi ve bu konuda tedbir alacak olmasının göstergesi olan 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunla kadına yönelik şiddete ilişkin devletin konumunda önemli değişimler gerçekleşmiştir (Kerestecioğlu, 2004: 79).

Kadına yönelik şiddetle mücadele süreci emniyet, sağlık, sosyal hizmetleri sunan kurumların işbirliği ve birlikte çalışmasını gerektirmektedir. Bu kamu kurumlarınca verilen hizmetler önleyici, müdahale ve rehabilitasyon hizmetleri olarak sınıflandırılabilir (Yalçın, 2014: 51).

Önleyici hizmetler kadına yönelik şiddetle topyekün mücadele edebilmek için toplumun duyarlılığını arttırma, şiddetin nedenlerinin saptanarak çözümler üretilmesi ve konu hakkında politika üretmeyi gerektiren makro düzeyde uygulamalardır (Kök Can, 2010: 64).

Krizde müdahale hizmetleri, aile içi şiddet mağduru kadınlara yönelik, kriz döneminde sunulan hizmetler ve kriz ortamı ortadan kalktıktan sonraki hizmetleri kapsayan koruyucu ve tedavi edici hizmetlerdir. Kadının şiddet mağduru olmasının hemen sonrasında sağlığı ve güvenliği hakkında acilen alınan önlem ve sunulan hizmetler krize müdahale hizmetleri içindedir (aktaran Yalçın, 2014: 52).

Travma bireyin bedeni, ruhsal yapısı ve sosyal ilişkilerini etkilediğinden tedavi süreçlerinin de bahsi geçen alanlara yönelik kurulması gerekmektedir. Tedavi yöntemi belirlerken bireyin kişisel ihtiyaçları, travma sonrası stres bozukluğunun özellikleri, sosyal desteğin olup olmaması, bireyin üyesi olduğu toplumların kültürel yapısı vb. ele alınmalıdır (Dağ Karataş, 2016: 36). Bu bağlamda rehabilitasyon hizmetleri ise, şiddet mağduru kadınlara sunulan barınma hizmetiyle birlikte can güvenliği riski ortadan kalktıktan sonra şiddetin sonuçlarının giderilmesi için sunulan danışmanlık sağlık, psiko-sosyal destek hizmetleridir (Yalçın, 2014: 52).

3/6/2011 tarih ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede, Bakanlığın görevleri 2. Maddede sosyal hizmet alanlarına göre ayrı ayrı belirlenmiş olup kadın alanında Bakanlığın görevleri genel olarak :

Kadınlara karşı ayrımcılığı önlemek, kadının insan haklarını korumak ve geliştirmek, kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak üzere; ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek, kadınlara yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak şeklinde belirlenmiştir (<https://kadininstatusu.aile.gov.tr/uploads/pages/mevzuat/633-sayiliaile-ve-sosyal-politikalar-bakanliginin-teskilat-ve-gorevleri-hakkinda-khk.pdf>, 2018).

KHK'nın 9. Maddesi a ve e bendleri gereğince yürütülen iş ve işlemler ve sunulan hizmetler bakanlığın taşra teşkilatınca kadın konukevleri, ŞONİM ve İl Müdürlüklerindeki Kadın Hizmetlerince gerçekleştirilmektedir. Bu birim ve kuruluşların açılma şekilleri ve sunacakları hizmetler ilgili mevzuatla düzenlenmiştir.

Bakanlığın kadın alanında tüm iş ve işlemleri yürüten Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün görevleri için aynı kurum kanunu incelendiğinde 9. Maddede genel müdürlüğünün görevleri:

“ a) Bakanlığın kadınlara yönelik koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek ve koordine etmek.

b) Kadına karşı ayrımcılığın önlenmesi, kadının insan haklarının ve toplumsal

statüsünün korunması ve geliştirilmesi, kadının toplumsal hayatın tüm alanlarında etkin hâle getirilmesine yönelik ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesi çalışmalarını koordine etmek, belirlenen politika ve stratejileri uygulamak, uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek.

c) Kamu kurum ve kuruluşları, gönüllü kuruluşlarla gerçek ve tüzel kişilerce kadınlara yönelik yürütülen sosyal hizmetlere ilişkin ilke, usûl ve standartları belirlemek ve bunlara uyulmasını sağlamak.

ç) Kadına karşı her türlü ayrımcılığı önlemek ve kadının insan haklarını geliştirmek amacıyla faaliyet ve projeler yürütmek, bu alanda yapılan çalışmalara destek vermek.

d) Kadının insan hakları konusunda kamuoyunu bilgilendirmek ve aydınlatmak suretiyle toplumsal bilinçlenmeyi geliştirmek.

e) Kadına yönelik her türlü şiddet, töre ve namus cinayetleri, taciz ve istismarın önlenmesi için çalışmalarda bulunmak, kadının aile ve sosyal yaşamdan kaynaklanan sorunlarının çözümüne destek oluşturmak,

f) Sağlık, eğitim, kültür, çalışma ve sosyal güvenlik başta olmak üzere bütün alanlarda kadınların ilerlemesini sağlayıcı ve karar mekanizmalarına katılımını artırıcı çalışmalarda bulunmak.

g) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak” şeklinde belirlenmiştir (<https://kadininstatusu.aile.gov.tr/uploads/pages/mevzuat/633-sayiliaile-ve-sosyal-politikalar-bakanliginin-teskilat-ve-gorevleri-hakkinda-khk.pdf>, 2018).

2.2.5.1. Şiddet Önleme ve İzlem Merkezi

08.03.2012 tarih ve 6284 sayılı fakat 18.01.2013 tarihli, 28532 sayılı Resmi Gazete ile uygulamaya giren Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Üçüncü Bölümü 14. Maddesi gereği Bakanlık, gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, şiddetin önlenmesiyle koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmidört saat esasına göre yürüten, çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenen, Şiddet Önleme Ve İzleme Merkezleri karar ve kurulan ŞÖNİM’lerde şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak

uygulanmasına yönelik izleme çalışmaları ve destek hizmetleri yürütülür (<https://kadininstatusu.aile.gov.tr/uploads/pages/mevzuat/ailenin-korunmasi-ve-kadina-karsi-siddetin-onlenmesine-dair-kanun.pdf>, 2018).

Bakanlığın kadın alanında kullandığı mevzuattan 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği isimli 18.01.2013 tarih ve 28532 sayılı yönetmeliğin 3. Maddesi o) bendinde ŞÖNİM tanımını aynı şekilde tekrarlar (ASPB, 2016: 73).

2012 Aralık ayı itibari ile 2 yıl sürecek pilot uygulama ile 14 ilde ŞÖNİM açılması planlanmış ve Trabzon, Diyarbakır, Gaziantep, Bursa, Denizli, Malatya, İzmir, Ankara, İstanbul, Adana, Urfa, Mersin, Antalya ve Samsun illerine hizmete açılmış, 2015 yılında ŞÖNİM'lerin yaygınlaştırılması kararı doğrultusunda ŞÖNİM olan il sayısı yirmiikiye çıkarılmıştır (Yavuz, 2018: 59).

6284 sayılı Kanununun 15. Maddesi ŞÖNİM'lerin verecekleri hizmetleri düzenler ve ŞÖNİM'lerde verilecek hizmetler sırasıyla:

- 1) “ Şiddetin önlenmesi ve tedbir kararlarının izlenmesine yönelik hizmetler,
- 2) Şiddet mağduru kişilere verilecek hizmetler ve

3) Şiddet uygulayana/uygulama ihtimali bulunan kişilere yönelik hizmetler” şeklinde sınıflandırılmıştır (<https://kadininstatusu.aile.gov.tr/uploads/pages/mevzuat/ailenin-korunmasi-ve-kadina-karsi-siddetin-onlenmesine-dair-kanun.pdf>).

ŞÖNİM'lerin iş ve işlemlerini düzenleyen 29656 sayılı yönetmelik 17 Mart 2016 tarihinde Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik ismiyle yayınlanmıştır. Yönetmeliğin temel ilke ve çalışma esasları bölümü kuruluşta sunulacak hizmetlerin esaslarını düzenlemektedir. Hizmetlerin genel hatlarını belirlediği gibi 4. Maddesinin d) bendi “ Şiddet mağduru ve yanındaki çocukların can güvenliğinin öncelikli olduğunu ve şiddet mağduru ile çocuklarının hukuki, psikolojik, sosyal ve ekonomik olarak desteklenmesini ve güçlendirilmesini” esas olarak belirlemiştir (ASPB, 2013: 68).

Aynı yönetmeliğin 7. Maddesi ŞÖNİM'de sunulan hizmetleri 9 ayrı bendiyle tanımlar ve şiddet mağduruna sosyal hizmet kapsamında sunulacak ana hizmetleri belirleyen maddeler koordinasyon hizmetleri, psiko-sosyal destek hizmetleri, hukuki destek

hizmetleri ve ekonomik destek hizmetleri başlıklarında belirlenmiş olup şu şekildedir:

1. “ 6284 sayılı Kanun gereği alınan başvuru ve tedbir kararlarının alınma işlemleri, bilgilerin bilgi sistemine işlenmesi, tedbir kararlarının değerlendirilmesi ve izlenmesi için ilgili tüm kamu kurumları arasında iş birliğini koordine etmek,

2. Şiddet mağduru ve yanında bulunan çocuklara sunulacak hizmetlerin belirlenmesi için mesleki çalışmalar yapmak, yapılan mesleki çalışmaların raporlanması, sunulması uygun görülen hizmetlerin hayata geçirilmesi ve müracaatçının yaşadığı soruna sunulan hizmet modelinin fayda sunup sunmadığının izlenmesi ve bu süreçlerde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarla koordinasyon kurularak psiko-sosyal destek hizmeti sunulması,

3. Şiddet mağduru ve yanında bulunan çocuklara ihtiyaç duydukları hukuki desteğin sağlanması için kanun kapsamında rehberlik yapılması, gerekiyorsa baroların ilgili birimlerine müracaatçının yönlendirilmesi ve hukuk birimince kadına yönelik şiddet davalarına müdahil olunarak davaların takip edilmesi yoluyla hukuki destek sunulması,

4. Şiddet mağduru ve yanında bulunan çocukların ekonomik olarak güçlenebilmesi için ilgili mevzuat kapsamında gerekli iş ve işlemleri yerine getirerek müracaatçının uygun görülen sosyal yardımlardan faydalanmasının sağlanması, sunulan hizmetin takibi, şiddet mağdurunun istihdama katılabilmesi için desteklenmesi ve yetişkinin istihdam edilebilmesi için çocuklarına kreş hizmeti sunulması yoluyla ekonomik destek sağlanması...” (ASPB, 2016: 70) şeklinde tanımlamaktadır.

Bahsi geçen yönetmeliğin 7. Maddesi diğer kamu kurumlarında yapılması gereken hizmetleri de (tedavi hizmetleri, ihbar hatları, mesleki eğitim) tanımlamıştır ŞÖNİM’de sosyal hizmetler kapsamında şiddet mağduruna yaşanan travmanın doğurduğu sonuçların azaltılması için sunulacak olan hizmetler, koordinasyon hizmetleri, psiko-sosyal destek hizmetleri, hukuki destek hizmetleri ve ekonomik destek hizmetleri şeklindedir. Müracaatçının ihtiyacına göre bu hizmetlerin hepsi aynı anda verilebileceği gibi, ihtiyaçların daha fazla olması durumunda diğer kamu kurumlarıyla işbirliği de kurulabilir.

ŞÖNİM’in hizmet sunacağı kişiler bahsi geçen yönetmeliğin 12. Maddesine göre ev içi şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişiler yani suç mağduru kadınlardır (<https://kadininstatusu.aile.gov.tr/uploads/pages/mevzuat/siddet-onleme-ve-izleme->

merkezleri-hakkinda-yonetmelik.pdf. 2018).

ŞÖNİM’lerde şiddet mağdurlarına sunulacak hizmetler ilgili Yönetmeliğin 20. Maddesinde

1. “ Tedbir kararı doğrultusunda kişinin hakları, hukuki, psiko-sosyal, ekonomik ve sağlık destek hizmetleri ile ŞÖNİM’de karşılanamayan hizmetlerle ilgili olarak kurumlar arası koordinasyon sağlanarak meslek edinme, iş bulma ve benzeri konularda rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilir.

2. Şiddet mağdurunun sosyo-ekonomik durumu göz önünde bulundurularak gerekli görüldüğü takdirde, 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek sağlanması konusunda rehberlik yapılır.

3. Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile diğer kişiler ve toplum açısından taşıdığı risk hakkında ayrıntılı sosyal inceleme raporu hazırlanır.

4. Şiddet mağduru ve şiddete tanıklık eden çocuklara yönelik olarak psiko-sosyal destek ve rehberlik hizmeti” şeklinde belirlenmiştir (<https://kadininstatusu.aile.gov.tr/uploads/pages/mevzuat/siddet-onleme-ve-izleme-merkezleri-hakkinda-yonetmelik.pdf>, 2018).

2.2.5.2. İlk Kabul Birimleri

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmeliğin 3. Maddesi gereği İlk kabul birimi: ŞÖNİM’e başvuran kadınların ilk kabul işlemlerinin yapılarak ilk gözlemlerinin gerçekleştirildiği, tıbbi kontrol ve tedavilerinin başlatıldığı ve devam ettirildiği, psiko-sosyal ve ekonomik durumlarının incelendiği, iki haftaya kadar kalabilecekleri sosyal hizmet birimleridir (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>, 2018).

2.2.5.3. Kadın Konukevleri

Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadele edilmesi amacıyla çıkan ilk kanun 08.03.2012 yılında kabul edilen, 20.04.201 tarihinde ise yürürlüğe giren 4320 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanundur. Kadına karşı

şiddetin insan hakları ihlali olduğu vurgulanan ve bağlayıcılığı olan Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Sözleşmesi 4320 sayılı kanunun oluşturulması için referans olarak kullanılmıştır. 4320 sayılı kanunla şiddete uğrayan ve şiddete uğrama tehlikesi olduğu için korunması gereken gruplar kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarıdır (Özdemir, 2013: 46).

Kadına yönelik şiddetin suç olarak kabul edilmesi, işlenen suç için cezai işlemler yapılması, kadına yönelik şiddete ilişkin toplumda bir farkındalık yaratılmış olmasına rağmen şiddet azalmamaktadır. Bu nedenle şiddet mağdurlarına hizmet sunan politikalar, yasal düzenlemelere ve şiddeti önleyecek ve mağdurları güçlendirecek hizmetlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenlerle şiddete maruz kalan kadınlar ve çocukları için onları şiddetten uzaklaştıran, can güvenliği sağlayan ve yaşamlarının sonraki bölümleri için destek sunan kadın konukevleri hayati öneme sahip kuruluşlardır (İçağasıoğlu-Çoban, 2013: 74).

Kadın konukevleri şiddet mağduru kadınlar ve çocuklarının şiddet uygulayandan uzaklaşarak barındıkları, güçlenerek şiddetin doğurduğu psikolojik sonuçlardan uzaklaşmalarına destek sağlayan, alternatif yaşamlar hakkında bilgilendirildikleri, sosyal yaşantılarına dönebilmeleri için rehabilitasyon hizmetleri sunan kuruluşlardır (Yalçın, 2014: 56). Bu bağlamda kadına yönelik şiddetle mücadele sürecinde, kadınlara güvenli ve şiddetten uzak geçici barınma sağlayan kadın konukevleri, kadınların şiddete dönmek zorunda kalmadıkları çözümler bulunana kadar hizmet veren kuruluşlardır. Kadınların güçlenmelerini sağlamak, fiziksel, psikolojik ve sosyal sağlıklarının iyileştirilmesi için kadın konukevleri kadınların maruz kaldıkları baskıyı kaldırarak güçlenmeyi hızlandıran sağlık ve sosyal hizmetler sunmaktadır (Sallan-Gül, 2011: 40).

Kadın konukevleri toplumsal cinsiyet ideolojisinin tahakkümüne maruz kalmış ve bu tahakkümle mücadele etmek için gereken maddi ve manevi koşullara sahip olmayan kadınların geçici olarak barındıkları alternatif yaşam alanlarıdır. Aile içi şiddet mağduru kadın ve çocuklarının yeni bir yaşam kurmak için destek ve dayanışma imkanı buldukları kadın konukevleri sadece geçici barınma merkezleri ve sosyal hizmet kurumları olarak ele alınamaz (aktaran Gündoğan vd, 2014: 66).

Kadın konukevleri için farklı tanımlamalar yapılmış olsa da, tanımlarda kadın konukevinin sunması gereken hizmetlerin ortak noktası kadınların güvenliğini ve güçlenmelerini sağlamak olarak belirlenmiştir.

Kadın konukevleri ilk defa Norveç'te 1968 yılında açılmış olup, İngiltere'de 1972, Almanya'da 1974, Fransa'da 1976, Avusturya'da 1978, İsveç'te 1979, Amerika'da 1980, İtalya'da ise 1989'da hizmete girmiştir (Sallan-Gül, 2011: 49). İlk açıldıklarında konukevleri şiddet mağduru kadınlar ve çocukları için barınma sağlayan yerler olarak hizmet vermekteyken, süreç içinde mağdur kadınların güçlenerek kendilerini gerçekleştirmelerine yardım eden ve kaynaklara ulaşmalarını sağlayan kuruluşlar haline almıştır (aktaran Yalçın, 2014: 56).

Türkiye'de ilk kadın konukevi S.H.Ç.E.K. tarafından 1990 yılında açılmış olup, önceleri "Kadın Misafirhaneleri" olarak isimlendirilirken zamanla isimleri kadın konukevi şeklini almıştır. Kadın konukevlerinin yönetmeliği ise 1998 yılında çıkarılmıştır. 1998'de Türkiye'deki kadın konukevi sayısı 7, 2016'da 17 olmuştur (Sallan-Gül, 2011: 90). Türkiye'de S.H.Ç.E.K. ve bir belediyeye bağlı olan kadın konukevi Bakırköy Belediyesi tarafından 1990 yılında hizmete açılmıştır. 5393 sayılı Belediye Kanunu 14. Maddesine göre hizmet ürettikleri bölgenin nüfusu 50.000'i geçen belediyelerin kadın konukevi açmaları gerekmektedir (KSGM, 2008c: 62). Sivil toplum kuruluşlarına bağlı ilk kadın konukevi 1993 yılında Kadın Dayanışma Vakfı tarafından Ankara'da açılmıştır. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı 101, İçişler Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne bağlı 1, sivil toplum kuruluşlarına bağlı 1 ve yerel yönetimlere bağlı 33 kadın konukevi bulunmaktadır (Yavuz, 2018: 62).

05.01.2013 tarihli ve 28519 Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Yönetmeliğinin 4. Maddesine göre Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı taşra teşkilatı yörenin ihtiyacı ve sosyo-kültürel yapısına göre uygun olacak il ve ilçelerde konukevi açabilir. Bununla birlikte Büyükşehir belediyeleriyle nüfusu yüzünü geçen belediyeler ihtiyaca cevap verebilecek nitelik ve sayıda konukevi açar. Sivil toplum kuruluşları ve il özel idareleri konukevi açabilir fakat gerçek kişiler konukevi açamazlar. Aynı yönetmeliğin 4. Maddesinin 3-f bendi gereği kadın konukevlerinde yapılacak çalışmalar kadınların ekonomik, sosyal ve psikolojik açıdan güçlendirilmesi amacıyla yapılacaktır (<https://kadininstatusu.aile.gov.tr/uploads/pages/mevzuat/kadin-konukevlerinin-acilmasi-ve-isletilmesi-hakkinda-yonetmelik.pdf>, 2018).

Bakanlığın kadın alanında kullandığı mevzuattan 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği isimli 18.01.2013 tarih ve 28532 sayılı yönetmeliğin 3. Maddesi i) bendi konukevinin tanımını

“Fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik veya sözlü istismara uğrayanların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde şiddet mağdurlarının, varsa çocuklarıyla birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak suretiyle kalabilecekleri ve konukevi, sığınmaevi, kadın sığınağı, kadınevi, şefkatevi ve benzeri adlarla açılan yatılı sosyal hizmet kuruluşu” olarak yapar (ASPB, 2016: 72).

Kadın konukevine kabul edilen kadınlara verilecek hizmetler aynı yönetmeliğin ikinci bölümü 19. maddesi ile düzenlenmiştir. Kadın konukevlerinde sunulacak hizmetler:

1. “ Güvenlik
2. Danışmanlık
3. Yönlendirme
4. Psikolojik destek
5. Hukuki destek
6. Tıbbi destek
7. Geçici maddi yardım
8. İş bulma konusunda destek
9. Kreş
10. Mesleki eğitim kursu
11. Grup çalışmaları
12. Çocuklar için burs

13. Sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler”in hepsini kapsamaktadır (<https://kadininstatusu.aile.gov.tr/uploads/pages/mevzuat/kadin-konukevlerinin-acilmasi-ve-isletilmesi-hakkinda-yonetmelik.pdf>, 2018).

Kadın konukevleriyle ilgili alanyazında ve ilgili kanun ve yönetmeliklerden de anlaşılacağı gibi konukevlerinin bir misyonu şiddet mağduru kadınlar ve çocuklarına şiddetten uzak ve güvenli bir yaşam alanı sağlamak iken, önemli bir diğer misyonu ise kadın

ve çocuklarının maruz kaldıkları şiddetin doğurduğu etkilerin azaltılması ve hayatlarına şiddete maruz kalmadan devam edebilmeleri için güçlendirilmeleri ve rehberlik edilmesidir. Konukevleri şiddet mağduru kadınlar ve çocuklarına hizmet verdiği gibi, şiddet mağduru olmayan ve gidecek yeri olmayan, barınmak için güvenli bir yere ihtiyaç duyan kadınlara da güvenli bir yaşam alanı sağlayarak, onların şiddette maruz kalma riskleri ile mücadele etmeye çalışmaktadır.

3. BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

3.1. Araştırmaya İlişkin Genel Bilgiler

Nitel metodolojiye uygun olarak çalışmanın örneklem grubu 26 kadın olarak belirlenmiştir. Beş farklı kuruluştan hizmet almış/almakta olan suç mağduru kadınla derinlemesine görüşülmüş, böylelikle araştırmada daha kapsamlı ve hizmet sunucuların sunduğu farklı hizmetleri kıyaslamaya dayalı verilere ulaşılması amaçlanmıştır. Görüşmelerde katılımcılar çocuk, koca, baba-anne gibi aile bireyleri ve arkadaşlarının isim bilgilerini paylaşmışlardır fakat gizlilik etik ilkesi gereği kişi ve ilçe isimlerinin sadece baş harfi kullanılmıştır.

Tablo 3.1. Katılımcıların hizmet aldığı kuruluş dağılımları

Hizmet Alınan Kuruluş	Sayı	Yüzde
Aydın BBKK	8	30,76
Aydın ŞÖNİM	4	15,38
Aydın AÇSHMKK	5	19,24
Aydın AÇSHMKK ve Aydın ŞÖNİM	3	11,54
İzmir AÇSHMKK	2	7,69
İzmir AÇSHMKK ve İzmir ŞÖNİM	4	15,38

Araştırmaya dahil olan 26 kadının 8'i Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevinden, 5'i Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevinden, 4'ü Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Şiddet Önleme ve İzlem Merkezinden, 4'ü İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve Şiddet Önleme ve İzlem Merkezinden, 3'ü Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve Şiddet Önleme ve İzlem Merkezinden, 2'si ise İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevinden hizmet almıştır.

Tablo 3.2. Sosyal hizmetlerden hizmet alma süreleri

Görüşmeci	Kuruluş	Hizmet alma süresi
Görüşmeci 1	Aydın BBKK	8 hafta
Görüşmeci 2	Aydın BBKK	24 hafta
Görüşmeci 3	Aydın BBKK	6 hafta
Görüşmeci 4	Aydın BBKK	14 hafta
Görüşmeci 5	Aydın BBKK	16 hafta
Görüşmeci 6	Aydın AÇSHMKK ve Aydın ŞÖNİM	6 hafta
Görüşmeci 7	Aydın ŞÖNİM	72 hafta
Görüşmeci 8	İzmir AÇSHMKK ve İzmir ŞÖNİM	19 hafta
Görüşmeci 9	İzmir AÇSHMKK	5 hafta
Görüşmeci 10	İzmir AÇSHMKK ve İzmir ŞÖNİM	13 hafta
Görüşmeci 11	Aydın BBKK	12 hafta
Görüşmeci 12	Aydın ŞÖNİM	32 hafta
Görüşmeci 13	Aydın BBKK	22 hafta
Görüşmeci 14	Aydın BBKK	14 hafta
Görüşmeci 15	Aydın AÇSHMKK	18 hafta
Görüşmeci 16	Aydın AÇSHMKK	9 hafta
Görüşmeci 17	İzmir AÇSHMKK	8 hafta
Görüşmeci 18	İzmir AÇSHMKK ve İzmir ŞÖNİM	16 hafta
Görüşmeci 19	İzmir AÇSHMKK ve İzmir ŞÖNİM	12 hafta
Görüşmeci 20	Aydın AÇSHMKK	13 hafta
Görüşmeci 21	Aydın AÇSHMKK ve Aydın ŞÖNİM	15 hafta
Görüşmeci 22	Aydın AÇSHMKK	12 hafta
Görüşmeci 23	Aydın AÇSHMKK ve Aydın ŞÖNİM	20 hafta
Görüşmeci 24	Aydın AÇSHMKK	18 hafta
Görüşmeci 25	Aydın ŞÖNİM	15 hafta
Görüşmeci 26	Aydın ŞÖNİM	18 hafta

Katılımcıların sosyal hizmetlerden en son hizmet aldıkları sürelerine bakıldığında en uzun hizmet alma süresinin 72 hafta olduğu, bu süreyi 32 haftanın izlediği görülmektedir.

Tablo 3.3. Kadın konukevlerinden hizmet alma süreleri

Görüşmeci	Kuruluş	Hizmet alma süresi
Görüşmeci 1	Aydın BBKK	8 hafta
Görüşmeci 2	Aydın BBKK	24 hafta
Görüşmeci 3	Aydın BBKK	6 hafta
Görüşmeci 4	Aydın BBKK	14 hafta
Görüşmeci 5	Aydın BBKK	16 hafta
Görüşmeci 6	Aydın AÇSHMKK	1 hafta
Görüşmeci 8	İzmir AÇSHMKK	8 hafta
Görüşmeci 9	İzmir AÇSHMKK	5 hafta
Görüşmeci 10	İzmir AÇSHMKK	10 hafta
Görüşmeci 11	Aydın BBKK	12hafta
Görüşmeci 13	Aydın BBKK	22 hafta
Görüşmeci 14	Aydın BBKK	14 hafta
Görüşmeci 15	Aydın AÇSHMKK	18 hafta
Görüşmeci 16	Aydın AÇSHMKK	9 hafta
Görüşmeci 17	İzmir AÇSHMKK	8 hafta
Görüşmeci 18	İzmir AÇSHMKK	12 hafta
Görüşmeci 19	İzmir AÇSHMKK	9 hafta
Görüşmeci 20	Aydın AÇSHMKK	13 hafta
Görüşmeci 21	Aydın AÇSHMKK	15 hafta
Görüşmeci 22	Aydın AÇSHMKK	12 hafta
Görüşmeci 23	Aydın AÇSHMKK	14 hafta
Görüşmeci 24	Aydın AÇSHMKK	18 hafta

Araştırmaya katılan 26 kadından 22'si konukevlerinde kalmıştır, bu 22 kadının 7'si hem konukevi hem de ŞÖNİM'den hizmet almıştır. Konukevlerinden en son alınan hizmet süresine bakıldığında en fazla 24 hafta kaldıkları görülmektedir.

Tablo 3.4. ŞÖNİM’lerden hizmet alma süreleri

Görüşmeci	Kuruluş	Hizmet alma süresi
Görüşmeci 6	Aydın ŞÖNİM	5 hafta
Görüşmeci 7	Aydın ŞÖNİM	72 hafta
Görüşmeci 8	İzmir ŞÖNİM	9 hafta
Görüşmeci 10	İzmir ŞÖNİM	5 hafta
Görüşmeci 12	Aydın ŞÖNİM	32 hafta
Görüşmeci 18	İzmir ŞÖNİM	4 hafta
Görüşmeci 19	İzmir ŞÖNİM	3 hafta
Görüşmeci 21	Aydın ŞÖNİM	5 hafta
Görüşmeci 23	Aydın ŞÖNİM	6hafta
Görüşmeci 25	Aydın ŞÖNİM	15 hafta
Görüşmeci 26	Aydın ŞÖNİM	18 hafta

Araştırmaya katılan 26 kişiden 11’inin ŞÖNİM’den hizmet aldığı, bu 11 kadının 7’sinin konukevi ve ŞÖNİM, 4’ünün ise sadece ŞÖNİM’den hizmet aldığı ve ŞÖNİM’den hizmet alma süresinin en fazla 72 hafta olduğu görülmektedir.

Tablo 3.5. Daha önce sosyal hizmetlerden hizmet alma durumuna göre dağılım

Daha önce Sosyal Hizmetlerden hizmet alma durumu	Sayı	Yüzde
Hizmet almış	9	34,61
Hizmet almamış	17	65,39

Araştırmaya katılan 26 kişinin daha önce sosyal hizmetlerden hizmet alma durumuna bakıldığında, 9’unun daha önce de sosyal hizmetlerden hizmet aldığı, 17’sinin ise ilk defa hizmet aldığı görülmektedir.

Tablo 3.6. Daha önce sosyal hizmetlerden alınan hizmet ve kuruluş sayısı dağılımı

Görüşmeci	Kuruluş	Hizmet alınan kuruluş sayısı
Görüşmeci 1	KK	4
Görüşmeci 2	KK	2
Görüşmeci 11	KK	8
Görüşmeci 12	Ücretsiz kreş ve yakacak yardımı	
Görüşmeci 13	KK	7
Görüşmeci 14	İlk adım ve KK	5
Görüşmeci 15	KK	2
Görüşmeci 16	KK	2
Görüşmeci 22	KK	2

Yapılan görüşmelerde katılımcılardan 8'inin görüşme yapılan konukevinden önce başka konukevlerinde de kaldığı, faydalanılan konukevi sayısının en fazla 8, en az ise 2 olduğu görülmektedir. Aynı zamanda katılımcılardan birinin, kadın konukevinden önce çocuğu için ücretsiz kreş hizmeti ve aynı yardım aldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3.7. Katılımcıların medeni durum dağılımları

Medeni durum	Sayı	Yüzde
Bekar	17	65,39
Evli	9	34,61

Araştırmaya katılan kadınların medeni durum dağılımına bakıldığında; 9'unun bekar, 17'sinin evli olduğu görülmektedir.

Tablo 3.8. Katılımcıların evlilik tecrübesi dağılımları

Evlilik tecrübesi	Sayı	Yüzde
Evlilik tecrübesi var	18	69,23
Evlilik tecrübesi yok	8	30,76

Araştırmaya katılanların evlilik tecrübesi dağılımına bakıldığında ise; 18 katılımcının evlilik tecrübesinin olduğu, 8 katılımcının evlilik tecrübesi olmadığı görülmektedir.

Tablo 3.9. Evlenme yaşı dağılımları

Görüşmeci	Evlilik yaşı
Görüşmeci 1	22
Görüşmeci 2	28
Görüşmeci 4	18
Görüşmeci 5	19
Görüşmeci 6	19
Görüşmeci 7	32
Görüşmeci 8	20
Görüşmeci 9	22
Görüşmeci 10	18
Görüşmeci 12	27
Görüşmeci 13	18
Görüşmeci 14	20
Görüşmeci 15	19
Görüşmeci 16	23
Görüşmeci 18	24
Görüşmeci 20	18
Görüşmeci 23	19
Görüşmeci 24	20

Araştırmaya katılan ve evlilik tecrübesi olan kadınların ilk evlilik yaşlarına bakıldığında, 18 yaşından erken evlenen kadın olmadığı görülmektedir.

Tablo 3.10. Nikâh türüne göre dağılım

Evlenme Şekli	Sayı	Yüzde
Resmî nikâh	14	77,7
Dini nikâh	4	22,3

Araştırmaya katılan ve evlilik tecrübesi olan kadınların nikah çeşitlerine bakıldığında 14'ünün resmî nikâh kıydığı, 4'ünün ise sadece dini nikâhla evlendiği görülmektedir.

Tablo 3.11. Evlenme şekli dağılımları

Evlenme Şekli	Sayı	Yüzde
Ailenin isteği ve resmi nikâh	10	55,5
Ailenin isteği ve dini nikâh	1	5,5
Kaçarak ve resmi nikâh	1	5,5
Kaçarak ve dini nikâh	1	5,5
Kendi isteği ve resmi nikâh	3	16,7
Kendi isteği ve dini nikâh	2	11,3

Araştırmaya katılan ve evlilik tecrübesi olan kadınların evlenme şekillerine bakıldığında, 10'unun ailesinin isteği üzerine ve resmi nikâhla, 3'ünün kendi isteği ile ve resmi nikâhla, 2'sinin kendi isteği ve dini nikâhla, 1'inin ailesinin isteği üzerine ve dini nikâhla, 1'inin evden kaçarak ve resmi nikâhla, 1'inin evden kaçarak ve dini nikâhla evlendiği görülmektedir.

Tablo 3.12. Katılımcıların çocuk sahibi olma durumlarına göre dağılımları

Çocuk	Sayı	Yüzde
Çocuğu var	16	61,53
Çocuğu yok	10	38,47

Araştırmaya katılan 26 katılımcı kadının 16'sının çocuğunun olduğu, 10'unun ise çocuk sahibi olmadığı görülmektedir.

Tablo 3.13. Katılımcıların çocuklarının yanlarında olup olmadığı durumlarına göre dağılımları

Çocuğun yeri	Sayı	Yüzde
Çocuğu yanında	13	81,25
Çocuğu yanında değil	3	18,75

26 katılımcının çocukların yanlarında olma durumuna bakıldığında, çocuk sahibi 16 kadından 13'ünün çocuklarının yanlarında olduğu, 3'ünün ise çocuklarının yanında olmadığı görülmektedir.

Tablo 3.14. Katılımcıların çocuklarına ilişkin endişeye sahip olma durumlarına göre dağılımları

Endişe durumu	Sayı	Yüzde
Çocuğu ile ilgili endişesi var	13	81,25
Çocuğu ile ilgili endişesi yok	3	18,75

Araştırmaya katılan 26 katılımcının çocuklarına ilişkin endişeye sahip olma durumlarına göre dağılımına bakıldığında, çocuk sahibi 16 kadından 13'ünün çocuğu hakkında endişesi olduğu, 3'ünün ise çocuğu hakkında endişesi olmadığı görülmektedir.

Tablo 3.15. Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımları

Eğitim Düzeyi	Sayı	Yüzde
İlkokul mezunu	3	11,53
Orta okul mezunu	4	15,43
Lise terk	2	7,69
Lise mezunu	11	42,30
Ön lisans mezunu	1	3,84
Lisans mezunu	3	11,53
Açıköğretim lisans eğitimine devam ediyor	1	3,84
Üniversite öğrencisi	1	3,84

Araştırma katılımcılarının eğitim durumu dağılımına bakıldığında, 11'inin lise, 4'ünün ortaokul, 3'ünün ilkokul mezunu oldukları; 3'ünün lisans eğitimlerini tamamladıkları, 2'sinin lise eğitimini yarıda bıraktığı, 1'inin ön lisans mezunu olduğu, 1'inin açık öğretim programlarında lisans eğitimi aldığı, 1'inin lisans öğrencisi olduğu görülmektedir. Araştırma katılımcılarının % 42,30'unun temel eğitim programlarını bitirdiği, 34,6'sının ise temel eğitimi bitirmeyerek eğitim sistemi dışına çıktığı görülmektedir.

Tablo 3.16. Katılımcıların eğitime devam etmeyi isteme durumlarına göre dağılımları

İstek	Sayı	Yüzde
Eğitime devam etmeyi isteyen	8	30,76
Eğitime devam etmeyi istemeyen	15	57,69
Eğitime devam eden	2	7,70
Eğitime devam etmeyi istemede kararsız	1	3,84

Araştırma katılımcılarının eğitime devam etmek isteme durumu dağılımı incelendiğinde 2 katılımcının eğitime devam ettiği, 8'inin eğitimine devam etmek istediği, 15'inin eğitime devam etmek istemediği, 1'inin ise eğitime devam etmeyi isteme konusunda kararsız olduğu görülmektedir.

Tablo 3.17. İsteği dışında eğitimi bırakan katılımcıların eğitime devam etmeme nedenleri dağılımları

Eğitime Devam Etmeme Nedeni	Sayı	Yüzde
Kız çocukların okutulmaması	5	62,5
Akademik başarısızlık	2	25
Ekonomik sorunlar	1	12,5

Araştırmaya dahil olan katılımcılardan isteği dışında eğitimi bırakan 8'inin eğitime devam etmeme nedenlerine bakıldığında 5'inin kız çocuklarının okutulmaması nedeniyle, 2'sinin akademik başarısızlık, 1'inin yoksulluk nedeniyle eğitimine devam edemediği görülmektedir.

'...eğitimimi bırakmak istemedim ki hiç. Mecbur kaldım. Evlendiğim için okulu bıraktım. 8. Sınıfa kadar okuldan başka birşey düşünmedim ama lise çok karışık. Lisede ben ailemde bulamadığımı dışarıda aradım. Ailevi ve özel nedenlerle okulu bıraktım. Eğitimcilerden kaynaklı okula güvenim sarsıldı, haksızlığa uğradım ve soğudum okuldan...' (G5, 19, Aydın B. Belediyesi Kadın Konukevi)

'...liseye gitmek istemiştım ama gidemedim. Babam göndermedi, bu kadar okuman yeter dedi. Liseye kızlar için gerek yok dedi.' (G10, 43, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM)

'...evet, istemiştım. Babam göndermedi. Üniversiteyi kazandım ama babam yollamadı.' (G19, 24, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM)

'...evet istemiştım. O zamanlar köyde kızlar okumuyordu, lise de ilçedeydi. Köyde bir şey yoktu. Ben de gidemedim öle olunca.' (G24, 39, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi)

'...evet, liseye gitmek istemiştım. Babam yollamadı. Kızlar çok okumaz, gerek yok dedi.' (G25, 25, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ŞÖNİM)

Araştırmaya katılan 5 kadın, eğitimlerine devam etmek istediklerini fakat ailelerinin buna müsaade etmediğini ve bu nedenle devam edemediklerini bilgisini paylaşmışlardır.

'...ben okula gitmeyi istedim tabi ama derslerim kötüydü, aldılar beni okuldan. Derslerim kötüydü, sınıfta kaldım. Ailem de sınıfta kalınca ben, okumıycam diye beni okuldan aldılar.' (G6,33, Aydın B. Belediyesi Kadın Konukevi)

'...evet istemiştim. Anaokulu öğretmeni olmak istemiştim. Üniversite okumak isterdim ama kafam basmadı, üniversiteyi kazanamadım...' (G13, 37, Aydın B. Belediyesi Kadın Konukevi)

Araştırmaya katılan 2 kadın, eğitimlerine devam etmek istediklerini fakat akademik başarısızlık nedeniyle eğitime devam edemedikleri bilgisini paylaşmışlardır.

'...evet istemiştim. Sosyoloji okumak istemiştim. İzmir ya da İstanbul'da okumak isterdim ama olmadı, gidemedim. Ailemin durumu yoktu. Karşılama yetecek paraları yoktu ben de vaz geçtim. Çalışmaya başladım, okudum...' (G3, 23, Aydın B. Belediyesi Kadın Konukevi)

Araştırmaya katılan 1 kadın ise, eğitimine devam etmek istediğini fakat ailesinin ekonomik sorunlar yaşaması nedeni ile bu seçenek yerine çalışmaya başladığını belirtmiştir.

Tablo 3.18. İsteğiyle eğitimi bırakan katılımcıların eğitime devam etmeme nedenleri dağılımları

Eğitime Devam Etmeme Nedeni	Sayı	Yüzde
Eğitime devam etmek istememe	11	73,34
Akademik başarısızlık	2	13,34
Kız çocukların okutulmaması	1	6,66
Olumsuz sosyal çevre	1	6,66

Araştırmaya katılan 26 katılımcıdan isteğiyle eğitimi bırakan 15'inin eğitime devam etmeme nedenlerine bakıldığında 11'inin eğitime devam etmek istemediği, 2'sinin akademik başarısızlık nedeniyle eğitime devam etmek istemediği, 1'inin kız çocukların okutulmaması, 1'inin ise olumsuz arkadaş çevresi nedeniyle kendi isteğiyle eğitime devam etmediği görülmektedir.

'...hayır istemedim. Yeteri kadar okudum.' (G2, 40, Aydın B. Belediyesi Kadın Konukevi)

'...yok istemedim. Liseyi bitirmek yetti. Üniversiteyi kazanamadım zaten. Bir daha da denemedim. (G8, 24, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM)

'...liseden sonra işe girdim hemen. Devam etmeyi istemedim. İşe girmiştim zaten devam etmek istemedim.' (G9, 58, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi)

'...lisans mezunuyum. Uludağ Üniversitesi Ekonometri bölümü mezunuyum. Yok istemedim. Üniversiteyi bitirmek yeter bence.' (G11, 39, Aydın B. Belediyesi Kadın Konukevi)

'...yok, hayır istememiştim. Liseyi bitirince üniversiteye gitmek istemedim.' (G16, 38,

Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi)

'...üniversiteye gitmek istemedim, hayır. Liseyi çok zor bitirdim zaten. Dersleri çok anlamazdım, öyle olunca üniversiteye hazırlanmadım zaten.' (G17, 24, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi)

'...hayır, liseden sonra okumama gerek yoktu. Lise son sınıfta üniversiteye hazırlanmadım. Liseyi zor okudum zaten, üniversiteye gitmeyi de hiç düşünmedim.' (G20, 33, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi)

'...hayır. İstemedim. Herkes üniversite okuyacak diye bir şey yok, değil mi? Liseyi okudum yeter.' (G22, 34, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi)

'...yok, istemedim.' (G23, 24, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM)

'...hayır. Liseden sonra okumak istemedim.' (G26, 22, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ŞÖNİM)

Araştırmaya katılan ve eğitime kendi isteği ile devam etmeyen 11 kadın eğitime devam etmek istemediklerini, aldıkları eğitimi yeterli gördüklerini bilgisini paylaşmışlardır.

'...ilkokulu bitirdim, ortaokula devam etmedim. Babam beni okutmak istedi, bütün kardeşlerim okudu meslek sahibi oldular. Ben okulu yapamadım, babama ben gitmiyem dedim. Kızdı bana ama zorla yollamadı.' (G1, 44, Aydın B. Belediyesi Kadın Konukevi)

'...ben liseyi okumak istemedim. Ailem istedi ama ben istemedim. Derslere kafam basmıyordu. Dersleri yapamıyordum, ondan istemedim. Pişman oldum ama.' (G14, 27, Aydın B. Belediyesi Kadın Konukevi)

Araştırmaya katılan 2 kadın, akademik olarak başarısız olmalarından dolayı eğitime devam etmek istemediklerini bilgisini paylaşmışlardır.

'...yok, istemezdim. O zamanlar kadınlar o kadar okumazdı. Ben arkadaşlarım arasında fazla bile okudum.' (G18, 42, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM)

Araştırmaya katılan 1 kadın, kız çocuklarının eğitime devam etmesinin toplumsal kabulün dışında olduğu ve bu nedenle kendi isteği ile eğitimine devam etmediği bilgisini paylaşmıştır.

'...yok, hayır istememiştim. Arkadaşlarım beni kötü etkiledi. Arkadaş ortamım beni eğitimden uzaklaştırdı. Ailem devam etmemi çok istedi ama ben devam etmedim.' (G15, 30, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi)

Araştırmaya katılan 1 kadın, dahil olduğu sosyal çevrenin kendisini olumsuz etkilediğini ve bu nedenle kendi isteğiyle eğitimine devam etmediği bilgisini paylaşmıştır.

Tablo3.19. Katılımcıların maruz kaldığı şiddet türleri dağılımları

Şiddet Türleri	Sayı	Yüzde
Fiziksel, psikolojik	15	57,69
Fiziksel, psikolojik, ekonomik	10	38,46
Fiziksel, psikolojik, ekonomik, cinsel	1	3,85

Araştırmada yer alan 26 kişinin maruz kaldığı şiddet türlerine bakıldığında 15'inin fiziksel ve psikolojik şiddete, 10'unun fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddete, 1'inin ise fiziksel, psikolojik, ekonomik, cinsel şiddete maruz kaldığı görülmektedir. Bu verilere göre görüşme yapılan 26 kadının farklı şiddet türlerine maruz kaldığı anlaşılmakla birlikte, tüm kadınlar için psikolojik şiddet ortak bir paydadır.

Tablo 3.20. Katılımcıların maruz kaldığı şiddeti uygulayan kişinin yakınlık durumuna göre dağılımları

Şiddeti Uygulayan Yakını	Sayı	Yüzde
Eş	16	61,5
Baba	4	15,39
Partner	2	7,71
Baba ve partner	1	3,85
Eş, anne ve baba	1	3,85
Ağabey	1	3,85
Eş ve çocuk	1	3,85

Katılımcılara şiddet uygulayan kişilerin yakınlık durumuna bakıldığında, katılımcıların 16'sının eş, 4'ünün baba, 2'sinin partner şiddetine maruz kaldığı, 1'inin baba ve partner, 1'inin eş, anne ve baba, 1'inin eş ve çocuk, 1'inin ise ağabey şiddetine maruz kaldığı görülmektedir.

Tablo 3.21. Fiziksel ve psikolojik şiddete uğrayan katılımcıların maruz kaldığı şiddeti uygulayan kişinin yakınlık durumuna göre dağılımları

Şiddeti Uygulayan Yakını	Sayı	Yüzde
Eş	9	60
Baba	3	20
Baba ve partner	1	6,66
Eş ve çocuk	1	6,66
Partner	1	6,66

Fiziksel ve psikolojik şiddete uğrayan 15 kadından 9'unun eş, 3'ünün baba, 1'inin baba ve partner, 1'inin ise partner şiddetine maruz kaldığı, 1'inin eşi ve kendi çocuğu tarafından uygulanan şiddet mağduru olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3.22. Fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddete uğrayan katılımcıların maruz kaldığı şiddeti uygulayan kişinin yakınlık durumuna göre dağılımları

Şiddeti Uygulayan Yakınlık Derecesi	Sayı	Yüzde
Eş	6	60
Baba	1	10
Ağabey	1	10
Eş, anne ve baba	1	10
Partner	1	10

Araştırmada yer alanlardan fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddete uğrayan 10 kadına şiddet uygulayan kişinin yakınlık durumuna göre dağılımına bakıldığında kadınlardan 6'sının eş, 1'inin baba, 1'inin ağabey, 1'inin eş ve ebeveyn, 1'inin ise partner şiddetine maruz kaldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3.23. Fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddete uğrayan katılımcıların maruz kaldığı şiddeti uygulayan kişinin yakınlık durumuna göre dağılımları

Şiddeti Uygulayan Yakını	Sayı	Yüzde
Eş	1	100

26 araştırma katılımcısından fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddete uğrayan 1 kadına şiddet uygulayan kişinin yakınlık durumuna göre dağılımına bakıldığında, katılımcının eş şiddetine maruz kaldığı görülmektedir.

Tablo 3.24. Çalışma tecrübesine göre dağılım

Çalışma Tecrübesi	Var	Yok
Sosyal hizmetlere gelmeden çalışma tecrübesi	23 %88,46	3 %11,54
Sosyal hizmetlerden sonra çalışma tecrübesi	17 %65,38	9 %34,62

Araştırma katılımcılarının çalışma tecrübelerine bakıldığında 26'sından 23'nün sosyal hizmetlere gelmeden çalışma tecrübesinin olduğu, 3'ünün ise iş tecrübesinin olmadığı, aynı zamanda araştırmaya katılan 26 kadının 17'sinin sosyal hizmetlerden sonra çalışma tecrübesinin olduğu, 9'unun ise çalışma tecrübesinin olmadığı görülmektedir.

Tablo 3.25. Çalışılan işi bulan kurum/kişi dağılımı

Çalışılan işi Bulan	Sayı	Yüzde
Kadın Konukevi	5	29,42
İŞKUR	9	52,94
Kendisi	2	11,76
Arkadaşı	1	5,88

Sosyal Hizmetlerden sonra çalışma tecrübesi olan 17 kadının çalıştığı işi bulan kurum ve kişilere bakıldığında 9'unun kadının ekonomik olarak güçlenmesi için kamu kurumları arası iş birliği kurularak İŞKUR aracılığı ile işe yerleştirildiği, 5'inin kaldıkları konukevinde görev yapan personelin özel ilişkileriyle bir işe yerleştirildiği, 2'sinin çalıştığı işi kendisinin bulduğu, 1'inin ise çalıştığı işi kendisine arkadaşının bulduğu görülmektedir.

Tablo 3.26. Çalışmaya ailelerin verdiği tepki durumuna göre dağılım

Çalışmaya ailenin tepkisi	Sayı	Yüzde
Destekçi	5	20
Karşı çıkılmadı	13	52
Karşı çıkıldı	7	28

Katılımcıların ailelerinin çalışmalarına verdikleri tepki durumuna bakıldığında, 13'ünün çalışmasına ailesinin karşı çıkılmadığı, 7'nin çalışmasına ailesinin karşı çıktığı, 5'inin ailesinin çalışmasını desteklediği anlaşılmaktadır.

Tablo 3.27. Suç korkusuna sahip olma durumuna göre dağılım

Suç korkusu	Sayı	Yüzde
Var	9	34,62
Yok	17	65,38

Araştırmaya katılan 26 kadının suç korkusuna sahip olma durumuna bakıldığında kadınlardan 9'unun bu korkuyu hissettiği, 17'sinin ise tekrar suç mağduru olacağına dair korkusu olmadığı görülmektedir. Suç korkusuna sahip olmayan kadınların, şiddet döngüsünü kırdıkları/kıracakları konusunda kendilerine güvendikleri ve tehlike altında hissetmedikleri olarak yorumlanabilir. Bununla birlikte suç korkusuna sahip kadınların, konukevine geldiği halde kendisine şiddet uygulayan kişi tarafından takip edildiği ve kendisini güvende hissetmediği, bu noktada konukevlerinin kadınların tümüne kendilerini güvende hissedecekleri bir hizmet sunamadığı ve hizmetin bu yönde iyileştirilmesi gerektiği söylenebilir.

3.2. Suç Mağduriyeti

Kadına yönelik şiddet, kadının bedensel ve ruhsal sağlığını etkilediği gibi, kendine saygısını ve özgüvenini düşürerek, yaşam kalitesini azaltmakta ve kendi yaşamı üzerinde kontrol sahibi olmasını da olumsuz etkilemektedir (Odman, 2012: 168). Travmatik olayı takip eden ilk birkaç gün ya da hafta içinde semptomlar ortaya çıkar ve üç ile altı ay içerisinde hafiflemesi, zaman içinde ise yavaş bir tempoyla etkisini yitirmesi beklenir (Herman, 2011: 62).

Kadına yönelik şiddet, ülkemizde ve dünyada her türüyle kadının temel insan haklarını ihlal ederek kadın erkek eşitliği sağlanmasının önünde engel teşkil etmektedir. Her yerde ve farklı düzeylerde meydana gelir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede kadınlara yönelik hizmetler koruyucu ve tedavi edici hizmetleri kapsayan müdahale programları ve kadına yönelik şiddetin meydana gelme sebeplerini saptayarak çözüm yolları üretmeyi içeren önleyici hizmetler olmak üzere iki alanda gelişmiştir. Şiddetle mücadeleye yönelik programlar şiddetin olduğu kriz anı ve sonrasında müdahaleleri ve kurumsal süreçleri kapsamaktadır (Sallan Gül, 2011: 34). Konukevleri ve ŞÖNİM'ler kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda hizmet vermekle birlikte çoğunlukla şiddet mağduruna koruyucu ve tedavi edici hizmetler sunar.

3.2.1. Fiziksel ve Psikolojik Şiddet Mağdurları

Aile içi şiddetle ilgili yapılan çalışmalarda eşler arası şiddetten bahsederken dünya genelinde şiddet uygulayanın erkek, şiddette maruz kalanın ise kadın olarak ortaya çıkması, bu sorunun bir kadın sorunu olduğunu vurgulamaktadır ve aile içi şiddette devamlılık eğilimi oldukça fazladır (Adak, 2016: 48). Zaman zaman mağdurlar aile içi şiddetin ağırlık ve sıklığını yeterince değerlendiremeyerek kolluk kuvvetlerine gidecek kadar önemli olduğunu düşünmemekte veya yaşadıkları olayın aile içi, özel bir sorun olduğuna, kolluk kuvvetlerini ilgilendiren bir iş olmadığına veya kolluk kuvvetlerinin bir şey yapamayacaklarına inanmaktadır (Canter, 2008/2011: 173).

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2005 verilerine göre kadınlar arasında ömrü boyunca fiziksel şiddet görme sıklığı %13 ile %61 arasında, psikolojik şiddet görme sıklığı ise %20-75 arasında, cinsel şiddet görme sıklığı %6-59 arasında değişmektedir. 2006 yılında Kanada'da yapılan çalışmalar, kadınların %7'sinin son beş yıl içinde partnerlerinden ya da kocalarından fiziksel şiddet gördüklerini ortaya çıkarmıştır. TÜBİTAK tarafından desteklenen Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması'nın 2007 yılında yayınlanan sonuçları ise Türkiye'de kadınların %34,5'inin hayatlarının bir bölümünde fiziksel şiddet mağduru olduğunu ortaya çıkarmıştır (KSGM, 2008d: 92).

Karınca'ya göre kadına yönelik fiziksel şiddet, kadına tekme, tokat, yumruk atma, kadının boğazını sıkma, iple bağlama, saçını çekme kesici-delici bir aletle yaralama, kimyasallarla zarar verme, sağlıksız koşullarda oturmaya zorlama, sağlık hizmetlerine ulaşımını engelleme, öldürme gibi geniş davranış biçimlerini kapsamaktadır (Karınca, 2011: 22). Sallan Gül ise fiziksel şiddetin genel hatlarını, fiziksel olarak ya da zor kullanarak başka birini istemediği şeyleri yapmaya zorlama veya başka birine zarar verme olarak belirler ve fiziksel şiddetin, kadını itip-kakma, tekme, tokat atma, dayak atma, delici-kesici aletler, ateşli silahlar ve/veya kimyasallarla zarar vermeye ek olarak gebelikte fetüsün cinsiyetine göre kız bebeklerin sistematik olarak ihmal edilmesi veya ölümle sonuçlanan davranışlarda bulunma, kadın cinayetleri, intihara zorlama ya da teşvik etmeyi de kapsadığını belirtir (Sallan Gül, 2011: 17).

Fiziksel şiddet suç olarak ceza yasasında düzenlenmiş olmasına karşın, toplumda olağan kabul edilen bir eylemdir. Araştırmalar Türkiye'deki kadınların %14'ünün, erkeklerin kadını yemeği zamanında yapmaması, çocuğun bakımını sağlamaması gibi

nedenlerle dövüleceğini düşünmektedir (aktaran Karınca, 2011: 22). Bu düşünce tokat atma, itirme, tekme atma gibi tıbbi müdahale gerektirmeyecek darbelerin fiziksel şiddet olmadığı kabulü ile sonuçlanmaktadır. Bu bilgiyle uyumlu olarak araştırmaya katılan kadınların yakınlarının tokat atma ve itirme gibi davranışlarını fiziksel şiddet olarak değerlendirmedikleri, tıbbi tedavi gerektirecek fiziksel şiddet ya da hayati tehlikeyle karşı kaşıya kalana kadar şiddet döngüsünü kıramadıkları tecrübe ettikleri şiddet döngüsünü anlatırken ifadelerinden anlaşılmaktadır.

“...2010 yılında imam nikâhı ile evlendik. Ben M. ilinde K.T. çiftliğinde çalışıyordum. Paketleme yapıyordum. 12 saat mesai. Resmi nikâh yapalım diyince ben sorun yaşadık. Başkalarına kızıp benden, çocuktan çıkarıyordu. Beni de döverdi, B.’yi de. En son ev sahibi ile kavga etmiş, içkiliydi. Çok içer, içince de bizi hep döver ve tehdit eder. O gece de pompalı tüfekte bizi öldüreceğini söyledi. Çocuğa da doğrulttu...” (G1, 44, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...babam beni eskiden beri döverdi. Ben de bunları D.’ye anlatırdım. Ailesi de biliyordu. Babamdan dolayı akrabalarım bana yardım etmediler. Babamın kavga çıkartacağını biliyorlardı. Babam asker olduğundan beylik tabancası var. Amcamda da silah var. Ben babam beni dövünce amcamın yanına gittim, 2 hafta onun yanında kaldım ama babam gelip kavga çıkardı. Ben de husumet çıkmasın diye, ikisinde de silah var diye eve geri döndüm. Babam sinirli diye kimse ona hayır demiyor. D.’nin ailesi bana bir daha seni döverse polise şikayetçi ol, kadın sığınmaya git dediler. Ben bilmem zaten bunları. O akşam saat 7’de eve geldim. Niye bu saatte geliyorsun dedi, kızdı bana. Normalde o saatte gelmeme kızmazdı. Böyle devam edersen öldürürüm seni dedi. Sobada yakılan odunlarla dövdü beni. Koluma ve kafama vurdu odunla, tekme attı sırtıma. Ben kolumun kırıldığını anlamadım, gittim yattım. Acıdan uyuyamadım ama. O gece evden dışarı şey yapmama hayatta izin vermezdi...” (G3, 23, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...annem vefat etti, babamla yaşıyordum ama okul bitince babamın yanından ayrıldım. Babam ayyaştı, çocuklarına çok kötü davranırdı. Psikolojik şiddet, fiziksel şiddet ne ararsan vardı. Küfür eder, hakaret ederdi, bağırır çağırırdı. Döverdi beni. Ben de evden ayrıldım...” (G11, 39, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...eski eşim eve ipsiz sapsız insanları getirirdi. Kavga ederdik sıklıkla. Uyuşturucu kullanırdı, o zaman da saçma sapan şeyler yapardı. Arkadaşlarıyla alem yapmaya eve gelip içki sofraları kurardı. Eve karşı da çok ilgisizdi. Ben 6000-7000 kazanıyordum ayda. Kazancımı çekemezdi. Kavga edince zaman zaman beni döverdi. Ben kendimi dövürecek bir kadın değilim ama madde kullanınca oluyordu bazen. Bir keresinde beni kapıdan içeri almadı, kapının önünde dövdü beni. Kafama tekmeyle vurdu. Kafamda 20 dikiş var. Evi geçindiren bendim, onun çalışmakla felan alakası yoktu. Fiziksel şiddet arttı, psikolojik şiddet de vardı. Uyuşturucu için tedavi olsun diye Manisa’ya (Manisa Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesini kastediyor.) yatırdım onu. 1 yıl kadar uzaklaştırma kararları aldım. Uzaklaştırması vardı ama gene de fiziksel şiddet uyguladı bana. Daha önce cinayetten 15 yıl ceza almıştı, 6 yıl yatıp 9 yıl infaz aldı. İnfazını bana şiddet uyguladığı için yaktı. 5 ay fiziksel şiddet yüzünden yattı, gerisini de cinayetten yatıyor. Eski eşimden 7 yıldır ayırım, o da 6 yıldır cezaevinde. Cezaevinden arayıp beni tehdit ediyor. Çıkınca seni öldürücüm diye, sonra da evlenicez tekrar diyo...” (G12, 46, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ŞÖNİM).

“...eşim evi otel gibi kullanırdı. Beni aldatıyordu her fırsatta, bizimle vakit geçirmiyordu. Her seferinde ben evden ayrılmak istedim ama beni ikna etti, hep barıştım ve ona döndüm. Kızım B. ameliyat oldu, biz hastanedeyken gelmedi eşim, aradım sevgilisi açtı. Ben de sinirlendim, bir tartışma yaşadık. Hastanede dövdü beni. Şimdi hem kendisi hem sevgilisi bana hakaret edip duruyorlar. Benimle alay edip duruyorlar. Beni arayıp dalga geçiyorlar, hakaret ediyorlar, küfür ediyorlar. Zaten haftada hiç kavga etmesek 5 kere kavga ederdik. Her seferinde ya hakaret-küfür ya da dayak. Devamlı huzursuzluk, kavga, devamlı aldatma. 6 yıllık evlilik, benim bildiğim 10 tane kadın var beni aldattığı...” (G14, 27, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...şöle oldu. Oğlan benim liseye gidiyor. Babası artık okulu bırakacak, hayvanlara bakacak dedi. Oğlan da ben okumak istiyorum dedi. Ben de okula göndermeye devam ettim. Kahvede dalga geçmişler adamla. Sen oğluna bile laf geçiremedin demişler. Zaten bizim evde hep sorun vardı. Kocam sinirli bir adam. Çok dövmezdi beni ama iter-kakardı. Bazen sırtıma, bazen bacaklarıma vururdu ama çok dövmezdi. Ben de laf etmezdim. Ama onunla dalga geçmeye başlayınca bize daha kötü davranmaya başladı. Son 1 senemiz öle geçti. Devamlı kavga gürltü. En son çocuğu da dövmeye başladı. Çocuk da ergen. Babası onu dövdükçe eve gelmez oldu. Ben de içinden çıkılmaz bir şeyde buldum kendimi. İkisini de ikna edemedim. En son köyün meydanında oğlanı dövüyormuş, komşular söyledi. Sen okula gitmiycen benim dediğimi yapıcan diye vurup duruyor çocuğa. Ben elinden almaya çalıştım ama alamadım...” (G24, 39, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

“...çalıştığım yerde beğendiğim bir çocuk vardı. Abim onunla görüştüğümü öğrenmiş, babama söylemiş. Babam bizi iş çıkışı çay içerken yakaladı. Sen bunun için mi bu saate kadar evlenmedin dedi, sokaklarda mı sürteceksin dedi. Beni işe yollamadı bir süre, aklına geldikçe bana vurdu, hakaret etti. Anneme ben teyzemlerin yanına gideyim dedim. O da olmadı. Babam o çocukla görüşmeye devam ettiğimi öğrenince beni gene dövdü. Aslında babamla aramız hiç iyi olmadı. Abimle erkek kardeşime hiç böyle baskı yapmaz. Hep bana yapar. Ama beni de dövmemişti bu kadar çok. Ufak tefek vuruyordu sadece. Ama sonuncusunda beni çok dövünce şikayetçi oldum ben de, şikayetimden de vazgeçemedim...” (G25, 27, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ŞÖNİM).

Araştırmaya katılan kadınların fiziksel şiddet tecrübeleri ve şiddetin yoğunluğu değişmektedir. Bazı kadınların yaşadığı fiziksel şiddet tıbbi müdahale gerektirmezken, bazıları tıbbi müdahaleye ihtiyaç duymuşlar fakat hastaneye ulaşamamışlar, bazıları ise çocuklarıyla birlikte ateşli silahlarla tehdit edilmişlerdir. Kadına yönelik şiddet sadece psikolojik şiddet şeklinde gerçekleşebilir fakat eşinden, babasından ya da partnerinden fiziksel şiddet gören bir kadının aynı zamanda psikolojik şiddet mağduru olduğu açıkça ortadadır. Araştırmaya katılan kadınların fiziksel şiddete maruz kalmış olmalarının yanında baba, eş ya da partnerleri tarafından tehdit edildikleri, korkutuldukları, sıklıkla kötü muamele ve hakarete maruz kaldıkları, dalga geçilerek haysiyetlerinin zedelendiği ifadelerinden anlaşılmaktadır.

Aile içi şiddet mağduru bir kadın, kendisine şiddet uygulayan kişinin değişmeye istekli olduğuna ve şiddetin tekrarlanmayacağına inanarak süregiden tehlikeyi inkâr edebilir

ya da hafife alabilir. Şiddet uygulayanın baskıcı kontrol kalıbının tekrar kurulması isteği devam ederken, mağdur da buna direnmeyi isteyebilir. Şiddeti uygulayanın kadının üzerinde hâkimiyet kurma isteği son bulmadıkça şiddetin tekrar etme tehlikesi devam eder (Herman, 2015: 218). Kadınların kendilerine şiddet uygulayan erkekle kalmaya devam etmesi çoğunlukla şiddetin tekrarlanması ile sonuçlanır.

“...başlarda evliliğimiz iyiydi. Bir sorun yoktu. Ben 3 aylık hamileyken bana şiddet uygulamaya, kötü davranmaya başladı. Ben evden dışarı adım atmıyordum, evden çıkmıyordum hiç. Gitçek, gelecek yok ki kime gidem? Adamın korkusundan kimse gelmiyordu bana. Sosyal hayatım yoktu hiç. İnsanlar da adam bişey der diye bana yanaşmazdı zaten. Ben önce büyük kızlarımı babalarının yanına gönderdim. Onlara da bişey yapar diye. Biz bir ayrıldık, bir barıştık. Bir daha yapmıycam dedi ama içki içti içti beni dövdü. Sonra ayrıldık biz de. Ben doğum yaptıktan sonra, E. 20 günlükken barıştık tekrar. Kızım babasız büyümesin dedim, o da söz verince barıştım. Ama aynı şeyler devam etti. Hep şiddet gördüm ben. Evliliğimin ilk 5 ayı sadece iyi geçti. Polis benim evi bilir. Hep polis geliyordu eve. Komşular rahatsız oluyordu, hep kavga, şiddet, hakaret ve küfür. Onlar da polis çağırıyordu. Alkol da alıyordu, o zaman daha çok döverdi...” (G6, 33, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...ben kocamla 35 yıl evlilik yaşadım. Hep sorunlarımız vardı. Çok sinirli bir adamdı. Gençliğimde, çocuklar küçükken beni tartaklardı arada, bazen bir tokat atardı. Çocuklar büyüdükçe azaldı. Artık sana kötü davranmıycam dedi, tokat atmaları felan kesildi ama tartışmalar hiç kesilmedi. Saçma şeylerden tartışırdık, yemeğin tuzu, çamaşır yıkamam, perdeleri as demem, işe giderken giydiğim kıyafetler, herşey neden olabilirdi tartışmamıza. Tartışmayı kaldırıabilirim de bu yaştan sonra bana el kaldırıncaya kadar yeter dedim. Bir sabah kahvaltıda saçma bir şeyden kavga çıkardı, ben de sessiz kalmadım. Masayı yıktı üstüme, ben masanın altından çıkamadan da beni tekmeledi, zor kurtardım kendimi...” (G9, 58, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

Bazı görüşmecilerin ifadelerinden kendilerine şiddet uygulayan eşlerinden olan çocukların babasız büyümemesi, aile düzenlerinin bozulmaması, eşlerinin kendilerine şiddet uygulamaya devam etmeyeceğine inanmaları vb. nedenlerden dolayı şiddet döngüsünü kıramadıkları, evliliklerine şans vermeye devam ettikleri ve şiddetin devam ettiği anlaşılmaktadır.

Psikolojik şiddet en genel haliyle kadına baskı kullanarak davranışlarının kısıtlanması, kadını aşağılamak, özgüvensiz ve kötü hissetmesine neden olacak eylemlerde bulunmaktır. Bu davranışların içinde kadının kendisini değersiz hissetmesine yol açmak, aşağılayıcı lakaplar kullanarak alay etmek, küçük düşürmek, hakaret etmek, bağırarak, küfür etmek, bedeni ve ataerkil yapının dayattığı normatif güzellik algısı üzerinden çirkin olduğu, şişman olduğu gibi hakaretlerde bulunmak, duygusal ve fiziki ihmal, kadının hareketlerini kontrol altına alarak baskıcı bir tutum sergilemek, ailesi ve/veya arkadaşları ile görüşmesini engellemek, tehdit etmek, anneliğine hakaret etmek bulunmaktadır (Sallan Gül, 2011: 18).

Kadının bir odaya ya da eve kilitlemesi, pencereden dışarıya bakması, dışarıya yalnız çıkmasına izin verilmemesi, sosyalleşmesinin engellenmesi, korkutmak, tehdit, hakaret, küçük düşürmek, çocukları/ailesi ile görüşmesini engellemek kadına yönelik psikolojik şiddetin biçimlerindedir. Psikolojik şiddetin ise en yoğun görünümü hakaret, kişinin haysiyetine saldırı, tehdittir. Kadına yönelik psikolojik şiddetten biri olan tehdit davranışının suç olması için zarar vermeyle sonuçlanması zorunlu olmayıp, mağdurun karar alma süreçlerinde etkili olması yeterlidir ve tehdit mağdurun kendisine yöneltilmiş olabileceği gibi mağdurun yakınlarına da yöneltilmiş olabilir (Karınca, 2011: 24).

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünce 2008 yılında yapılan araştırmada kadınların birlikte oldukları erkekler veya eşleri tarafından maruz bırakıldıkları kontrol edici davranışları şu şekilde tespit edilmiştir; kadının ailesi ve arkadaşlarıyla görüşmesinin engellenmesi, sürekli nerede olduğunu bilme talebi, kadını önemsememe ve ihmal etme, kadının başka erkeklerle iletişim kurması söz konusu olunca sinirlenme, eşin/partnerin aldatıldığından şüphelenmesi, doktora gitmek için kadının eşinden/partnerinden izin alması, kadının giydiklerine müdahale etmedir (KSGM, 2009: 56). Kadınların maruz kaldığı kontrol edilme davranışı ve psikolojik ve fiziksel şiddet iç içe geçmiş ve kompleks bir görünüme sahiptir. Katılımcılarının bazı ifadeleri bu duruma karşılık gelmektedir:

“...ailem istemedi ama ben gene de evlendim kaçarak. İlk zamanlar çok iyiydi evliliğimiz. Sonra tartışmaya başladık. İlk büyük kavgamız ablama gittim diye oldu. Bana kime baktın, seni kim götürdü felan gibi şeyler dedi, Sabahın 2'sine kadar tartıştık. O evden gidince ben de E. Karakoluna gittim, çok korkmuştum bana zarar verecek diye. Orda bir kadın polis vardı, o bana kadın konukevini anlattı ve beni oraya götürdüler. Orda çok kalamadım ablamlara gittim. Ama eski kocamla barıştık gene. Bir daha yapmayacağım, tekrar olmayacak felan dedi. Ben de barıştım. Ama kavgalar bitmedi ki. Devam etti, devamlı kavga gürlüdü. Kavga diyorsam sadece tartışma değil. Beni çok dövdü, çok. İki kolum kırıldı, burnum kırıldı, hamileydim, tüp bebekle hamile kalmıştım ama bebeğim düştü dayaktan, sırtımda derin yaralar var. Ben işte 3 kere kadın konukevine gittim ama hep ordan çıkıp ona döndüm. Benim yanıma gelmezsen ailene zarar veririm dedi. Babam yaşlı, onu öldürürüm dedi, babam kendini nasıl korusun; yaşlı adam. En son yengeme gittim misafiriğe, o geldi peşimden elinde silah. Dışarı çık dedi, gelmezsen ablanı bıçaklarım dedi, mecburen gittim. O akşam bir elinde silah, bir elinde kablo ve bıçak. Sabaha kadar bana işkence yaptı. Kolumu kırdı, sırtıma vurdu kablolarla, daha söylemek istemiyorum çok dövdü beni anlayacağın. İşkence etti bütün gece...” (G15, 30, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

“...yani çok karar verme gibi olmadı aslında. Hayatta kalmak için başka seçeneğim yoktu ki. Ben ailemle yaşarken eski nişanlımla tanıştım. Başlarda çok iyiydi herşey. Çok kibardı, hiçbir şeye karışmazdı. Evlenme teklif etti bana, ben de evlenmek istedim. Babam araştırmış onu, evlenmemizi istemedi. Ben inat ettim evlenicem diye, babamın bana anlattıklarını dinlemedim. Ailemle baya kavga ettim. Nişan takınca herşey değişti. Sevgiliyken herşey çok güzeldi ama ciddi bir yola girince yavaş yavaş değişti herşey. Herşeyi

sorar oldu, nerdeydin, niye gittin, eve kaçta döndün, teyzenle ne konuştunuz, gibi gibi. Babamla annem anladı zaten sorunlarım olduğunu, babam beni çekti köşeye, sen eskisi gibi değilsin dedi, bırak bu adamı biz bir şey demiycez dedi ama ben onlarla kavga ettim. Bir derdim yok dedim, herşey iyi dedim. Sonra bir gün kavga ettik çok, o kadar da saçma bir konu ki, teyzeme ne anlatmışım, neden anlatmışım, saçma sapan. Kavgada bana çok fazla bağırdı, küfür etti, ben de bağırdım öle olunca, tutamadım kendimi. Ben bağırınca bana tokat attı, ben daha çok sinirlenip bağırınca beni dövdü. Ben yanında kaçıp da eve gittim ama kıyafetlerime felan çok dikkat ettim, annemle babam anlamasın diye hep kapalı kıyafetler giydim. Sonra aramız düzeldi, özür diledi benden, çiçek aldı, yüzük felan aldı. Bir süre güzel gitti, sorun yok. Sonra baktım her fırsatta bana bağıyor, koluma, bacaklarıma vuruyor. Sen bana neden şiddet uyguluyorsun, beni sevmiyor musun artık dedim. Gene kavga ettik, beni baya dövdü; komşular beni kurtardı. Hastaneye gitmek istemedim, şikayetçi olsam ailem öğrenecek. Sonra eve gittim işte, kılığıma kıyafetime dikkat ettim, morluklar biraz geçince bir gün annem geldi, kollarımı açmamı istedi, vücudumdaki morlukları görünce babama söyledi. Babam da ayrılacaksın diye baskı yaptı bana. Bir süre görüşmedik ama sonra özür diledi benden, bir daha yapmıycam dedi. Ben de hala sevdiğim için barıştık. Babam çok kızdı, annem küstü bana. Ben barışınca onun yanına yerleştim, nikah günü aldık ama kavgalar devam etti. Durup durup beni dövmeye başladı. Ben onun yanına gittim ama teyzemle de görüşmeye başladım. Ailemle barışmak istiyordum da ondan. Teyzem benim evime geliyordu, dışarda görüşüyorduk felan. Sonra annemlerle de barıştık. Ama annemlerle barıştıktan sonra kavgalar daha da arttı. Tutturdu ailenle görüşmiyacaksın, teyzenle görüşmiyacaksın. Arkadaşlarının telefon numarasını sileceksin. Bir sürü saçma şeyler. Babam da bana diyor ki ayrıl gel, burası senin evin dedi ama ben ayrılamadım. Son kez beni çok dövdü, omzum çatladı, parmaklarımda da çatlak vardı, kaşım felan açıldı...” (G17, 24, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

“...benim evliliğimde hep bir sorun vardı. Ben tanımadan evlendim zaten. Evliliğimizin en başından beri fiziksel şiddet uyguladı bana. Tek dayak yemediğim zaman hamile olduğum zamanlar. Her seferinde bir daha yapmıycam dedi ama içtiğinde istediğini yapmazsam, onu duymazsam, nedenli-nedensiz döverdi beni. Çocukların yanında olsun istemezdim ben ama ona dikkat etmezdi hiç. Ama ben çocuklar daha küçük, iki tane de kız. Genç kız olacaklar, babasız olmaz diye ben hep çektim. Evlilik bitmesin, çocuklar babasız büyümesin diye hep sustum. Ama ben bu kadar kahır çekerken adam bir de beni aldatmış. Bu yaşta başıma gelenlere bak. Kadın çıktı geldi. Ayrılın dedi kadın bana eve gelip de. Ben inanamadım tabi. Kızlar da evde, kadının dediklerini duydular hep. Sonra kocam geldi, kadını gördü, ona kızacağına beni dövdü. Bak şimdi anlatırken bile saçma yani. Hem suçlu, hem güçlü. Kızlar araya girmeye çalıştı, kadını evden yollamaya çalıştılar ama bu sefer onları da dövdü. Eve kilitledi bizi. Çıkıp gidemedim yani. Her şey sakinleyince ben tamam artık ayrılalım dedim ben, o da evden gitti. Evden gidince ben tamam dedim, biz evde kalırız kızlarla, o da kadının yanına gitti herhalde dedim. Ama 3 gün sonra çıkmış gelmiş. Ben olanları babamlara anlatmıştım. Babamlar arıyıp sen ne yapıyorsun diye sormuşlar. Bu daha çok sinirlenmiş, beni aldatıyor ya, kimse duysun istemiyor. Bana neden anlatıyorsun diye sinirlenmiş, kurmuş kurmuş gelmiş. Ben kapının anahtarını değiştirmemişim. Aklıma gelmedi hiç. Neyse o gün beni tekrar dövdü, beni rezil rüsva edemezsin dedi...” (G18, 42, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...söyledim ya babam yeniden evlendi, annem öldükten sonra. Üvey anne hikayeleri gibi işte. Üvey annem kendi çocuğu olana kadar bana aslında kötü davranmadı. Ama ikizleri olunca benimle hiç ilgilenmez oldu. Benden ev işlerini yapmamı istedi, çocuktum daha. Onun istediği gibi yapamadım tabi. Öle olunca beni tartaklamaya başladı. Kendisi hiç dövmedi ama tartakladı beni. Babam ona kızar diye galiba. Ama babamı kışkırttı. Babam zaten sinirli

bir adam, o da kışkırtmaya geldi, üvey annem ona gaz verdikçe o benden çıkardı. Evden uzaklaşmak için işe girdim ben de. En azından sabahları evde olmamak için. Çalışırken görüştüğüm bir çocuk vardı. Üvey annem öğrendi. Ben onunla iş çıkışları yarım saat felan görüşüyordum. Zaten eve geç kalırsam sorun olur, ondan dikkat ediyordum. Ama üvey annem öğrendi, babama ben kötü şeyler yapıyormuşum gibi anlattı. Babam bana hiç inanmadı. Beni o akşam dövdü çok fena. Ertesi gün ben işe gittim, işten sonra beni takip etmiş, ben de arkadaşşıma artık görüşmeyelim demek için buluşmuştum. O akşam eve gidince babam beni çok kötü dövdü. Hastanelik etti beni...” (G19, 24, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

Katılımcıların ifadelerinden hareketle, kadınların maruz kaldığı kontrol edici davranış ve psikolojik şiddetin sadece sosyalleşme süreçlerine zarar veren eylemler olmadığı, aynı zamanda psikolojik sağlığına da zarar verdiği anlaşılmaktadır. Kadının sistematik olarak akrabaları ile görüşmesini ve ailesinin sunduğu aktif sosyal destek sistemlerden faydalanmasını engellemek, kadını sosyal çevresinden izole etmek vb davranışlarla sosyal ilişkiler kurma ve devam ettirme, ailevi ilişkileri sürdürme gibi günlük hayatın en temel ihtiyaçlarından olan sosyalleşme süreçlerinden alıkoyduğu dikkat çekmektedir.

“...kocam beni döverdi hep, nedenli nedensiz. Büyük oğlum da bazen buna engel olurdu. Ama son zamanlarda çok babasıyla vakit geçirmeye başladı. Bana beraber kötü davranmaya başladılar. Ben de oğlumla konuştum, sen benim neler çektiğimi biliyorsun dedim. O da bana ben babamın neler çektiğini de öğrendim dedi. Ben sözde eski kocamı aldatmışım, o da beni kontrol etmek için dövüyormuş, yoksa kazandığım parayla kaçarmışım, onları bırakır gidermişim. O kadar inanmış ki buna, anlatamadım. Benim eski kocam ilk kocam, ondan başka hiç kimseyle görüşmedim ben. Zaten el kadardım evlendiğimde. Ama oğlana anlatamadım. Ben yapmayın dedikçe beni daha çok dövmeye başladılar. Küçüklerin önünde dövmezlerdi genelde, onlar sadece duyardı, görmezdi, ama en son artık onlara da izlettiler. Onları oturttular salona, bana iftira ata ata, beni dinlemeden dövdüler. Ben zaten salonda kendimden geçmişim. Sabah kendime geldim ufaklar yanımda, öbürleri gitmiş evden...” (G8, 44, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

Araştırmaya katılan bazı kadınların yaşadıkları fiziksel ve psikolojik şiddeti anlatırken, meydana gelen şiddet olaylarının kadının çocuklarının önünde gerçekleştiği, kadının çocuklarıyla ilişkisini zedeleyecek davranış ve ithamların da fiziksel şiddete eşlik ettiği ve bu durumun şiddet mağduru kadını derinden etkilediği anlaşılmaktadır.

3.2.2. Karma Şiddet Mağdurları

Kadına yönelik ekonomik şiddet, kadının ekonomik faaliyet ve özgürlüklerine kısıtlama getiren tutum ve eylemlerdir. Bu tutum ve eylemler kadına ailenin kazancı hakkında bilgi vermemek, kadının zinet eşyaları ve /veya parasını elinden alınması,

çalışmasına engel olunması ya da çalışmaya zorlanması, çalışarak elde ettiği paranın elinden alınması, ihtiyaçları için gereken paranın verilmemesi, aile gelirinin alkol, uyuşturucu kullanımı, kumar ya da kadının aldatılması için kullanılmasını kapsar (Sallan Gül, 2011: 19).

Araştırmaya katılan ve fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddete beraber maruz kalmış kadınların ifadeleri ekonomik şiddetin birbirinden farklı görünüm ve biçimlerini ortaya çıkarmaktadır. Bazı kadınlar yaşadıkları fiziksel ve psikolojik şiddete ek olarak evin tüm geçim sorumluluğunu almak zorunda bırakılırken, bazılarının ihtiyaçlarını karşılamak için gereken paradan mahrum bırakıldığı, bazılarının paraları / ziynet eşyaları/ taşınır-taşınmaz mal varlığına şiddet uygulayan erkek tarafından el konulmak istendiği, bazılarının ise çalışmasına engel olduğu anlaşılmaktadır.

“...biz Ürdün’de 2003’te tanıştık, Türkiye’ye geldik. Yasal geldik. O Nijerya’lı. Ben evlenmeyi kabul ettim. 2006’ da İstanbul Şişli Etfal hastanesinde kızımı doğurdum ama hastaneye kayıtlara benim doğru ismimi vermemiş. S. O. benim gerçek ismim değil. Gerçek ismim M.P. Biz İstanbul’da yaşarken ben Türkiye vatandaşlığına geçmek istedim, o istemedi. Avrupa’ya gitmek istediği için mülteci olarak UNCHR’ye başvurdu. Benim ismimi yanlış verdi oraya, kızımı da Türkiye’de değil de Nijerya’da doğdu gibi gösterdi. Kendisi Nijerya’lı. Türkiye’ye 2012 yılında geldiğimizi yazdırdı dosyaya. Birleşmiş Milletler bizi B. iline yerleştirdi. B. ilinde yaşarken işe girdik. O işten çıktı ben devam ettim. İstanbul’daki evin faturaları felan hep borç kaldı. Ben o borçları kapattım. O sorumlulardan kaçtı, hep ben çalıştım. Onun görevlerini ben yaptım. Onun agresif olduğunu biliyordum ama şiddet uygulayacağını düşünmemiştim. Evliken insanlarla görüşmemi istemediği için yalnız kalmam için komşuların yanında benimle çok kavga ederdi. Onlar da korkardı. Kimsenin bana yardımı olmaz, benle konuşmadılar. Korktular, uzaklaştılar. Kızımın vakit geçirmemi engellemeye başladı, beni dövmeğe başladı. Kızımın hangi okula gittiğini öğrenmemem için bana okulla ilgili bilgileri söylemedi. Kızımın yalnız kalmamı engelledi. Beni kızımın önünde dövdü, kızımı da dövdü. Kızım bana sarılınca, bana güzel şeyler söyleyince onu da beni de dövüyordu. Komik adam, dışarda popüler, kimse yaşadıklarına inanmadı. En son İstanbul’da 8000 TL borcumuz vardı. Ben o borcu ödemeye gittim, eve döndüm kapının kilidini değiştirmiş. Ben sabah olana kadar evin kapısının önünde oturdum. Kızıma İstanbul’da onu aldattığımı, orospuluk yaptığımı söylemiş. Benim kızımın ilişkimi bozmak için. Evin anahtarını değiştiriyordu devamlı. Ben onun hatalarını kapattıkça o güçlendi. Herşey kontrolden çıkınca, kızımın da “seni annenle görürsem ikinizi de öldürürüm.” diyince İstanbul UNCHR’a gidip dosyamızın yalan olduğunu anlattım. Bütün evrakları topladım, kiliseden evlilik kayıtlarını aldım onlara verdim, dosyayı anlattım, B. Ye döndüm. Kızımın okuluna gidip kızımı okuldan aldım konsolosluğa gittim, kızımı kaydettirdim...” (G2, 40, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...çalışıp bütün evi ben geçindiriyordum zaten. Kendi ayaklarımın üstünde duruyordum yani. Ben bu adamdan boşanacağım dedim, eşim istemedi. Bana direkt seni sevdiğim için evlenmedim, yatak zevki için evlendim dedi. O anda evlilik benim için bitti zaten. Babam U. şehrinden kalktı geldi, eşimi evden kovdu, bizi de çocuklarla U.’ya götürmeye kalktı ama gitmedim ben. Beni baya bi dövdü ben gitmeyince, ben gene gitmeyince kendi gitti. Burda evli bir ablam var onun eşi, eniştem çocuklarımla beni arabaya

bindirdi eve gidelim diye ama bizi arabadan indirmedi, eşimin çalıştığı yere götürdü beni. Orda çocuklarımın önünde beni eşimle dövdüler, ablamın evine gittik orda da ablam dövdü. Beni dövünce vazgeçicem sandılar ama vaz geçmedim. Beni zorla U. iline götürdüler. Bir hafta bir odaya kilitlediler, kapattılar beni. Gelip gidip dövdüler. Tamam boşanmayacağım diyene kadar dövdüler beni. Boşanmayacağım diyince eşime haber verdiler, eşim de evi U. şehrine taşıdı. Annemlerin evinin bir sokak ilerisine. Çok yakındık ailemlere ama kimse kapımı çalıp bişeye ihtiyacın var mı demedi. Eşim kahvede çaycılık yapmaya başladı, günde 50 lira yevmiye. Bana ev için verdiği parayı biriktirmeye başladım. Annemler bayram için Adıyaman'a gidince biriktirdiğim para ile eşim ve çocuklarımla D. iline geldik. Bir hafta onun dayısında kaldık. Eşim orda bi iş bulmaya çalışmadı hiç. Bende ben Aydın'a gidiyorum, düzenim orda dedim ve geldim..." (G4, 33, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

Katılımcıların ifadelerinden evin geçiminin onlara kaldığı, erkeğin evin geçimini sağlama sürecine katılmakta aktif rol almadığı, bu yolla kadının çalışmak zorunda bırakıldığı, zaman zaman ise kadının özel ihtiyaçlarını karşılayacak paraya sahip olamadığı anlaşılmaktadır.

Bazı katılımcıların ifadelerinden ise yaşadıkları ekonomik şiddetin kazandıkları paranın ellerinden alınması, kadının kazandığı para ile kumar oynanması, erkeğin ticari başarısızlığı sonucunda borçluların kadın üzerinde baskı kurması ve kendisinin olmayan bir borcu ödemesinin istenmesi, mallarına el konmak istenmesi, ihtiyaçlarını karşılayacak paradan mahrum edilmesi, ona ait olan ziynet eşyalarının zorla elinden alınmak istenmesi şeklinde gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

"...R.'le evlendikten sonra Ağustos'ta beni dövemeye başladı. Dışardan özgür gözüküyordum ama değildim. Kimseyle görüşmüyordum. R. her şeye abuk sabuk olay çıkarttığı için kimse benimle arkadaşlık kurmuyordu. Onun kavga çıkaracağını bildiklerinden ona bulaşmak istemiyorlardı. Benimle arkadaşlık kurmadılar. Bir erkek yeğenim var. Onunla ailemle ilgili haberleşmeye başladık. Ona aşık olduğumu sandı, iddia oynardı, iddiada kaybedince daha çok hırslanıp benden çıkarmaya başladı. Her fırsatta dövdü beni. Sebepi sebepsiz. Daha önce de bir evlilik yaptığını öğrendim. Eski karısı Antalya'ya kaçmış çocuğuyla. Tiner içmeye başladı. Beni dövmeye başladı. Bir akşam Ramazan elinde tinerle geç saatte geldi. Evde içti tineri, bütün ev leş gibi koktu. 02:00'da sızdı kaldı. Kokuyu aldıkça korktum çok, migrenim var benim. O çok arttı, başım ağrıdı, döndü. Ben de abisine mesaj attım, R. iyi değil dedim. Gel buraya R.'ye sahip çıkın dedim ama gelmedi. Öbürsü gün kendine geldi, bir daha yapmıycam dedi ama ertesi gün işten gelince gene ev tiner kokuyordu. Abisini gene aradım, geldi bu sefer ama 5 dakika durdu gitti. Beni döverdi R., kafama, sırtıma vururdu, ondan sonra da benden para alıp iddia oynamaya giderdi, bazen de bayiye beni yollardı. Neyse işte, 80 lira param vardı. R. sızınca her şeyimi topladım, hazırladım ve otogara gittim. Otogar polisine gittim, beni kocam arıyor beni koruyun, bi otobüse bindirin dedim, polis beni otobüse bindirdi gitti. Ama R. beni buldu. Beni otogarda dövdü, kafama tekme attı, belime vurdu. Beni dövdükten sonra polis gelir diye gitti..." (G5, 19, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

"...para varken evlilik iyiydi. Geziyorduk, tozuyorduk, mutluyduk. Sonra O. (eski kocası) para kaybetmeye başladı. O zaman da bana sarmaya başladı. Ufak tefek sorunlar yaşamaya başladık. Sonra borçtan kaynaklı boşandık. İcra gelmesin diye her şey benim

üstümeydi ama icra borçları bana geldi öyle olunca. Ben ödedim, o ödemedi. Ama birlikte yaşamaya devam ettik. Kızım küçüktü, ayrılmaya cesaret edemedim, kızım babasız yaşamasın diye. Son zamanlarda sorunlar arttı, yaptığı işler battı. Benim iki kuruş maaşıma sarmaya başladı. Sürekli saçma sapan işler yaptı, borçlular beni arıyordu. Bir sürü insan beni buluyordu. Evde cam, bardak kırılıyordu. Para kaybettikçe bana kötü davranmaya başladı. Beni tartaklamaya başladı. Sonradan öğrendim, uyuşturucu kullanıyormuş. Biz psikolojik tedavi bile aldık, Güray'a (Aydın'da özel muayenesi olan psikiyatri uzmanı) gittik. Ailesinde de psikiyatrik hasta var, onun da öfke kontrol sorunları vardı. Evin tüm giderleri bana kaldı, elektrik, su faturaları bende, mutfak masrafı bende. Temizlik işi almış, işi bitirmemiş, beni arıyor saçma sapan insanlar. Sevgi de kalmamıştı. Aynı evde yaşıyorduk ama 2 yabancı gibi. M.'ye(kızı) faydası da yoktu. Bir kere annelerin yanına gittim, kızımı da aldım yanıma. 1 hafta sonra pişman olunca döndüm eve. Ama ilk tartışmada gene beni tartakladı, ittirdi, kaktırdı. Artık canıma tak etti. Ona bakmaya devam etmek istemedim. Kızım da anne gidelim bu evden diyince ertesi gün gittim annelerin yanına. Bu sefer de babamın dükkanın önüne gelip babama küfür ve hakaret etti, babama yumruk attı. M.'yi görmek için aldığımda çocuğun yanında da uyuşturucu kullanmış. Tam manyak anlayacağın. Ben de şikayetçi oldum. Sadece beni değil ki, kızımı, anne ve babamı da rahatsız ediyor..."(G7, 44, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ŞÖNİM).

"...kocamla sorunlarımız vardı, beni hep hakir görürdü. Devamlı bana hakaret, laflar, küfürler. Ben de bir süre sona tabi ki karşılık vermeye başladım. Ama en son artık ben bu kadar eziyet çekmek istemiyorum dedim, ayrılalım dedim. Benim ayrılık teklifimi kabul etti, ben de boşanma davası açtım. Mal paylaşımı yapılmasın diye boşanmak istemiyormuş, ayrı ayrı yaşıyacakmışız ama boşanmıyacakmışız. E bunun bana ne faydası var? Hem benimle evli olacak hem de istediği her şeyi yapacak. Canı isteyince benim yanıma gelecek. Ben bunu çocuklarıma nasıl açıklayacağım? Ben boşanmak istiyorum, davayı geri almıycam diyince kavga etmeye başladık. Ben bana vuracağını tahmin etmezdim, her zamanki gibi kavga ederiz diye düşünmüşüm ama o akşam beni dövdü. Çocukların gözü önünde oldu, daha küçükler, neler gördü yavrularım. İşte o akşam polisi aradım, beni gelip alın dedim. Beni ve çocukları kadın konukevine götürdüler. Ben orda geceyi geçiririm diye düşündüm, öyle de oldu. Orda iki-üç gün kaldık. Ben biraz sakinleştim, çocuklara anlattım ne olacak sonra çıktık. Ben evime gideriz orda yaşarız diye düşünüstüm, şikayetçi de oldum ya artık bize bulaşmaz diye düşünüyordum ama öle olmadı. Bir senedir kafası attıkça, işleri iyi gitmeyip malları satması gerektiğe kapıma geldi. Bu arada boşandık biz, malları da paylaştık. Onun işleri kötü gittikçe çocuklar için bana verdikleri arsalarla sarmaya başladı. Sat, parasını bana ver, bir sürü laf. Ben de satmadım. Bu sefer beni takip etmeye, sokakta rahatsız etmeye, eve gecenin yarısı beni dövmeye gelmeye başladı..." (G16, 38, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

"...valla, yani çok zor bir karar olmadı aslında. Ben evlendikten sonra ilk çocuğum oldu. İlk çocuğumdan önce eşimle tartışırdık, kavga ederdik ama fiziksel şiddet uygulamazdı bana. Doğumdan sonra ise tartışmalarımız çok büyüdü, o da bana vurmaya başladı. İhtiyaçlarım için para vermemeye başladı, biz tartıştıkça beni örselemeye, bacaklarıma, sırtıma vurmaya başladı. Ben sonra ikinci çocuğuma hamile kaldım. Hamileyken hiç şiddet uygulamadı bana. İkinci çocuğum da 3-4 yaşına geldiğinde ekonomik sıkıntılar yaşamaya başladık, iki çocuğa bakmak çok zor. E ondan sonra her tartışma benim suçum gibi oldu. Sanki bütün kötü giden şeylerin nedeni benmişim gibi davrandı. Her kavgada bana şiddet uygulamaya başladı, beni iteklemeye, yerlere atmaya başladı. Sonra kavga etmezken de bana kötü konuşmaya, hakaret etmeye başladı. Çocuklarım da gördü bunları hep. Bir gün çocuklar kendi aralarında kavga ederken kocamın bana söylediği hakaretlerle birbirlerine bağıyorlardı. Birbirlerine gerizekalı, aptal ne varsa söylüyorlar, her şeyi birbirlerini döverek çözmeye çalışıyorlar, dedim ki artık yeter. Kızların okuluna gittim, rehberlik öğretmenine

anlattım. Çocukların kavga ederken yaptıklarını felan anlattım, evde yaşadıklarımızı anlattım. Hoca da bana çocuklar bunu görürse bunu öğrenir dedi, karar vermem gerektiğini söyledi...” (G20, 33, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

“...ben nişanlanmıştım, evlenecektik. Eski nişanlım diyim artık demi, o benden nişanda takılan takıları istedi, iş kurucam dedi. Evlenmeden önce para kazanmamız lazım, bana annemlerin sana taktıklarını geri ver dedi, diğer takılan çeyrekleri de ver dedi. Ben sadece 5 tane çeyrek verdim. Koca takımı nasıl vereyim? Anneme ne diyecem de vericem zaten. Benden istemeye devam etti. Her görüştüğümüzde altın diyip duruyor. En son görüştüğümüzde altınları getirmediğim diye beni kafede dövmeğe başladı. Kafe sahipleri polis çağırdılar, şikayetçi oldum ben de...” (G26, 22, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ŞÖNİM).

Araştırmaya katılan kadınların ifadelerinden fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddeti iç içe ve ayrılamaz bir şekilde yaşadıkları; ekonomik şiddetin ise farklı şekillerde ve zaman zaman aynı anda farklı görünümlemlerle yaşandığı anlaşılmaktadır. Bazı katılımcıların ifadelerinden ise hayatlarının bir döneminde maruz kaldıkları ekonomik şiddetin çalışmasının engellenmesi şeklinde meydana geldiği anlaşılmaktadır.

“...babam beni küçüklüğümde beri döverdi. Aslında tüm kardeşlerimi ve annemi de döverdi. Beni dövdükten sonra hastaneye gitmem mümkün olmuyordu. Son yediğim dayaktan sonra iş yerinde tansiyonum düştü, gözüm karardı. Patron beni hastaneye götürdü, doktor vücudumdaki yaraları gördü. Hastane polisi geldi. Bana eve dönmek isteyip istemediğimi sordular. Doktorla hemşire vücudumdaki yara izlerine, morluklara bakarken bana acıdiklarını gördüm gözlerinde. O zaman dedim ki ben bunu yaşamak zorunda mıyım? Kadın konukevine gidicem dedim. Ben bilmezdim böyle yerler olduğunu, polis anlatınca kabul ettim. Orda kaldım 3 hafta kadar. Sonra annemle kardeşlerimle görüşünce eve dönmeye karar verdim. Babam söz vermiş bir daha şiddet uygulamayacağına. Ben de inandım eve geri döndüm. Ama öle olmadı tabi. Bir süre iyi gitti, işte 2 hafta kadar. Daha sonra eskisinden de beter oldu. Şikayetçi oldum diye daha kötü davranmaya başladı. Çalışmamı engelledi, dışarı çıkmamı engelledi. Dayaktan bahsetmek bile istemiyorum. İnsan köpeğini bile öyle dövmez. Ben de evden kaçtım, otogara gittim. Otobüs bileti aldım ve Aydın’a geldim. Otogar’da polise gittim, onlar kadın konukevine gitmek istediğimi söyledim. Onlar da beni konukevine götürdüler...” (G22, 24, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

“...abim zaten benim hiç okumamı istemezdi. Okulda erkekler var, beni rahatsız edecekler, beni kandıracaklar diye hep kızardı bize. Annemle zor ikna ederdik her kavgada liseyi bitireyim diye. Ben üniversiteden bahsedince hep döverdi beni, birkaç gün okula yollamazdı. Abim kızlar okumaz, çalışmaz derdi. Evlenince kocan zaten para kazanacak ne gerek var derdi. . Abim çalıştırmaz zaten. Neyse işte. Ben üniversiteyi kazanınca kıyamet koptu. Ne namusum kaldı, ne ahlakım. Ben de söz verdim, okuldan hemen eve gelicem, sadece ders çalışıcam diye. Öle izin verdi. Ben şimdi ADÜ’de okuyorum, 2. sınıf öğrencisiyim. Birinci sınıf bitmişti işte, ikinci sınıf yeni başladığında abim beni okula göndermek istemedi gene, evde kavga ettik. Okula ben kontrol etmeye gelmiş, okulun bahçesindeki kızları görmüş, sevgilileriyle oturuyorlarmış, öpüşüyorlarmış. Sonra da beni görmüş erkeklerin olduğu yerde oturuyormuşum. Akşam evde mahvetti beni, hakaret, dayak. Baya dövdü beni, annem elinden alamadı. Bayılmışım ben, beni hastaneye götürmüşler. Annem yanımda kaldı, hastaneden çıkınca beni eve götürdüler. Abim okulu bıraktın artık bitti o iş dedi. Ben

bir türlü ikna edemedim. Sonra kaydımı aldırıcım dedim evden çıktım, polise gittim...” (G21, 20, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

“...dedim ya bana kadın konukevini anlatan karşı komşumdu. Komşum benden büyük, onu da kocası dövüyor senelerdir. İki tane kocaman çocukları var. O da evden ayrılmaya çalışmış, kadın konukevinde de kalmış ama sonra kocasının yanına dönmüş. Kendi hayatını kurabilirsin, buna mahkum değilsin dedi. Yaşın daha genç, dayak ye ye ne olacak dedi? Ben de düşündüm. Bu ortamda yetiştirdiğim çocuğun kime faydası olacak? Bana bile faydası olmaz ki. Çalışmak isterdim, kendi paramı kazanayım, istediğim kıyafetleri alayım. Parayı sen kazanmayınca aldığı eşarbin parası bile sorun oluyor. Ucuz olandan al deniyor hemen. Ben çalışmak istediğimi bir kere babama söyledim de bana etmediği hakareti bırakmadı. Kocama sormaya bile korktum. Kadın kısmı çalışmaz der dururlardı zaten. Aman, benim hayatımdan ne olacak ya. Evlenmeden önce de evlendikten sonrada hep bir erkek baskısı. Sadece baskı yapan kişi değişti. Biri babamdı, biri kocam. Aynı şey. Evlenmeden önce hayatım, babamın baskısı işte. Nereye gittin, kiminle konuştun, kapının önüne çıkma, cama eşarpsız çıkma. Dedim ya hep aynı şeyler. Düzeliyor mi diye de düşündüm açıkçası. Ama ben çok küçüktüm evlendiğimde. 19 yaşındaydım daha. Kocamla da aramızda 7 yaş fark var. Evliliğin en başından beri bana şiddet uygulardı. Bağırır çağırırdı. Ailemin bana sahip çıkmadığını anladığında daha da arttı tabi ki bu durum. En son o beni döerken komşular annemi arardı, o beni elinden çeker alırdı. Babamın hiç umru olmazdı. Anneme ayrılmak istediğimi söyledim, o da bana ayrılma demedi. Annem bişey demiyorsa yap demektir o. Benim ne kadar dert çektiğimi biliyor, görüyor. Kendisi de hep dayak yemiş bir kadın. Annemle konuşurken ona dedim ki, kocan seni hep dövdü, benim ki de beni hep dövüyor. Ama ben kızımın dayak yemesini istemiyorum. Bu şiddet burda bitecek dedim. Ayrılmak istediğimi söyledim anneme, o da babama söylemiş. Babam keyfi bilir, ben ona bakamam demiş. Ben karar verip de kocama söyleyen kadar, onun beni aldattığını öğrendim. Kavga çıktı o gece. Zaten sen artık beni sevmiyorsun, ayrılalım dedim. O gece beni o kadar çok dövdü ki sabaha kadar kendime gelemedim. O dayaktan sonra ben senden ayrılmadan sen benden ayrılamazsın dedi, sen benim onuruma laf mı getirtceksin dedi. Ben korkumdan biraz daha dayandım, ayrılmak istememesini belki her şey düzeliyor diye yorumladım. Adam da biraz iyi davranmaya başlayınca ben de ayrılma fikrinden vazgeçtim. Sonra beni aldattığı kadının hamile olduğunu duydum. Aileme söyledim ben ayrılıcam diye, boynuzlanıyorum dedim. Babam da onunla konuşmuş, o akşam eve geç geldi. Ağzı leş gibi kokuyor. İçmiş, içmiş gelmiş. Beni ittirip kaktırmaya başladı, dövmeye başladı. Sarhoş olduğu için elinden kurtuldum. Kızımı aldığım gibi polise gittim...” (G23, 24, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

Katılımcıların ifadelerinden çalışmalarının babaları ya da eşleri tarafından engellendiği, bu durumun da kadının temel ihtiyaçlarını karşılamasına engel olduğu anlaşılmaktadır. 2014 yılında yapılan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, kadınların 15 yaşından sonra çalışma hayatına katılmasının engellenmesi oranını, Türkiye genelinde %11 olduğunu, kadınların çalışmasını engelleyen kişilerin başta baba olmak üzere yakın aile bireyleri (%59 baba, %22 anne, %14 ağabey) olduğunu belirlemiştir (ASPB, 2015: 116). Bu bağlamda tüm evin geçindirilmesi, borçların kadın tarafından ödenmesinin talep edilmesi, kadına ihtiyaç duyduğu paranın verilmemesi, kazandığı paranın elinden alınmasıyla kendi ihtiyaçlarını karşılayacak kadar paraya sahip olmasının engellenmesi, kadının yerinin ev olduğu kabulü ile çalışmasının engellenmesi şeklinde gerçekleşen ekonomik şiddet, kadının

sadece para ile olan ilişkisini etkilememekte aynı zamanda kadının şiddetten uzak kendi hayatını kurmak için gerekli ekonomik bağımsızlığa ulaşmasını engelleyip şiddet döngüsünü kırılmaz bir hale getirerek ataerkil yapının yeniden üretilmesine destek sunmaktadır.

Kadına yönelik cinsel şiddet, kadının zorla evlendirilmesi, istemediği cinsel davranışa zorlanması, fuhuşa zorlanması, kadının cinsel ticari sömürüsü, tecavüz, kadının doğurganlığını hamile kalmaya ya da kalmamaya, doğum yapmaya ya da yapmamaya zorlama aracılığı ile kontrol altına alınması, kadın sünnetlerini kapsayan şiddet türüdür. Cinsel şiddet kadının vücuduna fiziksel zarar verdiği gibi, ruhsal rahatsızlıklar, intiharlar ve intihar girişimleri risklerini arttırır (Sallan Gül, 2011: 20). Kadına faili kim olursa olsun, isteği olmaksızın yapılan her türlü cinsel içerikli eylem ve söz cinsel şiddettir. Kadının eşi ya da herhangi biri tarafından isteği dışında ya da istemediği biçimlerde cinsel ilişkiye zorlamak cinsel şiddet tanımı içine girer (Karınca, 2011: 23).

Suç mağdurları ile yapılan geniş ölçekli bir araştırma, cinsel şiddet (tecavüz) mağduru kadınların en şiddetli semptomlarının üç ile altı ay sonra azaldığını, şiddet olayını takip eden yıl içerisinde ise korku ve kaygının devam ettiğini ortaya çıkarmıştır (aktaran Herman, 2015: 62).

“...bana kredi çekti, parayı kendi yedi. Ben hiç paranın hayrını görmedim. Aklıma gelince bunlar, daha iyi olmak için hıslanıyorum, yaşadıklarımla hayattayım hala, daha iyisini de yapabilirim diye düşünüyorum. Neyse, ben evliyken fiziksel şiddete maruz kaldım, tecavüzü atlatmadım hiç zaten. Kocam da çocuklarımla tehdit etti beni...” (G13, 37, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

Ülkemizde 4.048 hane ile yapılan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmasının verilerine göre, araştırmaya katılan kadınların %44’ü psikolojik şiddet, %39’u fiziksel şiddet, %42’si fiziksel ve cinsel şiddete, hayatların herhangi bir döneminde, maruz kalmışlardır (Sallan Gül, 2011: 63). Katılımcının ifadesinden fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddete maruz kaldığı, yaşadığı şiddetin iç içe geçmiş olarak devam eden bir görünümde olduğu anlaşılmaktadır.

Katılımcıların şiddet tecrübelerine ilişkin tüm anlatıları göz önünde bulundurulduğunda, kadına yönelik şiddetin rastlantısal bir şekilde ve tek seferlik ya da ara sıra meydana gelmediği, aksine alanyazında belirtildiği üzere devam eden bir şekilde ve sistematik bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Araştırma katılımcılarının tokat, itirme, sarsma gibi davranışların fiziksel şiddet olarak algılanmadığı, tıbbi müdahale gerektiren ya

da hayati tehlike ile karşı karşıya kaldıklarında şiddet döngüsünü kırarak konukevine gitmeye karar verdikleri anlaşılmaktadır. Katılımcıların anlatılarından bu duruma vurucu bir şekilde örnek olacak birçok şiddet süreci bulunabilir. Bununla birlikte erkeğin kadının sosyal çevresini zayıflatmak, ailevi ilişkilerini bozmak, komşuluk ilişkilerinin kadın üzerinde koruyucu bir rol oynamasını engellemek için sistematik bir tutum sergilediği görülmektedir. Yaşadıkları sosyal çevrede sorun çıkararak, bağırıp kavga eden, komşular ve aileye, aile içi şiddete müdahale etmemeleri için açık bir mesaj veren erkek, kadını yalnızlaştırmakta, komşu, arkadaş, aile sistemleri ise şiddet uygulayan erkeğin kendilerine sorun çıkarmaması için kadını yalnız bırakmaktadır. Böylece kadının koruyucu sosyal çevresini etkisiz hale getirilmiş olur. Bu sistematik davranışın gözlerden kaçması mümkün değildir ve bu yalnızlaştırma kadının uğradığı her türlü şiddetin devam etmesine yol açmaktadır.

3.3. Kadın Konukevine Gelme Süreci

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik isimli ve 05.01.2013 tarih ve 28519 sayılı Yönetmelik, kadın konukevine şiddet mağduru müracaatçının kabulünü iki ayrı şekilde belirlemiştir: Birinci yöntem, konukevine yerleşmek isteyen kadının Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne, İl Müdürlüklerine bağlı çalışan ŞÖNİM'lere veya benzer görevleri yapan kamu kurum ve kuruluşlarına ya da kolluk kuvvetlerine kendilerinin başvuru yapmaları; ikinci yöntem ise kadına yönelik şiddeti üçüncü kişilerin ihbar etmesidir ve konukevine kabullerde kadınlardan herhangi kanıtlayıcı belge istenmez (ASPB, 2013: 139). Araştırmaya katılan kadınların konukevlerine gelme süreçlerinde ise ilgili yönetmelikte belirlenen iki yönteme ek olarak, her iki yöntemi de içinde kapsayan bir üçüncü yöntem ortaya çıkmaktadır.

3.3.1. Kadın Konukevine Kendi İsteği İle Gelme

Araştırmaya katılan kadınların maruz kaldıkları şiddete hayır demeye karar vermeleri ve bunun üzerine kendilerini evden çıkacak kadar iyi/güçlü hissettiklerinde kolluk kuvvetleri ya da hastanelere giderek konukevine yerleşme sürecini başlattıkları anlaşılmaktadır.

"...o gece de pompalı tüfekte bizi öldüreceğini söyledi. Çocuğa da doğrulttu. Yatıp uyuyunca ben de çocuğu da alıp evden kaçtım, polise gittim. Ariyordu beni, tehdit ediyordu. 3 ay ceza aldı, uzaklaştırma ama gene de ariyo bizi..." (G1, 44, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...evliyken insanlarla görüşmemi istemediği için yalnız kalmam için komşuların yanında benimle çok kavga ederdi. Onlar da korkardı. Kimsenin bana yardımı olmaz, benle konuşmadılar. Korktular, uzaklaştılar... ..evin anahtarını değiştiriyodu devamlı. Ben onun hatalarını kapattıkça o güçlendi. Herşey kontrolden çıkınca, kızıma da “seni annenle görürsem ikinizi de öldürürüm.” diyince İstanbul UNCHR’a gidip dosyamızın yalan olduğunu anlattım. Bütün evrakları topladım, kiliseden evlilik kayıtlarını aldım onlara verdim, dosyayı anlattım, Balıkesir’e döndüm. Kızımın okuluna gidip kızımı okuldan aldım konsolosluğa gittim, kızımı kaydettirdim. Kızımın vatandaşlığı yok. Onlar da benden doğum belgesi istediler ama hastaneye de yalan isim vermiş, kızımın doğum belgesi yok. DNA testi yaptırıcım, para biriktiriyorum. Sonra ASAM’ a gittim. Balıkesir’de 3 gün Bakanlık kadın konukevinde kaldım, ordan Sakarya’ya gittik. Orda da kaldım. Sonra Aydın’daki kadın konukevine geldik. Orda da 1 sene kalınca buraya geldim. Orda vaktim dolunca buraya geldim. Şiddete maruz kaldım. Hem kalıcak yerim yok hem de yeni hayat için buraya gelmem gerekti..” (G2, 40, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...babamdan dolayı akrabalarım bana yardım etmediler. Babamın kavga çıkartacağını biliyorlardı. Babam asker olduğundan beylik tabancası var. Amcamda da silah var. Ben babam beni dövünce amcamın yanına gittim, 2 hafta onun yanında kaldım ama babam gelip kavga çıkardı. Ben de husumet çıkmasın diye, ikisinde de silah var diye eve geri döndüm. Babam sinirli diye kimse ona hayır demiyor. O akşamdan sonra babam öğlene doğru kahveye gidince kardeşime ben hastaneye gidiyorum, kolumu oynatamıyorum dedim ve evden çıktım. Didim’deki meydandaki karakola gittim. Babamı polisler getirdi karakola, babam olanları anlattı, bir daha yaparsa gene döverim dedi. Polisler bunları tutanağa yazdı...” (G3, 23, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...Aydın’a gelince arkadaşımı aradım ona olanları anlattım ama o da bana polisi ara, enişten seni arıyor, annen, baban da U. şehrinde yola çıkmışlar geliyorlar diyince polisi aradım, onlar da bizi buraya getirdi. Beni döven herkesten şikayetçi oldum. Davaları hala devam ediyor...” (G4, 33, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...sonuçta çocuklarım yuvaya düştü, benim de gidecek yerim yoktu, hayatıma devam etmekte zorlanıyordum, kadın konukevine girdim...” (G13, 37, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...ben de daha fazla böyle yaşamak istemediğim için şikayetçi oldum. 1 kere uzaklaştırma kararı aldırıldı...” (G14, 27, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...baktım baş edemeyeceğim, çocukları topladım, kadın konukevine geldim. Nerde olduğumuzu bilemezse rahatsız edemez diye...” (G16, 38, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

“...sonra kaydımı aldırıcım dedim evden çıktım, polise gittim. Şikayetçi oldum, artık evde kalmıycam dedim. Polisler önce hastaneye götürdüler, daha önceki hastane raporlarını da aldılar. Ordan beni kadın konukevine bıraktılar...” (G21, 20, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

“...ağzı leş gibi kokuyor. İçmiş, içmiş gelmiş. Beni ittirip kaktırmaya başladı, dövmeğe başladı. Sarhoş olduğu için elinden kurtuldum. Kızımı aldığım gibi polise gittim. Hem şikayetçi oldum hem de kadın konukevine gittim işte...” (G23, 24, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...ben de arada yedim dayağı oturdum. Jandarma çağırmışlar. Jandarma bizi aldı

götürdü karakola. Oğlan zaten siniri burnunda, arkadaşları görmüş hep, ben onu öldürcem diyor başka bir şey demiyor. Bana da sen de çok çektin, ayrıl kendimiz yaşayalım diyor. İkimiz de şikayetçi olduk. Beni kızımın kadın konukevine bıraktılar, oğlanı da yurda (Aydın'da yetiştirme yurdu yok, Erkek ÇOKİM'i kastediyor) bıraktılar..." (G24, 39, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

Araştırmaya katılanların anlatılarından yaşadıkları şiddette dayanma güçlerinin kalmadığı, kendilerinin ve /veya çocuklarının hayati tehlikeyle karşı karşıya kaldıkları, hayatlarının üzerindeki kontrollerini kaybettiklerini hissettikleri, şiddette maruz kaldıkları yeri terk ederek kolluk kuvvetlerine başvurdukları ve bilinçli bir şekilde kadın konukevine yerleştikleri anlaşılmaktadır. Şiddet mağduru kadınların anlatılarından elde edilen bilgilerle konukevine gelme süreçleri beraber değerlendirildiğinde, konukevinin şiddetle mücadele etme rolünden çok, şiddet mağduru kadına son noktada şiddetten uzak bir yaşam alanı sağlama rolü daha önem kazanmaktadır. Kadınların çoğunlukla ilk şiddete maruz kaldıklarında değil, dayanamayacaklarına karar verdiklerinde konukevine gitmeye karar verdikleri bu bilgilerden anlaşılmaktadır. Bununla birlikte hizmete ilişkin bilgi sahibi olan kadınların konukevinde hizmet alma süreçleri üzerinde kontrol sahibi oldukları ve şiddetten uzaklaşma sürecini şansa bırakmadıkları anlaşılmaktadır.

3.3.2. Sosyal Çevrenin İhbarı

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı, 7 gün 24 saat hizmet veren ALO 183 ihbar hattı, Basın ve Halkla İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün 18.04.2014 tarih ve 60813 sayılı resmi yazısı, 2014/05 sayılı Genelgesiyle hizmet vermeye başlamıştır. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının resmi web sayfasında (2019) bulunan bilgilere göre Alo 183'ü yurt içinden aramak ücretsiz olup, danışma hattında Türkçe, Kürtçe ve Arapça hizmet verilmekle birlikte 3G desteği olan telefonlardan hafta içi 08:00 – 24:00 saatleri arasında, Cumartesi günleri ise 08:00-17:00 saatleri arasında 0 549 381 0 183 nolu hat üzerinden görüntülü görüşme yapmak yoluyla işaret dili bilen vatandaşlara da hizmet verilmektedir. Alo 183' e kolluk kuvvetinin müdahale etmesi gereken herhangi bir şiddet türü ya da sosyal hizmetleri ilgilendiren herhangi bir ihbar (korunmaya muhtaç çocuk, engelli, yaşlı, yoksulluk vb) yapılabilmektedir. Vakalara acil müdahale edilmesi gereken durumlarda, eş zamanlı olarak olayın yaşandığı bölgenin kolluk kuvvetleri, sağlık ekipleri ya da ilgili diğer kamu kurumları da konudan haberdar edilmektedir. Şiddet olayları Alo 183'e ihbar edilebileceği gibi Emniyet Müdürlüğü'nün ihbar hattı Alo 155 ya da Jandarma Komutanlığının ihbar hattı olan Alo 156 aranarak da ihbar yapmak mümkündür.

Araştırma katılımcılarından bazılarının ifadelerinden kendilerinin şiddete maruz kaldığı esnada komşuların kolluk kuvvetlerini aradıkları ve kadın konukevine gelme sürecinin bu şekilde başladığı anlaşılmaktadır.

“...biri aradı onu, evden gidince ben yan komşuya sığındım. Onlar polisi aradılar. Ama ben hep dayak yedim, komşular M.’den korkuya hiç arayamazdı polisi. Beni öle görünce aradılar artık. Sonra eve polis geldi, beni aldılar götürdüler. Düşünsene akşam ezanından gecenin bir körüne kadar şiddete maruz kaldım. Polisler beni sağlık ocağına, ordan da kadın konukevine götürdüler...” (G15, 30, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

“...en son kocam beni evin önünde, sokağın ortasında dövünce, çocuklarım ve arkadaşları da bunu görüp ağlamaya başlayınca komşum polisi aramış. Polis geldi beni alıp önce hastaneye götürdü, ordan çocuklarımla kadın konukevine götürdüler. Öyle geldim yani...” (G20, 33, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

Katılımcıların ifadelerinden kadınların maruz kaldığı şiddetin sosyal çevre tarafından görmezden gelinmeyecek seviyede olduğu, komşuların kolluk kuvvetlerine haber vererek kadının şiddetten uzaklaşmasına destek oldukları anlaşılmaktadır. Bununla birlikte kadınların şiddet hikayelerinden, şiddet uygulayan kişinin sistematik davranışları nedeniyle sosyal çevrenin yaşadığı şiddete müdahale etmeye çekindikleri, onları yalnız bıraktıkları anlaşılmaktadır. Bu yalnız bırakma durumu yaşanan şiddete birden fazla kişinin şahit olması ve kadının maruz kaldığı şiddetin ölümle sonuçlanma ihtimali olduğunda son bulmaktadır. Bu bağlamda toplumsal yapıya müdahale eden ve olumluya değişim sağlayacak koruyucu-önleyici hizmetler ve eğitim programlarının şiddet mağduru kadınların şiddete son vermesi süreçlerini erkene çekebileceği düşünülmektedir.

3.3.3. Kamu Personelinin Koruyucu Rolü

Türk Ceza Kanunu (TCK) suçu bildirme süreçlerini farklı maddelerde düzenlemektedir. TCK'nın 98. maddesi bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesini “ Yaşı, hastalığı veya yaralanması dolayısıyla ya da başka herhangi bir nedenle kendini idare edemeyecek durumda olan kimseye hal ve koşulların elverdiği ölçüde yardım etmeyen ya da durumu derhal ilgili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi dolayısıyla kişinin ölmesi durumunda, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.” şeklinde düzenler. Aynı zamanda 278. madde ise işlenmekte olan bir suçu yetkililere bildirmeyen kişinin bir yıla kadar hapis cezası ile, işlenmiş olmasına rağmen sonuçlarının sınırlandırılması mümkün olan suçu yetkili kişilere bildirmeyen kişinin bir yıla kadar hapis

cezası ile cezalandırılacağı şekilde düzenlemiştir. 279. Madde kamu personelinin suç u bildirme yükümlülüğünü ise suç u bildirmeyi ihmal etmesi ya da geciktirmesi durumunda altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı şeklinde düzenler (www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf, 2019) .

Araştırma katılımcıların paylaştıkları bilgilerden yaşadıkları şiddeti takip eden kısa süre içerisinde kamu personeli ile karşılaştıkları ve bu kamu personellerinin kadınların şiddet döngüsünü kırarak konukevine gitme sürecinin başlamasına yardımcı oldukları anlaşılmaktadır. Kadına yönelik şiddet suç u ile ilgili adli bir süreç başlamamışken, polis memurlarının kadınlara konukevini anlatarak gitmek isteyip istemediklerini sordukları ve bunu düşünmeyen mağdur kadınlara destek oldukları görülmektedir.

“...daha fazla dayak yemek istemediğime karar verdim, bana bunları yapan suç suz yere, ufak çocuklarıma da yapar dedim, biraz eşya aldım evden çıktım. Çocuklar da yanımda. Nereye gidicen? Komşulara sığınsan o akşam daha büyük dayak, kardeşlerime gitsem onlara da bulaşacak manyak. Öle olunca bi polis görene kadar yürüdüm. Gördüğüm polise gidip anlattım, adam zaten tipimden anladı, beni karakola götürdü. Ben de şikayetçi oldum, hastaneden rapor felan aldılar. Çocukların da ifadelerini aldılar. Ben kadın konukevini biliyordum ama sanki en son raddede oraya gidilirmiş gibi geliyordu, ölmeden hemen önce yani. Benim de başımdan geçenler kötü ama daha kötöleri var diye düşünüyordum. Polis bana kadın konukevi diyince kabul ettim. Zaten başka nereye gidicem Allahasen? Öle işte, öle gittim kadın konukevine...” (G8, 44, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...evden bastı gitti, ben de durdum düşündüm. Ben bu yaşta niye dayak yiyecekmişim? Kendime bunu yapmak istemedim. Yaşıyacak ne kadar ömrüm kaldı ki? Çocuklar da büyük, onlar için de çekmeme gerek yok. Eşyalarımı topladım gittim polise. Şikayetçi oldum. Çocukların yanına gitmek istemedim. Arada kalırlar diye, ciddi olduğumu, zor şeyler yaşadığımı da anlasınlar diye, kadın konukevini sordu polis ben de oraya gitmek istiyorum dedim. Öyle geldim buraya...” (G9, 58, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

“...aynada kendime baktım, ben bunları hak etmiyorum dedim ama baba evine de dönemedim. Babam o kadar çok bana gel dedi ki bende hep inat ettiğim için utandım geri gitmeye. Bende gittim karakola, şikayetçi oldum, kalacak yerim olmadığı için de polislerin anlattığı kadın konukevine gittim...” (G17, 24, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

“...son yediğim dayaktan sonra iş yerinde tansiyonum düştü, gözüm karardı. Patron beni hastaneye götürdü, doktor vücudumdaki yaraları gördü. Hastane polisi geldi. Bana eve dönmek isteyip istemediğimi sordular. Doktorla hemşire vücudumdaki yara izlerine, morluklara bakarken bana acıdiklarını gördüm gözlerinde. O zaman dedim ki ben bunu yaşamak zorunda mıyım? Kadın konukevine gidicem dedim. Ben bilmezdim böyle yerler olduğunu, polis anlatınca kabul ettim...” (G22, 24, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

Polis memurlarının suç mağduru kadınlara konukevi hizmetlerine ilişkin bilgi

vermesinin yanı sıra, mağdur kadınların karşılaştığı polis memurunun kadın olması ve mağdur kadına kibar davranması, faille mağdur kadın arasında arabuluculuk yapmaya çalışmamasının, suç mağduru kadın üzerinde olumlu etkiler yarattığı ve şiddetten uzaklaşarak konukevlerine yerleşmesine yardımcı olduğu anlaşılmaktadır.

“...ben otobüsle İstanbul’a gittim ama otogarda onun arkadaşı buldu beni. Elinde fotoğrafım vardı. Beni kolumdan tutup eve götürmek istedi, zorladı beni. Kavga çıkınca polis geldi, otogar polisi. Kadın bir polis vardı, ben olanları anlatınca bana kadın sığınmayı anlattı. Gel seni oraya bırakalım, güvende ol dedi. Bana çok iyi davandı gerçekten. Kibardı. Neyse işte, beni İstanbul’daki konukevine bıraktılar, ordan da buraya geldim...”(G5, 19, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...ama bi akşam zil zurna geldi eve. Basit bir şeyden kavga çıkardı, beni dövdü. Ben dayaktan kaçmak için kendimi banyoya kilitledim. Ordan polisi aradım, polis beni evden aldı. Kadın bir polis bana hiç kocanla barış demedi, konukevini anlattı, ben zaten biliyordum ama o da söyleyince, konukevine gittim...” (G10, 43, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...ama hiç bu kadar dayak atmamıştı. Komşular sese polis çağırmış, polis kurtardı beni. Omzum kırılmış, burnumda çatlak var. Kaburgalarımın üstü mor, bacaklarım, sırtım mor. Gözüm şişti, kaşım çatladı. Bildiğin gibi değil. Polis beni karakola götürürken çocukları bırakmayın dedim, kızlar da zaten benim yanımdan ayrılmaz. Polis önce hastaneye götürdü beni. İlk müdahaleyi yaptılar, orda bana polis memuru vardı kadın, o bana kadın konukevlerini anlattı, eve dönme sen dedi. Çocuklar da benimle gelebilince oraya gittim...” (G18, 42, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

Katılımcıların ifadeleri, mağdur kadının suç duyurusunda bulunma, şiddetten uzak bir yaşam kurma süreçlerini başlatması için kolluk kuvvetlerinde karşı karşıya kaldıkları davranışların önemini vurgulamaktadır. Gerek polis karakolu ya da jandarma karakolunda, gerekse kolluk kuvvetlerinin görev yaptığı hastaneler, otogarlar ya da merkezi yerlerde tercihen hemcinsleri, ancak çok daha önemli olarak kibar, anlayışlı ve mağdurun yanında tavır sergileyen personelle karşılaşan kadınların şiddete maruz kaldıkları evden ayrılarak konukevine gelme sürecini daha kolay gerçekleştirdiklerinden bahsetmek mümkündür. Katılımcılar polis memurlarının kendilerine kadın konukevine gitmek isteyip istemediğini sorduğunu anlatırken kullanılan iletişim biçimlerine ilişkin bilgi vermemekte fakat kadın polis memuru ile kurulan iletişime ilişkin kibar, düşünceli, mağduru düşünen biri olması gibi detaylı bilgi vermelerinin nedeninin, mağdur kadınların ilk karşılaştıkları kamu personeli kadından yardım beklemeleri olabileceği düşünülmektedir.

Katılımcılar şiddete maruz kalmalarının ardından konukevine gelme süreçlerinde kolluk kuvvetlerinin öneminden bahsederken muhtarların ve sosyal hizmet kuruluşu dışındaki kamu kurumlarında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının da, konukevlerine gidip

sürecine yardımcı olduklarını ifade etmişlerdir.

“...bir akşam, alkollü geldi eve, gene dövdü beni, E.’yi aldı elimden beni kapının dışına attı. Beni eve almadı ama kızım onda kaldı. Korktum bende. Muhtara gittim, ordan jandarmaya gittim. Darp raporu aldık, şikayetçi oldum. Gitçek yerim de yoktu beni kadın konukevine götürdü jandarma...” (G6, 33, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...Bursa’da sokakta yaşıyordum, evsizdim yani. Bazen hastaneye gidip Acilin bahçesinde ya da acilin içinde yatardım. Oralarda daha önce belediyenin sosyal hizmetlerinde çalışmış bir kadın muhtar vardı, o bana sokaklar tehlikeli sokakta kalma, konukevine git dedi. Ben önce istemedim. Bir gün beni 4 adam kaçırdı, dağa kaldırdılar, tecavüz edeceklerdi ama uyuşturucu kullanmışlar sızıp kaldılar. Arabadan çıkamadım. Sabah olup ayılınca beni bıraktılar. Ben de polise gittim, anlattım durumu, sokakta yaşamaya devam etmeye de korktum. Onlar da beni kadın konukevine götürdü Bursa’da...” (G11, 39, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...kendimden geçince beni hastaneye götürmüşler. Ben hastanede yatarken sosyal hizmet uzmanı geldi. Bana özel konuşmak ister misin dedi, odada üvey annem vardı. Ben onun yanında bir şey anlatamayacağım için onu çıkardılar. Hoca bana ne olduğunu sordu, nasıl olduğunu sordu, ne yapmak istediğimi sordu. Çok şaşırdım. Kimse bana ne yapmak istediğimi sormamıştı o zamana kadar. Sonra bana kadın konukevini anlattı. Oraya gitmek istediğimi söyledim. Hastane polisi geldi, işlemleri yaptı, şikayetçi oldum, ordan da işte beni kadın konukevine gönderdiler...” (G19, 24, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

Katılımcıların ifadelerinden şiddete uğrayan / uğrama riski olan ve aklında konukevine gitme fikri olmayan kadınlara kolluk kuvvetlerine gitmesi yönünde yönlendirmeler yapıldığı anlaşılmaktadır. Muhtarların yaptığı yönlendirmeler mağdur kadını kolluk kuvvetlerine yönlendirmek iken, hastanede çalışan sosyal hizmet uzmanının ise fiziksel şiddet nedeniyle hastaneye gelmiş bir kadının kendini güvende hissederek yaşadığı şiddet hakkında konuşmasına fırsat yarattığı ve konukevine gitme sürecinin başlamasına desek olduğu anlaşılmaktadır.

Kamu personellerinden sosyal hizmet ve emniyet çalışanlarının hizmet içi eğitimler (eğitim içeriklerinin yeterliliğinden bağımsız olarak) alarak kadına yönelik şiddetle mücadele yöntemlerine ilişkin bilgilerini tazeledikleri bilinmektedir. Bununla beraber katılımcıların ifadelerinden sosyal hizmet ve emniyet çalışanları haricinde kalan kamu personeline de kadına yönelik şiddetle mücadele, toplumsal cinsiyet ve öğrenilen suçun bildirilmesi yükümlüğü konularını içeren eğitimlerin yapılması önem arz etmektedir.

3.3.4. Sosyal Hizmetlere Bakış Açısının Şiddet Döngüsünü Kırmada Olumsuz Etkileri

Demiröz’ün (1996) yaptığı araştırma kadınların sığınma evine ilişkin olumsuz bir algılarının olduğu ve konukevine gitmek istemediklerini, Uçan’ın (2011) yaptığı araştırma

ise konukevlerinde kalan kadınların konukevlerinde kaldıkları öğrenildiğinde toplum tarafından ötekileştirildikleri, iş bulmakta zorlandıkları ve damgalandıklarını düşündüklerini tespit etmiştir (Bilgin, 2018: 100). Benzer bir şekilde Leyla Kuzu'nun konukevleriyle ilgili yaptığı çalışmada şiddet mağduru kadınların şiddet döngüsünü kırmalarının önündeki engellerin arasında kadınların yalnız yaşamasının aileleri ve toplum tarafından kabul edilmemesi olduğu gibi, konukevleri için toplumda var olan olumsuz algı da bulunmaktadır (Leyla Kuzu, 2014: 83).

Bu bulgulara uygun olarak konukevinde kalmakta olan kadınlarla yapılan görüşmelerde, konukevlerine dair toplumda olumsuz bir algı olduğu, konukevlerine gitmenin utanılacak bir durum olarak görüldüğü, konukevlerinin son çare olarak düşünüldüğü ve hayati tehlikeyle karşı karşıya gelene kadar konukevlerine gitmeyi tercih etmedikleri anlaşılmaktadır.

"...sosyal hizmetlere gitmeye insan utanır, yani ben utanırdım, herşeyim var benim orda ne işim var derdim ama öle değilmiş..."(G9, 58, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

"...yok, daha önce gelmedim hiç. Zaten bizim orda kadın konukevine gelen kadına kötü gözle bakarlar. Ben bıçak kemiğe dayanana kadar ondan gelmedim. Bir tanesi bana, buraya geldiğim için çok utanıyordum, oradaki kadınlar çok kötü sanıyordum, bir kadın beni çekti kenara, sen neden utanıyorsun dedi, burası bizim gibi kadınlar için var dedi. Burada iyi kadın da var, kötü, namussuz kadınlar da var dedi, sen kendini bil yeter dedi..." (G10, 43, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

"...yok, sosyal hizmetlere bir kere geldim. Allah bir daha düşürmesin. Kötü diye demiyorum, orası güzel, güvenli ama oraya gitmek zorunda kalmak çok zor bir şey. Köksüz müsün sen gidecek yerin yok da sosyal hizmetlere gidiyorsun. Ama Allah bu kurumları eksik etmesin gene de. Onlar olmasa böyle sokakta kalırsın, ya da o psikopatların insafına kalırsın işte..." (G17, 24, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

"...arkadaşlarım da yok yani. Arkadaşlarım ve aileleri kadın konukevinde kalan kadınların kötü kadınlar olduğunu düşünüyor..." (G11, 39, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

Katılımcıların ifadelerinden konukevlerinin sunduğu hizmetten haberdar olmadıkları, hayati tehlike ile karşı karşıya kalmadan konukevlerine gitmeyi düşünmedikleri, konukevinde kalmanın utanç verici bir durum olduğu ve toplum tarafından olumsuz bir damgalama yaşadıkları anlaşılmaktadır ve bu daha önceki yıllarda yapılan araştırmalarda elde edilen bilgilerle uyumludur.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının engellilik, korunmaya muhtaç çocuk gibi alanlarda sunduğu evde bakım hizmetleri, koruyucu aile hizmetleri vb. hizmetler

hakkında kamu spotları, broşürler ve tanıtım çalışmaları yaptırdığı bilinmektedir. Bu noktada 1990 yıllarından beri hizmet veren konukevlerine ilişkin halkı bilinçlendirecek ve sosyal hizmetler ve konukevleri için var olan damgalamayı etkisiz kılacak çalışmalara yer verilmemesi düşündürücüdür. Bu durum, ataerkinin kadın varlığını görmezden gelen, kadına yönelik erkek şiddetini ve cinsiyete dayalı ayrımcılığı yeniden inşa eden bir yapı (Keskin,2016: 185) olması kabulüyle değerlendirildiğinde, damgalanmayı önleyici çalışmanın yapılmamasının altında ataerkil işbirlikleri olduğu sonucuna ulaşılabılır.

3.4. Kadın Konukevlerinin Sunduğu Hizmetler

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin 20. Maddesi, sözleşmeyi imzalayan taraf devletlere mağdurlar için sunulacak hizmetler hakkında genel bir çerçeve çizmektedir. Sözleşmenin 20. Maddesi yasal, psikolojik danışmanlık, ekonomik yardım, istihdam desteği, şiddete maruz kaldığı eve geri dönmemesi ve bağımsız hayata başlayabilmesi için ev yardımı, eğitim desteğini mağdurların şiddet sonrası iyileşme sürecini başlatacak genel destek hizmetleri olarak belirler ve taraf devletlere şiddet mağdurunun bu hizmetlere ulaşımını kolaylaştıracak tedbirler alma görevini verir. Aynı zamanda taraf devletler sunulan sağlık ve sosyal hizmetlerin yeterli kaynağa sahip olması ve mağdurların iyileşmesi sürecinde görev alacak meslek elemanlarının eğitim almalarını temin etmek için gerekli tedbirleri almasını öngörür (ASPB, 2016: 20). Aynı sözleşmenin 22. Maddesi ise profesyonel destek hizmetlerini düzenler ve taraf devletlere herhangi bir şiddet eylemi mağduruna, acil/anında, kısa veya uzun süreli profesyonel destek sağlamak için gereken tedbirleri almayı ve kadınlara sunulacak olan profesyonel destek hizmetlerini onların çocuklarına da sağlamak için gerekli düzenlemeleri yapma görevini verir (ASPB, 2016: 21).

Aile içi şiddetin önlenmesinde bireylerin psikososyal, ekonomik ve hukuki destek almaları ve bu desteklerin mağdurlara sunulabilmesi için sosyal hizmet kuruluşlarının sayılarının artırılması, kuruluşlarda mağdurlara gerekli desteği sağlayacak meslek elemanlarının ise nitelikli uzman personel içinden görevlendirilmesinin önemli olması kadar, şiddet mağduru kadınların ihtiyaçlarını giderilebilmesi için istihdam desteği ve çocukları için gene sosyal hizmet kuruluşlarınca ekonomik desteği kapsayan sosyal yardımların yapılması da mağdura sosyal hizmetler kapsamında sunulacak önemli hizmetlerdendir (Salman ve Nergiz, 2012: 599).

Kadın konukevlerinin çalışma usul ve esaslarını belirleyen yasal mevzuata göre konukevleri kadınlar arasında herhangi bir nedenle ayırım gözetmeden, kuruluşun adresi, kuruluşun hizmet alan kadınlar ve çocuklarının bilgilerinin gizliliğine özellikle dikkat ederek, şiddetten uzak ve güvenli bir yaşam alanı sunarak kadınların kendi hayatlarını tayin etmelerine öncülük etme prensibi ile çalışmaktadırlar (KSGM, 2008 c: 43).

Aile içi şiddet, cinsel şiddet, terör, suç sonucu aile bireylerinden birini kaybetme gibi mağduriyetlerde post travmatik stres bozuklukları nedeniyle mağdurların rehberlik ve danışmanlık hizmetine ihtiyaçları olabilir (Yücel, 2009: 295). Konukevlerinde kalan kadınlara sunulan hizmet, kuruluşta kaldıkları sürece güçlenmeleri için destek verme, kendi kararlarını vermeleri ve işlerini kendilerinin yapmaları için teşvik etme ilkeleri etrafında şekillenmekte olup, personel yetersizliği nedeniyle bu ilkeler kapsamında hizmet üretmekte kimi sorunlar yaşandığı bilinmektedir (Sallan Gül, 2011: 109). Bu bağlamda post travmatik stres bozukluklarına müdahale süreçleri için konukevlerinin sunduğu hizmetlerin önemine ve bu yöndeki eksikliklerin giderilmesinin acil gereksinimler olduğuna dikkat çekilmesi yerinde olacaktır.

Araştırma katılımcılarının ifadelerinden üç farklı konukevinde sunulan hizmetler hukuki danışmanlık, sağlık hizmeti, kişisel gelişim programları, ev tutma ve eşya yardımı, kadının ekonomik olarak güçlenmesi için istihdam desteği, çocuklar için çeşitli hizmetler şeklinde sınıflandırılmıştır.

3.4.1. Hukuki Danışmanlık

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletmesi Hakkında Yönetmelik adlı düzenlemenin 19. Maddesinde kadın konukevlerinde sunulacak hizmetler içinde hukuki danışmanlık da bulunmaktadır. Aynı zamanda 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliğinin 16. Maddesine göre ise şiddet mağdurlarına sunulacak hizmetler içinde psikolojik, mesleki, hukuki ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi bulunmaktadır (ASPB, 2016: 76).

Araştırma katılımcılarının ifadelerinden hizmet aldıkları konukeverince kendilerine hukuki danışmanlık yapıldığı bilgisi elde edilmiş ve verilen hukuki danışmanlık hizmetinin 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna ilişkin bilgilendirilmeler, kadın haklarına ilişkin bilgilendirmeler, boşanma/çocuklarının velayeti

hakkında bilgilendirme ve ücretsiz avukat desteğini kapsadığı anlaşılmaktadır.

“...uzaklaştırma kararı nasıl bir şey onu anlattılar. Süresi dolunca da tekrar alıyorlar. Buraya gelince bilmediğim şeyler olduğunu öğrendim. Konukevinin ne olduğunu, uzaklaştırma kararını, kendimi korumayı burda öğrendim. Şikayetçi olup, kendi hakkımı korumayı da burda öğrendim. Bana haklarımı öğrettiler...” (G4, 33, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...orda bana avukat felan buldular. Koruma kararını anlattılar, ne olduğunu anlattılar, haklarımı söylediler...” (G6, 33, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...sonra işte şikayetçi oldum ya, onu nasıl devam ettiricem onu anlattılar...” (G8, 44, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...H.’yi şikayet ettim, o konuda da bana çok yardımcı oldular. Nasıl şikayet edilir, nasıl kendimi koruyacağımı felan, onları öğrettiler bana...” (G13, 37, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...uzaklaştırma karar ve boşanma davası için de bana bilmediklerimi anlattılar, öğrettiler...” (G14, 27, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...şikayetçi oldum ya, beni kadın konukevinde de buldu, uzaklaştırma kararı varmış, onun nasıl olduğunu öğrettiler felan..” (G17, 24, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

“...şikayetçi olduğum için adliyede neler olacak onu anlattılar. Adresimi gizlediler, çocukların okulu için gerekiyor ya. Kocam beni bulmasın diye gizlediler...” (G18, 42, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...kocamdan şikayetçi oldum ya, onu uzattılar, ben kadın konukevinden ayrılınca o işleri nasıl yapıcım onu öğrettiler bana. Konukevindeki hocalarsa benimle konuştular, senin başına bunlar geldi ama önünde uzun zaman var dediler, daha iyi bir hayatı hakediyorsun dediler. Her zaman bana yapabilirsin, kendine güven dediler...” (G20, 33, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

“...abim beni dövmeye ve tehdit etmeye devam ederse gerçekleşecek yasal süreçleri anlatılar. Şikayetçi oldum ya abimden onunla ilgili bana yasaları ve haklarımı öğrettiler...” (G21, 20, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

Katılımcıların ifadelerinde konukevlerince suç mağduru kadınlara verilen hukuki danışmanlık kapsamında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında alınan tedbir kararları, uzaklaştırma kararları, bu kararların uzatılması işlemleri, tekrar şiddete maruz kalmaları durumunda izleyecekleri yöntemler hakkında bilgilendirme yapıldığı anlaşılmaktadır.

“...bir de ben polise gittim ama ne olacağını bilmiyordum. Bana mahkemeyi anlattılar. Haklarımı söylediler. Başın sıkışınca arkada devlet var. Seni koruyacak yerler var dediler. Ben devlet hizmetlerini bilmiyordum hiç. Okulda da anlatmadılar hiç, bilsem daha erken gelirdim, dayağı kabul etmezdim...” (G3, 23, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...kadın olarak nelere hakkım var onları da biliyorum. Bütün kanunları kullandım ihtiyacım olduğunda...” (G11, 39, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...haklarımı felan da öğrettiler (G19, 24, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...bize kadın haklarını anlattılar. Kızların okumasının önemini anlattılar. Şikayetçi olmak için yapmam gerekenleri anlattılar. Kendi hayatımı kurup oğlanı yurttan çıkarmak için ne gerekiyor onu anlattılar...” (G24, 39, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

6284 sayılı Kanun hakkında yapılan bilgilendirmelere ek olarak, konukevinde kalan kadınlara kamu kurumlarının sunduğu hizmetler, kadın hakları, adli süreçler, kız çocuklarının eğitime katılmasının önemi gibi konularda da hukuki danışmanlık sağlandığı anlaşılmaktadır.

“...avukata para vermiyorum, dosyayı takip edecek avukat buldular bana, burdan çıktığımda nasıl yapacağımı da anlattılar. Bir daha olmaz inşallah ama artık biliyorum yani...” (G5, 19, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...ben eski kocamla ilgili ne yapacağımı bilmiyordum, nasıl boşanacağım, boşanırsam napacağım. Bana yol gösterdiler, şikayetçi olursam ne olur, boşanmak için nereye gitmeliyim, ne yapmalıyım. Hepsini anlattılar bana...” (G15, 30, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

“...hocalar bana yaşadıklarımın cezası olduğunu anlattı, avukata yolladılar beni. Avukat ücretsiz ama bana çok yardımcı oldu, bir sürü şey öğretti. Boşanmadan sonra neler olur, mallar nasıl paylaşılır onları anlattı bana, şikayetçi olduğumda nasıl olur, velayet hakkını nasıl kısaltabilirim onları anlattı...” (G16, 38, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

“...bana haklarımı öğrettiler, şikayetçi olursam ne olur, eğer bana kötü davranırlarsa nereye başvurucam hepsini öğrettiler...” (G22, 24, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

“...ben ne öğrendiysem kadın konukevindeki 3 ayda öğrendim. Boşanma davası nasıl açılır, velayeti almam için ne yapmam lazım. Benim haklarım neler, neler yapabiliyorum. Bunları hep orda öğrendim...” (G23, 24, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

Araştırmaya katılanların ifadelerinden konukevlerince hukuki danışmanlık hizmeti dışında kadınlara, kendilerine şiddet uygulayan failden ayrılma kararı vermesi durumunda boşanma süreçleri ve velayet hakkına ilişkin bilgilendirilme çalışmalarının yanı sıra kadınlara hukuki destek verecek ücretsiz avukatlık hizmeti alabilmeleri için de çalışmalar yapıldığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte hukuki danışmanlık hizmeti kapsamında kadınların bilgi seviyesini arttırmak için kadın haklarına ilişkin bilgilendirmeler yapıldığı anlaşılmakta olup, kadına yönelik toplumsal cinsiyet, kadın hakları gibi konularda

yapılandırılmış bir eğitim programı olduğuna ilişkin bilgi elde edilememektedir.

3.4.2. Sağlık Hizmeti

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletmesi Hakkında Yönetmelik başlıklı yönetmeliğin 19. Maddesinde konukevlerinde sunulacak hizmetler içinde sağlık hizmetleri de bulunmaktadır ve sağlık hizmetleri psikolojik destek ile tıbbi desteği kapsamaktadır (ASPB, 2016: 147). Aynı zamanda Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin 2. Maddesi, Sözleşme'yi imzalayan tarafların, şiddet mağduru kadınların sağlık hizmetlerine ulaşması ve bu hizmetlerin yeterli kaynağa sahip olması için gerekli tedbirleri alması konusunda bağlayıcıdır (ASPB, 2016: 21).

2008 yılında gerçekleşen Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'nın bulguları, Türkiye genelinde evlenmiş kadınların yaklaşık %25'i yaşadığı fiziksel ya da cinsel şiddet sonrası yaralandığı, 15-24 yaş arası kadınlarda fiziksel ya da cinsel şiddet sonucu yaralanma yaygınlığının %19,5, 45-59 yaş arası kadınlarda ise bu oranın %26,8 olduğunu tespit etmiştir (KSGM, 2009: 71). 2008 yılında yapılan çalışmada fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalmış ve yaralanma yaşayan kadınların yaygınlığına ilişkin elde edilen bilgiler, 2014 yılında tekrarlanan araştırmada da tekrar eden bir şekilde elde edilmiştir. Bununla birlikte son araştırma Türkiye genelinde maruz kaldığı şiddet sonucu yararlanan iki kadından birinin en az bir kere tıbbi tedavi görmesi gerektiği bilgisine ulaşmıştır (ASPB, 2015: 127). Bu durum kadınların maruz kaldığı şiddetin sağlığını etkileme düzeyini açık bir şekilde oraya koymaktadır. Bununla birlikte her iki araştırmada elde edilen bilgiler fiziki tıbbi tedavi süreçlerine ilişkindir. Her türlü şiddetin kadın ruhsal sağlığını da etkilediğini unutmamak gerekir. Örneğin şiddet sonucu kadınlarda ve şiddete maruz kalmış ya da tanık olmuş çocuklarında ruhsal-duygusal olumsuzluklar, intihar girişimi, intihar, kaygı bozuklukları, travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, düşük benlik algısı gibi sağlık sorunları da görülebilir (Sallan Gül, 2011:17-21).

Bu bağlamda şiddetten kaçan kadının ilk geldiği kamu kurumları arasında olduğundan konukevleri kadının ve çocuklarının sağlık sorunlarının çözümünde kritik bir yer tutmaktadırlar. Konukevinde sunulan sağlık hizmeti katılımcıların ifadelerine göre şiddet sonrası gereken fiziki tıbbi tedaviler (kırık, çıkıklar için tedaviler, ameliyatlar, yaralanmalara müdahale gibi), sahip olunan kronik rahatsızlıkların tedavileri ve şiddet

sonrası ortaya çıkan psikiyatrik rahatsızlıklar için uygulanan psikiyatrik tedavi süreçlerini kapsamaktadır.

"...ablalar (sosyal servis) beni hastaneye götürüp ameliyat ettirdiler. Para vermedim hiç. Devlet hastanesinde ameliyat oldum, koluma platin taktılar, 1 ay alçıda kaldı kolum..." (G3, 23, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

"...orda kaldım, tedavimi yaptırdılar, çatlaklar için..." (G17, 24, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

"...kadın konukevinde benim önce tedavilerimi yaptırdılar..." (G18, 42, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

"...tedavilerimi yaptırdılar..." (G19, 24, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

Katılımcıların ifadelerinden de anlaşılacağı gibi şiddet sonrası gereken fiziki tedaviler için konukevleri gerekli önlemleri almakta ve tedavinin devamını takip etmektedirler. Bu tedaviler devlet hastaneleri aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Aynı zamanda suç mağduriyeti nedeni ile konukevine gelen fakat şiddet sonucunda meydana gelmemiş kronik rahatsızlıklara sahip kadınlar ve çocuklarının sağlık hizmetlerine ulaşmasına da desek verilmektedir.

"...hastalığım için de hastaneye götürüyorlar. Çocuklarımı da götürüyorlar hastaneye. Hastalıktan onlarda da var..." (G4, 33, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

"...burda kaldığım sürece hem kendimin hem de kızımın sağlık tedavileri yapılıyor. B. duyma engeli yaşıyor, onun tedavisi için İzmir'e gidiyoruz..." (G14, 27, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

Kronik rahatsızlıkları konusunda gerekli koşullar olduğunda konukevinin olduğu şehirde, gerekli imkanlar yoksa yakın bir ilde tedavi edilmeleri için kadınlara sağlık hizmeti verildiği anlaşılmaktadır.

"...sağlık hizmeti alıyorum. Bipolar bozukluğum var, bir de kalp rahatsızlığım var. Hem psikiyatri hem de kalp damar cerrahide takip ediliyorum. Duyma engelim de var. İki kulağımda da %34 duyma kaybım var. Engelli kartı çıkartıcam. İrem hanım (kuruluş müdürü) bipolarımla ilgili bana danışmanlık da veriyor, psikolojik destek de alıyorum anlayacağın. Hastalığımla ilgili %75'ini yendim, geriye %25 kaldı. O da güven sorunu..." (G11, 39, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

"...kadın konukevinde kaldım, kolum kırıkta, sırtım çok fenaydı. Beni doktora götürdüler, tedavi oldum. Psikiyatrye götürdüler..." (G15, 30, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

"...kızımın durumu çok kötüydü. Kapı çarpsa, biri sesli konuşsa korkardı. Ordaki

hocalar onunla özel görüştüler, konuştular, doktora gittik...” (G23, 24, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

Fiziki tıbbi tedaviler ve kronik rahatsızlıkların tedavisinin yanı sıra konukevinden hizmet alan ve psikiyatrik tedaviye ihtiyaç duyanlar için devlet hastaneleri ya da üniversite hastaneleri aracılığı ile tedavi süreci başlatılmaktadır. Bununla birlikte konukevlerinde görev yapan psikologlar ve sosyal hizmet uzmanlarının kadınların ruhsal iyiliği için mesleki çalışmalar yapmaya başladığı kadınların araştırma boyunca anlatılarından anlaşılmaktadır.

Kronik olarak şiddete maruz kalan bir kadın ve varsa şiddete maruz kalan ya da şahit olan çocuklarının fiziki ya da ruhsal tedavi süreçlerine ihtiyaç duyacağı çok açıktır ve bu ihtiyaç sağlık kuruluşlarında görev yapan doktorlar tarafından giderilmektedir. Bu noktada kadın konukevlerinde kurum doktorunun olmadığı, sağlık hizmetinin bir başka kamu kurumundan alındığı bilgisi ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı çalışan ve yataklı hizmet veren her kuruluşta revir birimi olduğu, huzurevi ve rehabilitasyon merkezlerinde kurum doktorları olduğu bilinmektedir. Konukevlerinin her branştan doktoru çalıştırmasının gerçekçi olmadığı bilinmekle beraber, kuruluşlarda kolay tıbbi müdahaleyi yapacak, tedaviyi izleyecek bir acil tıp doktoru ve bir psikiyatri uzmanının bulunması kadınların kadın konukevlerinde aldıkları sağlık hizmetinin kalitesini arttıracığı düşünülmektedir.

3.4.3. Kişisel Gelişim Programları

Konukevlerinin şiddet sonrası kadınlara barınma hizmeti verdiği, konukevinde kaldıkları süreçte ise güçlenmeleri için hukuki danışmanlık, muhtelif tedavi süreçleri ve psikososyal destek sunduğu bilinmektedir. Sallan Gül bir çok ülkede konukevlerinin kadınlara iletişim becerilerini geliştirecek, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına destek sunacak, istismar ve şiddet süreçlerini anlamalarına yardım edecek eğitim programları gerçekleştirdiğini, kadınların kendi hayatlarını kontrol altına almaları, sağlıklarına kavuşmaları için hizmetler sunduğunu aktarmaktadır (Sallan Gül, 2011: 232). Bununla birlikte kadının kendini geliştirmesi ve konukevinden ayrıldığında, kuruluşa girdiğinden daha güçlü olması için ekonomik bağımsızlığının olması kaçınılmazdır. Kadınların konukevlerinde mesleki eğitim kurslarına katılması, varsa bildiği para kazanma yöntemlerine yenilerini eklemeleri onlar için oldukça önemlidir. Fakat konukevinde kalmış/kalmakta olan kadınlarla yapılan görüşmelerde kişisel gelişim programlarından sadece Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevinden hizmet almış olan kadınların

bahsetmesi, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Aydın ve İzmir ilinde hizmet veren kadın konukevlerinde kalan kadınların benzer programlardan bahsetmemesi dikkat çekicidir.

“...bilmediğim bir sürü şey vardı, onları öğrettiler. Bir de ben yaz kış bir iş istiyorum. Sezon kapanınca iş bitiyο, ben devamlı bi iş istiyorum. Bana hangi işleri yapabileceğimi de anlattılar. Alçım çıktı ya şimdi kursa başlaycam. İş nasıl bulunur onu da anlattılar...” (G3, 23, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...bunu buraya gelince öğrendim. Ben tabi okuduğum için bişeyler biliyorum ama buradaki ablalar (sosyal servisi kastediyor) kendimi geliştirmem ve meslek sahibi olmam için yapabileceklerimi öğrettiler bana. Kurslardan bahsettiler. Kendimi korumanın yollarını söylediler...” (G5, 19, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...kendini geliştirme programları varmış, ona kaydettirdiler beni, ona gitmeye başlayacağım...” (G11, 39, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevinden hizmet almış olan kadınların anlatımlarından, kendini geliştirmeye yönelik olan programların iş bulma süreçlerine dair kurslar olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda konukevlerinden hizmet alan kadınlara yönelik iş bulma/iş başvurma süreçlerini kapsayan işveren ile mülakat teknikleri, öz geçmiş hazırlama eğitimleri, farklı mesleki beceri kazandıracak kurslar, finansal okuryazarlık gibi kişisel gelişim programlarının kuruluş içinde yer almasının kadının güçlü yanlarını arttıracığı düşünülmektedir.

3.4.4. Ev Tutma ve Eşya Yardımı

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin 20. Maddesi'ne göre, Sözleşme'yi imzalayan taraf devletler şiddet mağduru kadınlara, şiddet sonrası için tedbirler almakla yükümlüdürler. Bu tedbirler yasal, psikolojik danışmanlığı kapsadığı gibi mali yardımlar, iş bulma desteği ve gerektiğinde konut yardımını içermektedir (ASPB, 2016: 20). Katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı konukevlerinden kendi evine çıkmak isteyen kadınlar için ev tutma ve ev eşyalarını almaları konusunda yardımlar yapıldığı anlaşılmaktadır.

“...sonra ben para biriktirince kendi evimi tuttum. Çıktım ordan, bana biraz 2. el eşya yardımında bulundular, ben de gerisini kendim yaptım...” (G8, 44, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...ev bulmama yardımcı oldular, ev bulurken emlakçıya para veriliyor ya, vermemek için neler yapmak lazım felan gibi şeyler öğrettiler. Ev tutmama yardımcı oldular, eşya

bulmama yardımcı oldular...” (23, 24, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

Merkezi teşkilatlanmada Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı olsa da taşra teşkilatlanmasında kaymakamlıklar ve valiliğe bağlı olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV) sosyal yardımların ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması konusunda önemli bir yer tutmaktadır. SYDV’ler her ne kadar Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı çalışsalar da, müracaatçıya sunulan nakdi yardımın verilme yetkisi mülki amirlerde olduğundan, nakit para ödeme konusunda daha esnek kurallara sahiptirler ve kamu kurumları arası işbirliği gerektiği durumlarda hızlı müdahale eden bir yapıya sahiptirler. Bu bağlamda konukevinden kendi evine çıkmak isteyen ve ihtiyaç halinde olan kadınlara ulaştırdığı yardım nedeniyle SYDV’ler önemli bir yere sahiptirler.

3.4.5. Sakinleşecek Güvenli Bir Yaşam Alanı

Akut olarak travmatize olmuş birey kendini güvende hissedebileceği bir sığınağa ihtiyaç duyar. Travma mağduru, travma sonrası ilk günler ve haftalarda kendini eve kapatmak isteyebileceği gibi, eve gitmek istemeyebilir de. Travma failinin aileden biri olması durumunda ev, mağdurun var olabileceği en güvensiz yer olabilir. Bu durumda güvende olunacak bir sığınak kriz müdahalesinin en acil aşamasıdır ve kadın konukevlerine kaçmak mağdurun ihtiyacı olan güvenli sığınağı sağlayabilir (Herman, 2015: 209). Kadın konukevlerinin en önemli işlevlerinden biri de kuruluştan hizmet alan müracaatçılara şiddetten uzak ve güvenli bir yaşamın mümkün olduğunu göstererek, kendilerine güçlenerek şiddetten uzak bir yaşam kurlmaları için destek sağlamaktır (Sallan Gül ve Alican, 2012: 639). Güvenliğin tesisi beden üzerinde kontrolle başlar ve buradan kendini korumaya ve kendisine güvenli bir çevre oluşturmaya doğru ilerler (Herman, 2015: 215). Konukevlerinden hizmet alan ve şiddetin yaşandığı dönemde öncelikli ihtiyacının güvenli bir yaşam alanı olduğunu söyleyen kadınlar, şiddetten uzak, güvenlik duygusunu güçlendiren konukevlerinin kendilerine sunduğu sakinleşme imkanı ile geleceğe dair planlarını daha sağlıklı bir şekilde yapabilmektedirler.

Tekil akut travma mağdurlarının aktif sosyal destek sistemleri varsa ihtiyaç duydukları basit bir güvenlik duygusu kısa süre içerisinde oluşmaya başlayabilir. Bununla birlikte düşmanca ya da korumayan bir sosyal çevre mağdurun güvenlik tesis etme sürecini zorlaştırabileceği gibi, engelleyebilir de (Herman, 2015: 214).

“...gittim hocalarla konuştum, onlar zaten beni bekliyorlarmış, biraz sakinleşmemi bekliyorlarmış. Ne olacak şimdi dedim. Bana kadın konukevinde 6 aya kadar kalabileceğimi söylediler. Önce biraz sakinleş burda güvendesin dediler. Hemen karar vermen gerekmiyor dediler...” (G8, 44, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...çok bir şeyden faydalanmadım. Çok ihtiyacım da yoktu gerçi. Başka kadınlara iş buldular, avukat buldular, ev kirası, eşya yardımı fena yaptılar ama benim bunlara ihtiyacım yoktu. Benim biraz kafamı dinlemeye, biraz da çocuklara yaşananları anlatmadan uzak kalmaya ihtiyacım vardı. Çocuklar beni babaları ile barışmaya zorlar diye düşündüm, babaları onları barışmak için zorlar diye düşündüm. Orda kaldım, 5 hafta kaldım...” (G9, 58, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

Araştırmaya katılanların ifadelerinde de anlaşılacağı gibi, konukevlerinde sunulan güvenli yaşam alanları geleceklerini planlama sürecinde olan kadınlara iyi gelmektedir. Bununla birlikte konukevinde çalışan personelin destekleyici, sakinleştirici ve saygılı davranış biçimleri kadınların yaşadıkları travma sonrası geleceğe dair planlar yapmaya başlama sürecinin sağlıklı yaşanmasına katkı sunmaktadır.

3.4.6. Kadının Ekonomik Olarak Güçlenmesi İçin İstihdam Desteği

Rol, örgütlü bir sosyal yapı içerisinde bireyin dahil olduğu gruba bağlı olarak statüsü, sorumlulukları ve diğer gruplarla etkileşimini etkileyen kurallardır. Toplumsal cinsiyet rolleri ise toplumun tanımladığı ve kadınlar ve erkeklerden cinsiyetlerine göre yerine getirmesini beklediği görev ve beklentilerdir (Dökmen, 2004: 16). Toplumsal cinsiyet eşitliğini devlet politikaları içine yerleştirme konusu Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonunda kadının kalkınma süreçlerindeki rolü üzerine yapılan tartışmalarla bağlantılı olarak ilk defa 1985 yılında Nairobi’de gerçekleşen Üçüncü Dünya Kadın Konferansı metinlerinde yer almış, Pekin Eylem Platformunun ve Pekin +5 Sonuç Belgesinin ana konularından olmuştur (KSGM, 2006: 26). Toplumsal cinsiyet rolleri toplumun kadın ve erkekte beklenenlerini, kadın ve erkeğin uyması gereken kuralları ve kadın ve erkek arasındaki işbölümünü belirlediği gibi, bu kurallara uygun olarak kadınlar ve erkeklerin yapabileceği meslekleri de belirler. Kadınların yapabileceği kabul edilen işler, kadına biçilen naif, anaç, sevgi dolu gibi karakteristik özelliklere uygun olarak ev içi işler ve çocuk, yaşlı, engelli, hastaların bakımı gibi mesleklerdir. Bu bağlamda kadınların iş gücüne erkekler gibi farklı meslekler, yüksek ücret ve aynı oranda katılmasını beklemek gerçekçi olmaz. Türkiye’de kadınların işgücüne katılma oranı 1990’lı yıllardan itibaren %30’lar civarındayken, 2000’li yıllarda %25’ler düzeyine gerilemiş, 2008 yılında ise %24,5 olarak gerçekleşmiştir (KSGM, 2010: 95).

Konukevlerinde kalanlara kuruluşlarca verilen en önemli desteklerden biri kadının istihdam desteğidir. Araştırmaya katılan kadınların ifadelerinden sunulan istihdam desteğinin iki biçimde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Kullanılan ilk yöntem kamu kurumları arasında işbirliği kurarak mağdur kadınların istihdam edilmesi iken, ikinci yöntem konukevinde çalışan personelin kendi kaynakları ile mağdur kadına iş bulmasıdır. Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmeliğin 19 Maddesi'ne göre kadın konukevlerinin sunduğu hizmetler arasında kadınlara geçici maddi yardım yapmanın yanında iş bulmaları için destek de sağlanması bulunmaktadır (ASPB, 2016: 147).

3.4.6.1. Kamu Kurumları Arası İşbirliği ile İstihdam Desteği

Eski ismiyle İŞKUR, 2018 yılında bakanlıklar teşkilatında yapılan değişiklik ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlanan Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğüyle, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü arasında şiddet mağduru kadınların ekonomik hayata katılımının artırılması için bir işbirliği kurulmuş ve konukevinde kalanlara istihdam edilme konusunda öncelik sağlanmaya başlanmıştır. Konukevine geldikten sonra iş bulanların ifadelerinden kendilerinin İŞKUR'a yönlendirildiği ve bir işe yerleştirdikleri anlaşılmaktadır.

"...çalışıyorum. Buraya gelince kendi kendime düşündüm. Artık sosyal hizmetlere geldim, hayatımı nasıl kurarım dedim. Bana iş bulmakta yardım edebileceklerini de öğrenince çalışmaya başladım tekrar. Benim adımları İŞKUR'a verdiler, oradan iş buldum. Onların dediği gibi kendimi iyi hissedince, işimde vardı, çıktım ben de..." (G16, 38, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

"...buraya gelmeden önce çalışıyordum. Eski nişanlımdan uzakta bir iş bulmam için İŞKUR'a gönderdiler beni. Kadın konukevinde kalırken çalışmadım, ordayken beni İŞKUR'a gönderdiler. Kadın konukeviden çıkınca ben oradan iş buldum, hala orda çalışıyorum..." (G17, 24, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

"...çalışıyorum, çalıştığım işi İŞKUR'a gönderdiler beni, oradan buldum. Hocalar yardımcı oldular bana. ..." (G20, 33, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

"...çalışıyorum, artık ailem okumam için para vermediği için eğitime devam etmek için çalışmam lazım. İşimi de konukevindeki hocalar İŞKUR'dan buldular bana. Okul masraflarım için iş buldular..." (G21, 20, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

Aynı zamanda İŞKUR tarafından bulunan işlerin özel mesleki beceri/eğitim gerektirmeyecek, kadının sahip olduğu beceriler ile yapabileceği işler olduğu anlaşılmaktadır. İŞKUR'un bireyleri sosyal sigortası olan işlere yerleştirdiği göz önünde

tutulursa, kadınların düzenli ve sosyal sigortası olan işlere yerleştirilmesi, ekonomik olarak güçlenmesine destek verip şiddete maruz kaldığı eve dönmesini engelleyici bir faktördür.

"...evet çalışıyorum. Pastanede tezgahçılık yapıyorum. İş burası buldu. İŞKUR'dan buldular. 06:00 – 21:00 arası çalışıyorum..."(G5, 9, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

"...çalışıyorum evet. Konukevi buldu işi, İŞKUR'a gönderdiler beni, onlar da beni şimdi çalıştığım işe yerleştirdi. Otel'de temizlik yapıyorum. House Keeping yani. Sigortamı da yapıyorlar. Emekli olsam çalışmam, ama var daha. İş bulunca kadın konukevinden ayrıldım, kendi evime çıktım..." (G10, 43, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

"...çalışıyorum. İŞKUR'a gönderdiler beni, oraya kaydoldum. Kadın Konukevinden gelen kadınlara öncelik tanıyorlarmış. Ordan iş buldum, bir otelde housekeeping yapıyorum. Oda temizliyorum yani..." (G18, 42, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

"...şu anda çalışıyorum. Bu yaşımdan sonra çalışmaya başladım. İnsanın başına neler geliyor. Çalıştığım işi bana kadın konukevi buldu. Bildiğim tek şey bahçe işleri ve temizlik işleri. Ona uygun bir iş buldular bana. Şimdi 6 ayık TYP ile işe girdim, temizlik yapıyorum devlette..." (G24, 39, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

Feminizm, erkeklerin toplumdaki egemen konumları ve kadınlar üzerinde tahakküm kurmaları, kadınları sistematik olarak toplumsal süreçlerden dışlanmasına neden olan ataerkil sisteme yönelik yaptığı okumalarla toplumsal değişiklik süreçlerine katkı sunmuştur. Bu bağlamda toplumsal-tarihsel süreç ve güçlerin ürünü olan ve sosyal olarak inşa edilen toplumsal cinsiyet rolleri kadınların karşı karşıya kaldıkları kısıtlamalar açısından önemlidir (Cuff vd., 2013: 415). Toplumsal cinsiyet, kadınların okullaşma ve eğitim düzeylerinin erkeklere oranla daha düşük olmasına neden olmaktadır. Kadınların eğitim sistemlerine katılım seviyesi kadının işgücüne katılma oranını üzerinde etkilemektedir (Tar, 2015: 48).

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin 6. Maddesi'ne göre, Sözleşme'yi imzalayan taraf devletler sözleşme hükümlerinin uygulamasında ve etkilerinin değerlendirilmesinde toplumsal cinsiyet bakış açısına yer vererek, kadın erkek eşitliğinin sağlanması ve kadınların güçlendirilmesine yönelik etkili politikalar hayata geçirerek uygulamayı taahhüt etmiş olurlar (ASPB, 2016: 14).

Katılımcıların ifadelerinden kamu kuruluşları arasında kurulan işbirliğiyle kadınların toplumsal cinsiyet rollerinin kadına yüklediği işlere (temizlik, gıda sektörü ve satış

elemenlığı gibi) yerleştikleri anlaşılmaktadır. Kadının işgücüne katılma süreçleri, istihdam edilme koşulları, o ülkedeki ataerkil sistemin işleyiş süreçleri ve kapitalist kalkınma modeliyle bağlantılıdır. Ataerkillik ile kapitalizm, istihdama katılım süreçlerinde farklı işbirlikleri kurmaktadır (Tar, 2015: 38). Bu bağlamda ataerkil yapı ve kamu kurumlarının işbirliği ile kadına uygun görülen iş sınıflarının, suç mağduru kadınların istihdam edilmesi süreçlerinde kamunun ataerkil yapısını ortaya çıkararak yeniden üretildiğinden bahsetmek mümkündür. Sözleşmenin 6. Maddesine (ASPB, 2016: 14) ilişkin kadınların ekonomik olarak güçlenmesi için çalışmalar yapılıyor olmasına karşın, bu çalışmaların yöntemleri kadın erkek eşitsizliğini yeniden üretmektedir.

3.4.6.2. Kadın Konukevi Personelinin Kaynakları

Konukevlerinde kalmakta olan kadınların bir kısmının, konukevi personelinin kendi kaynaklarını kullanarak istihdama katıldığı, katılımcıların ifadelerinden anlaşılmaktadır.

“...evet, çalışıyorum. Burası buldu işi bana. Temizlik şirketinde çalışıyorum. Evlere temizliğe gidiyorum...” (G1, 44, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...çalışıyorum, evlere temizliğe gidiyorum. Burası buldu bana, hocalar buldu işi. Bana iş de buldular, temizliğe gidiyorum haftada 250 lira...” (G2, 40, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...çalışıyorum. Burda biraz kafamı toplayınca çalışmak istediğimi söyledim, bana iş buldular. X pastanesi imalathanesinde çalışıyorum. (G4, 33, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...çalışıyorum, mecburen. Başka türlü geçinemem zaten. Çalıştığım işi kadın konukevi buldu. Onlar buldu, ben de düzenli gidince devam ettim. Neyse işte. Ben kendime gelince biraz, yüzümdeki izler de geçince bana buldukları işe gittim...”(G8, 44, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...çalışıyorum. Kadın Konukevi buldu bana. Hocaların tanıdığı bir yer varmış, pideci. Oraya girdim işe...” (G19, 24, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

Ataerkil yapının maddi temelini, kadın emeğini değersizleştiren iş bölümü ve bu işbölümünün yeniden üretilmesini sağlayan ideolojiler oluşturmaktadır. Cinsiyete dayalı işbölümü sonucu kadınların daha düşük ücretli işlerde çalışması, sistematik olarak erkeklerin kadınlar üzerindeki egemenliğini pekiştirirken, kadınların devam eden evle ilgili sorumlulukları işgücü piyasasındaki zayıf konumlarının devam etmesine neden olur (Tar, 2015: 37). Kadınların toplumsal süreçlere dahil olamamaları ve sömürülmesi süreçleriyle ilgilenen feminizm zaman içinde kadının özel yaşamını da (cinsellik, doğum yapma ya da

yapmama, evde eşitlik gibi) sorun alanı olarak çalışmaya başlamıştır. Özel yaşama ek olarak kadınların iş gücüne katılımı, eşit fırsat, eşit işe eşit ücret, eşit tazminat, yıpranma bedeli gibi iş hayatına dair haklarda çalışma konuları içinde yer almıştır (Vogel, 2003: 198).

Ekonomik yetersizlikler başlı başına şiddet tetikleyicisi ve kadınların önünde engeldir. Ekonomik bağımsızlığı olmayan kadının şiddet döngüsünü kırarak kendisi ve çocuğu için yeni bir hayat kurması mümkün değildir (Altıparmak, 2015: 461). Katılımcıların ifadeleri incelendiğinde kamu kuruluşları arasında kurulan işbirliğiyle işe yerleştirilenler ve konukevi personelinin kendi kaynaklarını kullanarak işe yerleşmesine destek olduğu kadınlar arasında, istihdam edilme süreçlerine dair farklılıklar olsa da, kadınların istihdam edildiği işlerin temizlik, gıda sektörü gibi kadına atıf yapılan ve mesleki beceri/eğitim gerektirmeyen işler olduğu ortaya çıkmaktadır. Kamu kurumlarının ataerkil yapısı nedeniyle, suç mağduru kadınların istihdam edilmesi süreçlerinde toplumsal cinsiyet rolleri yeniden üretilmektedir. Bu bağlamda kadın konukevleri ve ŞÖNİM aracılığı ile istihdam edilen mağdur kadınların işe yerleşme süreçleri, yerleştirildikleri işler ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için sosyal hizmetler ekseninde yapılabilecekler üzerine feminist bir bakış açısıyla çalışma yapılmasının, kadın alanında uygulanan sosyal hizmetlere ve alanyazına katkı sunacağı düşünülmektedir.

3.4.7. Çocuk ile İlgili Destekler

Şiddete maruz kalan kadınların çocuklarına ilişkin yapılan çalışmalarda, aile içi şiddetin, şiddete maruz kalan ya da şahit olan çocuk üzerinde etkileri olduğu ortaya çıkarılmıştır. Ericksen ve Henderson (1992), yaptıkları çalışmada, çocukların aile içi şiddeti yaşadıkları ortam içerisinde genel bir atmosfer olarak düşündüklerini, sürekli tedirgin ve alarma geçmiş halde olduklarını, çocukların sosyal dışlanmışlık ve ihmal mağduru olduklarını tespit etmişlerdir. Mullende ve arkadaşları (2002) ise çocukların korku, çaresizlik, huzursuzluk, suçluluk, utanma ve karmaşa gibi yoğun olumsuz duygular yaşadıklarını ve bu durumun sosyalleşme becerilerini etkilediğini vurgulamaktadır. Thorton (2014) ise çocukların kendilerini güvende hissetmedikleri ve duygularını kontrol etmede güçlük yaşadıklarını belirlemiştir (aktaran Bağışlıoğlu, 2017: 50). Araştırma katılımcılarından çocukları olanlar, görüşmeler esnasında çocuklarına ilişkin endişelerini ifade ederken, çocuklarının travma sonrası stres bozukluğunu hatırlatan semptomlardan bahsetmişlerdir. Bu durum alanyazındaki bilgiler ile uyusmaktadır.

“...kocam beni döverdi, öldürmekle tehdit ederdı, B.’ı da. B. küçük olduğundan çok etkilendi. Burda biraz sesler yükselirse B. hemen korkuyo. Ben arkadaşlarla yaşadıklarımı konuşurken, dertleşirken duyarsa o gece uyuyamıyor, kabus görüyor. Bu durum beni üzüyor çok. Yeri geliyor gece yarısına kadar ağlıyor, durduk yere sinirleniyor...” (G1, 44, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...endişelerim, endişelerim var tabi. Kendim için de endişem de var, onlar hakkında da endişem var. Çocuklarım babalarının bana yaptıkları şeyleri tüm erkekler yapıyor sanıyorlar, sınıflarındaki erkek arkadaşlarından bile hoşlanmıyorlar. Babalarının bana yaptıklarını gördüler, bazen sınıflarında çocuklar arası kavga çıksa bile çok korkup saklanıyorlar. Bu sorunları aşamayacağımızdan endişeleniyorum...” (G16, 38, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

“...insan çocukları için endişelenmez mi? Babaları bizi bulur da çocuklarıma zarar verir diye korkuyorum. Çocuklar da korkuyor. Bazen küçük olan geceleri uyanıyor, zor uyuyor geri...” (G18, 42, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...benim yediğim tüm dayakları gördü. Biraz sesini yükseltsin biri hemen ağlamaya başlıyor. Travma sonrası birşeymiş, öle dedi hocalar. O geçer dediler ama ben geçmezse, hep gördüklerini hatırlar da psikoloji bozuk kalır diye korkuyorum...” (G23, 24, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...bu kadar şey yasarsın da endişen olmaz mı? En önemli endişem mesela çocuklar yaşadıklarını unutmaz da hayatımız hep böyle hasarlı geçer diye...” (G24, 39, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

Katılımcıların ifadelerinden de anlaşılacağı gibi şiddete maruz kalan ya da şahit olan çocuklarda yoğun bir etkilenme söz konusudur. Bu etkilenme görüşme yapılan kadınların çocuklarında akran ve arkadaşlık ilişkilerini başlatamama/devam ettirememe, kendisini ifade edememe şeklinde kendini gösterebilmektedir. Bununla birlikte çocuklarda yoğun korku, çabuk sinirlenme ve uyku düzeninde sorunlar şeklinde de ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Bu noktada araştırmada şiddet mağduru ya da şahidi çocuğun aile içi şiddetten etkilenmesine ilişkin elde edilen bilgiler alanyazın ile uyumludur.

Kadına yönelik şiddetle mücadele etme süreçlerinde uygulanan müdahaleler birçok hizmeti kapsamaktadır. Konukevlerine çocuklarıyla giden ve istihdam desteğinin yanı sıra çocuğu için de desteğe ihtiyaç duyan kadınlara sosyal yardımlar sağlanmaktadır. Bu hizmetlerden biri sosyal ve ekonomik destek biçimidir ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün 03.03.2015 tarih ve 29284 sayılı Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmelik ve ilgili diğer mevzuat hükümleri gereğince yapılmaktadır. Bahsi geçen yönetmeliğin (2019) 4. Maddesinde ekonomik destek, müracaatçı hakkında düzenlenen ve müracaatçı ve sistemlerine dair detaylı bilginin bulunduğu sosyal inceleme raporu sonucunda müracaatçının ihtiyacına uygun olarak geçici

veya süreli olarak verilen para yardımı olarak tanımlanmıştır ve aynı yönetmeliğin 12. Maddesine göre süreli ekonomik destekler 12 aydan kısa ve 24 aydan uzun olamaz, geçici ekonomik destek ise katlı olarak belirlenerek verilir ve süreli ve geçici ekonomik destekler aynı müracaatçıya aynı anda verilmez. Çocukların korunma altına alınarak kuruluşlarda yaşamına devam etmesi riski ailenin ekonomik olarak desteklenmesi durumunda bertaraf edilebiliyorsa, çocuğun bakımını sağlayan ailede desteklenmesini amaçlayan ve Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün yoksullukla mücadele için uyguladığı hizmet modellerinden olan sosyal ve ekonomik destek hizmet biçimi, yapılan sosyal ve ekonomik desteğin çocuğun yararına kullanılıp kullanılmadığı ve ailenin ihtiyaçlarının devam edip etmediği kontrol edilerek yenilenmekte ya da kesilmektedir.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliğinin 11. Maddesi gereğince korunma altında olan kadının çalışma hayatına katılımını desteklemek için dört ay, çalışıyorsa iki aylık süre ile sınırlı olmak üzere, 16 yaşından büyükler için belirlenen asgari ücretin aylık net ücret tutarının yarısını geçmeyecek şekilde ve ödendiği belgelendiğinde, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca, korunma altındaki kadının çocuğunun kreşe gidebilmesi için ekonomik destek sağlanır (KSGM, 2013: 79)

Araştırmaya katılan kadınlar çocukları için sosyal ve ekonomik destek hizmetiyle ücretsiz kreş hizmetlerinden faydalandırıldıklarını ifade etmişlerdir.

“...ha bir de bana maaş (sosyo-ekonomik destek hizmet modelinden bahsediyor) bağladılar çocuk için. Param yok diye M.’e dönmek istemedim. Onlar da bana çocuk için biraz para bağladılar. Çok değil ama şimdilik yeter...” (G26, 33, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...çalışamayacağım için kızımdan dolayı, masraflarım için bana para (sosyo-ekonomik destek hizmet modelinden bahsediyor) bağladılar. Kızım yaşıtlarıyla birlikte olsun, sosyalleşsin diye bana kreş buldular. Ben kreşin ücretini nasıl ödiycem, kim bilir kaç para. Öle olunca benim kızımı ücretsiz yazdırdılar. Kendi ayaklarımın üstünde durana kadar ücretsiz...” (G23, 24, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

İfadelerden anlaşılacağı gibi kadınlar sadece konukevi hizmetlerinden faydalandırılmakla kalmayıp, başka genel müdürlüklerin sunduğu ve çocukların yararına fayda sağlayacak diğer hizmet biçimleriyle de desteklenmektedirler. Aynı zamanda Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 28. Maddesi olan eğitim hakkı gereği çocukların okula devamını sağladıkları anlaşılmaktadır.

“...oğlum da okula gidiyor. M. Şehrinde okula gidemedi adres sorunundan, burda gidiyor. 3 ay okula gidemedi, okumayı da skemedi 1. sınıfta. Ama burası okula yazdırdı hemen. 1 ayda sınıf arkadaşlarını yakaladı. Bana yardımcı oldular...” (G1, 44, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...kızım 4. sınıfa kadar okumayı skemedi. Matematik en nefret ettiği dersti. Konukevinde okumayı oğrettiler. Oğretmeni eve not göndermiŐ ama notu benden saklamıŐ adam, okuluna gitmiyim diye. Kadın konukevine gidince kızıma okuma yazma oğrettiler, derslerine yardımcı oldular. Şimdi en sevdiği matematik. Sınıf 5.si oldu...” (G2, 40, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...çocukları başka okula kaydettirdik, adresini gizlediler baba bulamasın diye...” (G8, 44, İzmir Aile, alıŐma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...adresimi gizlediler, çocukların okulu için gerekiyor ya...” (G18, 42, İzmir Aile, alıŐma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...Aydın’da çocukların okul kaydını yaptılar...” (G20, 33, Aydın Aile, alıŐma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

Katılımcıların ifadelerinden konukevinde kalan çocukların okula gönderildiği ve farklı nedenlerle kötü olan akademik baŐarısını yükseltmek için akademik destek sağlandığı anlaşılmaktadır. Şiddet mağduru ya da tanığı çocukların tramva sonrası iyileşme süreçlerinin başlaması, akranlarıyla sosyalleŐmesi ve günlük hayatının kuruluş rutininden çıkması için okula devamının önemi ve çocuğunun iyiliğinin anneyi de etkilediği göz önünde bulundurulduğunda çocuğun eğitimine baŐlamasının çocuğun ve kadının ruhsal olarak güçlendirilmesine katkı sunduğu söylenebilir.

Katılımcılarının Şiddete maruz kalan ya da Şahit olan çocuklarına konukevlerinin sunduğu hizmetler genel olarak değerlendirildiğinde kuruluş kapasitesi ve personel durumu elverdiğince çalışmalar yapıldığı, bu çalışmaların da annelerin ruhsal iyiliğine katkı sağladığı fakat çocuklar için yapılandırılmış bir program olmadığı anlaşılmaktadır. Bu noktada konukevlerinin mağdur kadın ve çocuğuna aynı anda hizmet üretebilmesi için, yeterli personel ve yapılandırılmış rehabilitasyon programlarına sahip olmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

3.4.8. Kadın Konukeviden Hizmet Almış Kadınların Güçlenme Süreçlerine İlişkin Bilgiler

3.4.8.1. Geçimini Sağlamının İyileştirici Gücü

Maslow yetersizlik ve büyüme gereksinimlerini beş ana sınıfa ayırmıŐ ve insanların ihtiyaçlarının hiyerarŐik bir sırasıyla yerine getirilmesi gerektiğini savunmuştur. İhtiyaçlar

hierarchy bir ihtiyaç sınıfı giderildiğinde bir üst ihtiyaç sınıfına çıkılacağını öngörmektedir. İhtiyaç sınıfları hayatta kalmak için gereken temel ihtiyaçlardan olan beslenme, uyuma ve cinselliği içeren fizyolojik gereksinimler, güvenlik, istikrar, korunma gibi ihtiyaçları barındıran güven gereksinimi, bir sosyal yapıya ait olma, sevmeye ve sevilmeyi kapsayan sevgi gereksinimleri, kendini yeterli, başarılı olarak algılama, beğenilme ve saygı duyulma ihtiyaçlarını kapsayan saygı gereksinimi ve kişinin kendi potansiyelini gerçekleştirme ihtiyaını kapsayan kendini gerçekleştirme gereksinimi olarak belirlenmiştir (Burger, 2006: 432). Her ne kadar Maslow'un ihtiyaçlar hierarchy insanların ihtiyaçlar sırasının değişebileceği (Geller, 1992), kişiliğin ihtiyaçlar üzerindeki etkisini göz ardı etmesi, kişinin önceliklerinin ihtiyaçlar sırasını etkileyeceği (Neher, 1991) gibi eleştiriler olsa da insan ihtiyaçlarının çokluğu ve karmaşıklığını hatırlatması nedeniyle faydalıdır (aktaran Plotnik, 2009: 333). Dezavantajlı gruplarla çalışırken sosyal hizmet müdahalelerinin başlangıç noktasını belirleme konusunda Maslow'un ihtiyaçlar hierarchy önemli yer tutmaktadır.

2014 yılında gerçekleştiren Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet araştırmasında meslek elemanları/idareciler ya da odak grup katılımcıları tarafından kadına yönelik şiddetle mücadele sürecinde, ekonomik bağımsızlığı kazanmanın kadının güçlenmesi ve aile ve toplumdaki konumunda değişiklik yapması için önemli olduğunu ifade etmişlerdir (ASPB, 2015: 287). Bu bağlamda şiddet mağduru kadınlara sosyal hizmetler ekseninde sunulan hizmetlerin öncelikli hedefinin kadının güçlenerek kendi bağımsız hayatına başlaması olduğundan, Maslow'un ihtiyaçlar hierarchy'sinin de yol göstericiliği ile, ekonomik bağımsızlığa sahip olmadan suç mağduru kadınların temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesinden bahsetmek mümkün gözükmemektedir.

Keskin'in şiddet mağduru kadınlarla yaptığı çalışmasında, kadına yönelik şiddetin sonlandırılabilmesi için belirlediği önerileri arasında yasal düzenlemeler yaparak şiddet mağduru kadınlara ekonomik destek sağlanması (Keskin, 2012: 102) bulunmakta olup, bu araştırmanın bulgularında ekonomik bağımsızlık ile güçlenme ve şiddet döngüsünü kırma arasında güçlü bir bağ bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ve iş gücüne katılmış, sosyal ekonomik destek alan kadınların geçimlerini kazanmalarının hayatları üzerinde olumlu bir etki yarattığı ifadelerinden anlaşılmaktadır.

"...bana iş de buldular, temizlik şirketinde. İyi yani burası. İşim de var artık. Para kazanmak insanın kendisine olan güvenini artırıyor..." (G1, 44, Aydın Büyükşehir Belediyesi)

Kadın Konukevi).

"...ben tabi okuduğum için bişeyler biliyorum ama buradaki ablalar (sosyal servisi kastediyor) kendimi geliştirmem ve meslek sahibi olmam için yapabileceklerimi öğretiler bana. Kurslardan bahsettiler. İşe başlamak bana iyi geldi..." (G5, 19, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

"...ha bir de bana maaş (sosyo-ekonomik destek hizmet modelinden bahsediyor) bağladılar çocuk için. Param yok diye Mehmet'e dönmek istemedim. Onlar da bana çocuk için biraz para bağladılar. Çok değil ama şimdilik yeter. Bana bağladıkları para, yeniden başlamanın için iyi geldi..." (G6, 33, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

"...iş bulunca kadın konukevinden ayrıldım, kendi evime çıktım. Şimdi kendi paramı kazanıyorum, kendi ayaklarımın üstündeyim. Başıma kötü şeyler gelebilir ama bunlar ben kötü şeyleri hak ettiğim için değil. Onu anladım..." (G10, 43, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

"...burda psikologlar benimle haftada bir görüşüyorlar. Motivasyonumu arttırdılar. Bana psikolojik destek verdiler ama kendini sağlama alacak paran olmayınca nereye kadar. İş olmayınca kendini güçlü hissedemiyorsun çok..."(G14, 27, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

Temel ihtiyaçları gidermek için ilk gereksinim paradır. Araştırmaya katılanların yaklaşık % 41'i hayatlarının bir döneminde ekonomik şiddete maruz kalmış kadınlardır. Ekonomik bağımsızlığa sahip olarak kendi paralarını kazanmaları, kazandıkları parayı istedikleri gibi harcamalarının kadınların iyilik halleri ve daha güçlü hissetmesi üzerinde yaratacağı olumlu etki açıktır. Katılımcı kadınların ifadelerinden konukevlerinden psikolojik, sosyal destek alsalar dahi kendi paralarının kazanmalarının kendilerini güvende ve başarabilir hissetmesine destek olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda yaşanan mağduriyetinin ardından şiddet uygulayan erkekten bağımsız bir hayata başlamak için kadınların ve yanlarındaki çocukların ilk ihtiyacı Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine uygun olarak fizyolojik gereksinimlerini gidermek olduğundan, iş gücüne katılarak para kazanmak önemli bir adımdır.

"...öle olunca da özgüvenim arttı. Kendimi çok ezik hissediyordum, buraya geldikten sonra tek başıma hayatta kalabileceğimi öğretiler bana. Burda güçlendim tabiki. İnsan anne-babasından, ailesinden kötülük görüyor, dayak yiyor. Umudunu kesiyor, orda devlet çıkıyor karşısına. Bana kalacak yer verdiler, çocuklarım da yanımda, güvendeyiz. Bir sürü şey de öğrendim burda. İş te buldum ama yeter mi dersin yetmez. Kendi evime çıkacak kadar bile param yok. Kendimi tabi daha iyi hissediyorum. Çocuklarım da daha iyisin diyor ama gene de yetmiyor..." (G4, 33, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

Konukevinde gerçekleştirilen farkındalık çalışmaları, özgüven artırma çalışmaları ve istihdam desteğinin kadınların güçlenmesi süreçlerine destek olduğu bilinmektedir. Bununla birlikte konukevinden ayrılarak şiddete maruz kaldığı yaşam koşullarından uzak,

kendi hayatını kurmaya yetecek ekonomik gelir olmadan kadınların kendilerini iyi hissetseler de yapabilir hissetmemeleri, konukevlerince sağlanan istihdam desteği açısından önem arz etmektedir. Konukevlerince sunulan istihdam desteğinin, hizmetin sunulduğu dönemin ekonomik koşullarına uygun olarak, bağımsız bir yaşam kurmaya yetecek kazancı sağlayacak bir iş olması önemlidir.

3.4.8.2. Sen Değerlisin Mesajı

Birbirini sürekli etkileyen psikolojik ve sosyal etkilerin hareketli ilişkisi üzerine kurulan psikososyal müdahaleler, mağdurlarla çalışırken sıklıkla başvurulan müdahale yöntemlerindedir. Psikososyal destek hizmetleri bireylerin gereksinimlerini tespit ederek, başa çıkma kapasitelerini arttırma, iyileşme becerilerinin arttırılmasına yönelik hizmetlerin bütünüdür. Psikososyal destekler kaynakların işler hale getirilmesi, toplumla bireyin ilişkilerinin yeniden inşa edilmesine ve/veya geliştirilmesine destek sunulması, bireylerin sağlıklı hayatların dönmesine destek sunulmasını kapsar (Özcan, 2018: 15). Türkiye’de yapılandırılmış psikososyal destek hizmetleri okullarda yaşanan krizler için Milli Eğitim Bakanlığı ve Türk Kızılayı tarafından gerçekleştirilmektedir. 2001 yılında Milli Eğitim Bakanlığı ve UNİCEF işbirliği ile sel, kaza, istismar, şiddet gibi toplumsal travmatik sonuçları olan olaylarda etkili bir biçimde kullanılan psikososyal destek programları geliştirilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB],2019: 11). Bununla birlikte psikososyal müdahaleler sosyal hizmetler kapsamında psikolojik sağlıkları ve sosyal ilişki/becerileri zarar gören mağdurlarla çalışılırken sıklıkla kullanılmaktadır. Konukevlerinde sunulan hizmetler de birbirinden farklı mesleklerin dahil olduğu bir ekip çalışmasını kapsayan psikososyal destek hizmetlerindedir.

Konukevlerinde sunulan çeşitli hizmetlerin ana amacı kadının şiddet sonrası öz güvenini, yaşam becerilerini yükselterek şiddetten uzak bir yaşam kurması için güçlendirilmesini kapsamaktadır. Bu bağlamda belediyelerin ya da Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın konukevlerinde şiddet mağduru kadınların güçlendirilmesi, kendi ayaklarının üstünde durmaları için desteklenmesi, konukevlerinde çalışan psikologlar, sosyal hizmet uzmanları, çocuk gelişimciler gibi farklı mesleklerin birbirleriyle ortak yürüttükleri çalışmalar sonucunda ulaşılmak istenen sonuçtur.

Katılımcılarının ifadelerinden konukevinde kalan suç mağduru kadınlarla, kuruluştaki çalışan personelin rutin görüşme yapmak aracılığı ile güçlendirme süreçlerini başlattıkları

anlaşılmaktadır.

"...İ. hanım da (kuruluş müdürünü kast ediyor) korkmasın diye onunla terapi yapıyor. Bazen benimle de konuşuyor. Yapabileceklerimi konuşuyoruz, B. için ne yapmam gerektiğini söylüyor. Buranın insanı bana çok yardımcı oldu. Sıkıntım olunca hocalarla konuşuyorum, bana iyi geliyor. Cesaretlenmek insana iyi geliyor, biri sana geçmiş olsun dedi mi, sen iyisin, güçlüsün dedi mi insan rahatlıyor..." (G1, 44, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

"...burdan psikolojik destek alıyorum, İ. hanım (kuruluş müdürünü kast ediyor) ve sosyal servis benimle bazen görüşme yapıyor. Bana çok anlayışlı davrandılar, bir yerden tutsalar anlayış gösterecekler daha iyi yere gider aslında kadınlar. Sosyal servisle çok görüşüyorum, onlar bana çok iyi davrandılar, yardımcı oldular çok bana. Burdakiler yargılamıyor beni, burası bana iyi geldi. Burası bana, kararlarıma saygı gösteriyor. Yüzüm asık oluyor mesela, soruyorlar bir derdin mi var diye. Üzgünken sorunca anlatıyorsun, rahatlıyorsun. Duygusal iyilik paradan da önemli..." (G13, 37, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

"...konukevinde ki hocalarsa benimle konuştular, senin başına bunlar geldi ama önünde uzun zaman var dediler, daha iyi bir hayatı hak ediyorsun dediler. Her zaman bana yapabilirsin, kendine güven dediler..." (G20, 33, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

Katılımcıların ifadelerinden kendileriyle görüşmeler yapıldığı, bu görüşmelerin güçlenme sürecine katkı sunduğu anlaşılmakta; bununla birlikte yapılan çalışmaların temelinde "Sen değerlisin" mesajı olduğu anlaşılmaktadır.

"...bilmediğim bir sürü şey vardı, onları öğrettiler. Kendimi ben çok ezik hissediyordum ama ablalar bana hep sen değerlisin dediler. Ben de herkes gibi değerliyim, dayağı hak etmiyorum..." (G3, 23, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

"...gittim hocalarla konuştum, onlar zaten beni bekliyorlarmış, biraz sakinleşmemi bekliyorlarmış. Ne olacak şimdi dedim. Bana kadın konukevinde 6 aya kadar kalabileceğimi söylediler. Önce biraz sakinleş burda güvendesin dediler. Hemen karar vermen gerekmiyor dediler. Bilmiyorum ya, kimse bana şimdiye kadar burda güvendesin dememişti. Bazen evde bile güvende hissetmiyordum ben, çok garip. İnsan kendi evinde tetikte durur mu?..." (G8, 44, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

"...hocalar da (sosyal servisi kastediyor) bana her seferinde sen değerlisin dediler, her insan değerlidir, kimse şiddeti hak etmez dediler. 40 kere söylersen oluyor, ben de inandım kendim bir şeyler yapabileceğime..." (G10, 43, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

"...diğer kadın konukevlerine gitmememin sebebi buradaki kadın konukevinin konumu. Çok merkezi. Memurlar da çok iyi. Hepsi güler yüzlü, onlar bana çok iyi davranıyor..." (G11, 39, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

"...cesaret verdiler bana. Çok fena bir şey ya, insanın ailesi destek olmuyor tanımadığı insanlar, ilk defa gördüğü kadınlar yapabilirsin diyor. Garip yani. Kendini insan önemli hissediyor. Evde ben görünmez olmak istiyordum hep, ama orda ki hocalar beni gördü.

Dertlerimi gördü, bana yardımcı oldular..” (G19, 24, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...ben bir ara vazgeçmek istedim, tek başıma yapamam sandım ama onlar beni cesaretlendirdiler. Meslek sahibi olmamın önemini biliyordum ama insan bazen sorunların karşısında unutupuyor. Onu hatırlattılar. Daha iyi hissetmeme yardımcı oldu tabi ki. Bana sahip çıktılar, beni yalnız bırakmadılar...” (G21,20, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...bana kendime inanmamı öğrettiler. Başlarda odamdan çıkmıyordum, benden büyük kadınların yanında asla konuşmazdım, hep sessiz kalırdım. Ama hocalar benimle konuşup düşüncelerimi dinledikçe ben de daha çok konuşmaya başladım...” (G22, 24, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

“...ev tutmama yardımcı oldular, eşya bulmama yardımcı oldular. E senin her yaptığında yanında duran biri olduğunda insan diyor ki, e birileri beni önemsiyor. Ben de önemliyim. Öz güvenim arttı öle olunca. Daha mutlu bir kadın oldum. Bir de kendi kendine bir şeyler başarmak insana iyi hissettiriyor. Mutlu oluyorsun...” (G23, 24, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...Allah razı olsun. Ben hemen karar veremedim, bana çık artık git evine demediler. Güler yüz gösterdiler. Düşünsene evinde kocan, ailen sana kötü davranıyor, ilk defa karşılaştığın insanlar gülümsüyor. Garip yani...” (G24,39, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

Araştırmaya katılanların paylaştığı tecrübelerden konukevine gelene kadar kendilerine önem verildiğini hissetmedikleri; konukevinde görev yapan personelinse onlara kibar davranması, onlarla görüşmesi ve cesaretlendirmesinin mağdurlara çok iyi geldiği anlaşılmaktadır. Yapılan görüşmelerden, psikologlar ve sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçılarla özgüveni artırma, travmayı atlatma, zaman zaman ise geleceği planlama konularında mesleki çalışmalar yaptığı anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılanların ifadelerinden, gerçekleştirilen mesleki çalışmalarda sen değerlisin mesajı ve cesaretlendirmenin iyileştirici/güçlendirici ve harekete geçirici gücünün kullanıldığı açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Bu bulgu, her ne kadar katılımcıların ifadelerinden kuruluşlarda güçlendirme yaklaşımı kapsamında sosyal hizmet müdahalesi yapıldığına dair bir bilgi vermese de, alanyazında yer alan kadın konukevlerinin hizmet ürettikleri kadınların özgüvenlerinin artmasına destek verdiği bilgisini (Sallan Gül, 2011: 164) desteklemektedir.

Bununla birlikte kadınlara güçlenmesi için konukevi personelinin gerçekleştirdiği psikososyal destekler ve kuruluşun sunduğu hizmetlerin yanında, konukevi hizmet modelinin, mağdur kadınlara güçlenmeleri için fırsat yarattığından bahsetmek mümkündür. Kadınların benzer tecrübeler yaşayanlarla bir süre birlikte yaşamaları, kendilerini yalnız hissetmemeleri ve birbirlerini cesaretlendirerek güçlenme sürecinin başlatılması açısından

katkı sunmaktadır. Katılımcıların konukevlerinde, benzer durumdaki kişilerle bir dayanışma oluşturdukları, suç mağduru kadınların birbirlerine sistematik olarak özgüven geliştirici ve cesaret verici bir dil kullandıkları anlaşılmaktadır.

"...burdaki arkadaşlar da cesaret veriyor insana. Hep birbirimize daha kötüsü var diyoruz, hatırlatıyoruz. Cesaretlenmek insana iyi geliyor, biri sana geçmiş olsun dedi mi, sen iyisin, güçlüsün dedi mi insan rahatlıyor..." (G1, 44, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

"...burda farklı hayatlar var. Onlarla konuşmak bana iyi geliyor. Beni çok sever kadınlar. Bana canım neredesin derler, benle tv izlerler. Onlarla konuşmak güç veriyor. Diyorum ki daha kötüler var..." (G2, 40, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

"...burda kalan kadınlar da bana çok yardımcı oldular. Benden daha kötüler de var, ben hiç tahmin etmemiştim. En kötü benim sanıyordum. Şimdi o kadar umutsuz değilim. Ben zor şeyler yaşadım da, benden daha zor şeyler yaşayanlar varmış onu anladım. O zaman insanın içindeki umutsuzluk ölüyor biraz. Ablalar da bana daha küçüksün, daha iyi olur dediler..." (G3, 23, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

"...oradaki kadınlar da bana yardımcı oldular, kendine güven dediler..." (G8, 44, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

"...orda kalan kadınlar bile, sen karar ver dediler, beni cesaretlendirdiler. Bi baktım benden daha kötü şey yaşayan kadınlar bile kendilerini toplamışlar, kendi yaşamlarını kuruyorlar. 40 kere söylersen oluyor, ben de inandım kendim bir şeyler yapabileceğime..." (G10, 43, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

"...cesaret verdiler bana. Çok fena bir şey ya, insanın ailesi destek olmuyor tanımadığı insanlar, ilk defa gördüğü kadınlar yapabilirsin diyor. Garip yani. Kendini insan önemli hissediyor..." (G19, 24, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

"...orda kalan kadınlar da bana cesaret verdi. Yapabilirsin dediler. Bu güzel bişey, biri sana yapabilirsin derse sen de kendini iyi hissediyorsun..."(G20, 33, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

Konukevinden hizmet almış suç mağduru kadınlar arasında birbirlerini destekleyen, pozitif ve cesaretlendirici bir dil kullanıldığı, bu durumun mağdur kadının yapabilir hissetmesine destek olduğu anlaşılmaktadır. Bilgin (2018: 114) konukevlerinde yaptığı araştırmasında, kadınların yaşadıkları şiddete hayır diyememesi, özgüvenlerinin düşük olması nedenleriyle konukevlerine gelmediği, konukevine gelen kadınların ise birbirlerine yaşadıkları şiddete karşı sessiz kalmamaları, kendilerine güvenmeleri konusunda tavsiyeler verdiklerini tespit etmiştir. Araştırmada elde edilen bilgiler, bu bağlamda daha önceki araştırmada elde edilen bilgilere uygundur.

Araştırmada sosyal hizmet alanında sıklıkla uygulanan bir yöntem olan ve grup

üyelerinin bireysel olarak değiştiği, grubun varlığından fayda sağladığı ve grup üyelerinin duygusal ve toplumsal gereksinimlerine odaklanan tedavi amaçlı grup çalışmalarına (Duyan, 2010: 304) benzer bir süreç olarak ortaya çıkan güçlenme ve cesaretlenme süreci, bir profesyonelin yapılandırdığı bir süreç olmaktan çok, suç mağduru kadınlar arasında kendi tecrübelerinin paylaşıldığı ve doğal olarak gelişen bir süreçtir. Sallan Gül'ün de (2011: 111) kadın konukevlerinde yaptığı çalışmada kadınlar arasında gelişen dayanışmaya ilişkin bulguları, kadınların benzer tecrübelere sahip başka kadınlarla kolektif yaşam içinde yer almalarının bireysel olarak güçlenmelerini, kadın dayanışmasıyla yalnız olmadıkları duygusunu arttırdığı ve şiddete karşı gelebilmelerine destek sağladığı yönündedir. Sallan Gül'ün ulaştığı bulgulara uygun olarak bu araştırmada konukevlerinde kalmakta olan kadınların birbirleriyle dayanışma içine girdikleri ve bu dayanışma sürecinden faydalandıkları anlaşılmaktadır. Bununla beraber, bu destek tek başına kadının güçlenmesini sağlamak için yeterli değildir.

3.4.8.3. Güçlenme Süreci

Konukevinden hizmet alan şiddet mağduru kadınların güçlenme süreçlerine ilişkin elde edilen bilgiler farklı temalar altında analiz edilmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde dikkat çeken noktalardan biri, kadınlara verilen “sen değerlisin” mesajının kadınlarca önemsendiğidir. Dikkat çeken bir diğer nokta ise iletişim kurarken önyargılı ve yargılayıcı bir dil kullanılmadığında, mağdur kadınların mesleki çalışmalara katılmaya daha açık olduğu ve kendilerini önemli hissettikleridir. Bu tutumun konukevlerinde görev yapan personelce rutin olarak kullanıldığı görüşmelerden anlaşılmaktadır.

“...evet, devlet bu kadar yardım eder diye düşünmemiştim ben. Kızıma da çok yardımcı oldular...” (G2, 40, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...evet, sağladı tabi. Görevli ablalar da bana hep sen değerlisin diyorlar. İnsan iyi hissediyor. şimdiye kadar kimse bana değer vermemiş, onu anladım. Ama önce sen kendine değer vereceksin. Yoksa olmaz. Kendime inancım arttı burda. Bir de bilmediğim şeyler vardı çok, ablalar (sosyal servisi kastediyor) onu öğretiler bana, nasıl haklarımı arıycam, kendimi korumak için ne yapıcam, nereye gidebilirim onu anlatılar. Artık kendimi daha iyi hissediyorum. Ben istersem daha güzel bir hayatım olabilir...” (G3, 23, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...ben devlet memuruymuşum ama bir çok şeyi bilmiyormuşum. Onu anladım. Kaç yaşında kadınıym, kaç sene çalıştım da emekli oldum. Sen maaş kartını neden kocana veriyorsun? Burda bankayla iletişime geçip buraya kart getirttiler, burda sakinleşmeme yardımcı oldular. Orası da devlet kurumu, maliyeden, sağlıktan farkı yok ki. Sonuçta benim de hakkım var. Allah razı olsun, bana senin maaşın var artık çık demediler, kafanıza topladıysanız, sakinleşip karar verdiyseniz çıkabilirsiniz dediler. Belki ben emekliyim diyedir

ama çok kibarlardı. Bana tecrübelerin önemli, değerlisin sen dediler. Kendimi iyi hissettim, daha fazla orda kalmama gerek olmadığına karar verince de vedalaştım onlarla, kızımın yanına çıktım...” (G9, 58, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

“...evet sağladı. Şöyle, başka yerlerde iş bulmak için patrona yalvarıyorsun resmen, orda ben iş bulmak istiyorum dedim hemen yardımcı oldular. Gururum kırılmadan iş buldum yani. Kadın konukevine geldiğim için utanıyordum o da geçti. Boşanıp boşanmamaya karar vermedim daha, mesela o konuda da bana boşan ya da boşanma demedi hocalar. Senin kararların önemli, biz onlara saygı duyucuz dediler. Bana galiba kimse saygı duymadı daha önce. Bir de boşanmak istersem yapmam gerekenleri, avukatı nerden bulacağımı anlattılar. Öyle yani...” (G10, 43, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...evet, kesinlikle. Öncelikle bir çok bir şey bilmiyordum, beni çok geliştirdiler. İş buldular bana. Bana önemli hissettirdiler. Evde ben görünmez olmak istiyordum hep, ama orda ki hocalar beni gördü. Dertlerimi gördü, bana yardımcı oldular. Orda kalan kadınlar da bana çok yardımcı oldu. Daha küçüksün, başarabilirsin dediler...” (G19, 24, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...evet yardımcı oldu gerçekten. Yapabilirsin dediler, se güçlüsün dediler. İlk defa tanıştığın biri sana diyor ki sen yapabilirsin. Bu ne kadar güzel bir şey. Kendime güvenim arttı. Bir de ben bazı sorunlar yaşadım, hep kimse bana yardımcı olmaz diyordum ama devlet bana çok sahip çıktı. Onu da beklemiyordum, kadın konukevinin bana bu kadar yardımcı olacağını tahmin etmiyordum hiç. Bana iyi geldi yani...” (G20, 33, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

“..daha iyi hissetmeme yardımcı oldu tabi ki. Bana sahip çıktılar, beni yalnız bırakmadılar. Orda bir sürü sorunu olan kadınlar vardı. Bir çoğu da benden çok büyük, okumamış, mesleği yok. Kocalarının eline bakıyor. O örnekler de benim okula gitmem için motivasyon oldu. E hocalar da bana iş, burs buldular. Yani beni güçlendirdiler baya. Ama her şeyi yapsalar da insan ailesinden kopunca güçsüz hissediyor. İşte olabileceğim en güçlü halim bu koşullarda bu. Kadın Konukevinin çok katkısı oldu, haklarını yiyemem...” (G21, 20, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...evden kurtulmam, dayak yemekten kurtulmam için böyle güvenli bir yere ihtiyacım vardı. Burası bana onu sağladı. Kendi kedime kalıp düşünmeye ve neyi hak ettiğimi düşünmeye yaradı. Öle bakınca beni güçlendirdi konukevi...” (G22, 24, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

“...kadın konukevi benim için kurtuluş oldu. Kurtuluşum oldu. Ben o evde ölürdüm. Ya dayaktan ölürdüm, ya da kendimi öldürürdüm. Ne insanlığım ne haysiyetim hiçbir şeyim kalmamıştı. Yat, kalk, ev işi yap, dayak ye, yat, kalk. Hep aynı şeyler. Bana kadın konukevi hayata tutunmam için, birey olmam için fırsat sundu. Artık ezik bir kadın değilim mesela. Onda da hocaların etkisi var. Sen değerlisin, önemlisin diye diye. 40 kere söylersen olurmuş, onlar söyledi ben de inandım buna...” (G23, 24, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...oldu tabi. Gidecek hiçbir yerim yokken jandarma beni oraya bıraktı. Karışan, görüşen, hesap soran yok. Bütün kararları sana bırakıyorlar. Senin fikirlerin önemli diyorlar. Öle olunca insan kendini iyi hissediyor. Bana iş de buldular. Ama en önemlisi, bence hepsinden de iyiydi; erkek yetiştirmede oğlanın hocaları onun iyileşmesine yardımcı oldular.

Doktora felan götürdüler, okula gönderdiler, üniversiteyi anlatmışlar. Sakinleşmesi için bir sürü şey yaptılar. Babasıyla orta yolu bulmasına yardımcı oldular. Arada hala eve gelip gidiyorlar, okula gidip gitmediğini kontrol ediyorlar. E oğlum kendini iyi hissedince ben de iyi oldum. Çocuklarım iyi olunca ben de iyiyim...” (G24, 39, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

Yapılan görüşmelerde konukevlerinde görev yapan personelin sıklıkla özgüven arttırıcı bir dil kullandığı anlaşılmaktadır. Bu durum kadının kendinde olan gücü keşfetmesi/su yüzeyine çıkarmasında kolaylaştırıcı olarak işlev görmektedir.

Travmatik deneyim tecrübesinin yarattığı sonuçların sağlıklı bir şekilde onarılabilmesi için, tecrübenin sadece yakın çevredekilerle değil de toplumla da paylaşılması önem taşır. Toplumun yanıtı travmanın çözülmesini büyük ölçüde etkiler. Mağdur ile toplum arasında tekrar bir bağ oluşturulmasının ilk adımı travmatik olayı kabul etmesi, ardından toplumun bu mağduriyete vereceği tepkiye bağlıdır. Mağdurun mağduriyeti kamusal olarak kabul edildiğinde, zararı gidermek için harekete geçmek kalır. Kamunun harekete geçerek önlemler alması ve mağduriyeti gidermek üzere eyleme geçmesi mağdurun adalet duygusunun yeniden inşa edilmesine fayda sağlar (Herman, 2015: 91). Bu bağlamda konukevlerinde sunulan hizmetler ve hizmeti sunan kişilere (kuruluş müdüründen, meslek elemanına ve kadınların ihtiyacını karşılayan güvenlik, mutfak personeli gibi taşeron personele kadar) kamuyu ve bir yandan da toplumu temsil etmelerinden dolayı mağduriyeti sorgulamadan kabul etmek ve tazmin etme görevi düşer. Tazmin etme süreçleri kadının güçlendirilmesi ile başlar.

Sosyal hizmet uygulamalarında güçlendirme yaklaşımı, bireyin kendi güçlerini odak alarak oradan hareket eder ve müracaatçının güçlenmesi için harekete geçmesine, kaynaklara kolaylıkla ulaşabilmesine destek verir. Güçlendirme süreci karmaşık ve çok boyutludur. Güçlendirmenin temel nitelikleri psikolojik, toplumsal, kültürel ve politik bağlamda var olan çok boyutlu bir yapıya sahip olması, sosyal hizmetin müracaatçı grupları olan birey, grup, aile ve toplum düzeyinde görünür olması, çevresel unsurlarla ilişkili devam eden sosyal bir süreç olması, bağlama göre değişiklik gösterebilecek dinamikliğe sahip olması ve bir süreç olduğu kadar sonuç olmasıdır. Güçlendirme süreci bireyin aktif ve özerk olarak kendi üzerindeki psikolojik ve sosyal baskıyı ortadan kaldırmak için karar vermesi ve risk alma cesaretini göstererek kendisi hakkında karar vermeye başladığında başlamıştır (Tuncay, 2009: 21).

Konukevlerinde suç mağduru kadınlara verilen değerli ve önemli olma mesajıyla

birlikte uygun eğitime sahip personel tarafından (zaman zaman kuruluş müdürü, zaman zaman ise sosyal servis çalışanlarınca) mesleki çalışmalar yapıldığı ve bu çalışmaların kadınların kendilerini daha güçlü hissetmesine katkı sunduğu, becerilerinin gelişmesi, kaynaklara ulaşma, kadın hakları gibi konularda bilgi seviyelerini arttırdığı anlaşılmaktadır.

"...buraya geldiğimden beri, İ. hanım (kuruluş müdürü) benimle ve oğlumla terapi yapıyor. B. çok kötüydü ama İ. hanımla konuşunca daha iyi oluyor. Ben de kendimi daha iyi hissediyorum. Bir de buranın insanı bizim oranın insanına çok benziyor. O da bana iyi geldi. Buraya ilk geldiğimden daha iyiyim şu anda. Daha iyi de olacağım..." (G1, 44, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

"...yaşım daha çok küçük, bir sürü şey yaşadım. Şiddet gördüm. Ordan kurtulmak için bile güce ihtiyacın var. Onu başardım. Buraya gelince ablalar (sosyal servisi kastediyor) benimle özel konuştular, beni önemsediler. Kendime olan güvenimi arttırdılar hep. Yapabilirsin dediler. Kendine güvenmezsen olmaz. Kendime inanıyorum, kendim yapabilirim..." (G5, 19, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

"...bilmiyorum, böyle şeyleri düşünmem ben çok. Zaten kötü şeyler yaşamışım, onları bir daha bir daha düşünmek istemem genelde. Ama bazen ister istemez akıl oraya gidiyor. Aslında ben zaten çok güçsüz değilmişim ki. Çalışıyorum, para kazanıyorum, çocuklara bakıyorum. Ama bunları anlamam için hocalar bana liste çıkarttı. O zaman anladım. Bana rehberlik ettiler, harçlık verdiler, iş buldular. Ev tutarken de eşya verdiler. 2. el ama olsun. Geriye dönük düşününce kadın konukevi beni güçlendirdi evet. Fark etmemi sağladı, evet..." (G8, 44, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

"...beni burası inanılmaz güçlendirdi. Özellikle psikolojik olarak. 3 kez intihar girişimim var ve tekrar düşünüyordum bir daha denemeyi. O dönemde girdim buraya. Burada kadınları görünce kendime olan özgüvenim artıyor. Eğitimim iyi, okuma fırsatım oldu, doktor tedavim olunca burada bipolarım çok iyi oldu. Bana rehberlik ediyorlar burada, kendi hayatımı kurmam için rehberlik ediyorlar. Senelerdir kadın konukevlerinde kaldığım için beni küçümsemiyorlar. Kadın olarak nelere hakkım var onları da biliyorum. Bütün kanunları kullandım ihtiyacım olduğunda..." (G11, 39, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

"...tabi ki. Her şey orda başladı. Oraya gitmemiş olsaydım belki ölmüştüm şimdi. Ben hiç bir şey görmemişim, bilmiyordum. Hepsini orda öğrendim. Ben öle arkadaşlarla bir yerde oturayım, çay içiyim onu bilmezdim. Haklarımı bilmezdim, kendime değer vermezmişim. Kendimi nasıl koruyacağım, onu bile bilmiyordum. Ordan çıkınca kendimi daha güçlü ve yapabilir hissettim. Daha iyiye gitmem lazım ama orası bana çok yardımcı oldu kadın konukevi. Ordaki hocalar da çok samimi, bazen beni benim kadar çok düşündüler yani. Beni güçlendirdi çok..." (G15, 30, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

"...bana yardımcı oldular çok. Ama en önemlisi seni acele ettirip yollamaya çalışmıyorlar. Sakinleşmem için vakit tanıdılar bana. İş buldular. Kızlarım arkadaşlık kurmakta zorlanıyorlar, erkeklerden hoşlanmıyorlar demiştim ya. Hocaların konuşmaları, sonra psikoloğun konuşması iyi geldi. Şimdi sınıf arkadaşlarıyla oynamaya başladılar mesela. Evde bazen erkek arkadaşlarından da bahsediyorlar..." (G16, 38, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

"...evet ya, kendimi daha güçlü hissettim. Sanki benim başıma gelenler hep benim

yüzündenmiş gibi düşünüyordum. Sonra psikolog ablayla konuştuğça anladım ki kimse dayacağı hak etmez, ne olursa olsun. Kimse bana kötü davranamaz. Kendime olan güvenim arttı, şimdi ben kendime iyi davranıyorum, bana kötü davrananlardan da anında uzaklaşıyorum. Daha güçlü hissediyorum şu anda...” (G17, 24, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

“...daha iyi olmama yardımcı oldular. Çocuklar gürültüden korkuyordu mesela, hocalar onlarla konuştu hep, haftada 2 kere felan galiba. Çocuklar rahatladı biraz. Onlar rahatlayınca ben de rahatladım doğal olarak. İnsan bağımsız bir hayat için işe ihtiyaç duyuyor. Parası olan kendisini güçlü hissediyor. Ev tutunca da eşya bulmama yardımcı oldular. Bu kadar tanımadığın insanlar senin için ailenin yapmadığını yapıyor. İnsan önemli hissediyor. Güzel bir his...” (G18, 42, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

Aile içi şiddete tanık olan çocuklarda akademik sorunlar, konsantrasyonda düşme, şiddet içeren davranışlar, suçluluk duygusu, kaygı bozuklukları, depresyon, yeniden alt ıslatma gibi sonuçlara neden olduğu bilinmektedir (Nadir ve Fırat, 2012: 698). Konukevleri, kadınlar ve çocuklarına geçici bakım ve güçlendirme hizmetleri sunmaları nedeniyle aile içi şiddetle mücadelede önemli bir yer tutan kuruluşlardır. Konukevlerinde çocukların kendilerine yönelik hizmetlerin olmadığı, hizmetlerin çoğunlukla anneye verildiği, çocuğa yönelik hizmetlerin ise nitelikli kadın konukevlerinde sağlandığı bilinmektedir (Sallan Gül ve Alican, 2012: 634). Kadın konukevlerinde anneleri ile kalmakta olan ve şiddete tanıklık etmiş ya da şiddet mağduru çocuklarla, şiddet döngüsünün kırılması için, çocuğun yaş, kültürel değerler, özel ihtiyaçlarının olup olmaması gibi bireysel özellikleri dikkate alınarak yapılacak çalışmalar çocuğun yaşamakta olduğu sorunları çözmesi için önemli olduğu kadar gelecek hayatı içinde önemlidir (Nadir ve Fırat, 2012: 701). Yapılan araştırmada görüşülen kadınların ifadelerinden şiddet mağduru çocuklarıyla yapılan mesleki çalışmaların annelerin de iyilik durumunu etkilediği anlaşılmaktadır.

Bilgi seviyelerinin artması, istihdam desteği, ev-eşya desteği, şiddet mağduru/tanıği çocuklar için psikolojik destek, sakinleşmek için imkan, kadının kendi kararlarını almak için teşvik edilmesi gibi hizmetlerin kadının kendisini iyi ve yapabilir hissetmesine destek olduğu katılımcılarla yapılan görüşmelerden anlaşılmaktadır. Bununla birlikte güçlenme süreci, müracaatçının kendinde sahip olduğu güçleri ortaya çıkarmayı kapsamakla karmaşık bir süreçtir. Kadının kendi güçlerini fark etmesiyle birlikte ihtiyaç duyduğu kaynaklara ulaşımı için farkındalık çalışmaları, çevresi ile ilişkisinin iyileştirilmesi, şiddet mağduru çocuğunun iyileşme süreci gibi birçok seviyeyi kapsamaktadır ve araştırmaya katılan kadınlardan elde edilen bilgilerden güçlendirme yaklaşımıyla oluşturulan sosyal hizmet müdahalelerinde kadınların birçok ihtiyaç alanına ilişkin çalışma yapıldığı anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan ve konukevlerinde kalmakta olan/kalmış olan 22 kadın hayatlarını kurmak üzere geleceğe dair plan yaptığını belirtmiştir. Kadınların geleceğe dair planları çoğunlukla şiddetten uzak bir yaşam kurmak üzerinedir. Bu noktada dikkat çeken konukevlerinden hizmet alan kadınların hepsinin geleceğe dair plan yapabilmeleridir ve bunun nedeninin konukevlerinin güçlenmelerine sunduğu katkıların olduğu düşünülmektedir.

Farklı temalarda analiz edilen bilgilerin tümünün ışığında konukevlerinin suç mağduru kadınlara sunduğu hizmetleri değerlendirmek gerekirse, araştırmanın bulgularının alanyazında konukevlerinde travma sonrası süreçlere ilişkin çalışmalar yürütecek meslek elemanlarının sahip olması gereken mesleki becerilerin (Sallan Gül, 2011: 41) önemiyle tutarlı olduğu, belediye kadın konukevinin klinik psikolog olan müdürünün ve sosyal servis çalışanlarının ve diğer kadın konukevlerinin sosyal servisinde görev yapan psikolog ve sosyal hizmet uzmanlarının kadınlar ve çocuklarla rutin mesleki çalışmalar yaptığı ve bu mesleki çalışmaların kadınların güçlenme sürecine katkı sunduğu anlaşılmaktadır. Aynı zamanda kuruluş bünyesinde kadının insan olmasından kaynaklı değerli olduğu mesajı tekrarlanarak kendisiyle iletişim kurulurken saygılı, duyarlı bir dil kullanılmasının şiddeti hak ettiği algısını kırmaya, iletişim yöntemlerinin gelişmesine ve özgüveninin artmasına katkı sunduğu, istihdam desteğinin ise yapabilir hissetmesine açık bir şekilde yardımcı olduğu anlaşılmaktadır. Böylelikle konukevlerinin suç mağduru kadınlara bir çok alan ve seviyede destekler sunarak kadınların güçlenmesine destek olduklarını ifade etmek mümkündür.

3.4.9. Sürekli İkamet- Kadın Konukevleri

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik isimli yönetmeliğin 14. Maddesi gereğince konukevlerinde kalış süresi, kabul tarihinden itibaren altı aydır ve konukevinde kalan kadınların 6 ay içerisinde bağımsız yaşam kurmaları için ihtiyaçları giderilemediyse ve konukevinde bulunan değerlendirme komisyonu kadının güçlenmesi için konukevinde kalmaya devam etmesini gerekli görürse kalış süresi uzatılabilir (ASPB, 2016: 143).

Suç mağduru kadınların sosyal hizmetler kapsamında faydalandıkları hizmet/kuruluşları tespit etmek amacıyla katılımcılara daha önce sosyal hizmetlerde kalıp kalmadıkları sorulmuş ve konukeviden hizmet almakta olan 22 kadından 6'sının

konukevinde kalma sürelerinin uzun olduğu fark edilmiş ve bu tema altında incelenmiştir. Suç mağduru kadınların konukevlerine geldikten sonra şiddet uygulayan kişi tarafından tehdit edilmeye devam ettiği ve hayati tehlike içinde olduğu durumlarda, konukevince il dışı nakil işlemleri başlatılır ve bu işlem çok kısa süre içerisinde sonlandırılarak kadın nakli çıkan şehre kuruluş personeli ile götürülür. Bu tema altında incelenen sosyal hizmetlerden daha önce hizmet alma ve kalış süresi uzun olan vakalarda hayati tehlike nedeni ile başka bir şehre nakli yapılan kadınlar dahil edilmemiştir. Aynı zamanda birden fazla konukevinde kalan kadınların kuruluşlardan hizmet alma sürelerine ilişkin bilgiler, kaldıkları tüm kadın konukevlerini kapsamaktadır.

Araştırmaya katılanlarla yapılan görüşmelerde bazı kadınların konukevinde kalma sürelerinin 8 seneye kadar uzadığı, bazı kadınların ise geleceğe dair planları içerisinde huzurevine girme yaşına (60) gelene kadar konukevlerinde kalmaya devam etmeyi planladıkları anlaşılmaktadır.

“...evet başka kadın konukevlerinde kaldım. 2017 yılından itibaren kalıyorum. M. şehrinde yaşıyordum ben. Orda polise gidince polis beni huzurevine yerleştirdi A.’da, ordan merkezdeki kadın konukevine gittim. Can güvenliği nedeni ile Uşak’a gittim. Ordan Antep’e gittim. Antep’ten konukevinden çıkarak M. Şehrine, kendi evime geri döndüm. Adam beni bulunca, rahatsız etmeye başlayınca otobüsle Aydın’a geldim hemen, otogar polisine anlattım, onlar da beni buraya getirdiler. 2 aydır burdayım...” (G1, 44, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...evet kaldım. Sakarya’da 10 ay bakanlık kadın konukevinde kaldım, Aydın’da bakanlık kadın konukevinde de 1 sene kaldım. Ordan buraya geldim. Ama biraz daha vakte ihtiyacım var. Daha uzun kalabilsem iyi olur...” (G2, 40, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...evet kaldım. Çok kadın konukevinde kaldım. Bursa, Eskişehir, İstanbul, Denizli, Muğla, Balıkesir, Aydın, Kocaeli, toplamda 8 farklı ilde kadın konukevinde kaldım. 2014’ten beri kadın konukevlerinde kalıyorum. Hayat otobüs yolculuğu gibi. Duraklardayım şu anda ama iyi bir yere varacağım. Huzurevine kadar kadın konukevlerinde kalabilirim. Aydın’ı seviyorum. Bu Aydın’a 8. gelişim (kadın konukevinden hizmet almayı kastediyor.), toplamda 14 ay kalmış olacağım burda. Buranın havası bana iyi geldi çok...” (G11, 39, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...başka kadın konukevlerinde de kaldım. İstanbul, Samsun, Uşak, Eskişehir, Aydın, Bursa, İzmir toplamda 7 kadın konukevinde kaldım. 8 senedir kadın konukevinde kalıyorum. Burası kadar hiçbir yer bana iyi gelmedi. Burdaki hocalar çok samimi, buraya gelince kendimi evimde hissediyorum...” (G13, 37, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

“...1 yıl önce İzmir ŞÖNİM’de (ilk adımı kast ediyor) kaldım biraz. Onlarda beni Burdur’a gönderdi, kadın konukevine. Kendi isteğimle çıktım ordan. Aydın’a döndüm. Eşimle barıştım ama onunla tekrar kavga edince Aydın’da Bakanlığın kadın konukevine gittim. Kızımı özleyince çıktım tekrar. Gel bak kızının haline dedi, evine dön dedi. Ben de eve

döndüm tekrar. Öyle olunca İzmir, Burdur ve Aydın'da toplam 3 şehir 4 kadın konukevinde kaldım burası dahil..." (G14, 27, Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi).

"...evet kaldım. Ben kadın konukevine 2 yıl içinde toplamda 4 kere gittim..." (G15, 30, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi).

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik isimli yönetmeliğin 12. Maddesine göre konukevlerine yerleşen bir kadının yerleşme işlemleri o ilde bulunan ŞÖNİM'ler tarafından yapılır (ASPB, 2016: 140). Bu noktada konukevlerinin belediyelere yada Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı olmasının önemi yoktur. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının, S.H.Ç.E.K. ve ardından Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığından devralarak kullanmaya devam ettiği bilgi sistemleri bulunmaktadır. Kullanılan ilk bilgi sistemi Yönetim Bilgi Sistemi (YBS) iken, sistem bazı değişikliklerle Aile Bilgi Sistemi (ABS) ismiyle kullanılmaya devam etmektedir. Bu bilgi sistemi sosyal hizmetlerden hizmet alan çocuk, engelli, yaşlı, kadın tüm müracaatçı gruplarına ilişkin bilgilerin girildiği ve müracaatçıya ilişkin bilgilerin sadece o alanda çalışan ve kendisine ilgili İl Müdür Yardımcısı tarafından yetki verilen personelce ulaşılabilen bir sistemdir. Kadınlar konukevine kabul edildikten sonra ABS'ye kayıt edilir ve kadının kimlik numarasıyla daha önce herhangi bir kadın konukevinde kalıp kalmadığı, eğer kaldıysa hakkında 6284 sayılı Kanun gereği alınan tedbirle ilişkin bilgiler, konukevine kabul ve ayrılık tarihleri, hakkında düzenlenmiş olan raporlar gibi detaylara ulaşılabilmektedir.

Bu bilgiler ışığında daha önce kadın konukevlerinde kalmış olan suç mağduru kadınlara ilişkin bilgilerin kaldıkları konukevi tarafından bilinmiyor olma ihtimali bulunmamaktadır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde kadın konukevi sisteminin suç mağduru kadınların bir kısmının güçlenmesine destek sunmadığı, kadınların bağımsız yaşama geçmek yerine kuruluş yaşamını tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Kadın konukevlerinde bu kadar uzun süre kalma tecrübe ve nedenlerinin, sistemin kadınları güçlendirme konusunda yetersiz kalışlarının, belki de kadınların konukevlerinden ayrılarak bağımsız yaşam kurmaya istekli olmama nedenlerinin başlı başına bir araştırma konusu olarak incelenmesin, konukevlerinin değişen toplumsal yapıya cevap verebilecek hizmet üretmesi konusunda faydalı bilgilere ulaşacağı düşünülmektedir.

3.5. ŞÖNİM'den Hizmet Alma Süreci

ŞÖNİM'in hizmetlerini düzenleyen 17.03.2016 tarih ve 29656 sayılı Şiddet Önleme

ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmeliğin 13 maddesine göre ŞÖNİM'e başvuru şekilleri yetkili makam ve mercilerce koruyucu veya önleyici tedbir kararı alınması, müracaatçıların kişisel başvuruları, üçüncü kişilerin ihbarları, savcılık, kamu kurum ve kuruluşları, meslek kuruluşları vb. kuruluşların bildirimleri ve Alo 183'e yapılan başvurular şeklinde düzenlenmiştir (ASPB, 2016: 108).

ŞÖNİM Yönetmeliğinden önce yapılan araştırmalarda ŞÖNİM'e başvuru süreçlerine ilişkin belirlenen bilgiler şu şekildedir. 2014 yılında yapılan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'nda ŞÖNİM'den hizmet alma süreci kolluk kuvvetleri, belediyeler ve diğer kurumlarının yönlendirilmesiyle olduğu bilgileri elde edilmiştir (ASPB, 2015: 216). Altıparmak (2015)'de Ankara ŞÖNİM'de yaptığı çalışmada, Ankara ŞÖNİM'e 2013 yılında 1447 şiddet mağduru kadının başvuru yaptığı ve bu başvuru yapan kadınların % 77'sinin emniyet tarafından getirildiği, % 10'unu bireysel başvuru yaptığı, %10'unun akraba, arkadaş, adliye, baro ihbarı olduğu, % 3'ünün ise bakanlık çalışanları aracılığıyla başvuru yaptığı belirlemiştir (Altıparmak, 2015: 456). Samsun ilinde hizmet veren ŞÖNİM'de yapılan çalışmada ise şiddet mağduru kadınların büyük bir çoğunluğunun kolluk güçlerine (%88, 7 emniyete, %3 ise jandarma komutanlıklarına) yapılan başvuru ya da ihbar aracılığıyla ŞÖNİM'e geldikleri belirlenmiştir (Kumcağız vd., 2018: 410).

Araştırmada belirlenen ŞÖNİM'e başvuru yöntemleri, daha önce ŞÖNİM'e ilişkin yapılan bilimsel çalışmalarda elde edilen bilgilerle uygunluk göstermektedir. Araştırmaya katılan Aydın ve İzmir ŞÖNİM'den hizmet alan kadınların dosyalarının ŞÖNİM'e gitme biçimlerinde bakıldığında, 11 kadından 6'sının dosyalarının kaldıkları konukevlerinden ayrıldıktan sonra ŞÖNİM'e devredildiği, 3'ünün şiddet mağduriyetlerinden sonra şikayetçi olmalarının üzerine adli kurumlarca ŞÖNİM'e devredildiği, 1'inin kendi başvurusu ile ŞÖNİM'den hizmet alma sürecini başlattığı anlaşılmaktadır. Kalan 1 kadının ise ŞÖNİM'den aldığı hizmetlerin başlama süreçlerine dair bilgi elde edilememiştir.

"...öle işte, öle gittim kadın konukevine. Ordan çıkınca dosyam devrolmuş ŞÖNİM'e. Onlarda beni arıyo, soruyo işte..." (G8, 44, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

"...öyle oldu işte. Kadın konukevinde kaldım bir süre, ayrıldım ordan sonra. Ayrılınca beni ŞÖNİM takip etmeye devam etti..." (G10, 43, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

"...kadın konukevinde kalıp çıktıktan sonra adımı ŞÖNİM'evemişler. Onlar beni aradılar..." (G18, 42, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...kadın konukevinde kaldım, ordan çıktıktan sonra kendi hayatımı kurdum. Dosyamı ŞÖNİM diye bir yer var, oraya devretmişler...” (G19, 24, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...kadın konukevinde kaldım işte biraz, sonra ordan çıktım yurda yerleştim. Aydın ŞÖNİM’den aradılar beni. Dosyan bizde artık, sana destek olucaz dediler. Öle yani...” (G21, 20, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...kadın konukevinde 3,5 ay kadar kaldım. Ordan ayrılınca ŞÖNİM beni takip etmeye başladı, dosyam orda...” (G23, 24, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

Araştırma katılımcıların ifadelerinden konukevinden ayrılmalarının ardından dosyaların ŞÖNİM’e devreldüğü, böylelikle suç mağduru kadınların takip edilme süreçlerinin başladığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda ŞÖNİM’in şiddet mağdurlarını izleme görevinin yerine getirilmesi ve koordinasyonun sağlanması açısından konukevlerinden ayrılan kadınların bildirilmesi önem arz etmektedir.

“...tam manyak anlayacağın. Ben de şikayetçi oldum. Sadece beni değil ki, kızımı, anne ve babamı da rahatsız ediyor. Şikayetçi olunca dosyam ŞÖNİM e geldi, ordan beni takip etmeye başladılar...” (G7, 44, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ŞÖNİM).

“...mahkeme açılıyor ya, dosyam ŞÖNİM’e gitmiş. Beni aradılar bir şeye ihtiyacın var mı diye. Ben de zaten evden ayrılmıştım, babama da uzatma aldırıştım. İhtiyacım yok dedim. Onlar da biz seni arıycaz arada, bir şeye ihtiyacın olursa bizi ara dediler. Öle. Arada arıyorlar...” (G25, 27, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ŞÖNİM).

“...işte ben şikayetçi oldum ya, bir gün sosyal hizmetlerden arıyoruz dediler, bir şeye ihtiyacın var mı dediler. Öle yani...” (G26, 22, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ŞÖNİM).

ŞÖNİM’in, suç mağduru olup adli süreçleri başlatan fakat konukevinde kalmayan kadınlara ulaşmasının, herhangi bir başvuru ya da ihbar olmaksızın mümkün olmadığı düşünüldüğünde, kolluk kuvvetleri ya da savcılıkların 6284 sayılı Kanun gereği şiddet mağduriyetinden dolayı suç mağduru olan kadınların dosyalarının resmi işlemler tamamlandıktan sonra ŞÖNİM’e devrettiği anlaşılmaktadır. Bu noktada ŞÖNİM’lerin kurumlar arası koordinasyon görevini yerine getirdiği söylenebilir. 2017 yılı Ağustos ayında Adalet Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı arasında yapılan protokol ile UYAP sistemine erişim ŞÖNİM’lere de açılmıştır. Böylelikle suç mağduru kadınların ŞÖNİM’lere bildirilmesi süreçlerinde uygulanan resmi yazışmaların neden olduğu vakit kaybının önüne geçilmek için önemli bir adım atılmıştır (Şen Alican, 2018: 158).

“...eski eşimden 7 yıldır ayırıyorum, o da 6 yıldır cezaevinde. Cezaevinden arayıp beni

tehdit ediyor. Çıkınca seni öldürücem diye, sonra da evlenicez tekrar diyo. Ben de dilekçe verdim ŞÖNİM'e. Yakında çıkacak cezaevinden, ben de ne zaman çıkacağını öğrenmek istiyorum kendimi korumak için..." (G12, 46, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ŞÖNİM).

ŞÖNİM'e kendi başvuran ve araştırmaya katılan suç mağduru kadının ifadelerinden bir dilekçe ile ŞÖNİM'e başvurulduğundan hizmet almaya başlandığı anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılıp ŞÖNİM'den hizmet alma sürecinin kendi başvurusu ile başlayan kadın sayısının az olmasının nedeninin Aydın ilinde ŞÖNİM'in anca 2018 yılında açılması olduğu düşünülmektedir.

3.5.1. ŞÖNİM'in Suç Mağduru Kadınlara Sunduğu Hizmetler

ŞÖNİM'ler kadına yönelik şiddetle mücadelede süreçlerinde kurumlar arası koordinasyonu sağlayacak, 6284 sayılı Kanun kapsamında alınan koruyucu ve önleyici tedbirleri yerine getirecek ve bu hizmetleri bir çatı altında toplayacak yeni bir hizmet modeli olarak karşımıza çıkmaktadır. ŞÖNİM'ler şiddet mağduru kadınların başvuru sonrası yerleştirildikleri konukevleri, şiddet eylemleri ile ilgili ihbarların alındığı Alo 183 telefon hattı, sağlık kuruluşları, kolluk kuvvetleri, barolar gibi kurumlar arası koordineyi sağlayarak şiddet mağduru kadınlara ilk hizmeti sunan sosyal hizmet kuruluşlarıdır (Altıparmak, 2015 : 456).

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği, 6284 sayılı kanun kapsamında hakkında tedbir kararı alınmış kişilere psikolojik, mesleki, hukuki ve sosyal rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin verilmesi gerektiğini belirtir. Bununla birlikte Yönetmelik, korunan kişiye, içinde bulunduğu sosyoekonomik ve psikolojik durumu değerlendirerek, sahip olduğu haklar, destek alabileceği diğer kurumlar, meslek edinme gibi kişisel gelişim programlarına katılma, istihdam desteği, kendi geleceğini planlayabilmesi ve gerekli seçimleri yapabilmesi için gerekli becerilerin kazandırılması, psikolojik destek sağlanması konusunda kamu kurum ve kuruluşları arasında bir işbirliği kurulmasını öngörür ve bu hizmetlerin yerine getirilmesi görevini ise ŞÖNİM'e bırakır (ASPB, 2016: 78).

"...şimdi dosyamı takip ediyorlar. ŞÖNİM'de uzaklaştırma kararını uzatma nasıl yapılıyor bilmiyordum, onu anlattılar bana, benim için uzattılar ama öğrettiler de bana. O kadar. Başka yok..." (G6, 33, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

"...uzaklaştırma kararı bitince uzatma yaptılar bana. Ama çok da bişey yapmadılar

aslında. Yani uzaklaştırma kararını ben de uzatabiliyorum, avukatım var. Onu yapmakta bişey yok ki. Benim onların yardımına çok ihtiyacım olmadı ama insan da zor gününe yanında devleti görmek istiyor. Yazıyla uzaklaştırma kararını uzatmakta ne var?..” (G7, 44, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ŞÖNİM).

“...ŞÖNİM’de arıyor beni, bir şeye ihtiyacım var mı diye, eski kocamdan boşanıcam ya mahkemeye ilgili bilgi veriyorlar, ücretsiz avukat felan nerden alıcam gibi, ihtiyaçlarımı soruyorlar, eski kocam beni buldu mu onu soruyorlar. Öle arada arıyorlar işte...”(G8, 44, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...iş bulunca kadın konukevinden ayrıldım, kendi evime çıktım. Arada ŞÖNİM arıyor beni, yapıyorum, bir ihtiyacım var mı onu soruyorlar...” (G10, 43, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...boşanma sürecinde bana yardımcı oldular, mahkeme süreçleri için. Eski eşimin cezaevinden çıkacağı zamanı da takip ediyorlar Başka bir şey yapmıyorlar...” (G12, 46, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ŞÖNİM).

“...ŞÖNİM’de beni aradı, görüşme yapmak ister misiniz dediler, ama ben istemedim. Öle olunca beni sadece arıyorlar. Halimi arıyor soruyorlar. İhtiyacın var mı felan. O kadar yani...” (G18, 42, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...ŞÖNİM’de ki hocalar arıyor beni, takip ediyorlar...”(G19, 24, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...ben de konukevinden ayrılınca dosyam ŞÖNİM’e geçmiş, mahkeme devam ediyor ya, onla dosyamı takip ediyorlar. O kadar...” (G21, 20, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...ŞÖNİM de arıyıp halimi hatırlamı soruyor, ihtiyacın var mı diyorlar. O kadar...” (G23, 24, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...ŞÖNİM’den mi? Beni arada arıyorlar işte. O kadar...” (G25, 27, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ŞÖNİM).

“...ben sosyal hizmetlere tanışmak için gittim yanlarına. Bana uzaklaştırma kararını anlattılar, bir şeye ihtiyacım var mı onu sordular. Ablalar arada beni arıyor, bir şeye ihtiyacın varmı, seni rahatsız ediyor mu diyor...” (G26, 22, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ŞÖNİM).

ŞÖNİM’in hizmetlerini düzenleyen 17.03.2016 tarih ve 29656 sayılı Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmeliğin 7 maddesine göre ŞÖNİM’in yedi gün yirmidört saat hizmet ilkesiyle, koordinasyon, psikososyal destekler, hukuki destekler, eğitim ve mesleki destekler, sağlık destekleri, ekonomik destekler, müdahale ve yönlendirme hizmetleri ve önleyici hizmetleri sunması gerekmektedir (ASPB, 2016: 106). ŞÖNİM’in hizmetlerini düzenleyen mevzuatta hizmetler oldukça çeşitli ve çok kapsamlıdır. Bununla beraber kadına yönelik şiddetle mücadele süreçlerinin bir çoğuna yönelik tedbirler almayı gerektirmektedir. Buna rağmen yapılan araştırmada Aydın ve İzmir ŞÖNİM’inin suç

mağduru 11 kadın için 6284 sayılı Kanun gereğince alınan tedbir kararlarının takibinin yapıldığı, hukuki danışmanlık yapıldığı ve suç mağduru kadınların telefonla takip edildiği anlaşılmaktadır.

3.5.2. Güçlenme Süreci

ŞÖNİM'ler kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında daha önceki bölümlerde de bahsedildiği gibi farklı görevlere sahip kamu kuruluşlarıdır ve bu görevlerin içerisinde kadına yönelik şiddeti önleyici çalışmalar, şiddete maruz kalan kadınlara yönelik destekler, şiddet uygulayan kişilere yönelik çalışmalar ve tüm bu çalışmaların koordinesi bulunmaktadır.

Kadına yönelik şiddetle mücadele süreçlerinde tüm faktörler göz önünde bulundurulmalı ve şiddeti önleyici tedbirleri alırken tüm sorun alanları göz önünde bulundurularak kadına yönelik şiddeti engelleyecek, kadını koruyacak ve güçlendirecek nitelikli ve çeşitli yöntemler belirlenmelidir (Altıparmak, 2015: 460).

Mağdurlar ve mağdurlarla çalışan kamu kurumları hakkında raporlama ve yayınlar yapan Adalet Bakanlığı Mağdur Hakları Daire Başkanlığının ŞÖNİM'lerle ilgili değerlendirmesi; hizmet veren ŞÖNİM sayısının az olmasının yanında, ŞÖNİM'lerde kadınlara ihtiyaç duyduğu ayni-nakdi yardımları, kreş, mesleki eğitim, istihdam desteği sağlamakta yetersiz olmasının, aynı zamanda yirmidört saat hizmet vermeyerek herhangi bir kamu kuruluşu gibi çalışmasının ve dolayısıyla saat 17.00'dan sonra ve haftasonlarında şiddet mağdurlarına hizmet verememesinin, kadınları ihtiyaçları doğrultusunda farklı yerlere (Baro, İŞKUR, SYDV'ler gibi) göndermesinin hizmetin sorunları arasında olduğu şeklindedir (MHDB 2016b: 190).

ŞÖNİM'lerin sayısı hizmete girdikleri günden sonra hızla artmıştır. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın 2018 yılı Kasım ayı verilerine göre 80 ilde ŞÖNİM bulunmaktadır ve 2013 yılından 2019 yılı Nisan ayı sonuna kadar 317.948 kadın, 26.933 çocuk olmak üzere toplam 409.697 kişiye hizmet vermiştir (AÇSHB, 2019: 73).

2014 yılında yapılan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'nın ŞÖNİM'e yönelik bulgularına göre ŞÖNİM'den hizmet alan şiddet mağduru kadınların çoğunun ŞÖNİM'e ilişkin (sunulan hizmet ve fiziksel yapıya ilişkin) olumlu bir algıları olduğu, küçük bir grubun ise ŞÖNİM ile ilgili bilgisi olmadığı verileri elde edilmiştir (ASPB, 2015:

216).İzmir ilinde görev yapan ŞÖNİM pilot bölgelerden biri olarak Türkiye’de ilk açılan ŞÖNİM’lerdendir, Aydın ŞÖNİM ise 2018 yılı Ağustos ayında hizmete girmiştir. İzmir ve Aydın ŞÖNİM’den hizmet alan kadınlarla yapılan görüşmelerde, suç mağduru kadınların güçlenmesi süreçlerine katkı sunmadığı bilgisi elde edilmiştir.

“...ŞÖNİM’den aradılar beni, dosyanı takip edicez diye. Ama o da o kadar...” (G6, 33, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...daha güçlü kararlar almaya ve daha sağlıklı bir çevrede yaşamaya karar verdim. Eskiden kimseye hayır demezdim ama artık öyle değil. Kendimi daha güçlü hissediyorum. O.’yla baş ettikten sonra ben birçok şeyle baş ederim. Ama bundan sosyal hizmetlerin katkısı oldu mu? Çok olmadı. Bir kere müdüre hanım (sosyal hizmetlerde kadın hizmetlerinden sorumlu müdürü kastediyor) mahkemeyi aradı, kızımın risk altında olduğunu anlattı ama değişen birşey olmadı. Araması da güzeldi tabi, bana değer verip, önem verip araması ama bir şey değişmedi ne yazık ki...” (G7, 44, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ŞÖNİM).

“...geriye dönük düşününce kadın konukevi beni güçlendirdi evet. Fark etmemi sağladı, evet. Ordaki kadınlar da bana yardımcı oldular, kendine güven dediler. Evet. ŞÖNİM’i bilmiyorum...” (G8, 44, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...kadın konukevinin çok katkısı oldu, haklarını yiyemem. ŞÖNİM’den daha bir şey görmedim. Arayıp beni kontrol ediyorlar o kadar...”(G21, 20, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Kadın Konukevi ve ŞÖNİM).

“...yok olmadı. Zaten sadece telefon ediyorlar. Okadar...” (G25, 27, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ŞÖNİM).

“...beni arıyıp soruyor ablalar. O insana iyi geliyor ama herkesin ortasında dayak yemek, hem de sevdiğin kişiden, çok kötü bir şey. Bazen rüyalarım giriyor. Bazen konuşmak istiyorum. Annem unut diyor, konuşmuyor benimle ama unut diyince unutulmuyor ki. Ordaki ablalar benimle filmlerde oluyor ya yalnız konuşuyorsun, psikolog gibi, öle konuşsalar belki bana daha iyi gelebilir. Bilmiyorum...” (G26, 22, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ŞÖNİM).

“...bana destek oldular, güçlenmeme yardımcı oldular. Kendimi daha iyi hissetmeme yardımcı oldular. Ben ne talep ettiysem yaptılar. Eski eşim ne zaman cezaevinden söylediler bana...” (G12, 46, Aydın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ŞÖNİM).

ŞÖNİM’den hizmet alan 11 kadınla yapılan görüşmelerin 10’unda ŞÖNİM’in suç mağduru kadınları telefonla takip ettiği, 6284 sayılı Kanun gereği alınan tedbirlerin uzaması işlemlerini yaptığı ve kadınların güçlenme süreçlerine katkı sunmadığını ifade ettikleri tespit edilmiştir. Görüşülen kadın sayısı az gibi görülse de görüşülen 11 kadından 10’u ŞÖNİM’in güçlenme süreçlerine destek vermediğini ifade ederken, 1 kadın ŞÖNİM’in kendisini hala tehdit eden ve cezaevinde olan eski eşinin cezaevinden çıkacağı tarihi öğrenmesine yardımcı olduklarını ifade etmiştir. Yapılan görüşmelerde ŞÖNİM’in görüşme yapılan 11 kadının hiç

birine psiko-sosyal destek sağlamadığı, sadece telefonla takip ettiği anlaşılmaktadır. Bunun nedeni ŞÖNİM'in yasal mevzuatının 2016 yılında oluşturulmuş olduğundan hizmetlerin sistemleşmemiş olması, personel sayısının az olması vb gerekçeler olabilir, bununla birlikte ŞÖNİM'in suç mağduru kadınların güçlenmesi süreçlerinde aktif rol almadığından bahsetmek oldukça mümkündür.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Avrupa Kadın Lobisi'nin 2003 yılına ilişkin verilerinde Avrupa Birliği ülkelerinde her beş kadından en az birinin eşinden şiddet gördüğü, İngiltere'de bu oranın %30'u bulunduğu ve bir haftada yaklaşık 2 kadının partneri tarafından öldürüldüğü anlaşılmaktadır. İtalyan Ulusal İstatistik Enstitüsü'nün 1999 yılı verilerine göre kadınların %50'si herhangi bir tür şiddet mağdurudur. Uluslararası Af Örgütü'nün 2004 yılı bildirisine göre ise Mısır'da kadınların % 35'i evlilik hayatlarının bir döneminde fiziksel şiddete maruz kalmış, kadın cinayeti kurbanlarının ise %70'i erkek partnerleri tarafından katledilmişlerdir. Türkiye verilerine bakıldığında ise farklı bir resim ortaya çıkmamaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı'nın 2016 Yılı Faaliyet Raporuna göre 2016 yılında şiddet mağduru kadın sayısı 72.643 kadındır. Bu kadınların 842'si şiddet sonucu ölmüş, 9.137'sinde ise şiddet yaralanma ile sonuçlanmış, 22. 884 kadın darp edilmiş, 14.989 kadın ise aile içi şiddete maruz kalmıştır. (aktaran Adak, 2016: 157).

Kadına yönelik şiddet kadınların sıklıkla karşı karşıya kaldıkları temel insan hakları ihlalidir ve suçtur. Şiddet mağduru kadınların tecrübe ettikleri şiddet döngüsü, şiddetin nedenleri, şiddet sonrası süreçleri konu alan bilimsel araştırmalar bulunmakta, kadına yönelik şiddeti engellemek için yasal mevzuatlar ve kurumsal yapılanmalar gerçekleştirilmekte, fakat kadına yönelik şiddette azalma görülmemektedir. Kadına yönelik şiddetle mücadele etmek için gerekli yasal düzenlemeler yapılmış olsa da başarıya ulaşıldığından bahsetmek henüz mümkün değildir. Kadına yönelik şiddetle mücadele edebilmek için merkezi yönetimler arası işbirliği, yerel yönetimlerin tüm kapasiteleri ile mücadeleye katılması ve gerekli mekanizmaların oluşturulması gerekmektedir (Odman, 2012: 168). Bu çalışmada suç mağduru kadınlara sosyal hizmetler ekseninde sunulan hizmetlerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Kadına yönelik şiddetle mücadele çok boyutludur. Kamu kurumlarının birbiriyle, kamu sektörünün ise sivil toplum örgütleriyle işbirliğini gerektiren bir süreçtir ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda kamu kurumları arasında ön plana çıkan kurum Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüdür. Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü ilk kurulduğunda Başbakanlığa bağlı bir genel müdürlükken şu anda Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı olarak hizmet vermekte ve taşradaki konukevleri, ŞÖNİM'lerin işleyişinden sorumlu olmakla beraber, ulusal araştırmalar, uluslararası ilişkileri kurma, ulusal eylem planları, projeler gibi kadına yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin birbirinden

farklı çalışmalar yürütmektedir.

Bu bağlamda Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün 2008-2012 Stratejik Planı kadın alanında hizmet ve müdahale gereken konularda, 4 stratejik amaç ve 18 alt hedef belirlemiştir. Bu hedeflerden 3.3. sayılı hedef 2012 yılına kadar kadında yönelik aile içi şiddetle mücadele süreçlerinde konuyla ilgili tüm paydaşların kapasitelerinin güçlendirilmesi, hedefe ilişkin faaliyetlerin arasında ise belediyelerin kadın konukevi açmaları için yönetim modeli oluşturulması, kadına yönelik şiddeti izlemek ve bu alanda hizmet sunan kurumlar tarafından kullanılması için kayıt sistemi oluşturulması bulunmaktadır (KGSM, 2007: 68).

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün koordinasyonu yaptığı ve bakanlıklarca uygulanacak olan 2018-2023 Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı eğitim alanında kadınların ekonomik ve sosyal güçlenmelerini sağlamak için hayat boyu öğrenme programlarının yaygınlaştırılması ve eğitim öğretim süreçlerinin özel politika gerektiren kadın gruplarına yönelik duyarlılığı artırma hedefleri ve kadınların sosyal ve ekonomik hayata katılımlarının kolaylaştırılması için okur-yazarlık oranlarının artırılması stratejileri bulunmaktadır (ASPB, 2018: 118). Kadın sağlığı alanında mevcut bilimsel çalışmaların derlenmesi ve yeni çalışmalar yapılması stratejisi altında, özel politika gerektiren kadın gruplarının sağlık hizmeti ihtiyaçlarının tespit edilebilmesi için bilimsel çalışmalar yapılması faaliyeti bulunmaktadır (ASPB, 2018: 154). Aynı strateji planının ekonomi alanında yer alan stratejiler arasında işgücü piyasasında nitelikli kadın istihdamını arttıracak biçimde mesleki eğitim ve beceri gelişimi fırsatlarının güçlendirilmesi (ASPB, 2018: 171) ve alt faaliyetlerde ise kadınların geleneksel istihdam alanlarıyla sınırlı olmayan ve erkeklere göre daha az yer aldıkları mesleklerde istihdamına yönelik çalışmalar yapılması, bunun içinde kadınlara yönelik kaliteli ve güvenceli istihdam sağlayacak diploma, sertifika programları açılması ve işverenlere farkındalık kazandırma çalışmaları yapılması (ASPB, 2018: 176), kırsal kesim kadınlarını güçlendirmeye yönelik çalışmalara öncelik verilmesi faaliyetini gerçekleştirmek için ise kırsal alanda yaşayan kadınların meslek edindirme kurslarından faydalandırılması ve istihdam ve girişimcilik ortalamasının arttırılması (ASPB, 2018: 202), engelli kadınların istihdamı ve çalışma hayatında karşılaştığı zorluklarla başa çıkma kapasitesini arttırmak için iş koçları aracılığıyla iş hayatına adapte olması için desteklenmesi (ASPB, 2018: 204) ve ihtiyaç sahibi kadınların işgücü piyasasına erişebilmesi için hizmetlerin gerçekleştirilmesi faaliyetini hayata geçirebilmek için sosyal yardım ve

istihdam bağlantılarının kurulması ve kadınların sürdürülebilir gelir elde etmelerinin desteklenmesi bulunmaktadır (ASPB, 2018: 206) 2018-2023 Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planının içinde bulunan yüzlerce hedefin içerisinde, özel bir önem verilmesi gereken suç mağduru kadınlara yönelik ise tek bir faaliyet bulunmaktadır: Bu da şiddet mağduru kadınların işgücü piyasalarına girişlerinin kolaylaştırılması için tüm ŞÖNİM /kadın konukevlerinde uygulanacak mağdur kadınların konukevinde kalırken ve ayrıldıktan sonra istihdam olanaklarının artırılması ve izlenmesine yönelik kurumsal bir hizmet model oluşturulmasıdır (ASPB, 2018:206). Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün çalışmaları bu eylem planında belirlenen hedefler çerçevesinde yapılmaktadır ve kadın konukevlerinde mağdur kadınların güçlenmeleri için hizmet verildiği araştırmada elde edilen verilerdendir.

Araştırma kapsamında görüşme yapılan 22 kadın Aydın ve İzmir illerinde bulunan 3 kadın konukevinden hizmet almış olup, görüşülen tüm kişiler kadına yönelik şiddet mağdurdurlar. Yapılan çalışmada kadına yönelik şiddet türlerinin iç içe geçen yapısı ve psikolojik şiddetin tüm şiddet türlerine eşlik ettiği açık bir şekilde ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda erkeklerin kadınlar üzerinde tahakküm kurabilmek için koruyucu bir rol oynayan sosyal çevre ve aileyle olan bağına kaba, sınırlı ve şiddet içeren davranışlarla koparmaya çalıştıkları anlaşılmaktadır. Erkeklerin kadını yalnızlaştırmak için sistematik olarak sosyalleşmesini engelledikleri, böylelikle şiddet uygulamaya devam ettikleri tespit edilmiştir.

Kadınların konukevlerine gelme süreçlerine ilişkin bilgiler analiz edildiğinde bir grup kadının konukevine gelme süreçlerinin, sunulan hizmetlere ilişkin bilgi sahibi ve kararlı olarak başladığı, bir grubun konukevi hizmetlerini bilmediği ve kuruma gelme süreçlerinin sosyal çevrelerinin kolluk kuvvetlerine yaptığı ihbarla başladığı, bir kısmının ise maruz kaldıkları şiddet sonrası kendilerine iyi, kibar, anlayışlı ya da bilgilendirici davranan kamu personeli ile karşılaşırca başladığı anlaşılmaktadır. Bu noktada özellikle kadın polis memuru ve jandarmaların şiddet mağduru kadınla ilk teması kurmasının, bununla birlikte kadın kolluk kuvvetiyle adli işlemlerin yapılması mümkün değilse mağdura yaklaşım, kadına yönelik şiddete ilişkin bilgi sahibi memurlarla karşılaşması kadının kendisini korkutan adli süreçleri tamamlayarak şiddetten uzaklaşmasında koruyucu bir etmen olarak ön plana çıkmaktadır. Aynı zamanda muhtar, belediye personeli gibi halkla sıklıkla görüşen ve kamu görevi yerine getiren personelin kadına yönelik şiddet ve sosyal hizmetler kapsamında

sunulan hizmetler hakkında bilgilendirilmesinin kadınların şiddet ortamından kurtulmasını hızlandırabileceği düşünülmektedir.

Sosyal hizmetin çalıştığı ana alanlar içine korunmaya muhtaç çocuk, kadın, engelli ve yaşlılar girmektedir. Bu bağlamda sosyal hizmet uygulamaları korunmaya muhtaç olan mağdurlara, güçlendirilmeye ihtiyacı olan bireylere psiko-sosyal destek sunmanın yanında, koruyucu-önleyici, eğitici-geliştirici ve rehabilite edici programlarla bireyin travma sonrası sosyal işlevselliğini güçlendirmesi sürecine katkı sunar (Özbesler, 2012: 416). Bu noktada Türkiye'nin en geniş yetkili sosyal hizmet uygulayıcısı olan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, sunduğu hizmetlerde aileyi normatif olarak kabul etmekte ve aile odaklı hizmetler sunmaktadır. Bu durum Bakanlığın korunmaya muhtaç çocuk, engelli ve yaşlı alanlarında açıkça görülmektedir. Korunmaya muhtaç çocuk alanında aile tipi hizmet biçimi olarak koruyucu aileler ve ailelerin çocukları için ekonomik olarak desteklenmesi iken engellilik ve yaşlılık alanında müracaatçının aile yanında bakılmasını kapsayan evde bakım hizmeti ile gerçekleştirilmektedir. Sosyal hizmet uygulamalarının ana alanlarından olan çocuk ve engelli-yaşlı alanlarında kadını aile içine ve toplumsal cinsiyet rollerine uygun kadınlık rollerine yeniden yerleştirilmesi söz konusu iken, Bakanlığın kadın alanında ataerki ile işbirliği kurmamasını beklemek gerçekçi olmayacaktır. Tam da bu noktada koruyucu aile, evlat edinme, evde bakım, ailelerin ekonomik olarak desteklenmesi gibi aile odaklı hizmetlerin görünürlüğünü arttırmak için kamu spotu, tanıtım çalışmaları yapan bakanlık teşkilatının kadın konukevlerinin hizmetlerine ilişkin tanıtımlar yapmamasının tesadüf olması iyimser bir bakış açıdır. Bu nedenle konukevleri ve mağdur kadınlara sunulan hizmetlerin öncelikle kamu personeline, ardından halka anlatılması şiddet döngüsünün kırılması ve mağdurların desteklenmesi için oldukça önemlidir. Bu yolla konukevine ilişkin toplumda var olan olumsuz yargının inceltilmesi, böylelikle mağdur kadınların konukevlerinden hizmet almalarının kolaylaşması mümkün olabilecektir.

Kadına yönelik şiddetle mücadele etmek için yeni konukevleri açılmalı, var olanların kapasiteleri ve hizmet kalitesi arttırılmalı, dayanışma merkezleri açılmalı, kadın konukevinden ayrılan kadınların desteklenmeye devam edilebilmesi için konut desteği, mesleki gelişim sağlayan programlar ve istihdam edilmede öncelik verilmesi gibi tedbirler alınmalı (Odman, 2012: 169). Konukevleri şiddet mağduru kadınlara sunulan korunma ve destek hizmetlerinin en önemli sunucularındandır. Konukevlerinde yaşanan sorunlar arasında personel eksikliği, kuruluşların ihtisaslaşamaması, destek hizmetlerinin

sunumundaki eksiklikler, kurumlar arası işbirliğinin yeterli seviyede olmaması vb. bulunmaktadır. Mağdur kadınların ilk kabul birimleri ve/veya kadın konukevlerinden ayrılmalarının ardından yaşanması muhtemel ikincil mağduriyetlerin önlenmesi ve mağdur kadınların desteklenebilmesi için takip edilebilmelerini sağlayacak bir kuruluş olmaması (MHDB 2016b: 208) bir sorunken ŞÖNİM'ler bu boşluğu doldurmak için hizmet vermektedirler. Bilindiği gibi konukevleri Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, belediyeler, sivil toplum kuruluşları gibi farklı aktörlerle açılabilir ve bu durum kadın konukevi sayısının artması açısından önemlidir. Konukevlerinin sayısının şiddet mağduru kadınlar için önemli olmasının yanı sıra konukevlerinde sunulan hizmetlerin kalitesi, mağdur kadınlara ve çocuklara katkıları da aynı derecede önemlidir. Konukevlerinin sadece barınma sağlayan kuruluşlardan çok kadınların güçlenmesi için profesyonel süreçler işleten kuruluşlar olması gerekmektedir.

Suç mağduru kadınlara konukevlerinde hukuki danışmanlık, sağlık hizmetleri, kişisel gelişim programları, bağımsız hayat için ev tutma ve eşya yardımı ve istihdam desteği gerçekleştirilmekle birlikte kadınların yanlarındaki çocuklar için de çalışmalar yürütüldüğü araştırmanın bulguları arasındadır. Kadınlara sunulan hukuki danışmanlık, sağlık hizmetleri için kurumlar arası işbirliği kurulduğu ve diğer kamu kurumlarından (Baro ve sağlık kuruluşları) hizmet alındığı ve bu durumun kadınların güçlenmesine yardımcı olduğu anlaşılmaktadır. Kadınların bağımsız yaşama başlayabilmeleri için ev kiralama, eşya yardımı gibi yardımların da yapıldığı ve bu yardımlar için SYDV'lerle işbirliği yapıldığı anlaşılmaktadır.

Konukevlerinde yukarıda sunulan bilgilerin yanı sıra kadınların ekonomik olarak güçlenmesi için istihdam desteği verildiği araştırmanın bulguları arasındadır. Mağdur kadınların kendi paralarını kazanmaya başladıklarında kendilerini daha güçlü ve yapabilir hissettikleri, hayatlarının kontrolünü kendi ellerine aldıklarını hissederek kendilerine olan inanç ve özgüvenlerinin arttığı araştırma bulgularına eşlik etmektedir. Bu noktada konukevlerinin istihdam desteğini sağlamak açısından başarılı olduğu, çalışmak isteyen kadınların tümüne İŞKUR ile işbirliği halinde iş bulunduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan konukevinin sunduğu istihdam desteğinin bakanlığın ve kamu sektörünün ataerki yapısına uygun olduğunu söylemek mümkündür. Kadınların çalışabileceği sektörlere ilişkin ataerki zihniyet, işverenlerin işe alma tutumlarını ve kadınların istihdam fırsatlarını sınırlamaktadır. Ataerki yapı, kadınların istihdam edilebileceği çalışma alanlarını etkiler (Tar, 2015: 44).

Araştırmaya katılan ve istihdam desteğinden faydalanan kadınların yerleştirildikleri işler incelendiğinde özel bir mesleki eğitim gerektirmeyen ve toplumsal cinsiyet rollerine uygun işlere yerleştirildiği açıkça ortaya çıkmaktadır.

Öte yandan konukevinden hizmet alan kadınlardan sadece üç kadın kişisel gelişim programlarından bahsetmiştir. Bu durum konukevlerinde kişisel gelişim programlarına yeteri kadar önem verilmediği, mağdur kadınlara yeni mesleki ve sosyal beceri kazandırmakta yetersiz kaldıkları şeklinde yorumlanabilir.

Aynı zamanda konukevlerinden çocuklarıyla birlikte hizmet alan kadınlara, çocukları için ekonomik destek, travma sonrası iyileşme süreçleri, eğitime devam etmesi ve ücretsiz kreş gibi hizmetler sundukları anlaşılmaktadır. Mağdur kadınların çocuklarında iyileşme görmelerinin kendi iyilikleri üzerinde de etkisi olduğu araştırmanın bulguları arasındadır. Bununla birlikte konukevlerinde şiddet mağduru ya da şiddete şahit olan çocuklara, travma sonrası stres bozukluğu, özgüvenin yeniden inşası, travma sonrası büyüme, akran ilişkileri gibi konuları kapsayan yapılandırılmış bir programın oluşturularak tüm kadın konukevlerinde uygulamaya geçilmesi mağdur kadınlar ve çocuklarının güçlenmesi açısından oldukça önemlidir.

Sosyal hizmetler kapsamında uygulanan güçlendirme yaklaşımı en başından sonuna kadar profesyonel olarak planlanan ve uygulanan bir mesleki müdahale sürecidir. Bu kapsamda araştırmada elde edilen bilgiler dahilinde, mağdur kadınlara sunulan hizmetler, sosyal hizmetler güçlendirme yaklaşımı açısından analiz edildiğinde konukevlerinde kadınların kendilerini güvende hissederek kendi kararlarını vermelerinin desteklendiği, kendilerini değerli ve yapabilir hissetmelerinin desteklendiği açıkça anlaşılmaktadır. Öte yandan araştırma katılımcılarının ifadelerinden güçlenme yaklaşımı kapsamında yapılandırılmış bir müdahale biçiminin uygulandığına ilişkin bilgi elde edilememiştir.

Suç mağduru kadınların ŞÖNİM'lerden aldığı hizmetlere ilişkin bilgiler analiz edildiğinde ise, bu hizmetlerin kadınların güçlenmesine destek sunmadığı anlaşılmaktadır. Araştırma katılımcılarından ŞÖNİM'den hizmet alan kadınların telefonla takip edildikleri, 6284 sayılı Kanun gereğince alınan koruyucu tedbirlerinin takip edildiği ve hukuki danışmanlık verildiği anlaşılmaktadır. ŞÖNİM'den hizmet alan 11 kadın ile yapılan görüşmelerden mağdur kadınlara psikososyal destek hizmetleri verildiğine ilişkin herhangi bir bilgi elde edilememiştir. Bununla birlikte ŞÖNİM'lerin mağdur kadınlara sunduğu

hizmetler/katkılar katılımcılara sorulduğunda, konukevinden hizmet alan kadınlar gibi net cevaplar yerine kendilerini “...bilmiyorum...” şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Bunun nedeni ŞÖNİM’lerin sunduğu hizmetlerin kadınların mağduriyet sonrası iyileşme süreçlerine katkı sunamaması olabilir.

Mağdur kadınların konukevlerinden aldığı tüm hizmetlere ilişkin verdikleri bilgiler analiz edildiğinde, konukevlerinin suç mağduru kadınların istihdam edilmesi, bağımsız bir yaşam kurmaları ve güçlenmelerine katkı sunduğu açıktır. Bununla birlikte kadın konukevlerinin fiziki nedenler ve yapılandırılmış programların olmamasından dolayı eksik bıraktığı müdahale alanları da mevcuttur. Bu müdahale alanlarına ilişkin yapısal değişikliklerin, konukevlerinin mağdur kadınlara sunacağı katkıyı daha da arttıracığı düşünülmektedir. Bu yapısal değişiklikler öncelikle konukevlerinin fiziksel yapısının geliştirilmesi ile sağlanabilir.

Konukevlerinin bir apartman şeklinde hizmet vermesi çocuğu olan kadınların yatak odalarını bir başkasıyla paylaşması, kuruluşun fiziksel yapısının yetersiz olmasından kaynaklı eğitim-atölye-kurs programlarının kuruluş içerisinde gerçekleşmemesine neden olmaktadır. Gizliliğe dikkat edilerek özellikle 12 yaşından büyük erkek çocuğu olan kadınlara bağımsız yaşam alanı tanıyarak aileye ikincil mağduriyet yaşatmayacak yeni bir fiziksel yapıya sahip konukevleri, mağdur kadınlara daha iyi hizmet verebilecektir. Bununla birlikte kadınlar için atölyeler, eğitim salonlarını içinde barındıran fiziksel yapıya sahip konukevleri, müracaatçıların güçlenmesi sürecine katkı sunacaktır. Bu bağlamda anne ile çocuğu ayırmayan, çocuklu kadınlara kendi bağımsız yaşam alanını verebilen, kişisel gelişim programları için yeterli fiziksel imkanları olan bir kuruluş yapısı müracaatçının ihtiyacına yeterli seviyede cevap verebilir. Küçük prefabrik evlerden oluşan bir kompleks ya da apartman dairesi gibi ayrı yaşam alanlarından oluşan kuruluşlar mağdur kadınlar ve çocukları için daha kaliteli bir hizmet sunulmasında yardımcı olabilir. Şiddet mağduru olan çocukların konukevlerinde özel bir hizmet çeşidine ihtiyaç duyduğu kabulüyle kurulacak bu hizmet modeli çocukların gün içerisinde vakit geçirebilecekleri özel alanlar, eğitim alanları, sosyal-sportif-sanatsal faaliyet alanlarını kapsayarak çocuğun iyileşme sürecine olumlu katkı sunacak şekilde düzenlenebilir. Aynı zamanda konukevlerinin kompleks haline getirilmesi durumunda kadının kişisel gelişim kursları için bir başka kamu kurumuna gitmesi yerine konukevleri içinde kurslar/atölyeler/eğitim programları açılarak kadınların güçlenmesine sunulan katkı arttırılabilir.

ŞÖNİM'lerle ilgili araştırmada ele edilen bilgiler ve ŞÖNİM'in kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda koruyucu-önleyici hizmet üreten bir kuruluş olması göz önünde bulundurulduğunda, hizmet çeşitliliğinin artırılması gerektiği düşünülmektedir. ŞÖNİM'lerin şiddetle mücadele için koruyucu-önleyici hizmetler üreten, yapılandırılmış eğitim programları olan, şiddet mağdurların bilgi ve beceri geliştirici programlar sunan kuruluşlar haline gelmesi, danışmanlıkların telefonla takip yerine bireysel rutin görüşmelerle gerçekleştirilen ve odak grup çalışmalarıyla mağdur kadınların güçlenmesine katkı sunan kuruluşlar haline gelmesi verilen hizmet kalitesini arttıracaktır. Bütün bu hizmetlerin bir kuruluş altında gerçekleşmesi Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın uzman psikolog, psikolog, sosyal çalışmacı, uzman sosyal çalışmacı, çocuk gelişimci, sosyolog, öğretmen gibi meslek elemanlarını istihdam ediyor olması nedenleriyle kolaylıkla yapılabilir.

Suç mağduru olup 2018 yılından itibaren kadın konukevleri ve ŞÖNİM'lerden hizmet alan 26 kadınla yapılan derinlemesine mülakatlarda, sosyal hizmetler kapsamında sunulan hizmetlerin kadınların güçlenme süreçlerine dair elde edilen bilgiler analiz edildiğinde kadın konukevlerinin geliştirilmesi gereken koşulları olmasıyla birlikte hizmet alan kadınların güçlenme süreçlerine katkı sundukları, ŞÖNİM'lerinse kadınların güçlenme süreçlerine katkı sunmadığını ifade etmek mümkündür. Bilindiği üzere ülkemizde 1990'lı yıllardan itibaren kadın konukevleri bulunmaktadır. ŞÖNİM'ler ise 2012 yılından itibaren hizmet vermektedir. Bu bağlamda kadın konukevlerinin sunduğu hizmetlerin standardize edildiği, süreç içerisinde iyileştirildiği, kadın konukevleri personelinin mesleki becerilerinin eğitimlerle desteklendiği göz önünde bulundurulursa ŞÖNİM'lerin bu konudaki eksiklikleri, yeni hizmete girmelerinden kaynaklanabilir. ŞÖNİM'in kadına yönelik şiddetle mücadele açısından iç içe geçmiş, karmaşık ve çok aktörlü bir rolü vardır. Bu noktada hizmet kalitesinin ve hizmet standardının artırılması için zamana ihtiyacı olması olağandır.

5. KAYNAKLAR

10 Mayıs 2019 tarihinde <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf> adresinden alınmıştır.

Açıkgözlü, M. (2000). Ceza Hukuku Açısından Teori ve Uygulamada Mağdur Kavramı (Birinci baskı). Ankara: Adil Yayınevi.

Adak, N. (Ed.), (2016). *Sosyal problemler sosyolojisi: Dünyadan ve Türkiye'den örnekler*. Ankara: Siyasal Kitapevi Yayınları.

Adalet Bakanlığı Mağdur Hakları Daire Başkanlığı (2016a). *Yurtdışı inceleme ve çalışma ziyaretleri raporları*. Ankara: Mağdur Hakları Daire Başkanlığı, 16-263.

Adalet Bakanlığı Mağdur Hakları Daire Başkanlığı (2016b). *İnceleme ve değerlendirme raporları (çocuk – kadın – aile)*. Ankara: Mağdur Hakları Daire Başkanlığı, 171-260.

Adalet Bakanlığı Mağdur Hakları Daire Başkanlığı (2016c). *Mağdura yaklaşım kılavuzu*. Ankara: Mağdur Hakları Daire Başkanlığı, 1-55.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2015). *Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması 2014*. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2016). Kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleyle ilişkin Avrupa konseyi (İstanbul sözleşmesi), 6284 sayılı ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmense dair kanun, 6284 sayılı ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmense dair kanuna ilişkin uygulama yönetmeliği, şiddet önleme ve izleme merkezler hakkında yönetmelik, kadın konukevlerinin açılması ve işletilmesi hakkında yönetmelik. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 7-165.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2018). *Kadının güçlenmesi strateji belgesi ve eylem planı 2018-2023*. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 118-245.

- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2019). 10 Mayıs 2019 tarihinde <https://alo183.ailevecalisma.gov.tr/uygulamalar/alo-183-hizmeti> adresinden alınmıştır.
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2019). 10 Mayıs 2019 tarihinde <https://kms.kaysis.gov.tr/Home/Goster/44321> adresinden alınmıştır.
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2019). Türkiye’de kadın. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Albayrak, H., Kelebek, G. (2017, Mart). Yerel yönetimlerde kadınlara yönelik hizmetlerin feminist sosyal çalışma perspektifiyle değerlendirilmesi. Sözlü Bildiri, 8. *Ulusal Sosyal Hizmetler Kongresi Bildiri Kitabı*, Ankara, 116-133.
- Altıparmak, İ. B., (2015). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Şönim’lerin Rolü: Ankara Örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 36 (2), 449-464.
- Artan, T. (2012). *Yerel Yönetimlerde Sosyal Hizmetler* (Birinci baskı). Ankara: SABEV Yayınları.
- Bağışlıoğlu, Z. (2017). *Aile İçi Şiddet Mağduru Annelerin Ortaokul Çağı Çocuklarında Benlik Saygısı Ve Sosyal Uyumun İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örnekleme Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2006). *Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme ve kadının statüsü genel müdürlüğünün rolü*. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2007). *Stratejik plan 2008-2012*. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 15-75.
- Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2008a). *Kadına yönelik aile içi şiddet*. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 12-21.

- Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2008b). *Kadına yönelik aile içi şiddetle ilgili ulusal ve uluslararası yasal düzenlemeler*. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 17-39.
- Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2008c). *Şiddete maruz kalan kadınla sunulan hizmetler*. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 42-63.
- Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2008d). *Kadının statüsü ve sağlıkla ilgili gerçekler*. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 91-119.
- Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2009). *Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması 208*. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2010). *Toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden çocuk bakım hizmetleri: farklı ülke uygulamaları*. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 91-123.
- Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (2001). *Pekin +5 Siyasi Deklarasyonu ve Sonuç Belgesi*. Ankara: Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, 16-20.
- Baydar, V. (2014). *Feminist Sosyal Hizmet Perspektifinden Popüler Yabancı Dizilerde Kadın Düşmanlığının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Beydili, E., Yıldırım, B., Demiröz, F. (2013). Sosyal hizmet perspektifinden femnizm üzerine bir gözden geçirme: kadın çalışmalarında erkek işbirliği. *Aile ve Kadın Sempozyumu Bildiri Kitabı*. Ankara, 45-50.
- Bilgin, E. (2018). *Sığınma Evinde Kalan Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları ve Yardım Arama Davranışlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Bulut, I., Özbudak, N. C., (2014) *Aile içi şiddete uğrayan bir grup kadınla psikodrama çalışması*. Sözlü Bildiri, 7. Ulusal Sosyal Hizmetler Kongresi 21. Yüzyılda Sosyal Hizmetler Nereye? Kongresi Bildiri Kitabı. Ankara, (1) 208-212

- Burger, J. M. (2006). *Kişilik/Psikoloji Biliminin İnsan Doğasına Dair Söyledikleri* (Birinci baskı). İstanbul: Kaknüs Yayınevi.
- Burkay, S. (2014) *Sosyal hizmetler ve sosyal politikalar bağlamında kadın ve suç*. Sözlü Bildiri, 7. Ulusal Sosyal Hizmetler Kongresi 21. Yüzyılda Sosyal Hizmetler Nereye? Kongresi Bildiri Kitabı. Ankara, (1) 71-81
- Buz, S.(2009). Feminist Sosyal Hizmet Uygulaması. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*. 20 (1):53-65
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, E., Ö., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Geliştirilmiş onikinci baskı). Ankara: Pagem Akademi Yayıncılık.
- Canter, D. (2011). *Suç psikolojisi*. (Çev. Dönmez, A., Başer, Ç., I., ve Güler, M.). Ankara: İmge Kitapevi Yayınları (Eserin orijinali 2008’de yayımlandı).
- Ceco, E., (2018)*Yakın Partner Şiddetine Maruz Bıakılan Kadınlarda Travma Sonrası Büyüme ve Psikolojik İyi Oluşun İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Cılga, İ., Zengin, o., Altındağ, Ö. (2012). *Sosyal Hizmet Yazıları* (Birinci baskı). Ankara: SABEV Yayınları
- Cinoğlu, H. (2011, Ekim). Suç, küreselleşme ve gelecek. Sözlü Bildiri, *Suç Önleme Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Bursa, 247-253.
- Cuff, E. C., Sharrock, W., W., ve Francis, D., W., (2013). *Sosyolojide Perspektifler* (Birinci Baskı). Ankara: Say Yayıncılık.
- Çardak, B. (2011). *Ankara’da yaşayan Kadınlarda Suç Mağduru Olma Korkusu Üzerine Nitel Bir Çalışma*. Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı, Ankara
- Çavuşoğlu, T. (2010). *Sosyal Hizmetler Tarihinde Kilometre Taşları* (Birinci baskı). Ankara: Kadın ve Sosyal Hizmetler Vakfı Yayınları.

- Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2018) <https://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/tarihce> adresinden ulaşılmıştır.
- Dağ Karataş, R. (2016). *Cinsel Saldırı Mağdurlarında Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve ilişkili Faktörler*. Tıpta Uzmanlık Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Eskişehir.
- Damka, Z. (2009). *Sığınma Evinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınlar: Anksiyete Duyarlılığı, Travmaya Bağlı Suçluluk, Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve Psikolojik Belirtiler*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Daşbaşı S., (2013). Özel Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Ailelere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulaması: Bir Değerlendirme Araştırması. *Toplum Ve Sosyal Hizmet*.24(1):101-114.
- Doğan, Y. (2017,Mart). Avrupa’da yerleşme ve sosyal hizmetler- Avusturya örneği. Sözlü Bildiri, 8. *Ulusal Sosyal Hizmetler Kongresi Bildiri Kitabı*, Ankara,16-28.
- Dökmen, Z., Y. (2004). *Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar* (Birinci baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık
- Duyan, V. (2010). *Sosyal Hizmet Temelleri Yaklaşımları ve Müdahale Yöntemleri* (Birinci baskı). Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği.
- Düvenci, N. (2007). *Mağdur Hakları Açısından Şiddet Mağduru Kadının Korunması*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erükçü, G., Öz, M. (2012). Kadına yönelik sosyal şiddeti belirleyen değişkenler. Sözlü Bildiri, *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Ankara, 517-527.
- Gök Akgül, F. (2018). *Şizofreni Tanısı olan Bireylerin Ebeveynlerinin Yaşantılarının Güçlendirme Yaklaşımı Çerçevesinde İncelenmesi*. Doktora Tezi, Ankara üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gökkaya B., V., (2009) Türkiye’de Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 10 (2), 167-179

- Gökkaya B., V., (2011) Türkiye’de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 12 (2), 101-112
- Gündoğan, N., Tayfur, D., & Küçük, N. (2014). Yerel yönetimlerde kadına yönelik şiddetle mücadele ve kadınsığınma evleri. Sözlü Bildiri, 7. Ulusal Sosyal Hizmetler Kongresi 21. Yüzyılda Sosyal Hizmetler Nereye? Kongresi Bildiri Kitabı. Ankara, (1) 65-70.
- Herman, J. (2015) *Travma ve İyileşme: Şiddetin Sonuçları Ev İçi İstismardan Siyasal Teröre* (Üçüncü baskı). İstanbul: Literatür Yayıncılık Dağıtım.
- Hoşgün, Y., (2009). *Adli Soruşturmada Polis-Suç Mağduru İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü. Ankara
- <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>, adresinden ulaşılmıştır.
- İçağasıoğlu Çoban, A.(2013i Mayıs). Kadın sığınma evlerinde sosyal hizmet uygulamaları. Sözlü Bildiri, Aile ve Kadın Sempozyumu: Kırıkkale, 73-82.
- İçli, T. (2007). Kriminoloji (Yedinci baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- İçli, T., Arslan, Z., Başpınar, T., Bahtiyar, M., Pınar, V., Altay, A., (2007). Türkiye’nin suçlu profili: Cezaevlerinde bulunan hükümlülerin sosyal, ekonomik ve kültürel özellikleri Projesi, *Polis Akademisi Başkanlığı-TÜBİTAK, Ankara*.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2018) <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/uploads/pages/siddet-onleme-ve-izleme-merkezi/siddet-onleme-ve-izleme-merkezleri.pdf> adresinden ulaşılmıştır.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2018) <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/uploads/pages/mevzuat/siddet-onleme-ve-izleme-merkezleri-hakkinda-yonetmelik.pdf>. adresinden ulaşılmıştır.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2018) <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/uploads/pages/mevzuat/kadin-konukevlerinin-acilmasi-ve-isletilmesi-hakkinda-yonetmelik.pdf> adresinden ulaşılmıştır.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2018) Mevzuat <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/>

uploads/pages/mevzuat/633-sayiliaile-ve-sosyal-politikalar-bakanliginin-teskilat-ve-gorevleri-hakkinda-khk.pdf adresinden ulaşılmıştır.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2018) Mevzuat <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/uploads/pages/mevzuat/ailenin-korunmasi-ve-kadina-karsi-siddetin-onlenmesine-dair-kanun.pdf> adresinden ulaşılmıştır.

Kandemirci, D., ve Kağnıcı, D., Y. (2014). Kadına yönelik aile içi şiddetle baş etme: çok boyutlu bir inceleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17 (33): 1-12.

Karakuş, B., Kara, F., Karakuş, S.S. (2017,Mart). Sosyal hizmet alanında yerelleşme “ülke örnekleri ve tespitler”. Sözlü Bildiri, 8. *Ulusal Sosyal Hizmetler Kongresi Bildiri Kitabı*, Ankara,349-364.

Karataş, Z. (2015) Osmanlı Devleti'nde Korunmaya Muhtaç Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamaları. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 16-31.

Karınca, E. (2011). *Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet* (Birinci baskı). Ankara: Ankara Barosu.

Kerestecioğlu, İ. Ö. (2004). 1990'larda kadın hareketi: demokrasi ve eşitlik talebi. Berktaş, F. (Ed.), *Türkiye ve Avrupa Birliği'nde kadının konumu: kazanımlar, sorunlar ve umutlar* içinde (75-99) (Birinci baskı). İstanbul. KA-DER Yayınları

Keskin, F. (2016). Nasyonal Sosyalizm'de Kadın: Mağdurluk ile Faillik Arasında Tarihsel Bir Tartışma. *Fe Dergisi*, 8(1), 183-192.

Keskin, Ö.(2012). Kadına yönelik psikolojik şiddetin boyutlarının belirlenmesi ve değişken durumlara göre değerlendirilmesi: Rize il örneği. Sözlü Bildiri, *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Ankara, 92-102.

Kök Can M., (2010). Sağlık Çalışanının Aile İçi Şiddet Olgusuna Bakış Açısı. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara

- Köseoğlu, M. (2017). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Yaşayan Kadınların Suç Mağduriyeti Korkusu*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kul, M. (2013). *Suçtan Daha Büyük Suç Korkusu İstanbul'da Bir Alan Araştırması* (Birinci baskı). İstanbul: Yeniüzyıl Yayınları
- Kumcağız, H., Avcı Aydın, İ., Talay, T., Gürkan, S., Kinsiz, D., N. (2018). Samsun şiddet önleme ve izleme merkezi'ne başvuran şiddet mağduru kadınların başvuru durumları ve gereksinimleri. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 401-414.
- Leyla Kuzu, Ş. (2014). Pratik ve Stratejik İhtiyaçlar Çerçevesinde Kadın Sığınma Evleri ve Kadın Danışma Merkezleri. *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi (UHBAB)*, 3(8), 77-89.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2019). Cinsel istismar travması. Ankara: Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 11-32
- Nadir, U. (2014)Pozitivizm, eleştirel teori ve sosyal hizmetleri yeniden yorumlamak. Sözlü Bildiri, 7. *Ulusal Sosyal Hizmetler Kongresi 21. Yüzyılda Sosyal Hizmetler Nereye? Kongresi Bildiri Kitabı*. Ankara, (2) 208-212
- Nadir, U., Fırat, E. (2012). Kadına yönelik şiddetin küçük mağdurları çocuklar ve şiddete tanık olmuş çocuklarla çalışma. Sözlü Bildiri, *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Ankara, 690-702.
- Neuman, W., L.(2012). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar 2* (Beşinci baskı). İstanbul: Yayın Odası Yayıncılık.
- Odman, M. T.(2012). Kadına karşı cinsel şiddet. Sözlü Bildiri, *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Ankara,130-171.
- Öntaş Cankurtaran, Ö. (2004). *Çocuk Hakları ve Sosyal Hizmetin Güçlendirme Yaklaşımı Açısından Suça Yönelen Çocuk – Polis İlişkisi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özbesler, C., (2012) Sosyal hizmet perspektifinden eş istismarı, *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu*. 1: 415-419

- Özcan Alakara, G., (2018). *Afetlerde Psikososyal Destek Hizmetlerinin AFAD'da Çalışan Sosyal Çalışmacılar Tarafından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Özdemir, H. (2013). 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 45-63.
- Page, A. Z., İnce, M. (2008). Aile içi şiddet konusunda bir derleme, *Türk Psikoloji Yazıları*, 11 (22): 81-94
- Pirinçcioğlu, T. (2014). *Ev İçi Şiddet Mağdurlarında Travma Sonrası Stres Belirtilerinin Yordayıcılarına Yönelik Çok faktörlü Bir Analiz*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Plotnik, R.,(2009). *Psikolojiye giriş*. (Çev. Geniş, T.). İstanbul: Kaknüs Yayınları (Eserin orijinali 2007'de yayımlandı).
- Sallan Gül, S. (2011). *Türkiye'de Kadın Sığınmaevleri Erkek Şiddetinden Uzak Yaşama Açılan Kapılar mı?* (Birinci baskı). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Sallan Gül, S., Alican, A. (2012). Türkiye'de aileiçi şiddetle mücadelede sığınma evleri ve sığınma evlerinin unutulmuş yüzü: çocuklar. Sözlü Bildiri, *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Ankara, 630-642.
- Salman, Ö.,Negiz, N. (2012, Nisan). Aile içi şiddete maruz kalmış olan kadınların hukuki uygulamalara bakış açıları. Sözlü bildiri, *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Ankara, 589-599.
- Sokullu Akıncı, F. (1999), *Viktimoloji*, (Birinci baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Spalek, B. (2006). *Crime Victims: Theory, Policy and Practise*, (İkinci baskı) Palgrave-Macmillan, New York, 2006.
- Şafak, A. (2005). *Ceza Hukuku Genel ve Özel Hükümler* (Birinci baskı). Ankara: Başkent Matbaacılık.

- Şen Alican, A. (2018). Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumlar Arası İşbirliği Süreci ve 6284 Sayılı Yasanın Uygulanabilirliği. *Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi*, 11 (22), 141-161.
- Tar, Y. (Ed.), (2015). *Çalışma hayatında ayrımcılık*. Ankara: KAOSGL.
- Tek, S., Ulutaş, A. D., (2017,Mart). Farklı ülke incelemeleri ile yerleşen sosyal hizmet. Sözlü Bildiri, 8. *Ulusal Sosyal Hizmetler Kongresi Bildiri Kitabı*, Ankara,464-478.
- Tekindal, M. T. (2016). *Feminist Grup Çalışması Bir Sosyal Hizmet Uygulaması Olarak Engelli Çocuğa Sahip Kadınların Deneyimi* (Birinci baskı). İstanbul: Nobel Bilimsel Eserler.
- Tunca, T. (2009). *Genç Kanser Hastalarının Hastalık Deneyimlerinin Güçlendirme Yaklaşımı Temelinde Analizi: Bir Model Önerisi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tunç, M. (2013). Feminist Grup Çalışması: Temeli, Kapsamı ve Süreci. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 24(2), 209-229
- Vogel, L. (2003). *Marksist Teoride Kadın* (İkinci baskı). İstanbul: Pencere Yayınları
- Yalçın, M. (2014). *Aile İçi Şiddet Nedeniyle Kadın Konukevinden Hizmet Alan Şiddet Mağduru Kadınlar İle Kuruluşta Görev Yapan Meslek Elemanlarının Kadın Konukevi Hizmetlerine İlişkin Değerlendirilmeleri: Ankara Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yaman Efe Ş. ve Ayaz S. (2010).Kadına yönelik aile içi şiddet ve kadınların aile içi şiddete bakışı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 11:23-29.
- Yavuz, K. (2018). *Kadına Yönelik Şiddeti Önlemede 'Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi' (ŞÖNİM) ve 'Kadın Konukevinin' Rolü Trabzon İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gümüşhane.
- Yıldırım, F., Öztaş,D., Hablemitoğlu, Ş., (2013). Bir sağlık sorunu olarak aile içi şiddetin önlenmesinde 'ekolojik yaklaşım" *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (1): 78-86
- Yıldırım, K. (2010). Nitel Araştırmada Niteliği Arttırma, *İlköğretim Online*, 9(1), 79-92

Yolcuoğlu, İ.G. (2012). *Sosyal Hizmete Giriş*(Birinci baskı). Ankara: SABEV Yayınları

Yücel, T., M. (2009). Suç Korkusu ve Etkisinin Nötrleştirilmesi. *TBB Dergisi*, Sayı 83, 278-301.

Zastrow, C. (2013). Sosyal hizmete giriş. (Çev. Aykara, A. Ve Beyaova. A.). Ankara: Nika Yayınevi (Eserin orijinali 2010'da yayımlandı).

6. EKLER

Ek 1: Görüşmeci Listesi

İsim	Hizmet Alınan Kuruluş	Yaş	Eğitim Düzeyi	Medeni Durumu	Hizmet Alma Süresi	Şiddet Uygulayan Yakını
G.1	Aydın B.B.K.K	44	İlkokul mezunu	Bekar	8 hafta	Eş
G.2	Aydın B.B.K.K	40	Lisans mezunu	Bekar	24 hafta	Eş
G.3	Aydın B.B.K.K	23	Lise mezunu	Bekar	6 hafta	Baba
G.4	Aydın B.B.K.K	33	İlkokul mezunu	Evli	14 hafta	Eş, baba ve anne
G.5	Aydın B.B.K.K	19	Lise terk	Bekar	16 hafta	Eş
G.6	Aydın AÇSHM K.K ve ŞÖNİM	33	Lise terk	Evli	6 hafta	Eş
G.7	Aydın ŞÖNİM	44	Ön lisans mezunu	Bekar	72 hafta	Eş
G.8	İzmir AÇSHM K.K ve ŞÖNİM	44	Lise mezunu	Evli	19 hafta	Eş ve çocuk
G.9	İzmir AÇSHM K.K	58	Lise mezunu	Bekar	5 hafta	Eş
G.10	İzmir AÇSHM K.K ve ŞÖNİM	43	Orta okul mezunu	Evli	13 hafta	Eş
G.11	Aydın B.B.K.K	39	Lisans mezunu	Bekar	260 hafta	Partner ve baba
G.12	Aydın ŞÖNİM	46	Açık öğretim lisans eğitimine devam Ediyor	Bekar	32 hafta	Eş
G.13	Aydın B.B.K.K	37	Lisans mezunu	Bekar	22 hafta	Eş
G.14	Aydın B.B.K.K	27	Orta okul mezunu	Evli	14 hafta	Eş
G.15	Aydın AÇSHM K.K	30	ilkokul mezunu	Bekar	18 hafta	Eş
G.16	Aydın AÇSHM K.K	38	Lise mezunu	Bekar	9 hafta	Eş
G.17	İzmir AÇSHM K.K	24	Lise mezunu	Bekar	8 hafta	Partner
G.18	İzmir AÇSHM K.K ve ŞÖNİM	42	Lise mezunu	Evli	16 hafta	Eş
G.19	İzmir AÇSHM K.K ve ŞÖNİM	24	Lise mezunu	Bekar	12 hafta	Baba
G.20	Aydın AÇSHM K.K	33	Lise mezunu	Evli	13	Eş
G.21	Aydın AÇSHM K.K ve ŞÖNİM	20	Üniversite öğrencisi	Bekar	15 hafta	Abi
G.22	Aydın AÇSHM K.K	24	Lise mezunu	Bekar	12 hafta	Baba
G.23	Aydın AÇSHM K.K ve ŞÖNİM	24	Lise mezunu	Evli	20 hafta	Eş
G.24	Aydın AÇSHM K.K	39	Orta okul mezunu	Evli	18 hafta	Eş
G.25	Aydın ŞÖNİM	27	Orta okul mezunu	Bekar	15 hafta	Baba
G.26	Aydın ŞÖNİM	22	Lise mezunu	Bekar	18 hafta	Partner

Ek 2: Yarı Yapılanmış Görüşme Formu

Bu yarı yapılandırılmış görüşme formu, şiddet mağduru kadınlara sosyal hizmetler ekseninde sunulan hizmetlerin etkinliğini anlamak için hazırlanmıştır.	
SAYI	SORULAR
1	Kaç yaşındasınız?
2	Eğitim durumunuz nedir?
3	Eğitiminize devam etmek istemiş miydiniz?
4	(Evetse) Eğitime devam etmeme nedeniniz nedir?
5	Fırsatınız olsa eğitiminize devam etmek ister misiniz?
6	Çocuğunuz var mı?
7	Kaç tane çocuğunuz var?
8	Yaşları kaç?
9	Yanınızdalar mı?
10	Çocuğunuzla/Çocuklarınızla ilgili bir endişeniz var mı? Endişeleriniz nelerdir?
11	(Şu sırada) evli misiniz?
12	(Evlilyse) Evlendiğinizde kaç yaşındaydınız?
13	Ne şekilde evlendiniz?
14	Evlenmeden önce yaşantınız nasıldı, neler yapardınız? Sakıncası yoksa biraz anlatır mısınız?
15	Şimdiye kadar hiç çalıştınız mı? Ne tür işler yaptınız?
16	Çalışmayı istemiş miydiniz?
17	Çalışmanız konusunda babanızın/diğer aile büyüklerinizin/eşinizin görüşleri neydi?
18	Buraya geldiğinizden beri /şuanda çalışıyor musunuz? Çalıştığınız işi nasıl buldunuz?
19	Evlendiğinizde ailelerinizden ayrı mı oturuyordunuz?
20	Buraya gelinceye değin kiminle/kimlerle birlikte yaşadınız?
21	Buraya gelişinizden önce eviniz dışında yaşayan kişilerle (komşular, akraba, komşular) görüşüyor muydunuz?
22	Bu konuda eşinizden/ailenizden izin almanız gerekiyor muydu? İzin veriyor muydu?
23	Sıkıntılarınızı paylaştığınız kimse var mıydı?
24	Ne kadar süredir buradasınız/ sosyal hizmetlerden hizmet alıyorsunuz?
25	Bu gelişinizden önce bir sosyal hizmet merkezinde kalmış mıydınız / hizmet almış mıydınız?
26	(Sosyal hizmet kuruluşuna gitmeye) Buraya gelmeye nasıl karar verdiniz? ŞONİM'in sizin dosyanızı takip etme süreci nasıl başladı?
27	Burada ne gibi hizmetlerden yararlanıyorsunuz?
28	Buradan ayrıldıktan sonraki yaşantınızı planladınız mı?/yaşamınızı nasıl sürdürmeyi düşünüyorsunuz?
29	(Bunun için)İhtiyaç duyduğunuz şeyler var mı?
30	Destek alabileceğiniz aile üyesi ve/veya sosyal çevreniz var mı?
31	Sosyal hizmet kuruluşları kendinizi daha iyi hissetmenize (sizin güçlenmenize) destek sağladı mı? Sakıncası yoksa biraz bahseder misiniz?
32	Sizin söylemek istediğiniz başka bir şey var mı?

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı :Cana DEDE

Doğum Yeri ve Tarihi :Fatih /05.02.1986

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :Hacettepe Üniversitesi/ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi/
Sosyal Hizmet

Bildiği Yabancı Diller :İngilizce (YDS:80)

İş Deneyimi

Sosyal Çalışmacı (2009-2010) Darıca Araştırma Hastanesi, Darıca/Kocaeli

(2010- Devam Etmekte) Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Efeler/Aydın

İletişim

e-posta adresi: amomavali@gmail.com / cdede@ailevecalisma.gov.tr

Tarih : 26.08.2019